

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Szaktudományi pályázat
2016-2020

Moholy-Nagy Vizuális Modulok:
a 21. századi képi nyelv tanítása

Kézikönyv a Vizuális kultúra tanításához II.

Tanítási tanulási programok az 5. osztály számára.
2017. szeptember

A kézikönyv az MTA-ELTE Vizuális kultúra szakmódszertani kutatócsoport, "*Moholy-Nagy Vizuális Modulok - a 21. század képi nyelvének tanítása, 2016-2020*" című projekt keretében készült. A kutatásokat a *Magyar Tudományos Akadémia Tantárgypedagógiai Kutatási Programja* támogatta.

A kötetben szereplő írások szerzők szellemi tulajdonát képezik. Oktatási célra szabadon felhasználhatók, de más kiadványban csak a szerzők írásos beleegyezésével jelenhetnek meg.

Tartalom

Tartalom	2
BEVEZETŐ A KUTATÁSRÓL Kárpáti Andrea	9
1. modul: Vizuális kommunikáció	
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ: 5. osztályos pedagógiai program	14
Alapelvek, célok – szemléletmód	14
A modul innovatív tartalma.....	15
Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban	16
Tartalmak, műfajok, technikák.....	16
Új és hagyományos módszerek.....	20
Informális tanulási alkalmak.....	22
Témakörök, fejlesztési témák és nevelési célok az 5. osztályban	23
Kimeneti követelmények az 5. osztályban	26
Informális tanulás terv az 5. osztály számára.....	26
Alkotók és művek	26
Hivatkozások jegyzéke.....	27
A modul adatai	29
Jó gyakorlatok.....	29
5. osztályos tanítási - tanulási programok a Vizuális kommunikáció modulhoz.....	36
Baki-Szmalér Györgyi Szacsavay Imre Általános Iskola (Nagyvárad / Oradea, Románia).....	37
Biró Ildikó Szeged és Térsége Eötvös József Gimnázium, Általános Iskola Szatymazi Általános Iskolája (Szatymaz).....	52

Gergelyné Kiss Melinda és Koczkané Sárközi Ilona Pallasz Athéné Egyetem Petőfi Sándor Gyakorló Általános Iskola és Óvoda, Kecskemét 65

2. modul: Vizuális médiakommunikáció

VIZUÁLIS MÉDIA: 5. osztályos pedagógiai program	81
Alapelvek, célok – szemléletmód	81
A modul innovatív tartalma.....	82
Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban	84
A Nemzeti Alaptanterv (NAT) és a modultanterv összevetése	85
Témakörök, fejlesztési témák és nevelési célok	95
Tartalmak.....	95
Műfajok	96
Technikák.....	96
Új és hagyományos módszerek.....	97
Informális tanulási alkalmak.....	97
3. Témakörök és időterv.....	99
5. évfolyam, 2016/17. tanév	99
A technikai képalkotás alapjai - fotó	99
Az animáció alapjai.....	101
A filmkészítés alapjai	101
4. Kimeneti követelmények az 5. évfolyam részére.....	102
Minimum követelmények	102
Optimum követelmények:.....	102
6. Alkotók és művek	102

7. Hivatkozások jegyzéke.....	104
8. A modul adatai	105
5. osztályos tanítási - tanulási programok a Vizuális médiakommunikáció modulhoz.....	107
Gál András Szent Miklós Görögkatolikus Általános Iskola, Óvoda és Alapfokú Művészeti Iskola (Edelény)	108
Kugler Erika Szent István Sport Általános Iskola és Gimnázium (Jászberény)	134
5. osztályos tanítási - tanulási programok A tárgy-, és környezetkultúra tanítása modulhoz.....	162

3. modul: A tárgy- és környezetkultúra tanítása

PEDAGÓGIAI PROGRAM - KÖRNYEZETKULTÚRA Gaul Emil	163
Alapelvek, célok – szemléletmód	163
Bevezetés	163
Kapcsolódás az érvényes tantervekhez.....	164
Kapcsolódás a NAT Vizuális kultúra fejezetében foglaltakhoz.....	164
Sajátos fejlesztési célok	164
Attitűdök, képességek	164
Ismeretek.....	165
Tartalmak.....	165
A tárgy- és környezetkultúra képességrendszer	165
Alkotó részképességek	166
Tartalmak és módszerek	169
Munkaforma.....	169
Módszerek.....	169
Az alkotómunka témái és műfajai a tárgykultúra tanításán belül	169

A rendeltetés, funkció tanítása	170
A technológia, a szerkezet tanítása.....	170
A tervezés tanítása	171
A formaadás tanítása	172
A célzott feladat, az összetett feladat és a projekt	173
Az elemzés fajtái.....	173
Témakörök, fejlesztési feladatok	174
5. osztály.....	174
JÁTÉKSZER, MODELLEZÉS	174
Kimeneti követelmények.....	175
5-8. évfolyam.....	175
Informális tanulás terv	178
Alkotók és művek	178
Épületek, építészek:	178
Tárgyak	179
Hivatkozások jegyzéke.....	179
A modul adatai	180
5. osztályos tanítási - tanulási programok A tárgy-, és környezetkultúra tanítása modulhoz.....	182
Szász Regina Újpesti Szigeti József Utcai Általános Iskola (Budapest)	183
Móricz László Péterné Lázár Ervin Általános Iskola (Budapest)	204
5. osztályos tanítási - tanulási programok A kortárs képzőművészet tanítása modulhoz.....	215

4. modul: A kortárs képzőművészet tanítása

PEDAGÓGIAI PROGRAM A KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZE TANÍTÁSA Geisbühl Tünde, Nagy Imre, Pók Tímea, Sinkó István (Wrobel Péter közreműködésével)	216
Alapelvek, célok – szemléletmód	216
Célok	216
A gondolkodás fejlesztése művészeti tevékenységgel	216
Új tanulási formák	217
Nevelési, fejlesztési célok (képességek, ismeretek, attitűdök fejlesztése)	217
Várható eredmények	218
Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban	218
Tartalmak és módszerek	219
A modul innovatív tartalma	219
A racionális – irracionális összekapcsolása (fantázia)	219
Célok megfogalmazásának generálása és döntési helyzetek biztosítása	219
Lehetőség teremtése rendszer kialakításának közvetlen megtapasztalására	219
Ismeretanyag és aktív megismerés – parafrázis	220
A kortárs művészet megközelítésének sajátos lehetőségei	220
Módszerek	221
A dinamika elve	221
Egyéni és csoportos feladatok	222
Szemiotikai megközelítés	222
Történeti megközelítés és térbeli elhelyezés aktív felkutatással	222
A környezet feltárása és a feltárt elemek bevonása egy nyitott rendszerbe	223

A racionális – irracionális összekapcsolása (fantázia)	223
Modellszerűség	223
A kommunikáció széles spektruma	223
Csatornaváltás	223
Problémát felvető, sejtető kommunikáció.....	224
Műhely elv - személyes preferenciák és kölcsönhatások	224
Elfogulatlanság	224
Várható eredmények.....	225
Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban	225
Témakörök és időterv.....	225
Módszerbeli hangsúlyok.....	228
5-6. osztály	228
Témakörök, fejlesztési témák és célok, 5. osztály.....	228
2017/18. tanév, 5. osztály	228
Feladattípusok.....	241
1. szempont A, B, D, F, G feladat típus	241
2. szempont, B.- C, F, G feladattípus	241
3. szempont, B., D., E., F. feladattípus.....	241
4. szempont, G,F, B feladat típus	241
Irodalom:	242
Értékelés: kimeneti követelmények tanévenként.....	242
Differenciálás a feladatokban és az értékelésben.....	243
A parafrázis feladatok hatásainak értékelése	243

Minimum követelmények és optimum szintek.....	243
A múzeumpedagógia céljai	244
Kortárs művészet a múzeumban.....	245
Kortárs művészet az iskolában	246
Műelemzések	248
A formák háborúja – Szíj Kamilla.....	248
Meditatív rajzok – Szíj Kamilla.....	249
Struktúrák – Szíj Kamilla	249
Forma-jel-nyelv-képzés – Szinyova Gergő.....	250
Egy képrészlet továbbgondolása – Nádler István	250
Egyetlen vonalrajz (Egyvonalas történet) – Korniss Dezső	251
Térkép-alkotás – Halász Károly.....	252
Inverz képek – Hartmut Böhm	253
Mozgástanulmányok Maurer Dóra	254
A vizuális tanár (rajztanár) és a múzeumpedagógus alkotó jellegű kooperatív tevékenységének szempontjai.....	255
Műlista.....	255
5. osztály.....	255
5. osztályos tanítási - tanulási programok A kortárs képzőművészet tanítása modulhoz.....	258
Geisbühl Tünde Kölcsey Ferenc Általános Iskola (Budapest).....	259
Pénzár Ágnes Pécsi Tudományegyetem Gyakorló Általános iskola, Gimnázium és Szakközépiskola Deák Ferenc Gimnáziuma és Általános Iskolája (Pécs)	306

BEVEZETŐ A KUTATÁSRÓL

Kárpáti Andrea

ELTE TTK, Természettudományi Kommunikációs és UNESCO
Multimédiapedagógiai Központ

„Minden egészséges emberben megvan az a mélyen rejlő képesség, hogy alkotó energiáit kibontakoztassa, ha munkáját belülről igenli. Minden emberben megvan az eredendő képesség az érzéki élmények befogadására, és minden ember érzékeny a hangokra, színekre, tapintási és térhatásokra stb.

Ez azt jelenti, hogy természeténél fogva minden ember élvezheti az érzéki élmények minden örömet; jelenti továbbá azt is, hogy minden egészséges emberből aktív zenész, szobrász, építész stb. válhatik, éppúgy, ahogy beszéd közben „szónok” lesz: vagyis élményeinek minden anyagban formát tud adni (ami nem egyértelmű a „művészettel”). (...)

Ha tehát azt mondjuk: minden emberben megvan a képesség, hogy – jóllehet objektív szempontokból nem is mindjárt a legtökéletesebben, s a közösség számára talán nem is jelentőségteljesen – bármely műfajban ki tudja fejezni magát, úgy még nagyobb biztonsággal állíthatjuk, hogy minden emberben megvan a képesség bármely műfajhoz tartozó műalkotás befogadására”. (Moholy-Nagy László: Az anyagtól az építészetig. Budapest: Corvina Kiadó, 1928/1968, 14. old.)

A hazai vizuális nevelés máig korszerű hagyománya Moholy-Nagy László, Kepes György és Breuer Marcel, a német Bauhaus iparművészeti és építészeti főiskola funkionalista és puritán szellemét meghatározó magyar alkotók öröksége, amelynek középpontjában a vizuális nyelv kreatív használata áll. Ahogyan Kodály a zenei tehetség alapjait minden gyermeknél felfedezi, úgy látja Moholy-Nagy az alkotás lehetőségét a képekkel való közlésben – minden ember számára. Iparművész és építész-tervező képzésünkben él a három mester szelleme, de helye van a közoktatásban is.

Különösen fontos Moholy-Nagy László számos műben kifejtett, ma is korszerű művészetpedagógiája. „Az anyagtól az építészetig” (1968), „Festészet, fényképészet, film” (1978), „Látás mozgásban” (1996) – már a címek is jelzik, mennyire korszerű az irány, amelyet mutat: a kortárs témákat korszerű anyagokkal és technikákkal kísérletezve lehet a legjobban kifejezni, s ezek természetesen társíthatók a hagyományos alkotó módszerekkel. A képeket és tárgyakat élethelyzetek megoldására, indulatok és gondolatok érzékletes és inspiráló kifejezésére kell használnunk az iskolában éppúgy, mint később, a munka világában és a mindennapi életben.

Kutatásunk során, 2016-2020 között négy „Moholy-Nagy modul” – a mester gondolatait napjaink vizuális kultúrájából vett tananyagokkal ötvöző tananyagot – dolgozunk ki, amelyek alapoznak az elmúlt évtizedek képességekutatásaira, és teret engednek a gyerekek közösség és a pedagógusok, az iskola és a település sajátos hagyományainak, igényeinek megjelenítésére is:

1. **Vizuális kommunikáció** hagyományos és digitális képi eszközökkel, az 1-4. és 5.-8. osztályok számára;

2. **Vizuális médiakultúra:** a médiakompetencia és informatikai kompetencia integrált fejlesztése, az 5.-8. és 9-12. osztályok számára;
3. **Környezetkultúra és tárgykultúra,** közösségi tervezés és konstruálás, az 5.-8. és 9-12. osztályok számára;
4. **A kortárs vizuális művészet** tanítása és felhasználása alkotási folyamatban, az 5.-8. és 9-12. osztályok számára.

Pedagógiai programunk alapelve, hogy meg kell őrizni a hagyományos rajz tantárgy értékét, a manualitást és a közvetlen érzéki tapasztalatszerzést, illetve a kreativitás fejlesztésének kialakult és bevált formáit. Ugyanakkor *hidakat kell építenünk az Informatika és a Mozgókép-kultúra és médiaismeret felé.* A médiakultúra oktatása 2012 óta a jelentős részben a Vizuális kultúra tantárgy oktatóira hárul. Ezért közlünk kipróbált feladatokat minden modulunkban a digitális képalkotás területéről is, második modulunkat pedig digitális és hagyományos képalkotás együttes oktatásának szenteltük. A magyar Bauhaus-mesterek művészi alkotómunkája a bizonyíték arra is, hogy a hagyományos és géppel segített képalkotás egyenértékű: a fotó és a film, illetve a 21. században a multimédia és intermédia a mindennapi életben használt képi nyelv részévé vált. Szintén a korszerűség követelménye miatt szerepel programunkban a kortárs képzőművészet tanítása, hogy napjaink társadalmi és egyéni problémáit újszerű és hatásos megfogalmazásában mutathassuk meg a tanulóifjúságnak. Az építészet és a dizájn megújítását megfogalmazó Bauhaus szellemét követő programból nem hiányozhat a bennünket is körülvevő építészeti és tárgyi környezet, azaz a környezetkultúra tanítása sem.

A jelenleg érvényes Nemzeti Alaptanterv szerény, a legtöbb évfolyamon heti egy órási időkeretben, maximális téma- és módszerbeli változatosságot szeretne megvalósítani. Ez szerintünk lehetetlen vállalkozás, hiszen számos kutatás igazolja, hogy a célzott, egy vizuális nyelvi területet alaposan bemutató fejlesztés hatékonyabb, mint a minden témát felületesen érintő, „teljességre törekvő” oktatás. Moholy-Nagy László és művész-pedagógus társai pedagógiai munkássága is arra inspirál, hogy *kevesebb területen és alaposabban:* a kísérletezésnek, játéknak, közösségi alkotásnak és problémamegoldásnak bőséges teret engedve működjön együtt a rajztanár és tanítványai a rajzórán és az ezzel integrált, iskolán belüli és iskolán kívüli tanulási színtereken. *Moduláris rajzpedagógiai programunk* ezt a célt szolgálja. Kísérletünkben az iskolában rendelkezésre álló óra-keret mintegy felében tanítjuk a kerettantervi törzsanyagot, a fennmaradó időkeretet pedig a Nemzeti alaptanterv követelményei alapján választott modul tölti ki.

Tantárgyunk lényegét tekintve integratív, bár oktatásában szeretnénk *megőrizni a vizuális kompetenciára fókuszáló programot.* Kepes György *„A világ új képe a tudományban és a művészetben”* (1979) című munkája mutatja, hogy a fotóval, filmmel, digitális modellel és szimulációval gazdagított tudományos vizualizáció és az infografika tananyagba építésével a vizuális kultúra utat találhat a természettudományok és a humán tudományok, társművészetek felé is.

Négy modulunkhoz pedagógiai programot, tanítási-tanulási programokat, és ezek kipróbálása után **tanári kézikönyveket** készítünk. Kétféle szerkezetben adjuk közre a köteteket: *korosztályok szerint* – ez a kötet is ilyen. Az első kézikönyv-sorozatunk tehát a modul programokat korosztályonként közli, az 1. osztály számára (amelyhez csak az 1. Vizuális kommunikáció modul fejleszt tananyagot), és az 5. és 9. osztályok számára, amelyekhez minden modulban készül tananyag. Jövőre a következő korosztályok (a 2., 6. és 10.

osztályosok) kézikönyvei készülnek el. A kutatás végén, 2020-ban *modulok szerint* szerkesztjük meg kipróbált tananyagainkat, hogy a pedagógusok szakmai céljaik és érdeklődésük szerint, illetve és tanítványaik igényei, iskolájuk pedagógiai kultúrája szerint választhassák ki a Vizuális kultúra tantárgy tananyagából azokat a témákat, amelyekkel részletesebben foglalkozni szeretnének.

Oktatási programunkat tudományosan megalapozott fejlesztő hatású módszerekre építjük. Az ELTE vizuális képességkutató csoportja 2009-2015 között kidolgozta és 6-12 évesek körében vizsgálatokkal alátámasztotta a vizuális képességek rendszerét, majd három képességterületen (térsemlélet, vizuális kommunikáció, szín) fejlesztő feladatrendszert hoztunk létre. A képességstruktúra fejlődésének vizsgálatára kidolgozott 90 feladattal 6-14 évesek körében végzett értékelés alapján *a vizuális képességrendszer négy fő klaszterben írható le* (Kárpáti és Gaul, 2011):

1. Vizuális megismerés (észlelés, emlékezés, értelmezés) / tanulási képességek
2. Problémamegoldó képesség
3. Vizuális alkotó, kifejező képesség
4. Vizuális kommunikációs képesség

A nemzetközi rajzpedagógia törekszik a **kutatás alapú oktatásfejlesztés, a képességvizsgálatokra építő tanterv-tervezés** megvalósítására, és ebbe az irányba mutat az Európai Vizuális Műveltség Hálózat ([European Network for Visual Literacy, EnVIL](#)) megalakulása is. A 11 ország 19 felsőoktatási és kutatóintézetének együttműködésével létrejött kutatócsoport munkájában kutatócsoportunk több közreműködője is részt vesz. A *Közös Európai Vizuális Műveltség Referenciakeret* (KEVMR) kialakítása, a hasonló típusú nyelvi írástudási dokumentum mintájára, 2016-ban elkészült és jelenleg is folynak a bevalás vizsgálatai – ezek közé tartozik kutatásunk is (Kárpáti és Pataky, 2016, Schönau és Wagner szerk., 2016).

Moduljaink egy-egy képességcsoportot kiemelten fejlesztenek. Az iskolakísérletek eredményeit **kontroll csoportos képességméréssel és portfólió értékeléssel** követjük nyomon. Kutatásunkban a pedagógus munkáját segítő köztes mérések is lesznek. A vizuális és általános képességteszteket a portfólió értékeléssel együtt alkalmazzuk, így módunk lesz sokoldalú, a fejlesztést segítő visszajelzéseket adni. A *pszichológiai immunkompetenciát* standardizált kérdőívvel, *a divergens gondolkodást és a kombinatív képességet* bemért kompetencia alapú online tesztekkel vizsgáljuk. A színpercepciót és színértelmezést, a térsemléletet és a vizuális kommunikáció képességelemt a Szegedi Egyetem Neveléstudományi intézetében fejlesztett online diagnosztikus értékelési rendszerben, színes képes, hangos tesztekkel vizsgáljuk. Ezekről bővebben kutatásunk honlapján, a [Képességvizsgálati eszközök](#) menüpontban és a [Közleményeink](#) rovatban olvashatnak.

A "Moholy-Nagy Vizuális Modulok - a 21. század képi nyelvének tanítása" projekt a [Magyar Tudományos Akadémia Tantárgypedagógiai Kutatási Programjának](#) része. Az [MTA-ELTE Vizuális Kultúra Szakmódszertani Kutatócsoportban](#) öt felsőoktatási intézmény munkatársai dolgoznak, kísérleti programjaink az ország számos területét lefedik. A projektet vezető és a 3. modult koordináló budapesti ELTE, az 1. modulért felelős kecskeméti Neumann János Egyetem és az egri Eszterházy Károly Egyetem sárospataki Comenius Campusa, a 2. és 3. modult koordináló Nyíregyházi Egyetem és egri Eszterházy Károly Egyetem és a 4. modulért felelős Magyar Képzőművészeti Egyetem 22 kísérleti és 4 kontroll iskolával, valamint számos

követő iskolával dolgozik együtt. A felsoroltakon kívül a Szegedi és a Pécsi Tudományegyetem munkatársai is tagjai a képességkutató csoportnak.

A kutatócsoport tagjait [a kutatás honlapján](#), az [Információk rólunk](#) menüpontban találja. A modulokról bővebben a nevüket viselő almenükben, a kézikönyveket – köztük ezt is - a [Közleményeink](#) menüpontban olvashatja vagy töltheti le.

Ez a kötet a pedagógiai programokat és a kipróbált, tanulói munkákkal és műalkotásokkal illusztrált tanítási-tanulási programokat is tartalmazza. A Moholy-Nagy Vizuális Modulkok lefelé és felfelé egyaránt tovább építhetők, és az itt olvasható pedagógiai program és tanítási-tanulási programok módszertani elvei mentén további tananyagrészekkel bővíthetők. Közös jellemzőjük, hogy a hagyományos technikák és műfajok mellett, a kortárs vizuális kultúrához hasonlóan, integrálják a digitális, illetve multimediális képalkotási lehetőségeket is. A NAT-ban a digitális képalkotás technikáit is tanító Informatika és az alapfokú képzésben a Vizuális kultúra tantárgy tantervébe iktatott mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgyakkal való együttműködéshez is kidolgozunk javaslatokat. A programokhoz *informális tanulási alkalmak* (múzeumi foglalkozások, műemléktúrák, látogatások kézműves műhelyekben, képzőművészek műtermeiben stb.) is kapcsolódnak.

Kérjük, ossza meg velünk tapasztalatait a könyvről, és ha kedvet kapott arra, hogy kipróbálja tananyaginkat, [jelentkezzen honlapunkon partner iskolának](#). Szeretettel várjuk művészet-pedagógus közösségünkbe!

Kutató csoportunk kezdeményezésére, a drámapedagógia és színházi nevelés, a táncpedagógia, vizuális nevelés és a zenepedagógia művelői számára konferencia sorozat indult az ELTÉ-n. [Az első rendezvény előadói, kiállítói írásait letöltheti innen](#). Évről évre, júniusban, gyermekmunkák és innovatív programokat bemutató kiállítással, koncertekkel, drámapedagógiai műhelyekkel jelentkező rendezvényre 2017-ben 260 művész-tanár és kutató jött el, a hozzá csatlakozó, nemzetközi workshopon hatvan előadást hallgathattunk. Jöjjön el, és mutassa be saját innovatív tanítási eredményeit az [ELTE Művészetpedagógiai Konferencián](#) és az [ELTE Workshop for Art Education](#) rendezvényen!

Hivatkozások

Kárpáti Andrea és Gaul Emil (2011). A vizuális képességrendszer: tartalom, fejlődés, értékelés. In B. Csapó és A. Zsolnai (szerk.), *Kognitív és affektív fejlődési folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában*. (pp. 41–82). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó

Kárpáti Andrea (2001). *Firkák, formák, figurák – a gyermekrajz fejlődése a kisgyermekkortól a kamaszkorig*. Dialóg Könyvkiadó, Budapest

Kárpáti Andrea (megjelenés alatt). *Gyermekrajz az Új Képkorszakban: tér, forma, szín és technika*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. e-könyv.

Kárpáti Andrea, Pataky Gabriella (2016). *A Közös Európai Vizuális Műveltség Referenciakeret. Neveléstudomány*, 2016(1), 6-21

Kepes György (1979): *A világ új képe a tudományban és a művészetben*. Budapest, Corvina Kiadó

Moholy-Nagy László (1928/1968): *Az anyagtól az építészetig*. Budapest: Corvina Kiadó

Moholy-Nagy László (1979): *A festéktől a fényig*. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó

Schönauf, D. és Wagner, E. Hrsg.: *Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Visual Literacy - Prototyp*. Münster-New York: Waxmann Verlag, 319-327. Absztrakt: <http://www.waxmann.com/buch3428>

VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ: 5. osztályos pedagógiai program

Kovács Hajnalka, Neumann János Egyetem, Pedagógusképző Kar,
Művészeti és Anyanyelvi Nevelési Tanszék

Alapelvek, célok – szemléletmód

„Nekem a sok út a szemléletformálást és egy eszköztudás átadását jelenti. Ez komplexebb dolog, mint a rajztanítás. Ez egy látásmód, egy gondolkodásmód megtanítása.” (Pázmány Ágnes In: Sinkó és Trencsényi, 1998, o. n.)

A kommunikáció (természetesen a vizuális alapú is) mindig **érintkezés, kapcsolatfelvétel** (Bálványos és Sánta, 1998). A közlési célú érintkezések, kapcsolatok alapvető jellemzője a **folyamatszerűség**. A vizuális kommunikáció a vizuális megismerés (befogadás, elemzés és ábrázolás) rendszerében a folyamatot vizsgálja elsősorban. A folyamatelv és ezen keresztül a vizuális kommunikáció, olyan új nézőpontot emel be a vizuális nevelés vizsgálódási körébe, ami jelentős mértékben kitágítja és felülírja a produktumelvű megközelítést. (Kárpáti, 2013a)

A korábbi, esztétikai, pluralista modellben preferált művességgel szemben, korunk követelménye - így a vizuális nevelés fontos eleme is - a kontextuális, szociológiai irányultság. Az alkotás, a befogadás folyamata a mű és a társadalom változó viszonyrendszerében jelenik meg (Kárpáti, 1995). Tartalmilag ez többek között azt eredményezi, hogy a „magas művészetet”, azaz a klasszikus képzőművészeti kultúrát szimuláló tartalmi elemek mellett – éppen a modernizációban zajló esztétikai emancipáció következtében – a vizuális nevelésben megjelennek a tömegtársadalmak vizuális kultúrájának kommerciális, szubkulturális tematikái is. Szükségessé vált, hogy az eddig túlságosan köznapinak tekintett vizuális reprezentációk és az ilyen reprezentációkhoz kapcsolódó megismerési és feldolgozási folyamatok a vizuális nevelés részeivé váljanak (vö. A képi kommunikáció kortárs műfajairól, Bubik szerk., 2013). A posztmodern kulturális modell hívei szociologizáló, relativista témákat építettek be a vizuális nevelés elméletébe és gyakorlatába.

A vizuális nevelés egyik fontos feladata, hogy a különböző, kultúránként eltérő ábrázolási konvenciókat megismertesse és műveltesse a tanulókkal. A konvenciók elsajátítása, ismerete egymástól eltérő látásmódokat, szemléletmódokat tár fel, így a tanulóban kialakíthatja az alternatívákban gondolkodó megismerési-értelmezési folyamatokat. Az egymástól eltérő, idegen, szokatlan (szokássá nem kondicionált) alternatívák (ábrázolási konvenciók) megismerése, alkalmazása kritikus gondolkodásra, toleranciára nevelnek. A korszerű vizuális nevelésnek továbbá számolnia kell az új képkorszak jelenségeivel, kihívásaival, lehetőségeivel is. 21. századi környezetünkre jellemző a multimédia információk túlsúlya - a szót felváltotta a kép, mint elsődleges ismeretterjesztő eszköz. A kor digitális környezetben létező embere

számára kiemelt jelentősége van a digitális írástudásnak és kreativitásnak¹(Kárpáti, 2015). Ugyanakkor a digitális képköltés mellett tovább él a hagyományos képköltés is, mint egyenrangú képi kifejezési út. A vizuális nevelésnek tudatosítani kell a két képköltő- és gondolkodásmód közötti különbségeket, azonosságokat, valamint meg kell mutatnia a kölcsönhatásokat, az átjárhatóságot.

A modul innovatív tartalma

A ma felnövekvő nemzedék tagjai folyamatosan új problémákkal szembesülnek. Olyan környezeti, gazdasági, szociális, kulturális változásokkal, melyekhez új megoldási módokat kell találniuk. Ezért fontos a kreativitás, a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kitartó és önálló munkavégzésre való képesség.

A modul célul tűzi ki az utóbbi évtizedekben a vizuális neveléssel kapcsolatba hozható jó gyakorlatok – az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazásával kapcsolatos újítások, a múzeumpedagógia, múzeumkommunikáció területén végbement fejlesztések, a nemzetközi vizuális nevelés és a kutatások eredményei pedagógiai szempontú értelmezését, beépítését a rajzterületbe. A tartalmak között szándékaink szerint megjelennek korunk aktuális tendenciái, amelyek pedagógiai kihívásokat jelentenek:

- szociális érzékenység
- társadalmi felelősségvállalás
- társadalmi nemekkel kapcsolatos kérdések, problémák
- eligazodás az új információs környezetben, a képek özönében

A NAT jelenlegi műveltségtartalmaiban alig kap szerepet például *a nők nézőpontja*: történetük, gondolkodásmódjuk, törekvéseik bemutatása. Mivel a lány tanulók szemléletmódjához közelebb állhat egy hasonló érzésvilágú, sorsú alkotó, ezért az eddigi tananyagoknál nagyobb arányban szerepelnek majd a modulban nő alkotók művei.

A diákok gyorsan, inkább csak szubjektív módon ítélik meg a látványokat, és nagyon gyakran kapcsolnak negatív érzelmeket számukra ismeretlen, idegen képekhez, műalkotásokhoz. Ugyanakkor hajlamosak kritikátlanul elfogadni a médiából feljük özönlő képeket, és ízlésvilágukat döntően befolyásolják, alakítják a kommersz képek egyszerűen mennyiségük és elérhetőségük okán is (vö. Kárpáti, 2002, a vizuális műveltség – ízlésvizsgálatokkal kapcsolatos kutatásokról). A modul programjával ezért törekszik arra, hogy megmutassa a *minőséget a látványvilágban*. Egyrészt a felkínált műveltséganyaggal, másrészt az *elemzés analógias módszerével*, amely több művet vizsgálva párhuzamba, esetenként ellentétbe állítja és tudatosítja az egyezéseket, eltéréseket.

Az egyént figyelembe vevő, testreszabott tanulás alapja, hogy feltárja a már kialakult szemléletmódokat, meglévő preferenciákat. Ezt célozzák a személyes választás alapján elemzések készítését kérő feladatok (pl. kedvenc fotóm, kedvenc alkotóm, stb.) Ugyanakkor a személyes választások közös vizsgálata, a mások véleményével való szembesülés segíti a spontán ítéletek átgondolását, a tudatos választás és döntés képességének fejlesztését.

A hagyományos és digitális képköltés egyenrangú szerepet kap a programban, ezért a feladatok megfogalmazásánál közel azonos arányban szerepelnek. Továbbá több esetben

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=G8AJ3EocglA>

egymás kiegészítői, transzformációs végpontjai. Jól tudatosítható pl. a manuális–technikai, egyedi-sokszorozott, szabályos-szabálytalan, egynemű-összetett ellentétpár az olyan típusú feladatoknál, ahol egy digitálisan szerkesztett képet alkotunk újra hagyományos eszközökkel. Pl. a Világűr című digitális kollázs megfestése, vagy papír kollázsként (akár frottázsolt felületek felhasználásával), fotó kollázsként való újraalkotása. A vizuális kommunikációs modul feladataiban érvényesül *a befogadás - alkotás egyensúlya*. Nyitottabb műveltségtartalom képezi a feladatok alapját, melyben nagy hangsúlyt kapnak a helyi alkotók, műhelyek, a helyi vizuális környezet elemei, valamint a diákok által hozott képek is.

A modulban az érzékeléstől és befogadástól a képüzenetek létrehozásáig és megosztásáig terjedő folyamat minden mozzanatára találhatók feladatok. A folyamatjátékok és a projektek pedig modellezik a teljes kommunikációs folyamatot.

Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban

A kitűzött célok alapjául már folyamatban lévő kutatások, programok szolgálnak. Ezek azt bizonyítják, hogy a diákok nyitottak az új, a mindennapi életük eseményeihez közelebb álló tematikákra, eszközhasználatra.

Motiváltabbá válnak a rajzi feladatok megoldására, ha olyan eszközöket alkalmazhatnak, amelyekkel szabadidejükben is szívesen tevékenykedhetnek. A témák lehetővé teszik, hogy a helyi sajátosságoknak, igényeknek és lehetőségeknek megfelelően alakítsuk át őket.

Tartalmak, műfajok, technikák

A 9-12 évesekre jellemző, hogy erősen megnő a *realista ábrázolás, a technikák és a konvenciók* megismerésének igénye.

A 12 és 14 év közötti diákoknál a *tér- és mozgásábrázolás* jelentősen fejlődik, ám a rajz elveszti spontaneitását, sablonossá válik. A realista ábrázolásmódok elsajátításának kora elégedetlenséggel a képességek hiányának felismerésével jár együtt (Kárpáti, 2005).

A felső tagozatos fiatalok életében jelenlévő, a modulban *kiemelt tematikák*:

- személyes értékek, azonosulások
- belső stabilitás
- énreprezentáció
- én és a másik – kapcsolatok kifejezése
- elfogadás
- a külsőségek szerepe – szépség, csúfság
- vágyak, jövőkép, tervek, ambíciók

Mivel a modern képszerkesztő eljárások is a festészeti konvenciókra épülnek, illetve azokra reflektálnak, ezért fontos szerepet kapnak a modulban a műalkotások, ezek képezik a program műveltséganyagának törzsét.

„Műveletek műalkotásokkal”

Módszerünk lényege, hogy a diákok aktív szemlélőként, vagy „társ-alkotóként” kerülhetnek közelebb az adott műhöz. Nem adunk kész válaszokat, hanem kérdéseket vetünk fel, és egyéni, ill. csoportos kutató, alkotó munka során saját válaszok születnek. Kétirányú megközelítést alkalmazunk – a konkrét témától függően választva: első esetben a kiindulást

egy műalkotás jelenti, melynek apropóján keresünk választ vizuális és emberi problémákra. Második esetben a saját gondolat, saját munka művészettörténeti vonatkozásait keressük meg. Festmények, szobrok, épületek vizsgálata mellett fontos szerepet szánunk a fotónak. Mivel a programban a diákok több esetben maguk is készítenek fotókat, fontos, hogy ismerkedjenek is ennek a műfajnak kiemelt alkotásaival.

- *kép és szöveg; kép és hang*

Címadástól a történetírásig kapcsolhatunk szöveget a vizsgált képekhez, így segítve a kreatív befogadó folyamatot. Kereshetünk szövegekhez illő képet, illetve képekhez illő szövegeket – így a többcsatornás tevékenység által a verbális és vizuális intelligenciaterületek együttműködnek. Egyik legizgalmasabb tevékenység a műalkotás „kihangosítása”.

- *személyessé tétel*

A kép témájáról beszélgetve, megkeressük azokat a vonatkozásokat, amelyek jelen vannak a mi életünkben is. Végző soron az alkotó indítékait fogjuk megérteni, átérezni, amint megtaláljuk a saját, hasonló motívumainkat. Például Chagall Kék falu című képe kapcsán felidézzük, hogy ha már töltöttünk el hosszabb időt távol az otthonunktól és máshol aludtunk (pl. nagyszülőknél, barátoknál vagy nyári táborban), akkor mik azok a dolgok, amik leginkább hiányoztak (emberek, állatok, épületek, stb.). Ezután készíthetünk egy Chagalléhoz hasonló kompozíciót, középen holddal és az estét kifejező kék háttérrel, melyben mégis a saját élményeink, tapasztalataink jelennek meg.

- *aktualizálás*

Nem kortárs műveket áthelyezünk mai közegbe - pl. Brueghel Vakok című képének szereplőit előbb állóképben megjelenítjük, azután kontúrrajzzal rögzítjük a csoportkompozíciót, ezután kiegészítjük a képet, mai viseletbe „öltöztetjük” a figurákat, majd mai környezetet rajzolunk köréjük. Így fejlesztjük a diákok empátiás készségét, s ezáltal tudatosíthatjuk, hogy az emberek alapvető problémái korszaktól függetlenül azonosak.

- *parafrázisok*

A művek átírásai nagyon alkalmasak arra, hogy tudatosítsuk és gyakoroljuk a vizuális nyelv kifejező elemeinek használatát. A parafrázis ugyanis akkor sikeres, ha az eredeti művet is felismerjük benne, ez pedig feltételezi az alapos – formai, színbeli, kompozicionális, stb. – megfigyelést, elemzést.

1. ábra. „Újracsomagolva” – Arcimboldo prafrázis – assemblage² (szupermarketben vásárolt élelmiszerekből összeállított portré) és digitális fotó. Hallgatói munka, PAE (Pallasz Athéné Egyetem, Kecskemét) Pedagógusképző Kar, 2015.

A pedagógus szerepe: megkeresni a személyes kapcsolódásokat: egy műalkotás esetében az egyéni vonatkozásokat, saját munka esetében a művészettörténeti analógiát.

Álló és mozgóképek

Egyre nagyobb súllyal van jelen kultúránkban a mozgóképek. Hagyományai szintén építenek az állóképi konvenciókra, ugyanakkor kialakultak sajátos műfaji jellemzői is. Ezeket szintén szeretnénk tudatosítani, mert ha a műfaji eltéréseket nem vesszük tekintetbe, akkor olyan vadhajtások jönnek létre, mint a rajzfilmekből kiragadott képkocka, melyet könyvillusztrációként szerepeltetnek.

Kecskeméten nagy hagyománya van az animációs filmkészítésnek. Felső tagozatos fiataloknak is működik a városban egy animációs műhely, Szoboszlai Péter Balázs Béla-díjas rajzfilmrendező, grafikus vezetésével. Minden évfolyam tematikájához találhatunk filmeket a Kecskeméti Animációs Filmstúdió (egykori Pannónia Filmstúdió) archívumában ³. Lehetőség szerint találkozást, beszélgetést is szervezünk azokkal az alkotókkal, akiknek a filmjeit megnézzük.

A programban a legegyszerűbb animációs technikáktól – 2 állókép váltogatásával megjelenített mozgás: pl. *taumatróp* („Egy kis kerek kartonlap két oldalára egymást kiegészítő képecskéket rajzolnak: pl. egy üres madárkalitkát és egy madarat... A kartonlap két oldalára erősített zsinórral a kartonlap megforgatható. Egy bizonyos sebességnél a két kép egymásra vetül, s az a benyomásunk, hogy a madár a kalitkában ül” - Kolta, 2003⁴.)

² <http://www.artpool.hu/Research/fogalom/assemblage.html>

³ <http://www.kecskemettfilm.hu/>

⁴ <http://www.fotoklikk.hu/sites/default/files/fm/kepmutogatok/index.html>

vagy két lapos *flipbook* vagy *zsebmozi* (Minden mozdulatfázist egy-egy külön papírra rajzolunk – készíthetünk két lapos zsebmozit vagy rajzolhatunk több lapból álló füzetet, könyvecskét – majd a lapokat a hüvelykujjal pergetve, a nagy sebességgel egymást követő mozgásfázisok a valódi mozgás érzetét keltik. (Kolta, 2003)⁵ - eljutunk a 8. évfolyamon egy rövid animációs film (esetleg egy osztályfilm) elkészítéséig, az addig megismert eljárások közül válogatva. Az animációs szemlélet fejlesztésében mind a hagyományos manuális technikák (rajzolt zsebmozi), mind a digitális képszerkesztő eljárások (fázisfotók egybeszerkesztése mozgóképpé) szerepet kapnak.

Látszatvilágok

Vizsgált minőségek: valóság és illúzió, reális és szürreális, valós és virtuális, eredeti és másolat.

Ezek a minőségek a technikai képek korában új értelmet kapnak, képfilozófiai, etikai vonatkozásban is. A programban az egyszerű felismerésektől (pl. miért nem lehet igaz egy látvány, mitől hat mégis valóságosnak, milyen eszközök segítik az illúzió létrejöttét), eljutunk az összetettebb problémákig (pl. hogyan „láttatom” magam, mi van amögött, amit másokról látunk, mások mutatnak nekünk – avatár alkalmazása; hogyan viszonyuljunk a technikai képekhez).

Szöveg és kép

Szöveg és kép kapcsolatának megismerése és megértése fontos ismeretkör a vizuális kommunikációs programban. Programunkban ezt a hagyományt úgy folytatjuk, hogy bővítjük az eszközök számát – a digitális kép és szövegszerkesztés nagyobb szerepet kap és a konkrét témát a kortárs jelenségekhez – internet használat (pl. kommentek, vlogok⁶), kortárs ifjúsági irodalomból vett példák (pl. Egy ropi naplója) kapcsoljuk.

Minden évfolyamon megjelenik a téma, bővülő, az életkorhoz igazodó tartalommal – a közvetlenül anyagba nyomott, kalligrafikus gesztustól a számítógépes szövegszerkesztésig, az egyedi grafikától a közösen szerkesztett kiadványig.

Bábjáték

A bábjáték kommunikáció, melyben kiemelt a vizualitás, ugyanakkor más műfajokkal való kapcsolata is fontos mind a befogadásban, mind az alkotásban. Az animációs szemléletet a korosztálynak megfelelő, játékos, ugyanakkor technikai kihívásokat tartalmazó módon fejleszti.

A város és az intézmény hagyományaiban nagy jelentőségű a bábjáték. A Pallasz Athéné Egyetem Pedagógusképző Kara évente megszervezi a Báron Bábos Találkozót, melyen iskolás bábcsoportok is bemutatkozhatnak.

A bábjáték komplex műfaj, mely a vizualitás szempontjából is számos területet ötvöz. Az egészen „egyszerű” tárgyjátékoktól és rögtönzött báboktól a hosszabb bábos projektek megvalósításáig nagyon gazdag lehetőségeket rejt a műfaj. Ugyanakkor előkészíti a mozgóképpel kapcsolatos feladatokat is, illetve a bábozáshoz filmezés is kapcsolható. A felső tagozaton már előtérbe kerülnek a technikai megoldások, a hitelesség, az illúzió. A fejlesztés

⁵ <http://www.fotoklikk.hu/sites/default/files/fm/kepmutogatok/index.html>

⁶ Videoblog, a 21. sz. jellegzetes terméke: a blog szerzője videó felvételen beszél egy témáról, gyakran filmrészletekkel, animációval, fotókkal színesítve.

szempontjából itt kiemelt fogalmak: kép és hang kapcsolata; jelalkotás, típusalkotás; szempontváltásra való képesség; csoportmunka; együttműködő képesség

Új és hagyományos módszerek

Vizuális játékok:

A vizuális játékok célja nem elsősorban ábrázolás, hanem játékos tapasztalatszerzés a vizuális művészetek eszközeinek, eljárásainak, szemléletmódjának alkalmazásával. Alkalmazásuk hangulati és technikai szempontból is jól előkészítheti az egyes témaköröket. A vizuális játékok gazdag tárházából az alábbi területek szerint válogatunk:

- Térszemlélet, téri tapasztalatok fejlesztése
- Mozgást utánzó levegőrajzok (eszköz nélkül, kezek, karok mozgatásával képezzük le – rajzoljuk a levegőbe – a látott, felidézett jelenséget. pl. víz hullámozása; szélfúttá faágak, lombok; stb.
- formatartó levegőrajzok (kontúrrajzok)
- Koordinált rajzoló mozgások
- Mozgásutánzás (tükörkép)
- Mozdulattal, mozgással állapot, érzelmek kifejezése
- Megfigyelést fejlesztő játékok
- Összeállító, rekonstruáló képesség fejlesztése
- Belelátó képesség, fantázia fejlesztése
- Tárgy és színtranszfer
- Ismeretek rögzítéséhez, bevéséshez kapcsolódó játékok
- Technikákhoz, a vizuális nyelv alapelemeihez kapcsolódó játékok

Új elem a programban a digitális eszközök alkalmazása a vizuális játékok területén.

Folyamatjátékok:

5-6. évfolyamra hosszabb tematikai egységként elsősorban folyamatjátékokat tervezünk – a Magyar Nemzeti Galéria Gyermek- és Ifjúsági Műhelye (Hegedűs, Kalmár és Szabics, 1997) hagyományait folytatva – melyek a projektekhez hasonlóak, viszont nagyobb szerepet kap bennük a spontaneitás, a játék, a gyermeki fantázia. Nem szükséges hozzájuk pontosan kidolgozott előzetes terv, hanem az aktuális kérdések, ötletek, reakciók alakíthatják a folyamatot. Az életszerűség kritériumának sem kell itt megfelelni úgy, mint a projektekénél. Ugyanakkor izgalmasak, változatosak, magas motivációs szintet biztosítanak, fejlesztik a gondolkodást, az asszociációs képességet, az együttműködési képességet, a kreativitást.

Projektek:

7-8. évfolyamon már jobban érvényesíthető az életszerűség követelménye (pl. osztálykönyv/ -füzet/ -film / egyéb kiadvány készítése, melyet megkapnak emlékül a ballagó diákok és tanáraik.)

A vizuális projektek kifejezetten alkalmasak a kitartó munkavégzés, a problémamegoldó képesség és az együttműködő képesség fejlesztésére. A modulban a személyes preferenciák feltárása, érvényesítése mellett nagy hangsúlyt helyezünk az együttes munkára, a közös produktumok létrehozására és a csoport összetartozásának erősítésére. Egy példa:

Cím: A mi Kecskemétünk

Mindenkinek egy kicsit mást jelent Kecskemét (más-más hangulatok, érzelmek, szokások, élmények fűzik ide), ugyanakkor a közös pont is ez az „élettér” lehet, ami összeköt bennünket, mint csoportot.

A szalagkép műfaját választjuk: egy közös, több méteres papírszalagra, vagy vászonra dolgozunk, amelynél mindenki elfér, illetve a montázs technikát is alkalmazhatjuk.

Megismerkedünk a pannó fogalmával: nagyméretű, dekoratív funkciójú kompozíció, mely gyakran nagy belső terek, pl. középületek díszítésére szolgál. Készülhet fatáblára, farostlemezre, vagy vászonra. (Az előkészítő szakaszban kereshetünk épületegyütteseket ábrázoló pannókat, albumokból, interneten)

Páros és csoportmunkát, kooperatív tanulási technikákat alkalmazunk.

Mindegyik módszernél felhasználunk internetes forrásokat (pl. szoborkereső: <https://szoborkereso.hu/?alkoto=Lakatos+P%C3%A1l+S%C3%A1ndor>), a diákok gyakorolják a vizuális információszerezést, hasznos oldalakat ismernek meg, jártasságot szereznek az információk szelektálásában, a minőség felismerésében.

A digitális képalkotás módszere – grafikai programokkal, mobiltelefonnal technikai kép előállítása – minden tematikai egységben szerepet kap. A megvalósításnál felhasználjuk az alábbi jó gyakorlatokat:

Zombori Béla Képszótára⁷ (ArtWords) magyar és angol nyelvű digitális tananyag: „Olyan digitális taneszköz, mely a műelemző, művészettörténeti és rajz-vizuális kultúra órákra való felkészüléshez ad gyors háttér információt szövegben, képben. Mindezeket a tanár a megtekintés mellett átalakíthatja, kiegészítheti és kinyomtathatja maga és diákjai számára. A tanórákon nagyon sokféle módszertani funkciót kaphat a KÉPSZÓTÁR, az új anyag feldolgozása, az ismétlés, összefoglalás vagy az értékelés során. Segítségével olyan kreatív, önálló műelemző (művészettörténeti) foglalkozások szervezhetők, amelyek során a diákok maguk fedezik fel a művek, művészek jellemzőit, a műfajok, ill. a művészettörténet összefüggéseit. Az iskolai munka mellett segítheti az otthoni felkészülést, és jelentős szerepet kaphat a távoktatásban. Továbbá a különböző versenyek megszervezéséhez, sőt a felvételiknek, esetleg az alapvizsgának s az érettséginek is szolgálhat sajátos eszközrendszerül.” (Zombori, 2016 o.n.)

⁸InstaWalks

Az *InstaWalk* elnevezésben az Instagram és a séta kifejezések kapcsolódnak egybe. Ez a módszer a fiatalok körében ma olyan kedvelt tevékenységeket alkalmaz oktatási céllal, mint a mobiltelefonnal való fényképezés, a képek megosztása és kommentek írása. A diákok a városban sétálva pl. műemlékeket – főként épületeket, szobrokat - fotóznak, majd elkészült képeiket megosztják egymással az Instagramon, és megjegyzéseket fűznek a megosztott képekhez. A műalkotásokat így eredetiben látják, tapintható közelségből. Lehetőségük van a saját tempójuknak és érdeklődésüknek megfelelő megfigyelések, gyűjtések megvalósítására. Az egyéni produktumokból ugyanakkor közös képi adatbázis bázis képződik, amely alkalmas

⁷ www.kepszotar.hu

⁸ A 2016-os bécsi INSEA konferencián mutatta be a módszert Isabella M. Oswald.

<https://www.instagram.com/p/BKqpcQrD3F3/?tagged=inseavie>

például a fotó készítésekor használt beállítások, megvilágítási módok és egyéb képi kifejezőeszközök bemutatására.

Az új tanulási lehetőségek előnyei:

- növelik a kreativitást a fényképezés, valamint a műalkotások, az építészet alaposabb megfigyelése által;
- a vizsgálódások során a tanulók jobban felismerik a tárgyak, alakok részleteit;
- a résztvevők nemcsak az InstaWalk alatt tanulnak, de a tanulási folyamat folytatódik egymás képes posztjainak (feltöltéseinek) kommentálásával is.

Ezek a módszerek már szorosan kapcsolódnak korunk új jelenségéhez, a vizuális tanuló közösségek alakulásához. Az iskolában szerzett attitűdök, készségek, ismeretek így megalapozhatják az élethosszig tartó tanulás igényét, a személyes kompetenciák hosszú távú fejlesztését, az egyéni boldogulás, az önkifejezéshez való út megtalálását (Kárpáti és Papp, 2013).

Informális tanulási alkalmak

A modul fontos részét képezi az iskolán kívüli, életszerű tanulási környezet beépítése. Lehetőség szerint félévente minimum egy alkalommal külső helyszínen – múzeumban, a város terein, stb. – végezzenek a diákok vizuális feladatokat.

Ezenkívül, lehetőség szerint évente legalább egyszer kerüljön sor kortárs alkotók meghívására az iskolába, bemutatók, beszélgetések szervezésére. Amennyiben ez nem kivitelezhető, portréfilmek, filmrészletek segítségével ismerkedjenek a hallgatók a kortárs művészek életével, gondolataival, alkotásaival.

Az alábbiakban olyan alkotókat, műhelyeket, múzeumokat, kiállítóhelyeket sorolunk fel, melyek kapcsolódnak a modulban megfogalmazott tematikákhoz, célokhoz. Mivel a kísérleti tanterv megvalósítása Kecskeméten történik, itt kifejezetten a városhoz illetve a környékéhez kapcsolódó neveket soroljuk fel. A dokumentum 6. pontjában (Alkotók és művek) viszont már tágabb körből válogatunk. A későbbiek során, a modul máshol történő megvalósításakor, a megadott példák alapján a pedagógus megkeresi a programhoz a környezetében alkotó művészeket.

Kapcsolat helyi alkotókkal:

Festészet, grafika:

Balanyi Károly

Weboldal: <http://artportal.hu/lexikon/muveszek/balanyi-karoly-3863>

Damó István

Weboldala:

<http://www.damoistvan.hu/apps/spgm/index.php?spgmGal=illusztraciok/nahat>

Kalmárné Hórocz Margit

Király Gábor

Weboldala: <http://www.kiralygabor.hu/>

Iparművészet:

Pócs Judit

Filmjei: <https://www.youtube.com/watch?v=Wu1lI29cQCw>
<https://www.youtube.com/watch?v=Uolqagamvf0>

Nagy Mari és Vidák István

Weboldal: <http://nagyvidak.blogspot.hu/p/eletrajzunk.html>

Báb:

Aracs Eszter

Grossmidth Erik

Lénárt András

Mátravölgyi Ákos

Film, animáció:

Horváth Mária

http://napochka.com/int_horimari_hu.html

Szoboszlay Eszter

Szoboszlay Péter

Tóth-Pócs Roland

Helyi múzeumok, kiállítóhelyek:

Bozsó Gyűjtemény; Cifrapalota; Fotómúzeum; GAMF – Varázs Szoba; Magyar Naiv Művészek Múzeuma; Népi Iparművészeti Múzeum; Ráday Múzeum; Szórákaténusz Játékmúzeum és Műhely; Planetárium

Témakörök, fejlesztési témák és nevelési célok az 5. osztályban

A 9-12 évesekre jellemző, hogy erősen megnő a **realista ábrázolás**, a **technikák** és a **konvenciók** megismerésének igénye. Ezért a modul az 5. évfolyamon a valóságos-virtuális, igazi-hamis, valódi-ál fogalompárokhoz kapcsolódó tematikákat vizsgálja. Ide kapcsolódnak a reális, naturális, illuzionisztikus, pszéudó (ál, hamis, nem valódi, valódinak látszó, „mintha” megjelenítések. A szemléltetéshez és feldolgozáshoz a művészettörténet különböző korszakaiból válogatunk realista és szürreális felfogású műveket.

A konkrét tevékenységek lehetőséget adnak arra, hogy a vizuális játékoktól az egészen alapos vizuális nyelvi gyakorlatokon át, a diákok megismerjék és megértsék egy-egy konvenció sajátosságait. Minden témakör lehetőséget ad egy-egy több órát átfogó folyamatjáték megvalósítására is (Hegedűs, Kalmár és Szabics, 1997. 116-125.)

Az 5. évfolyam a látszatvilágokkal foglalkozik, beleértve a digitális virtuális világokról szerzett tapasztalatokat és az azokra vonatkozó reflexiókat is.

2016/17. tanév, 5. osztály

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
– Látható és láthatatlan – A vizuális érzékelés érdekességei – vizuális játékok: – láthatatlan írás	– taktilis érzékelés – tapasztalatok, ismeretek szerzése a vizuális érzékelés sajátosságairól – az optikai illúziók fajtái

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
– optikai képek - szimultán kontrasztok – mintázás csukott szemmel – szobrok vakoknak – feltá, formába való belelátás - kiegészítés – talányos művek – igaz és hamis	– sík-tér megfelelések, megfeleltetések – empátiás készség, szociális érzékenység fejlesztése – kreativitás – vonallal kifejezett plasztikai hatás – hagyományos és digitális grafikai technikák; illúziókeltő rajzok – pl. térbeliséget kifejező vonalhálók (tollrajz készítése)
Alkotók - művek Lakatos Pál Géza (2006): Tapintható láthatatlan; bronzszobor; Kecskemét, Kossuth tér; Escher grafikák – pl. Orosz István grafikái –pl. Briget Riley festményei –pl. Vasarely festmények, grafikák –pl. Magritte (1928): A hamis tükör. 1	tapintható szobrok, kétértelmű képek anamorfózis montázs
2. Mimikri rejtőzködő és álcázott – Adott képrészlet „elrejtése” saját képen, grafikai és festő technikákkal. <i>műveletek műalkotásokkal:</i> kiegészítés, folytatás, rekonstruálás – Mimikri az állatvilágban – állatokról készült fotók beépítése, elrejtése, festett, rajzolt környezetbe. – Rejtőzködő lények <i>folyamatjáték</i> – kasírozott, festett plasztikák beillesztése a környezetünkbe, fotódokumentáció készítése	– percepciók készség – színérzék fejlesztése – színkeverés, színeltalálás – rész-egész viszonyok, formakarakterek, színkarakterek megfigyelése – kompozíciós készség – kreativitás – megfigyelőkészség – sík-tér, tér-sík megfeleltetések, térérzék fejlesztése
„Klee-univerzum”: Paul Klee több képe – pl. Táj Sárga madarakkal (1923); Kandinszkij, Monet festményei Balla András fotói, természetfotók	tájképek, biológiai illusztrációk,
3. Konstruált világok	formaérzék,

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
– közös kollázs készítése geometrikus síkformákból – papírkollázs, – rácsszerkezetek – képi architektúrák: síkkompozíciók kialakítása ismétlődő, geometrikus formák rendezésével – Klee képei (Mágikus négyzet sorozat) kapcsán – Világűr – digitális kollázs – sík kollázs térbeli átírása – assamblage – város/épület makett kialakítása dobozokból / öntött gipszformákból – fotók készítése különböző nézetekből – város makett térképének elkészítése – festmény térbeli átírása (pl. Klee képei alapján)	kombinációs készség, térérzék, térlátás, konstruáló képesség koncepció alkotás, tervezés képessége sík-tér megfeleltetések kreativitás együttműködési képesség
Paul Klee képei – a <i>Mágikus négyzetek</i> sorozat képei (1923-32) Nina Lindgren (2010): Cardboard Heaven; papír szobor http://ninalindgren.se/art-design/projects/cardboard-heaven/	makett, assemblage, szobor, installáció, grafika, nyomat, kinetikus mű, festmény
4. Látszatvilágok: illúzió és valóság – hamis illúziót keltő képek vizsgálata, megfejtése – képek rekonstruálása – konstruált világok a médiában – konstruált világok az irodalomban – választott irodalmi mű helyszínének vizualizálása – térkép, illusztráció, makett készítése – álom / fantázia világok – fotómontázs, digitális montázs	Megfigyelés, vizuális elemzés látványfelismerés és –értelmezés téri konvenciók felismerése, alkalmazása fogalmi bázis személyes preferenciák feltérképezése vizuális memória fejlesztése szöveg és kép kapcsolata, belső képek előhívása kreativitás, kifejezőképesség kombinációs készség kompozíciós érzék fejlesztése
René Magritte: A fények birodalma; Vár a Pireneusokban; Miró: Harlekin karneválja; Max Ernst festményei; Farkas Antal Jama fotográfiái	

Kimeneti követelmények az 5. osztályban

A tanév végén minden tanuló ismerjen különböző,

térillúzió keltésére alkalmas grafikai technikákat. Legyen képes vonallal térbeliséget kifejezni. Grafikai eszközökkel (pl. tollrajz, lavírozott tus) tudjon vonalas tanulmányrajzokat, térképeket, magyarázó ábrákat készíteni.

Legyen képes a 12 tagú színek színeinek kikeverésére, tudjon azonosítani, megnevezni színárnyalatokat. A látványelemzések során megfigyelt színeket tudja színkeveréssel előállítani és a látványt színfoltokkal hitelesen ábrázolni. Ismerje a színek térbeliséget kifejező hatását.

Tudjon kétdimenziós tervrajz alapján egyszerűbb háromdimenziós modellt készíteni. Valós, térbeli tapasztalatait és szöveg alapján konstruált képzeleti tereket legyen képes útvonalrajzban, térképrajzon megjeleníteni. Ismerje a térképek főbb típusait, jellemzőit. Műalkotásokon megfigyelt térbeli helyzeteket legyen képes három dimenzióban modellezni.

Informális tanulás terv az 5. osztály számára

Varázs Szoba

PAE (Pallasz
Athéné

Egyetem), Tudósház, Kecskemét. Látványos fizikai – kísérleti kiállítás – lehetőség optikai illúziók megfigyelésére, működésük megértésére, kísérletezésre, tapasztalatszerzésre.

Weboldala: <http://tudoshaz.kefo.hu/varazs-szoba>

Vasarely Múzeum, Budapest. Weboldala: <http://www.vasarely.hu/>

Nicolas Schöffer Gyűjtemény, Kalocsa.

Weboldala: <http://www.schoffergyujtemeny.hu/index.php/en/>

Csodák Palotája, Budapest: tudományos játszóház a Campona Bevásárlóközpontban.

Weboldala: <http://www.csopa.hu/csopa-campona>

Lakatos Pál Sándor: Tapintható láthatatlan; bronzszobor; Kecskemét

(<https://szoborkereso.hu/?alkoto=Lakatos+P%C3%A1l+S%C3%A1ndor>)

Alkotók és művek

Szobrok:

- **Amerigo Tot (1983)**: Mikrokozmosz a makrokozmoszban; *bronzszobor*; Kecskemét, Szabadságtér 2.
- Lakatos Pál Géza (2005): A jel; bronzszobor; Kecskemét, Izsáki út 6.
- Lakatos Pál Géza (2002): Naprendszer szobor csoport; bronzszobrok; Kecskemét, Kossuth tér – Planetárium
- Lakatos Pál Géza (2006): Tapintható láthatatlan; *bronzszobor*; Kecskemét, Kossuth tér

Épületek:

- Márkus Géza (1902) Cifrapalota, Kecskemét, Rákóczi út 1.
- Mende Valér (1911-13) Református Újkollégium, Kecskemét, Szabadság tér 7.

Festmények:

- Arcimboldo portrék

- Bridget Riley festményei
- Chagall: Kék Falu
- Paul Klee: Táj sárga madarakkal
- Vasarely festményei, grafikái
- Magritte: Hamis tükör; Vár a Pireneusokban;

Grafikák:

- Orosz István grafikái, anamorfózisai
- M. C. Escher grafikái, például: Mű címe, technika, évszám

Fotók:

- Balla András fotói - például: Kéreg , 2013
- Weboldal: <http://www.mma.hu/muveszeti-hirek/-/event/10180/balla-andras-menedek>
- Farkas Antal Jama fotói. Weboldal: <http://www.fotografus.hu/hu/fotografusok/farkas-antal-jama>

Filmek:

- Vác Péter: Nyuszi és őz. Weboldal: <http://anim.mome.hu/films/rabbitanddeer/>
- Zsinóron c. bábfilm részlete

Egyéb:

Hundertwasser: Az öt bőr – művészi világmodell. Technika, évszám.

- Tudományos infografikák

Hivatkozások jegyzéke

- Annelys de Vet és Bujdosó Attila(2011, szerk.): *Magyarország szubjektív atlasza*. Kitchen Budapest, HVG Könyvek, HVG Kiadó Zrt., Budapest.
- Bakos Tamás, Bálványos Huba, Preisinger Zsuzsa és Sándor Zsuzsa (2000): *A vizuális nevelés pedagógiája*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Bálványos Huba és Santa László (2000): *Vizuális megismerés, vizuális kommunikáció*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Bálványos Huba (2003, szerk.): *Látás és szemléltetés*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Blaskó Ágnes és Margitházi Beja (2010, szerk.): *Vizuális kommunikáció szöveggyűjtemény*. Typotex, Budapest.
- Bubik Veronika (2013, szerk.): *Vizualizáció a tudománykommunikációban*. ELTE TTK, Budapest.
http://elte.prompt.hu/sites/default/files/tananyagok/VizualizacioATudomanykommunikacio/ban/vizualizacio_a_tudomanykommunikacioban.pdf
- Eplényi Anna és Schmidt Gertrúd (2013): *Jártamban, kertemben*. Móra Könyvkiadó, Budapest.
- Escher, Maurits Cornelis (2006): *M. C. Escher – Grafikák és rajzok*. Vince Kiadó, Budapest.
- Hegedűs Miklós, Kalmár István és Szabics Ágnes (1997, szerk.): *A Nagy GYIK Könyv. Kézikönyv a vizuális neveléshez*. Aula Kiadó, Budapest.
- Hegyi Lóránd (1989): *Utak az avantgárdból*. Jelenkor Kiadó, Pécs.

- Herzog Csilla és Racskó Réka (2012): „Mindenevők-e” a tizenévesek? A 14–18 éves tanulók médiaműveltség vizsgálata a kritikus médiahasználat vonatkozásában. In: Kozma Tamás és Perjés István (szerk.): *Új kutatások a neveléstudományokban 2011*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 33-62.
- Juhász Litza (2009): *É mint égbolt*. Szépművészeti Múzeum, Budapest.
- Kalmár Ágnes (2002): A Szórákaténusz Játékmúzeum és Műhely gyűjteménye. Kecskemét
- Kárpáti Andrea (1995, szerk.): *Bevezetés a vizuális kommunikáció tanításába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Kárpáti Andrea (2005): *A kamaszok vizuális nyelve*. Akadémia Kiadó, Budapest.
- Kárpáti Andrea (2013): A vizuális megismerés. In: Bubik Veronika (szerk.): *Vizualizáció a tudománykommunikációban*. ELTE TTK, Budapest. 11-36.
<http://elte.prompt.hu/sites/default/files/tananyagok/VizualizacioATudomanykommunikacio%20ban/ch02s03.html>
- Kárpáti Andrea (2002): A vizuális műveltségről. In: Csapó Benő (szerk.): *Az iskolai műveltség*. Osiris Kiadó, Budapest. 91–134.
- Kárpáti Andrea (2015): *Digitális írástudás és kreativitás*. Előadás: Scientix Konferencia, Budapest <https://www.youtube.com/watch?v=G8AJ3EocglA>
- Kárpáti Andrea és Papp László (2013): Vizuális tanuló közösségek. In: Benedek András és Tóth Péter (szerk.): *Új kutatások a neveléstudományokban 2012*. A munka és a nevelés világa a tudományban. Eötvös Kiadó, Budapest. 61-78.
- Kolta Magdolna (2003): *Képmutogatók. A fotográfiai látás kultúrtörténete*. [Magyar Fotográfiai Múzeum, Kecskemét.](http://www.fotoklikk.hu/sites/default/files/fm/kepmutogatok/index.html)
<http://www.fotoklikk.hu/sites/default/files/fm/kepmutogatok/index.html>
- Marien, Mary Warner (2011): A Fotográfia nagykönyve – A fényképezés kultúrtörténete. Typotex Kiadó, Budapest.
- McCandless, David (2010): *Az Információ gyönyörű – Infografika*. Typotex Kiadó, Budapest.
- Mészáros János (2007, szerk.): *Állatok a múzeumban – Két egér kalandjai*. Aula.info, Budaörs.
- Mészáros János (2008, szerk.): *Színek – Két egér kalandjai*. Aula.info, Budaörs.
- Mészáros János (2009, szerk.): *Különleges lények – Két egér kalandjai*. Aula.info, Budaörs.
- Mészáros János (2011, szerk.): *Fekete-fehér – Két egér kalandjai*. Aula.info, Budaörs.
- Paquet, Marcel (2002): Magritte René, 1898-1967: a láthatóvá tett gondolat. Vince Kiadó, Budapest.
- Restany, Pierre (2002): Hundertwasser: a festőkirály és az öt bőr: a művészet hatalma. Vince Kiadó, Budapest.
- [Schümann](#), Bettina (2009): *13 Women Artists Children Should Know*. Prestel, UK
- Sinkó István és Trencsényi László (1998, szerk.): *Virtuális korongozás, avagy vizuális nevelés*. In: *Új pedagógiai szemle*, 48. 3. sz. 5-84. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00014/1998-03-nm-Tobbek-Virtualis.html>
- Szentirmai László (2003): *Bábécé I*. Fabula Humán Szolgáltató Bt.
- Szentirmai László (2008): *Bábécé II*. Pest Megyei Közművelődési Intézet
- Stremmel, Kerstin (2005): *Realizmus*. Vince Kiadó, Budapest.

- Vásárhelyi Tamás és Kárpáti Andrea (2011, szerk.): *Múzeumi tanulás*. Typotex Kiadó, Budapest.
- Zombori Béla (2016): KÉPszóTÁR v2.0 <http://www.kepszotar.hu/>
- Szoborkereső: <https://szoborkereso.hu/?telepules=Kecskem%C3%A9t&page=11>
- Az [Artpool Művészetkutató Központ](http://www.artpool.hu/) weboldala: <http://www.artpool.hu/>

A modul adatai

Cím: Vizuális Kommunikáció Modul (5-8. osztály)

Közreműködő kutató: Kovács Hajnalka mestertanár

Közreműködő pedagógusok:

Koczkané Sárközi Ilona rajztanár

Gergelyné Kiss Melinda informatikatanár

Neumann János Egyetem Petőfi Sándor Gyakorló Általános Iskola és Óvoda

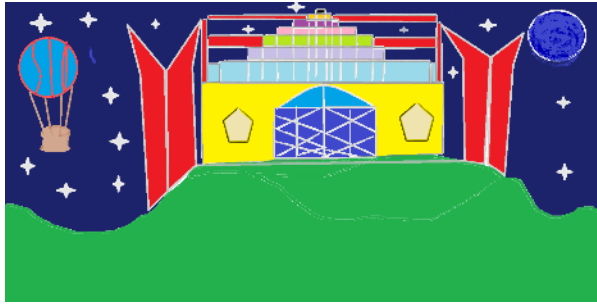
Kísérleti osztályok, 2017. január - június: 5.a; 5.b

Jó gyakorlatok

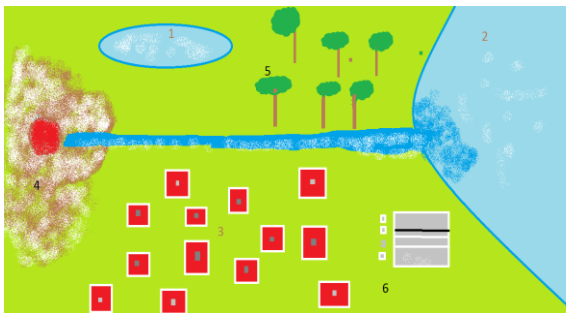
Digitális rajzok

2. ábra. Világűr - digitális kollázs készítése. Alsós gyerekek ismerkednek a Paint rajzoló programmal.

3. ábra. Képzelt világok – digitális kollázsok

4. ábra. Képzelt világok – digitális térképek

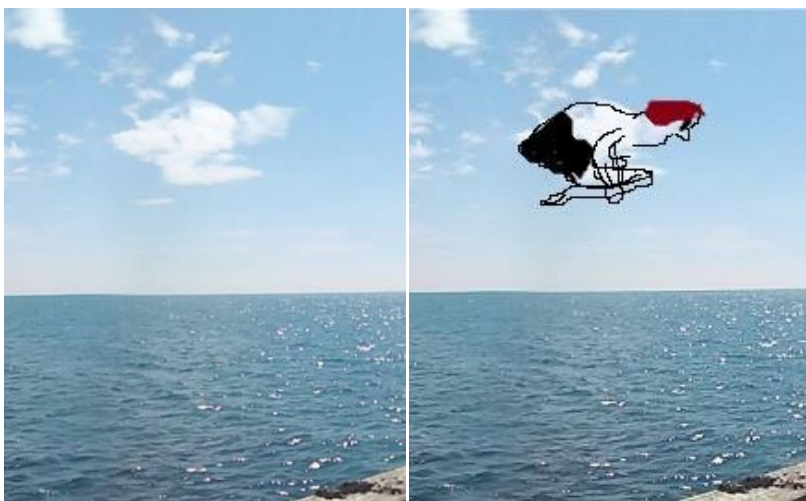
Vizuális játék

5. ábra. Foltba való beelátás, kiegészítés

6. ábra. Foltba való belelátás – saját fotók kiegészítése digitális rajzzal

7. ábra. Foltba való belelátás – saját fotók kiegészítése digitális rajzzal

8. ábra. Snoopy – foltba való beelátás, saját fotók kiegészítése digitális rajzzal

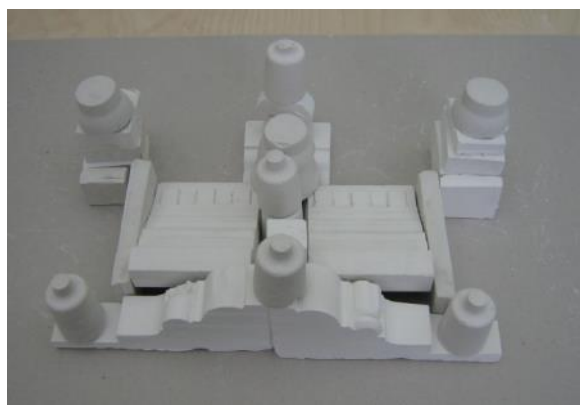

9. ábra. Ütés kalapáccsal – foltba való beelátás, fotó kiegészítése digitális rajzzal (szignálok értelmezése)

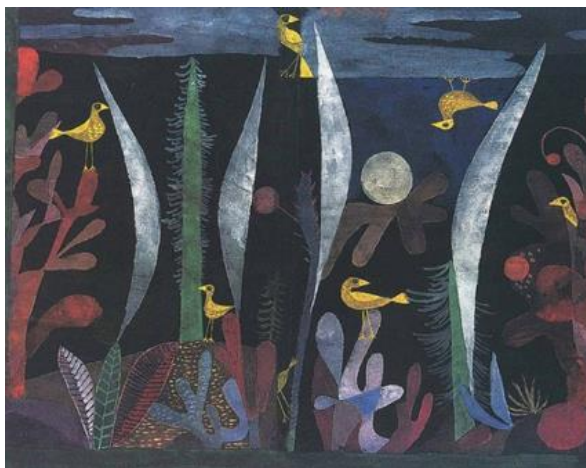

10. ábra. Rögtönzött bábok kavicsokból kövekből – formába való beelátás, kiegészítés

11. ábra. Város és épület makettek – öntött gipszelemekből

Műveletek műalkotásokkal
Utazás Klee világában

12. ábra. Paul Klee: Táj sárga madarakkal (1923; akvarell, gouache, fekete alapozású karton; 27x35 cm; Bázél, magántulajdon). Transzponálás térbe: konstruálás papírból – transzponálás síkba: digitális fotók készítése

13. ábra. A vörös léggömb megérkezik. Több Klee festmény megfigyelése alapján készült installáció – felülnézetből fotózva
sík → tér → sík transzpozíciók

14. ábra. Ki vagyok én? Szimbolikus jelmezek – személyes preferenciák, nonverbális üzenetek színekkel, formákkal, mimikával

Az ábrákon Kovács Hajnalka vezetésével készített munkák láthatóak:

2-4. ábra: Digitális rajzolás: a PAE (Pallasz Athéné Egyetem, Kecskemét) Petőfi Sándor Gyakorló Iskolájában végzett kutatás, 2015-16.

1; 5-10.; 12, 13. ábra: A Pallasz Athéné Egyetem Pedagógusképző Karán, Kovács Hajnalka módszertani kurzusain készült hallgatói munkák, 2015-16.

11. ábra: Múzeumpedagógiai foglalkozáson készített gyermekmunkák (Modeling Museums: II. Nemzetközi Építészeti Makett fesztivál a Műcsarnokban, 2010. november 13-16. Budapest)

14. ábra: A KIO (Kecskeméti Ifjúsági Otthon) Kreatív Műhelyében készült diákmunkák, 2015.

5. osztályos tanítási - tanulási programok a Vizuális kommunikáció modulhoz

SZERZŐK:

PEDAGÓGIAI PROGRAM:

Kovács Hajnalka, Pallasz Athéné Egyetem, Pedagógusképző Kar, Művészeti Intézet

TANÍTÁSI-TANULÁSI PROGRAMOK:

Baki-Szmalér Györgyi, Szacsavay Imre Általános Iskola

Bíró Ildikó, Szeged és Térsége Eötvös József Gimnázium, Általános Iskola Szatymazi Általános Iskolája

Gergelyné Kiss Melinda és Koczkané Sárközi Ilona, Pallasz Athéné Egyetem Petőfi Sándor Gyakorló Általános Iskola és Óvoda

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

A vizuális kommunikáció modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Baki-Szmalér Györgyi
Szacsvay Imre Általános Iskola
(Nagyvárad / Oradea, Románia)

Az 1. tanév programjának áttekintése

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 februárjától

TÉMA	IDŐ-IGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ
1. Látható és láthatatlan 2. Mimikri 3. Konstruált világok 4. Látszatvilágok: illúzió és valóság	36 óra	1. Látható és láthatatlan A. Vissza a kezdetekhez, az ősi kultúrák nyomában: - barlangrajzok készítése - gyurmából készíts edényt és nyomtatásos technikával díszítsd a gyurmadarabot - ókori képregény készítése tervezz makettet piramisszerű építményekből, a megrajzolt tervek alapján készítsétek el az épületek makettjét gyurmából vagy kartonpapírból (zikkuratok). Az elkészített maketteket egy kartonlapon helyezzük el, megépítve egy ókori várost. görög oszlop vagy oszlopfő tervezése, görög váza díszítése vonalakkal, pontokkal, formákkal – gyurmából készült forma díszítése készítsük el a görög vázaformát viasztechnikával Rajzoljátok meg a görög mitikus lényt, a kentaurt vagy egy olyan képzeletbeli lényt, amelyik félig állat és félig ember. A tervek alapján készítsétek el gyurmából. ókori mozaik tervezése: - pillangó - váza egy legionárius sisakjának és pajzsának a megrajzolása tervezd meg egy Római útikönyv egy lapját B. a. Labirintus kitalált lényekkel: tervezz te is útvesztőt! „Tíz labirintus.” Orosz István alkotásainak ismertetése és saját elképzelés szerint labirintus tervezése. Lélek labirintusok (Találd meg önmagad saját félelmeink elrejtése a labirintusban-Ki is vagyok én valójában?) - Én a félelmeim labirintusában. Rejtsd el a félelmeidet a labirintusban! Tervezzük meg a MI-labirintust: performance. (Thészeusz és Ariadné mitológiai történet ismertetése) árny- képek rajzolása	– Művészettörténet – Építészet – Szobrászat – Fotóművészet – Görög mitológia – Biológia – Matematika – Informatika – Földrajz

		b. Te nem vagy a tükörkép, de a tükörkép te vagy.” A tükör hamisabb, játékosabb, gazdagabb, megtévesztőbb. Ez az, amit a maszk igazságának hívnak. A hamis tükör A titokzatos tükör c,. A maszk - igazsága nem arra vonatkozik, amit elmond, mert amit elmond, az hamis; hanem arra, amit takar, mert az igazat takarja Talányos művek lenyomatok képpé alakítása természeti formák felhasználásával Mintázási feladat- nyomtatás technikával gyurmából, ritmikus kompozíció kialakítása. 2. Mimikri A. rejtőzködő és álcázott az állatvilágban figyeld meg az állatok különböző típusú mintázatát és képek alapján állapíts meg, hogy milyen állat mintázatát ábrázolja állatokról készült kép megfigyelése és az őskori művészet szabályai szerint való ábrázolása, a fényképpen látható testhelyzettől eltérő mozdulatban. folytasd a megkezdett rajzot, rekonstrukció Képzeletbeli rovar tervezése vagy állatokról készült fotók beépítése, elrejtése, festett vagy rajzolt környezetbe. gyurmából mintázzuk meg a rovarokat: CSODABOGARAK vagy BOGÁRCSODÁK B.rejtőzködő és álcázott a természetben: Fakéregben rejtőzködő lények – Fakéregről készült fotók felhasználásával, ezeknek rekonstruálásával. – Balla András fotóinak felhasználásával Gyökerek –táj. fa, erdő – makro és mikrovilág felfedezése és értelmezése az alkotásokon keresztül. C. Rejtőzködő és álcázott az ember által alkotott világban: Rejtőzködő és álcázott egy nagyváros betondzsungelében egy megadott fotó alapján.	
--	--	---	--

		ÉLETFa közös tervezése 4. Látszatvilágok illúzió és valóság A. Törött tükör – fotómontázs. Mozaik tervezése. Színes kép átalakítása törött tükrre vonalhálók felhasználásával és ezáltal nyitott vagy zárt kompozíciók létrehozása, figyelemfelkeltő központok kialakításával. “Minden szó a teljesség gondolja szülte tükrének egy-egy cserépdarabkája.” B. A szó, mint érintés szöveg és kép kapcsolata: Szó cserepek vagy cserepszavak, szómozaik (szavak amik számokra nagyon fontosak) Szóvirágok közös alkotás a “ fontos” szavakból: SZÓ – LÁNC, SZÓKÉP, stb. Asszociációk képekhez szavakat vagy szavakhoz képeket! Készítsetek egy pannót közösen ezekből a képekből! C. Írás és betű saját hieroglifák tervezése éírás gyakorlása játékosan éírás készítése gyurmalapra Készítsd el saját talizmánodat őskori jelképek kavicsokra	
--	--	---	--

Az 1. tanév részletes terve

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 februárjától

TÉMA	IDŐ IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK:	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK	MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
1. Vissza a kezdetekhez	9 óra	1. Attitűd, képesség, készség, ismeret taktilis érzékelés fejlesztése tapasztalatok, ismeretek szerzése a vizuális érzékelés sajátosságairól az optikai illúziók fajtái sík-tér megfelelések, megfeleltetések empátiás készség, szociális érzékenység fejlesztése kreativitás fejlesztése vonallal kifejezett plasztikai hatás illúziókeltő grafikai technikák – pl. térbeliséget kifejező vonalhálók – tollrajz készítése	A. barlangrajzok készítése gyurmából készíts edényt és nyomtatásos technikával díszítsd a gyurmadarabot az őskori művészet szabályainak megfelelően egy adott élőlény ábrázolása a megrajzolása, képek alapján és gyurmából való elkészítése. ókori képregény készítése saját hieroglifák tervezése tervezz makettet piramisszerű építményekből, a megrajzolt tervek alapján készítsd el az épületek makettjét gyurmából vagy kartonpapírból. görög oszlop vagy oszlopfő tervezése, görög váza díszítése vonalakkal, pontokkal, formákkal – gyurmából készült forma díszítése.	1. Frontális, egyéni alkotások készítése Játékos feladatok: adott mértani formákból adott kép összeállítása. puzzle tervezése	1. Rajz, gyurma, viasztechnika	1. Görög, római egyiptomi és mezopotámiai művészetből kiragadott példák, például: barlangrajzok élőlényekről készült képek egyiptomi építészet, a gízai piramisok. a görög templomok oszloprendjei. egyiptomi emberábrázolás mezopotámiai zigguratok az ókori görög szobrászat híres alkotásai a görög vázafestészet minoszi legendák nyomában a hódító Róma, az ókori Római Birodalom művészete, emberábrázolás és

			kentaurok és képzeletbeli lények (fél állat fél ember) tervezése/gyurmából való elkészítése. készítsük el a görög vázaformát viasztechnikával ókori mozaik tervezése egy legionárius sisakjának és pajzsának a megrajzolása tervezd meg egy Római útikönyv egy lapját			építészet, a lakóépületek falainak díszítése.
		taktilis érzékelés fejlesztése tapasztalatok, ismeretek szerzése a vizuális érzékelés sajátosságairól az optikai illúziók fajtái síktér megfelelések, megfeleltetések empátia, szociális érzékenység fejlesztése kreativitás fejlesztése vonallal kifejezett plasztikai hatás illúziókeltő grafikai technikák – pl. térbeliséget kifejező vonalhálók – tollrajz készítése	B. a. Labirintus kitalált lényekkel: tervezd te is útvesztőt! „Tíz labirintus.” Orosz István alkotásainak ismertetése és saját elképzelés szerint labirintus tervezése. Lélek labirintusok (Találd meg önmagad- saját félelmeink elrejtése a labirintusban-Ki is vagyok én valójában?) Én a félelmeim labirintusában. Rejtsd el a félelmeidet a labirintusban! Tervezzük meg a MI-labirintus-performance. (Thészeusz és Ariadné mitológiai történet ismertetése) Árnyképek rajzolása	Frontális, egyénialkotások készítése	1.Rajz, gyurma, kész fotók film felhasználása.	B. Orosz István grafikáinak ismertetése. R. Magritte : Hamis tükör című festménye

		b. Te nem vagy a tükörkép, de a tükörkép te vagy.” A tükör hamisabb, játékosabb, gazdagabb, megtévesztőbb. Ez az, amit a maszk igazságának hívnak. A hamis tükör A titokzatos tükör c, A maszk igazsága nem arra vonatkozik, amit elmond, mert amit elmond, az hamis; hanem arra, amit takar, mert az igazat takarja farsangi maszkok tervezése Talányos művek lenyomatok képpé alakítása természeti formák felhasználásával d. Mintázási feladat nyomtatás technikával gyurmából, ritmikus kompozíció kialakítása.			
--	--	--	--	--	--

TÉMA	IDŐ IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK	MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
2. Mimikri rejtőzködő és álcázott Adott képrészlet „elrejtése” saját képen, grafikai és festő technikákkal. <i>műveletek</i> <i>műalkotásokkal:</i> kiegészítés, folytatás, rekonstruálás Mimikri az állatvilágban – állatokról készült fotók beépítése, elrejtése, festett, rajzolt környezetbe. Rejtőzködő lények <i>folyamatjáték</i> – kasírozott, festett plasztikák beillesztése a környezetünkbe.	9 óra	percepciók készség fejlesztése színérzék fejlesztése – színkeverés, színeltalálás rész-egész viszonyok, formakarakterek, színkarakterek megfigyelése kompozíciós készség fejlesztése kreativitás fejlesztése megfigyelőkészség sík-tér, tér-sík megfeleltetések	A. rejtőzködő és álcázott az állatvilágban Figyeld meg az állatok különböző típusú mintázatát és képek alapján állapíts meg, hogy milyen állat mintázatát ábrázolja. Gyűjtsünk különböző madártollakat és próbáljuk megrajzolni a szerkezetét. állatokról készült kép megfigyelése és az őskori művészet szabályai szerint való ábrázolása, a fényképen látható testhelyzettől eltérő mozdulatban. folytasd a megkezdett rovarokról készült rajzot, rekonstrukció. Képzeletbeli rovar tervezése vagy állatokról készült fotók beépítése, elrejtése, festett vagy rajzolt környezetbe. gyurmából mintázzuk meg a rovarokat: CSODABOGARAK vagy BOGÁRCSODÁK	1. Frontális, egyéni és közös alkotások készítése, a természeti formák tanulmányozása és megfigyelése alapján. a természeti formák átalakítása, művészi ábrázolása. kézműves technikák, a kézügyesség fejlesztése		Balla András fotói, természetfotók. Tájképek és biológiai ismertetőik felhasználása. fényképek az állatvilágról és környezetünk élővilágáról.

			B.rejtőzködő és álcázott a természetben: Fakéregben rejtőzködő lények – Fakéregről készült fotók felhasználásával, ezeknek rekonstruálásával. – Balla András fotóinak felhasználásával Gyökerek –táj. fa erdő – makro és mikrovilág felfedezése és értelmezése az alkotásokon keresztül. vonalhálókból kialakított képek. C. Rejtőzködő és álcázott az ember által alkotott világban: Rejtőzködő és álcázott egy nagyváros betondzsungelében egy megadott fotó alapján . ÉLETfa közös tervezése Mit fognak csinálni az adott résztéma feldolgozásakor?			
--	--	--	--	--	--	--

TÉMA	IDŐ IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK	MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
3. Konstruált világok közös kollázs készítése geometrikus síkformákból – papírkollázs, Világűr – digitális kollázs sík kollázs térbeli átírása – assamblage város/épület makett kialakítása dobozokból / öntött gipszformákból fotók készítése különböző nézetekből város makett térképének elkészítése festmény térbeli átírása (pl. Klee képei alapján)	9 óra	kombinációs készség térérzék, térlátás fejlesztése konstruáló képesség koncepció alkotás, tervezés síktér megfeleltetések kreativitás együttműködő készség fejlesztése	3. Konstruált világok az őskortól napjainkig: A. Őskor Készítsük el saját őskori kő építményünket: Menhir magányos kő Cromlech kőkör Dolmen asztalszerű építmény B. Középkor Tervezzünk középkori várakat (makettek) C.A Modernkori művészet műzsája: Paul Klee vagy Juan Miró munkáinak rekonstruálása egy felvázolt kép folytatása , színekkel való kiegészítése Műalkotások kiegészítése. közös pannó készítése, Paul Klee vagy Juan Miró megadott festménye alapján. Egy festmény (Juan Miró festmény) térbeli átírása.	1.Frontális, egyéni és csoportos alkotások készítése. őskori építmények összeállítása kavicsokból egy vár makettjének az elkészítése egy műalkotás rekonstruálása filcből, a formák kivágása és összeállítása egy közös alkotással. álomkép filcből: álomvirágok és álomvilágok filcből és közös pannó kialakítása az egyéni munkákból. kincses térkép tervezése vagy kalózos kincses térképe térképek alaprajzainak a tanulmányozása. gyakoroljuk játékos formában a rovásírást: írjatok le a neveteket a székelymagyar rovásírás több ezer éves	makettek készítése gyurmából, installációk készítése kövekből, digitális képek készítése, közös pannó készítése az elkészült rajzokból. digitális technikával rajzoljátok meg az átlalatok megtervezett térképet!	Juan Miró képei Nina Lindgren papír szobor (2010) térképek szerkesztésének a megfigyelése, tanulmányozzatok a térképek megrajzolásának a technikáját és próbáld felhasználni az ismereteidet.

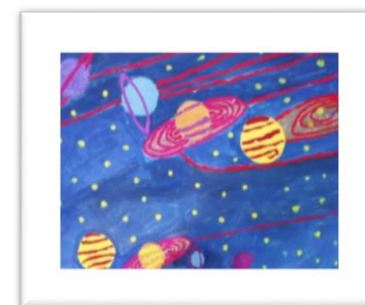
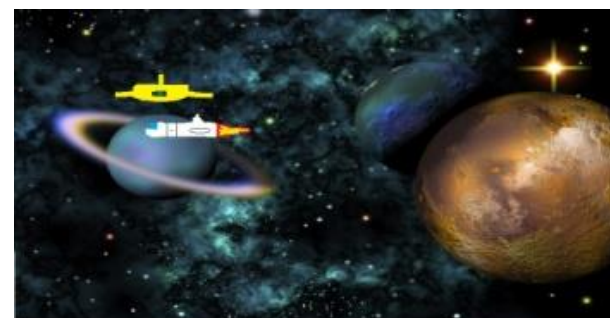
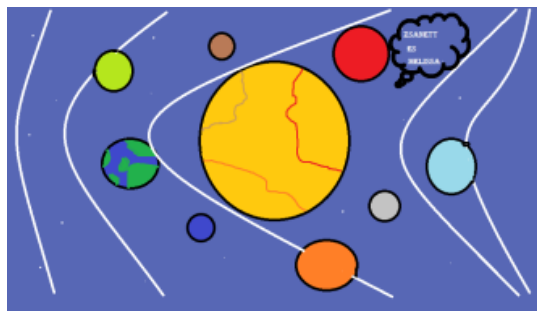
			közös pannó készítése Juan Miró festménye alapján filc felhasználásával. D. Gyerekkori fantázia világa és jövőképe: „ Nem szólni akarok hozzád, hanem érinteni a szavakkal” belső képek előhívása : álom és fantáziavilágok , konstruált világok. Térképek és Képterek: Képzeletbeli térkép megrajzolása a mi varázsiskolánk vagy a mi városunk címmel és színes gyurmából való elkészítése egy vastagabb kartonlapra. Tekergők térképe kincses sziget térképe kalózkodás térképe sárkányvölgy térképe Világűr – digitális kollázs Mit fognak csinálni az adott résztéma feldolgozásakor?	jelrendszerének a felhasználásával. játékos ábra megfejtése a rovásírás betűinek alapján. kedvenc regény fontosabb helyszíneinek a megrajzolása egy térkép formájában, pl. Egy ropi naplója című könyv alapján vagy a Harry Potter népszerű ifjúsági regénye alapján, vagy Narnia varázslatos világának térképe, de ha még szereted a meséket akkor Micimackó mesebeli világának is megrajzolhatod a térképét. Tervezd meg egy varázslóiskola térképét, ami segít eligazodni neked a varázslóiskolában. Adjál a különböző helyszíneknek érdekes elnevezéseket! Saját iskolád Tekergő térképét is elképzeld!		
--	--	--	--	--	--	--

TÉMA	IDŐ IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK	MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
4. Látszatvilágok: illúzió és valóság hamis illúziót keltő képek vizsgálata, megfejtése képek rekonstruálása konstruált világok a médiában konstruált világok az irodalomban választott irodalmi mű helyszínének vizualizálása – térkép, illusztráció, makett készítése álom / fantázia világok – fotómontázs, digitális montázs.	9 óra	Megfigyelés, vizuális elemzés látványfelismerés és – értelmezés téri konvenciók felismerése, alkalmazása fogalmi bázis személyes preferenciák feltérképezése vizuális memória fejlesztése szöveg és kép kapcsolata, belső képek előhívása kreativitás, kifejezőképesség kombinációs készség kompozíciós érzék fejlesztése.	Értelmező leírás, amelyből egy tanító (az 1. modulban), illetve rajztanár megérti a résztéma lényegét. Mit fognak csinálni az adott résztéma feldolgozásakor? 4. Látszatvilágok illúzió és valóság A.Törött tükör – fotómontázs. mozaik tervezése. Színes kép átalakítása törött tükörré vonalhálók felhasználásával és ezáltal nyitott vagy zárt kompozíciók létrehozása , figyelemfelkeltő központok kialakításával. “Minden szó a teljesség gondolja szülte tükrének egyegy cserépdarabkája.” B. A szó mint érintés szöveg és kép kapcsolata: Szó cserepek vagy cserépszavak, szómozaik (szavak amik számodra nagyon fontosak) Szó virágok közös alkotás a “ fontos” szavakból : SZÓ – LÁNC, SZÓKÉP, stb.	(Munkáltatás, elemzés, vita, magyarázat, házi feladat, projekt) (Frontális, egyéni, páros, kiscsoportos,) 1.Frontális, egyéni alkotások készítése a tükör szó játékos értelmezése! tű-kör tűk-ör szó-kép szó-lánc összeállítása és fűzése betű-kép rajzolása játékos tesztlapok kitöltése állatformák kialakítása betűkből: csiga pillangó madarak festékfoltok felvitele a rajzlap felületére, ami véletlenszerű formák kialakulását eredményezi; ezeknek	Alternatívák is megadhatók. Fotók, képek felhasználása. kavicsok festése, közös pannó készítése, gyurma felhasználása. spontán módon kialakított festékfoltok, spricolt vagy csorgatott módon felvéve a rajzlap felületére.	Alkotó neve, mű címe, készülés éve, technika (pl. olajfestmény)

			Asszociáljatok képekhezszavakat vagy szavakhozképeket! Készítsetek egy pannót közösen ezekből a képekből! találd ki mit írok a levegőbe! C. Írás és betű saját hieroglifák tervezése ékírás gyakorlása játékosan ékírás készítése gyurmalapra Készítsd el saját talizmánodat őskori jelképek kavicsokra D. Véletlenszerű festékfoltokból képzeletbeli formák kialakítása: színes pacák	a véletlenszerű festékfoltoknak a felhasználásával egy képzeletbeli formát rajzolunk meg , vagy formákat amikből ki lehet alakítani egy látszatvilágot és különböző képzeletbeli fantasztikus lényeket! a színes pacákból fantasztikus lények kialakítása, rajzolj nekik fejeket, szárnyakat, szemet, száját, orrot, csőrt, csápokat, karmokat, stb. kialakítva ezáltal képzeletbeli meseszerű lényeket. Miután kitaláltál ilyen képzeletbeli lényeket, a kialakított festékfoltok felhasználásával egy képzeletbeli világot is társítsál hozzájuk!		
--	--	--	---	--	--	--

Tanulók értékelése az órán

Tanulói munkák képei példaként (A tanév végén kerülnek ide)

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

a vizuális kommunikáció modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Biró Ildikó

*Szeged és Térsége Eötvös József Gimnázium,
Általános Iskola Szatymazi Általános Iskolája
(Szatymaz)*

Időterv

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 januárjától

5.A: heti 1 órában – 18 óra

5.B: heti 1 órában – 18 óra

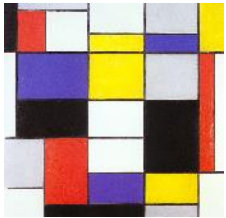
Az 5. évfolyam 1. tanév programjának áttekintése

TÉMA	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ	IDŐIGÉNY
1. témakör: Látható és láthatatlan			
Mimikri: rejtőzködő és álcázott	Adott képrészlet „elrejtése” saját képen, grafikai és festő technikákkal	Természetismeret: egyszerű és összetett levél	2 óra
Mimikri: rejtőzködő és álcázott	Mimikri az állatvilágban: állatokról készült fotók beépítése, elrejtése, festett, rajzolt környezetbe.	Természetismeret: az élőlények kültakarója. Az állatok jellegzetes mozgása. Történelem: a mamutvadászat. Dráma és tánc: szerepjátékok.	2 óra
Mimikri: rejtőzködő és álcázott	Rejtőzködő kezek: kéz elrejtése a festményben, fotódokumentáció készítése	Történelem: álcázás a hadtörténetben Dráma és tánc: szerepjátékok.	2 óra
Konstruált világok	Közös kollázs készítése geometrikus síkformákból – papírkollázs	Technika, életvitel és gyakorlat: tervezés, anyagalakítás. Természetismeret: környezettudatosság.	2 óra

Konstruált világok	Világűr – digitális kollázs	Informatika: képfeldolgozás Természetismeret: a naprendszer és a világegyetem	2 óra
Konstruált világok	Város/épület makett kialakítása dobozokból, majd fotók készítése	Technika, életvitel és gyakorlat: tervezés, anyagalakítás. Természetismeret: környezettudatosság.	2 óra
Konstruált világok	Festmény térbeli átírása	Hon-és népismeret: a múlt emlékeinek tiszteletben tartása és a hagyományok őrzése.	2 óra
Konstruált világok	Hamis illúziót keltő képek vizsgálata, megfejtése René Magritte: Madár az égen című képének rekonstruálása	Természetismeret: a Hold fényváltozásai, a napszakok	2 óra
Konstruált világok	Konstruált világok a médiában és az irodalomban	Irodalom: Petőfi Sándor: János Vitéz	2 óra

1. Az 1. tanév részletes terve

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 januárjától

TÉMA	IDŐ-IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGFORMÁK, MÓDSZEREK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
Mimikri: rejtőzködő és álcázott	2 óra	Attitűd: Kísérletező kedv Képesség: Konstrukciós képességek Ismeret: Mértani ismeretek Sík-tér, tér-sík megfeleltetések	Kombinációs készség Adott képrészlet „elrejtése” saját képen, grafikai és festő technikákkal Organikus formák geometrikus rendszerbe illesztése	Vonalhálóba rejtett falevél A/4-es papírlap felületét vízszintes és függőleges vonalak segítségével négyzetekre osztjuk, majd előre elkészített levél formájú sablonokat is ráhelyezünk, azt körberajzoljuk. Végül vonalak által felosztott területeteket külön-külön színekkel és mintákkal töltjük ki.	• vonalzó • színes filctollak	Piet Mondrian: Kompozíció A (1923) olaj Henry Parsinia: Secret 5 (2016) vegyes technika Pablo Picasso: gitár témájú festményei

						
Mimikri: rejtőzködő és álcázott	2 óra	Attitűd: A megértés igénye Képesség: Vizuális memória Megfigyelő, elemzőképesség Színérzék fejlesztése: színkeverés, színeltalálás Formakarakterek, színkarakterek megfigyelése Kompozíciós készség fejlesztése Kreativitás fejlesztése	Egy tetszőlegesen választott állat valósághű fotójának vagy rajzának „elrejtése” a kültakarójához hasonló háttér kidolgozásával.	Rejtőzködő és álcázott az állatvilágban. Megfigyeljük a kiválasztott állatok jellegzetes mintázatát, (színét, formáját) majd egyszerűsítés, kiemelés, stilizálás segítségével a kültakarójához hasonló háttérbe helyezzük annak fotóját vagy rajzát.	• filctoll • színes ceruza • olajpasztell • vagy vízfesték	Klimt: Adele Bloch-Bauer I. (1907) arany, olaj, vászon Klimt: Adele Bloch-Bauer II. (1912) arany, olaj, vászon

						Hans Hoffmann: Mezei nyúl az erdőben (1585) fa, olaj http://www.getty.edu/art/collection/objects/130518/hans-hoffmann-a-hare-in-the-forest-german-about-1585/
Mimikri: rejtőzködő és álcázott	2 óra	Attitűd: Divergens gondolkodás Mások munkájának megbecsülése Ismeret: Színkeverés, színeltelálás Rész-egész viszonyok Kompozíciós készség fejlesztése Képesség: Festés technikák, kézügyesség fejlesztése.	Frontális, egyéni és páros alkotások készítése, a természeti formák tanulmányozása és megfigyelése alapján. Természeti formák átalakítása, művészi ábrázolása Rejtőzködő kezek: kéz elrejtése a festményben, fotódokumentáció készítése	Állatok, növények mintázatának részletei, azok megfigyelése, kinagyítása. A diákok kiválasztják egy tetszőleges kép egy részletét, amit A/3-as méretben megfestenek, majd társuknak a képre helyezett kezére is ráfestik az általa kitakart mintát. A munka végeztével a műveket lefotózzuk. (Páros munka)	• tempera	Guido Daniele testfestményei Desiree Palmen és Liu Bolin fotói

Konstruált világok	2 óra	Attitűd: Kreativitás Ismeret: Mértani síkformák Az arc anatómiája Képesség: Karakterábrázolás Konstruáló képesség Koncepció alkotás	Kollázs készítése geometrikus síkformákból – papír kollázs	A diákok 2-2 fős csoportokban dolgoznak. Mindenki kiválaszt két színt és 4-5 geometrikus formát, amelyekből 4-4 db-ot kivág színes papírból. A kész formákból megpróbálják elkészíteni a velük szemben ülő társuk portréját A/5-ös kartonra. Óra végén a kész munkákat kiállítjuk, és megpróbáljuk kitalálni, melyik kit ábrázol, mennyi adja vissza a modell arcának karakterét.	• színes papír • olló • ragasztó	Henri Matisse kollázsai Afrikai fa maszkok
Konstruált világok	2 óra	Attitűd: Új dolgok befogadása, nyitottság Képesség: Digitális eszközhasználat Ismeret: Szoftverismeret, digitális jártasság	Világűr – digitális kollázs www.befunky.com www.fotor.com online kollázs készítő vagy <i>Paint</i> segítségével. Egyéni számítógépes feladat.	4-5 db, böngésző segítségével egyénileg kiválasztott képből digitális kollázs készítése. Kivágó eszköz használata. Az elemekből kompozíció létrehozása. A képrészletek új kontextusba helyezése.	• számítógép • internet • szoftverek	https://mulpix.com/instagram/space_collage_vintage_new.html http://hayallerimdeloreanvesen.blogspot.hu/2015/12/trash-riot.html
Konstruált világok	2-3 óra	Attitűd: Divergens gondolkodás Alkotókedv Önbizalom Képesség: Térlátás	Város/épület makett kialakítása dobozokból, majd fotók készítése	Építés kartonból. Síklapok térbelivé alakítása, homlokzat kialakítása. Otthonról mindenki hoz 1-1 kartondobozt, amit külsőleg házzá alakít (ajtó, ablak, erkély, terasz, lépcső, korlát, és egyéb	• kartondoboz • olló • ragasztó • (led fények)	Nina Lindgren (2010): Cardboard Heaven; papír szobor

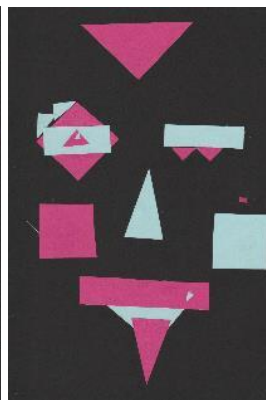
		Térbeli tájékozódás Konstrukciós képességek Ismeret: Anyagismeret		architektúrális elemek elhelyezésével) A kész dobozok összekombinálásával az osztály közösen lakótelep makettét alakít ki.		 Nina Lindgren: Papír házak
Konstruált világok	2 óra	Attitűd: Divergens gondolkodás Képesség: Vizuális memória Kreativitás Elemző képesség Sík-tér megfeleltetések Kézműves technikák Ismeret: anyagismeret	Festmény térbeli átírása	Klee festményének reliefként való megjelenítése hullámkarton lemezből, plasztikai hatás elérése	• hullámkarton • olló • vonalzó • ragasztó	Paul Klee: város és Nap (1928) olaj
Konstruált világok	2 óra	Attitűd: Probléma-érzékenység Képesség: Korábbi élmények felidézésének képessége	Hamis illúziót keltő képek vizsgálata, megfejtése René Magritte: Madár az égen című képének rekonstruálása	Illúziókeltő grafikai technikák. Nappali ég és éjszakai ég festése. A nappali égből galambforma kivágása és az éjszakai tájba illesztése. Alternatíva:	• festék • olló • ragasztó	René Magritte: Hamis tükör (1928) olaj

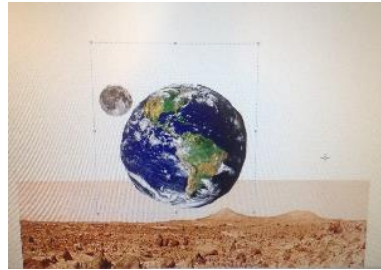
				A bemutatott festmények alapján saját ötletből képi illúzió megfestése.		René Magritte: Visszatérés (1940) olaj
Konstruált világok	2 óra	Attitűd: Kommunikáció Önreflexió Kritikai érzék Képesség: Befogadás Elemző képesség Ismeret: Időbeli és térbeli összefüggések Karakter arányok	Konstruált világok a médiában és az irodalomban. Választott irodalmi mű helyszínének vizualizálása – térkép, illusztráció készítése	Ábrázold Petőfi Sándor: János Vitéz című helyszíneit. Milyen utat járt be Jancsi? (Földi kalandok: falu, zsványtanya, Franciaország, tenger. Meseország: Óriásország, Sötétség országa, Óperenciás tenger, Tündérország Alternatíva: Saját olvasási élmény, vagy közösen kiválasztott mű alapján a mese helyszínének vizualizálása.	- háztartási csomagolópapír - festék	

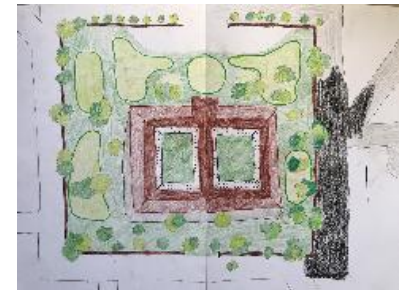
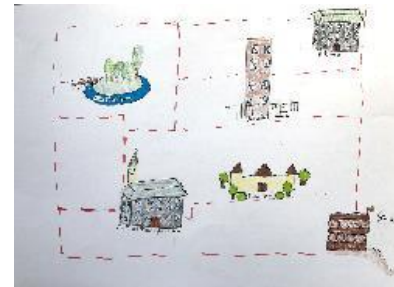
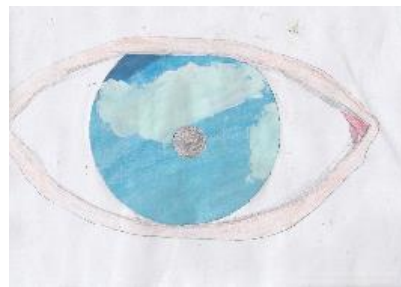
2. Tanulók értékelése a rajzórán

FEJLESZTÉS	ÉRTÉKELÉSI MÓDSZEREK
Fejlesztendő képességek: Vizuális memória, eszközhasználat, vizuális és verbális kommunikáció, megfigyelő képesség, formaalkotás síkban és térben, térlátás, absztrakció, figyelem, koncentráció, értelmező és elemző képesség, döntési képesség, asszociációs képesség, térbeli tájékozódás, analízis, szintézis, absztrahálás, következtetés, asszociáció, rugalmasság Fejlesztendő attitűdök: kreativitás, precizitás, empátia, szenzibilitás, divergens gondolkodás, együttműködés, ráhangolódás, kísérletező kedv, megértésre törekvés, kifejezésre törekvés, rugalmasság, gyorsaság, céltudatosság, alkotókedv, igény a kommunikációra, megoldásra törekvés, mások munkájának megbecsülése, önreflexió, kritikai érzék, esztétikai törekvés, önállóságra törekvés, nyitottság a kísérletezésre, kitartás, türelem, koncentrálttság	Önértékelés, egymás munkájának értékelése irányított kérdések segítségével, az értékelési szempontok megadásával: • saját problémamegoldó folyamat elemzése • személyes preferenciák elemzése • saját problémamegoldó folyamat elemzése • jó és rossz döntések elemzése • saját munka összehasonlítása a társakéval Tanári értékelés: • formatív: folyamatos és interaktív értékelés, az egyéni tanulási szükségletek bemutatása • Tanulói visszajelzések • Kvantitatív értékelés: • megadott szempontok szerint • Holland teszt Képesség tesztek: • színpercepció és vizuális kommunikáció • térszemlélet • Kombinatív és divergens gondolkodás TCT
Elsajátítandó ismeretek: kifejezőeszközök ismerete, karakter, arányok, új technikák, forma és anyagismeret, időbeli és térbeli összefüggések, alkotói módszerek, a vizuális nyelv alapelemeinek adekvát alkalmazása, különböző esztétikai minőségek alkalmazása, ismerkedés műalkotásokkal	

Tanulói munkák:

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

A vizuális kommunikáció modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Gergelyné Kiss Melinda és Koczkáné Sárközi Ilona

Pallasz Athéné Egyetem Petőfi Sándor Gyakorló Általános Iskola és Óvoda, Kecskemét

Az 1. tanév programjának áttekintése

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 februárjától

TÉMA	IDŐIGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ
1. Konstruált világok Vizuális játékok	8 óra	Eszköztudás fejlesztése és folyamatjáték előkészítés	Irodalmi mű feldolgozása drámaórákon párhuzamosan a bábkészítéssel Fotózás, kulcsképek megvalósítása informatika órákon
2. Látszatvilágok: illúzió és valóság Folyamatjáték	10 óra	Alkotás a megadott feladatsorra építve	
3. Látható és láthatatlan Vizuális játékok	9 óra	Eszköztudás fejlesztése és folyamatjáték előkészítés	
4. Mimikri rejtőzködő és álcázott Folyamatjáték	9 óra	Alkotások az előzetes feladatsor alapján	

Az 1. tanév részletes terve

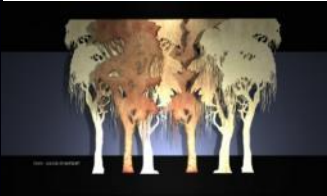
Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 februárjától

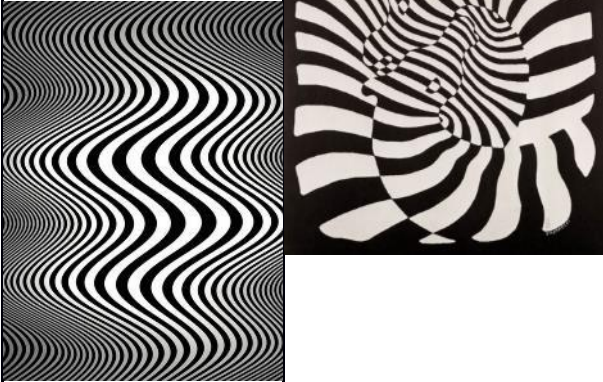
TÉMA	IDŐ IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK:	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK, JÁTÉKOK	MÓDSZEREK, MUNKA FORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
KONSTRUÁLT VILÁGOK Geometrikus sík formák rendezése,	1	Attitűd: kísérletező kedv Képesség: munkaszervezés, tervezés döntési képesség Ismeret: mértani ismeretek	Közös kollázs készítése papírból, vagy nyomattechnika alkalmazása. Geometrikus formák kialakítása kupakokra ragasztott elemekkel, vagy papírdúc készítése. Építsd a világot! <i>Digitális</i> technikával Paintben geometrikus alakzatokkal.	csoport munka	papírkollázs magasnyomás: papír-, krumpli-, radírnyomat digitális grafika	Paul Klee Vár és nap
Sík kollázs térbeli átírása, kiegészítése festéssel	3	Attitűd: divergens gondolkodás, alkotókedv önbizalom bátorság törekvés az eredményességére Képesség: Térbeli tájékozódás, konstrukciós képességek Ismeret: anyagismeret	Építés kartonból, síklapok térbelivé alakítása ragasztás nélküli építéssel, metszett felületek egymásba illesztésével. Az anyagok mennyiségének korlátozásával, vagy méretek megadásával nehezítve még érdekesebb A makettek festése meghatározott színekkel, egy szín árnyalataival, hőfokkontrasztal stb...	csoport munka	konstruálás papírból festés temperával	Nina Lindgren Cardboard Heaven, 2010

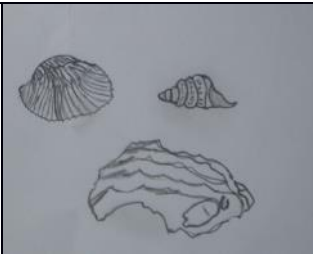
Világűr, vagy az én váram	2	Attitűd: Új dolgok befogadása, nyitottság Képesség: digitális kifejezőeszközök használata Ismeret: digitális ismeretek programok ismerete Filmtörténeti ismeretek	<i>Digitális kollázs készítése</i> Informatika: Holdra szállás: mozgás ábrázolása (háttér változtatásával), egyszerű animáció– utazás a galaxisok között Ha van lehetőség, amit megterveztünk, fessük meg nagyméretben – faktúrák képzés (fújás, fröcskölés, szivacsoszás) Építsünk flakonokból űrjárművet festményünk elé.	egyéni és csoportos munka	digitális grafika vegyes technika (krétarajz, vízfesték, tempera, nyomtattechnikák, kollázs, stb.) konstruálás, applikálás vegyes anyagokból	Georges Méliès : Utazás a Holdra (első játékfilm), 1902.
Fotók készítése különböző nézetekből	1	Attitűd: A megértés igénye. koncentrálttság Képesség: képi közlés a feladatok helyes értelmezése Ismeret: ábrázolási konvenciók	Képkivágás, nézőpont megbeszélése után felülnézeti kép készítése a makettől. Fotók, rajzi megoldások.	egyéni és csoportos munka	fotó ceruzarajz tollrajz krétarajz	Friedensreich Hundertwasser The Way to You, 1966.
Térkép készítés	1	Attitűd: igény a kommunikációra	Hundertwasser térképes festményei alapján várostérkép festése, amelyben az általuk	Kooperatív		Friedensreich Hundertwasser: Park replika

		, saját és mások munkájának megbecsülése, önreflex kritikusság Képesség: fantázia vizuális memória képi közlés Ismeret: ábrázolási konvenciók	készített épület is megjelenik, műholdas felvételek megtekintése Föld víz levegő épített környezet munkacsoport	csoport munka		
--	--	---	---	----------------------	--	---

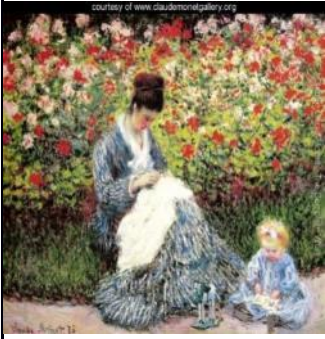
TÉMA LÁTSZATVILÁGOK: ILLÚZIÓ ÉS VALÓSÁG	IDŐ IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK, JÁTÉKOK	MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
Báb: Konstruált világok megfigyelése, megfejtése	4	Attitűd: könnyedség, rugalmasság, eredetiség, problémaérzékenység, gyorsaság Képesség: síkforma kialakítása találékonyság, kreativitás korábbi élmények felidézésének képessége, befogadás, elemző képesség Ismeret: új technikák	Filmek bábjátékok színházi felvételek tereinek elemzése Konstruált világok a médiában, megfigyelés elemzés, személyes tapasztalatok alapján Egy saját helyszín megteremtése síkban, frottázolt felületekkel, vagy nyomattechnikával.	befogadás, vita frontális és csoport munka egyéni munka		Max Ernst, Gypsy Rose Lee, 1943.
Irodalmi mű vizuális feldolgozása	6	Attitűd: igény a kommunikációra önreflex, önbecsülés, önbizalom, kritikusság, bátorság, megoldásra törekvés, céltudatosság, tudásvágy Képesség: megfigyelés értelmező-elemzőképesség térbeli tájékozódás, a formák egymáshoz való térbeli viszonya a feladatok helyes értelmezése	Közösen választott, vagy gyerekek által hozott szöveg alapján elkészítik a helyszínt. A mese szereplőinek vizualizálása, jelekké alakítása kiemelve a karakterek jellegzetességeit – bábkészítés (asztali bábok, alul vagy felülmozgatós bábok) A bábkészítés folyamata: - karakter tervezése	Drámapedagógiai módszerek, konvenciók felhasználása csoport munka páros munka		Bábszínházi díszletek bemutatása, bábjátékok megtekintése, színházi díszletei Momentán társulat

		kreativitás korábbi élmények felidézésének képessége, érzelmi intelligencia döntési képesség Ismeret: karakter, arányok forma, anyagismeret, időbeli és térbeli összefüggések	- hungarocell faragása - kasírozás - festés - szerkezet készítése - ruhák, öltözék - improvizációk, mozgatási gyakorlatok a bábokkal - fotók készítése állóképekről, kulcs jelenetek képekben			Báb-díszlet- erdő
Titkos ABC	1	ÉSZLELÉS, TAPASZTALÁS, MEGFIGYELÉS: Képesség: anyag alakítása eszközzel, megfigyelés, tapasztalatok szóbeli közlése Ismeret: új technikák kipróbálása, formák ábrázolása Attitűd: kísérletező kedv, ráhangolódás	Láthatatlan írás és rajzolás (viasszal, tejjel, citrommal stb.) Üzenj a barátodnak! Mutasd be a barátod! Képirás, jelek Titkosírás alkotása vizuális kifejező eszközökkel (pont, vonal, kör)	Egyéni és páros munka Titokzatos kezdés és utólagos élménybeszámoló.	Különböző, írásra, rajzolásra alkalmas anyagok - tej, színtelen viasz, citrom, stb. kipróbálása, „előhívása”, melegítés, áztatás, akvarellfesték, színes tinták segítségével. A4-es műszaki rajzlap és fénymásoló papír fekete tűfilc	Írásos emlékek (hieroglifák – rosette-i kő)

TÉMA LÁTHATÓ ÉS LÁTHATATLAN	IDŐ IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK:	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK, JÁTÉKOK	MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
Ki vagyok én? Titkaim Névlények	1	Attitűd: kísérletező kedv, alkotókedv Képesség: képzettársítás, fantázia a vizuális nyelv elemeinek alkalmazása és értelmezése Ismeret: anyagismeret, szimmetria, tükrözés	Saját név leírása, ecsetrajz, átnyomtatás lapfelezéssel. Kiegészítés tűfilcekkel.	Egyéni munka	akvarellfesték, színes tinták, filctoll A4-es műszaki rajzlap és fénymásoló papír	
Mi van a csíkos terítő alatt?	2	Attitűd: igény a megértésre megoldásra törekvés próbálkozásban kitartás Képesség: tapasztalatok szóbeli közlése vizuális memória összefüggések felismerése, következtetés a vizuális nyelv elemeinek alkalmazása és értelmezése Ismeret: Ismerkedés műalkotásokkal, befogadás alkotói módszerek megismerése	Fejezd ki vonalakkal! Mit rejthet egy csíkos terítő? Takarj le egy... kenyeret 4 db A/6-os munka, az első kettő irányított a második kettő önálló elképzelés alapján. Az előző órai művekből, kollázs készítés a gyerekek értékelése és válogatása alapján.	Egyéni munka Csoport kollázs	ceruzarajz filctollrajz Bridget riley: Hullámok. 	Vasarely festmények Vasarely Zebrák, 1939.
Primér közlések az előző órai tapasztalatok alapján	1	Attitűd: törekvés a megjelenítésre, esztétikai igényesség Képesség: értelmező-elemzőképesség	Kagylók csigák tanulmányozása vonalakkal	Egyéni munka	grafit-, tus-, ecsetrajz, tollrajz	Gyerek művek

Tanulmányrajzok		képi közlés Ismeret: forma kifejezőeszközök ismerete	Vagy kavicsok, faágak, kézrajz fehér tárgyak (pl. kavics, kispárna) megvilágítása csíkos fóliákkal – tollrajz			
Érzékek birodalma Nem lát? De hall? Beszél?	1	Attitűd: átélés, együttműködés, ráhangolódás, kísérletező kedv saját és mások munkájának megbecsülése Képesség: Hallás látás tapintás összehangolása, vizuális kifejezőképesség Ismeret: különböző esztétikai minőségek alkalmazása	Rajzold le mi ez? Érzékelés tapintással, leképezés rajzban. Érzékelés hallással, leképezés rajzban. Érzékelés beszéd alapján leképezés rajzban. Multimodális szövegek, váltások gyakorlása. Vizuális játék: vakrajzolás (drámapedagógia)	Kooperatív csoportmunka: Érzékfelelősök. szimultán impulzusok feldolgozása csoportban.	<i>ceruza, fekete toll, kréta</i>	Lakatos Pál Sándor (2006): Tapintható láthatatlan; bronzszobor; Kecskemét, Kossuth tér;
Látható és láthatatlan. Mi lehet a képen kívül?	1	Attitűd: kíváncsiság, felfedezés Képesség: Adekvát eszközhasználat Digitális tájékozódás Ismeret: Biológiai ismeretek szerzése önálló kutatással	Műalkotás reprodukció, fotó folytatása. „Amit nem látunk”. Fotó kinagyítása festéssel, a részletek továbbgondolása, a témához foto keresése az interneten, makrofotók nézegetése, gyűjtése	egyéni vagy csoport munka az osztály képességei, pillanatnyi állapota szerint.	<i>tempera vagy akvarellfesték</i>	

Vakszobrászat A sötétség birodalma	1	Attitűd: Bátorság, nyitottság, önbizalom, bizalom másokban Képesség: Formált formálatlan Formaképzés térben Tapintással való érzékelés fejlesztése Ismeret: Formált formálatlan az anyagok tulajdonságai	Érzelmek kifejezése formákkal, csukott szemmel, az alkotások továbbfejlesztése látóként, részletek megalkotása egyéni fantázia alapján. Zenei inspiráció, vagy tanári közlés is lehet az alapja. Inspiratív beszélgetéssel is indulhat a játék.	Egyéni munka	agyag	
Talányos művek	1	Attitűd: Pontosság, kitartás Képesség: Térlátás, tér ábrázolása síkban Ismeret: Művészettörténeti ismeretek, geometria, ábrázolási konvenciók	Vonalhálóba rajzolt, a valóságban lehetetlen téri kifejezések. Optikai csalódások.	Egyéni munka	ceruzarajz	Escher grafikák Escher Konvex és konkáv 1955

TÉMA MIMIKRI REJTŐZKÖDŐ ÉS ÁLCÁZOTT	IDŐ IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK, JÁTÉKOK	MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
Folyamatjáték indítása: belépő az alkotások fantázia birodalmába Színes természet	1	Attitűd: személyes preferenciák tudatos vállalása Képesség: Megfigyelés, pontosság, esztétikai igényesség Ismeret: Műismeret	Félbevágott természetfotó továbbrajzolása ismétléssel, saját tárgy elrejtése a képen. Odaillő tárgy és nem odaillő tárgy is lehet.	Egyéni munka	<i>színes ceruzarajz</i> <i>vízfesték</i> <i>tempera</i>	Monet festmények Claude Monet, Mme Monet et un enfant dans le jardin de l'artiste à Argenteuil, détail, 1875
Elszakadt kép utáni nyomozás	1	Attitűd: átélés, együttműködés, ráhangolódás, kísérletező kedv, igény a megértésre, törekvés a megjelenítésre Képesség: összefüggések felismerése, következtetés	Elszakadt kép egy régi bőröndben: keresése, értelmezése, folytatása Kié volt a kép? Ki készítette? Mitől szakadt el? Mi lehetett rajta?	Drámajáték: asszociációs, improvizációs játékok. Csoport munka egész osztály megmozgató, időnként kisebb csoportokra osztva	<i>ceruzarajz</i> <i>tollrajz</i>	Fotó: Tolsztoj unokáival, c. 1909

		képzettársítás, fantázia értelmező- elemzőképesség Ismeret: műfaji sajátosságok, fotótörténet				
Varázskert, udvar, külső tér felfedezése, átalakítása rejtőzködő lényekkel tárgyakkal való kiegészítése	6	Attitűd: kíváncsiság, a környező világ felfedezése, Képesség: játékosság, kezdeményezőképesség Ismeret: biológiai ismeretek	A tér felfedezése, apró különleges dolgok gyűjtése: kavics, faág, levelek Tanulmányrajzok készítése a gyűjtött kincsekről, vonalas rajzok formakövető párhuzamosokkal Színes kavicsok kövek elhelyezése adott térben Növények kiegészítése képzeletbeli virágokkal, termésekkel az adott évszaknak megfelelően Kasírozott rejtőzködő állatok elkészítése, festése, elhelyezése a kertben, iskolaudvaron. Fotódokumentáció készítés.	Interaktív játék	<i>ceruzarajz</i> <i>tollrajz</i> <i>applikálás</i> <i>kasírozás</i> <i>installáció</i> <i>fotó</i>	Természetfotók pl. Balla András Kék hinta, kézi nagyítás cibachrome technikával, 30x30 cm, 1982

			Fotódokumentáció megosztása, keresős játék iskolai közösségen belül: Keresd a helyet! Hol láttuk ezt a különleges lényt? Válaszok fotókkal.			
Hasonló, de mégsem az: Montázskészítés	1	Attitűd: Nyitottság, kreativitás Képesség: Tájékozódási képesség az internet világában, internetes keresés, komponálási képesség Ismeret: Programok ismerete	Meglepő dolgok elhelyezése képben, vagy saját festményben elhelyezett fotórészletek Keress hasonló hátteret! vagy, számodra érdekes háttérhez keress „beleillő” figurát! Informatika: montázs készítése (átlátszó hátterű képek beillesztése, egyszerű digitális technikák – Power Point)	Egyéni munka	<i>montázs</i> <i>fotó</i> <i>digitális grafika</i>	Balla András fotói Balla András: Teraszon

Tanulók értékelése az órán

Fejlesztés	Értékelési módszerek
attitűdök: átélés, együttműködés, ráhangolódás, kísérletező kedv, igény a megértésre, törekvés a megjelenítésre, könnyedség, rugalmasság, eredetiség, problémaérzékenység, gyorsaság, divergens gondolkodás, alkotókedv, igény a kommunikációra, saját és mások munkájának megbecsülése, önreflex, önbecsülés, önbizalom, kritikusság, bátorság, esztétikai törekvés, pontosság, önállóságra törekvés megoldásra törekvés bátorság a kísérletezésre próbálkozásban kitartás, céltudatosság, türelem, tudásvágy, koncentrálttság személyes preferenciák tudatos vállalása képességek: anyag alakítása eszközzel, sík forma kialakítása, egyszerűsítés képessége megfigyelés tapasztalatok szóbeli közlése vizuális memória figyelem, koncentráció, megfigyelés összefüggések felismerése, következtetés értelmező-elemzőképesség térbeli tájékozódás, a formák egymáshoz való térbeli viszonya képzettársítás, fantázia a vizuális nyelv elemeinek alkalmazása és értelmezése képi közlés a feladatok helyes értelmezése találékonyság, kreativitás időérzék, időkezelés	Önértékelés, egymás munkájának értékelése: a beszélgetés módszerét használva, irányított kérdések, az értékelési szempontok felhasználásával. saját problémamegoldó folyamat elemzése személyes preferenciák elemzése, tudatos vállalása saját problémamegoldó folyamat elemzése saját munka összehasonlítása társak munkáival kritikai érzék saját alkotófolyamatban a jó és a rossz döntések elemzése Tanári értékelés: formatív kritérium orientált: értékelési szempontok minden órán. Visszajelzés a tanár tervező, órai munkájára: Mennyire tetszett a foglalkozás? Fejezd ki jelekkel! Megegyezés és korosztályi sajátosságok szerint. Kvantitatív értékelési módszerek: szempont megadás, amelyekhez értékeket rendelünk, ez egy reális osztályzat alapja is lehet (ez egy szummatív értékelés kvantitatív módszerekkel) Képesség tesztek: Színpercepció és vizuális kommunikáció Térszemlélet Kombinatív és divergens gondolkodás TCT Értékelést segítő információk szerzésére

képzettársítás korábbi élmények felidézésének képessége, érzelmi intelligencia döntési képesség saját munkák megítélése munkaszervezés, tervezés: esztétikai jellegű preferenciák kifejezésre juttatása prioritások megítélésének gyakorlása, folyamat sorrendjének meghatározása	
ismeretek: előzetes ismeretek feltárása, tantárgyi koncentráció Ismerekedés műalkotásokkal karakter, arányok új technikák forma, anyagismeret, kifejezőeszközök ismerete időbeli és térbeli összefüggések alkotói módszerek a vizuális nyelv alapelemeinek adekvát alkalmazása (formaképzés,) különböző esztétikai minőségek alkalmazása	

5. osztályos pedagógiai program a Vizuális médiakommunikáció modulhoz

SZERZŐK:

Havasi Tamás, Nyíregyházi Egyetem, Vizuális Kultúra Intézet

Orosz Csaba, Nyíregyházi Egyetem, Vizuális Kultúra Intézet

Tóth Tibor, Eszterházy Károly Egyetem, Médiainformatika Intézet, Mozgóképkultúra Tanszék

VIZUÁLIS MÉDIA: 5. osztályos pedagógiai program

Havasi Tamás, Orosz Csaba,

Nyíregyházi Egyetem, Vizuális Kultúra Intézet

Tóth Tibor

Eszterházy Károly Egyetem, Médiainformatika Intézet

Alapelvek, célok – szemléletmód

Az aktuális Nemzeti Alaptanterv és új kerettantervi változások sürgetik a helyi tantervek és a saját tanítási stratégia átgondolását, új alternatívák keresését. Nevezetesen, a korábban külön tantárgyként kezelt Mozgóképkultúra és médiaismeret tananyagait az új médiumokkal, fotóval, mozgóképpel, filmmel, posztmodern képiséggel való foglalkozást modulos, illetve integrált formában a Vizuális kultúra, illetve a Művészetek műveltségterület részének tekinti az új dokumentum.

A médianevelés és oktatás nélkülözhetetlenségét ma már senki nem vitatja, ezért ez az átalakítás több szempontból átgondolatlanok tűnik. Amikor a különböző médiumoknak legintenzívebb kapcsolatban lévő korosztály oktatási, nevelési lehetőségei az önálló tárgy megszűnésével beszűkülnek. A Nemzeti Alaptantervben részben önállóan, részben a Vizuális kultúra tantárgy részeként szerepel, de kézikönyv, pedagógiai program még nem készült hozzá. Új komplex, a területeket integráló alternatív pedagógiai programokra van szükség. A Mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy keretei korábban - szaktanári irányítással - több időt biztosítottak a beszélgetésekre, hosszabb művek elemzésére és az alkotásra is. Talán némi nyereségként könyvelhető el a komplexitás kényszere, amely a másik tantárgy keretei közé kerülésből következik. A megváltozott, átstrukturálódott tantervben a különböző tárgyi tartalmak is más időintervallumba kerültek. Esetenként más évfolyam tananyagába; például a művészettörténet tartalmaiban is van ilyen jellegű változás. (Az új tankönyv szerint a Barokk a 7. osztály tananyagából a 6. osztályába került.) Ez több olyan tantárgyat érint, amellyel a rajz vizuális kultúra is együttműködik. Ilyen tárgy például a történelem (ahol a korábbi tananyag feldolgozásának üteme felgyorsult, így nehéz párhuzamosan haladni a művészettörténeti korszakok tárgyalásával) és az irodalom is. Ez megnehezíti a tantárgyi koncentrációt, amely kiemelten fontos a probléma centrikus, nem lineáris oktatás és gondolkodás fejlesztése terén, de egyben az új modulok elhelyezését is nehezebbé teszi.

A másik érv az átgondolás mellett, hogy a változó „új képi világ” a fiatalok életét, társas kapcsolataikat minden elemében átszövi. Az általuk alkotott, létrehozott, fogyasztott, illetve általuk preferált digitális képek mennyisége megnövekedett, tematikai jellegzetességei és a fiatalok „használati” szokásaiban bekövetkező változások is indokolják a médianevelés és a vizuális nevelés komplex átgondolását. *A mai fiatalok nem egyszerűen csak passzív médiafogyasztók, hanem a digitális technológiákat használó aktív alkotók is.* Különösen tekintettel kell lennünk a társadalmi média új platformjaira, az internet közösségi oldalainak bővülő felhasználói köreire, új vizuális lehetőségeire. Így, a befogadók nevelése mellett az alkotás technikai segítségét is fel kell vállalnunk, az alkotói képességeket is integráló digitális

kompetenciát kialakítanunk, valamint szemléletbeli útmutatást adnunk a média művek befogadásához. Ez a folyamat csak úgy lehet hatékony, ha hangsúlyt fektetünk a mediatisztizált kommunikáció vizuális, auditív és szöveges (textuális) elemeire is, legyenek azok hétköznapi, vagy éppen művészeti kontextusban. A tervezett munkát nehezíti, hogy az iskolakísérlatünk egyik helyszínén a Nyíregyházi Egyetem gyakorlóiskolájában, bár médiaterem van, de csak nyílt forráskódú, egyszerű képfeldolgozó szoftvereket tudnak használni. „Komolyabb” képszerkesztő, rasztergrafikus, fényképfeldolgozó szoftvert (Adobe Photoshop), vagy vektorgrafikus (Corel Draw, Adobe Illusztrátor) és mozgókép feldolgozására, szerkesztésére alkalmas szoftver nem elérhető az iskolában. (Erre talán lehetőséget adhat, legalábbis a bemutatás és kipróbálás szintjén a Nyíregyházi Egyetem Vizuális Kultúra Intézetének médiaterme, ahol, bár csak 15 gépállásban, de kipróbálhatók ezek a szoftverek.)

Nem kétséges a médianevelés és a kommunikáció tanításának szükségessége, bármelyik metodikát, stratégiát, tantervek által biztosított formát választjuk, vagy van lehetőségünk alapul venni. Talán még koncentráltabban kell követnünk a változó képiséget, technikai fejlődést és az eszközök használatának trendjeit, miközben valamilyen állandóságot is keresünk a változások mellett. Ezek az „állandónak” tekinthető tematikák a vizuális kultúra órát, ill. a tanórákon kívüli tevékenységeket is átszőhetik. Ilyen témák pl. a *képolvasás* és annak tágabb értelmezése: a *látványolvasás*, ami végtelen variációs lehetőséget enged. A *kép és a szöveg* kapcsolata a kétféle kommunikációs jelrendszer között teremtett változatos kapcsolatokat vizsgálja.

A *nézőpont* vizuális, illetve tágabb értelmezése is segít a tömegmédiák hatásai ellen vértéződnünk. A *montázs* képi és akusztikus/auditív értelmezése, gyakorlása különösen fontos terület. A *látás és más érzékszerveink által felfogott információk kapcsolata* is számtalan élményszerű feldolgozás lehetőségét nyújtja. A *mozgás, történel és az idő ábrázolásának vizsgálata*, ábrázolásának lehetőségei a mozgóképes gondolkodást alapozza meg. Példák erre a képregény, fotóregény képsorai, az egybeszerkesztett mozgásfázisok, a kronofotográfia, vagy a képek vizuális dinamikája. A *képi-, zenei-, irodalmi alkotásokban egyaránt előforduló kifejező eszközök*, mint például a ritmus, a kommunikációs jelrendszerek, kódok összefüggéseit, átfordítási lehetőségeit rejti, míg a *szituációs játékokon* keresztül az üzenet kontextusait vehetjük számba. De ezeken a tevékenységeken keresztül a szociális kapcsolatok is gazdagíthatók, az együttműködés tanulása is megvalósítható. Nem maradhatnak ki a *befolyásolás különböző technikái* sem a tananyagokból. Mindezek a témák a médianevelést vezethetik be a különböző tantárgyak, így a rajz, vizuális kultúra keretei között is.

A modul innovatív tartalma

Napjainkra a vizuális kultúra, tartalmát, a mű megalkotásának és befogadásának módját tekintve rendkívüli módon kibővült. A tantárgy keretében nagyon nehéz tisztán pl. csak festészetről, szobrászatról, építészetről, grafikáról beszélni. A művészeti területek között mindig volt kapcsolat, áttekintés, átfedés. Amikor a technikai képalkotás lehetősége a fotografálással megteremtődött, szinte azonnal felfigyelt rá a képzőművészet. Nem volt ez másképp a filmmel, később a videóval, majd a számítógéppel sem. Ma a világban egyszerre van jelen, például a festészetben, az impresszionizmus klasszikus időszakát idéző tájképfestészet és a számítógépes grafika vagy az interaktív videó installáció. Nagyon ritka az a kortárs képzőművészeti tárlat, amelyen mozgóképes alkotások ne lennének, de nem ritka a hangokat is tartalmazó mű. A képzőművészet audiovizuálissá vált. Új vizuális művészeti ágak születtek pl.: fotografika, számítógépes grafika, videó installáció, videó projekció, a virtuális

valóság művészi alkalmazása (VR művészet), stb.. Ezek mellett az egyes művészeti területek között is, megőrizve szuverén jellemzőiket, felfedezhetők különböző kapcsolódási pontok. Pl. az animációs film és a képzőművészet között, már csak a használt anyagok, a képalkotás módjának azonossága miatt is keletkeznek értelmezési átfedések, de a filmekben a figyelem irányításában is hasonlóságok vannak/lehetnek.

A technikai képalkotás eszközeinek tömeges használatával új tömegkommunikációs helyzet állt elő: a hivatalos kommunikátorok mellett megjelentek az ún. nem hivatalos kommunikátorok is. Az információk hitelességének megállapítása nagyon nehézzé vált, a szabad tartalom fel- és letöltések révén kezd elterjedni az „egy személyre szabott tömegkommunikáció”.

A vizuális kultúra és a mozgóképkultúra médiaismeret bizonyos mértékű integrációja lehetővé teszi a szélesebb körű problémamegoldást, a világ jelenségeinek összefüggésben történő vizsgálatát, megértését, valamint segítséget adhat a kortárművészet törekvéseinek megértéséhez is. Ezek mellett az oktatásban nagyobb érvényt nyerhet az interdiszciplinaritás elve, tovább oldódhat a még mindig tapasztalगतó tantárgysovinizmus is.

A NAT a fentebb említett a gondolkodásmódnak teret enged. *1.2. A NAT, A KERETTANTERVEK ÉS A HELYI SZINTŰ SZABÁLYOZÁS* című részben olvasható, miszerint bizonyos műveltségi területeknek lehetnek olyan fejlesztési céljai és tartalmi elemei, amelyek a kerettantervekben akár más-más tantárgyba integrálva szerepelhetnek. Sajnos ez többnyire csak azt jelenti a gyakorlatban, hogy ami eddig külön tantárgyként szerepelt (mozgóképkultúra és médiaismeret), annak tartalmát „szétdobták” más tantárgyakba. A mozgóképkultúra médiaismeret így kapott helyet leginkább a magyar irodalomban, az informatikában, a vizuális kultúrában, történelem és állampolgári ismeretekben. Ez a fajta integráció az alapján valósulhat meg, hogy mik azok a tartalmak, problémakörök, amelyek részben más tantárgyakat is érinthetnek. A mozgóképkultúra a Kerettantervben (továbbiakban: Kerettanterv) már így szerepel, ami lehet jó is, ha erre a feladatra felkészültek a pedagógusok, és a pedagógusképzés.

Tehát a Kerettanterv, ha úgy tetszik, minden lehetőséget felkínál a vizuális kultúra számára, hogy beépítse magába a digitalizáció és medializáció előidézte jelenségeket, kérdéseket, lehetőségeket. Ezekkel a lehetőségekkel élve és ezeket kiegészítvén a vizuális- és médiakultúra modulba oly mértékben és vonatkozásban kerültek be a mozgóképpel, a médiával, a digitális álló- és mozgóképalkotással kapcsolatos tartalmak, amilyen mértékben és vonatkozásban ezek átfedésbe kerülnek a képzőművészettel. Például az animáció és a képzőművészet kapcsolata nyilvánvaló, hiszen mindkét terület ugyanazokat az anyagokat, eszközöket (grafikai, festészeti, plasztikai) használja. A digitális képalkotás több formája is beépült a képzőművészetbe. Az is szempontként sorolandó fel a vizuális kultúra és a mozgókép-, médiakultúra kapcsolatában, miszerint korunkban nagyobb hatást gyakorol a vizuális kultúrára a mozgókép és média, mint a hagyományos képzőművészet, amelyre ezek a jelenségek tartalmi, formai szempontból, valamint eszközeit tekintve is visszahatnak.

Tehát a technikai álló- és mozgókép több módon úgy is szerepet kaphat a vizuális kultúrában. Egyszer, **mint a vizuális probléma feldolgozását szolgáló eszköz** (pl. egy tárgy, jelenség megfigyelése során videofelvétel, szerkesztett film, fotósor készítése). Ilyen esetekben a mozgókép „csak” egy probléma megoldásában, eszközként kap szerepet. Más esetekben a műalkotás szerves része vagy egésze a technikai álló- és mozgókép valamelyik formája (pl. videó szobor, interaktív videó installáció).

A médianevelésnek vannak „állandónak”, kiemeltnek tekinthető tartalmai. Legfontosabb feladatai közé tartozik a *média változatos nyelvezetének* elsajátítása. A *médiaszövegek* szövegértési képességének elsajátítása. A különböző *médiumok technológiai, műfaji jellegzetességei* fontos részét képezik a nevelés és oktatás-e formáinak. A médiaszövegek *kategorizálásának* szerepe van a megértésükben egy médiumon belül, vagy a médiumok „fölött”. Példaként a reklám, mint műfaj megtalálható a rádióban, televízióban, interneten stb. A *műfaji jellegzetességek* meghatározzák az egyes médiumok karakterét, s egyben a nyelvezetét is. Nem mellőzhető a különböző *média alkotó, közvetítő intézmények*, tartalomszolgáltatók bemutatása (például a Magyar Televízió, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Magyar Rádió) sem. A bemutatott intézmények, szolgáltatók működésének „láthatatlan” része a műsorszerkezetre és tartalomra is különböző mértékbe visszaható közönség. A *média közönsége* az a fogyasztói csoport, akinek szokásaival, igényeivel kell megtanulnunk azonosulni, akár felhasználók, akár alkotók vagyunk. A célközönség számára a különböző médiumok produktumai *reprezentálnak* valamilyen eszmét, értéket, minőséget, stb. A *közösségi média* különböző platformjai szinte minden iskolás korosztály számára elérhetők, így az *önreprezentáció* lehetősége is adott. A médianevelés és oktatás területein belül a technikai *médiumok történetével*, a vizualitáson belül a képkészítés korszakaival is érdemes megismertetni a diákokat. Korosztálytól függően és mértékben a *médiaelmélet, manipulációelméletek, médiafilozófia, és médiaesztétika* is említést kaphat a médiával és vizualitással foglalkozó tanórákon, így a rajz, vizuális kultúra óra média moduljában is.

A felvázolt gondolatmenetet követve, az egymásra épülő évfolyamokon különböző vizuális közlésformák és médiumok kapnak kitüntetett figyelmet. Először a kép, majd a szöveg, a kép és a szöveg kapcsolata, valamint ez a közösségi médiumok kontextusában, a mozgókép, a médiaművészet különböző formái és végül a multimédia, valamint a virtualitás témakörei épülnek egymásra.

Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban

1. A művészetek állandó változásban vannak, a médiához köthető alkotás hétköznapivá vált.
2. A művészetek között mindig is voltak átfedések.
3. A mediális hatás nagyobb szerepet kap az ízlés, szemlélet, értékrend alakításában, mint a család és az iskola.
4. A mediális közlésforma népszerű a diákok körében. Ezzel szemben az iskolák zöme a szabadkézi rajzolás, festés terén nyújtott teljesítmény alapján értékeli a diákokat.
5. Korunkban csak szándék kérdése, hogy kiből válik tömegkommunikátor.
6. A digitális technológia majdhogynem egy eszközbe integrálja az álló- és mozgóképkészítés és feldolgozás lehetőségeit.
7. Az iskolák csak kis mértékben élnek a média, a digitális technológia kínálta lehetőségekkel, ezeknek leginkább csak a káros hatásaival foglalkoznak.
8. A technikai álló- és mozgókép adta lehetőségek kiválóan alkalmazhatóak a hagyományos vizuális problémák feldolgozásában, elegyíthetők velük a hagyományos módszerek, eszközök, eljárások, kitérítik a művészettörténet tanításának, tanulásának is az eszköztárát.

9. Az iskolák és a tanulók birtokában már olyan digitális eszközök vannak, amelyek jól alkalmazhatók a vizuális kultúrába történő beépítésére.

A Nemzeti Alaptanterv (NAT) és a modulterv összevetése

Alaptanterv	Modul tanterv
A művészi tevékenységek semmi mással nem pótolható szerepet játszanak a képzelőerő, az empátia, az ízlés és az árnyalt kifejezés képességének fejlesztésében. Kora gyermekkortól kezdve ezek szolgálják a leghathatósabbban a forma-, a tér-, a ritmus- és a színérzék kibontakozását, a mozgáskoordináció fejlesztését, és elengedhetetlenek a figyelem, az emlékezet, valamint a kooperációs és kommunikációs készségek fejlesztésében is. A művészi tevékenység mind a mai napig megőrizte beavatás jellegét: a műalkotások által közvetített sors- és magatartásminták megismerése az egyén szocializációjának döntő mozzanata, a kulturális közösség fennmaradásának biztosítója. A művészetpedagógia valamennyi ágazatának közös vonása a gyakorlat- és tevékenységközpontúság. Az egyes művészetek formakincsének, kifejezőmódjának játékos elsajátítása a készségfejlesztés leginkább örömteli módja. Ugyanakkor a művészeti nevelés széles teret biztosít a művészettel nevelésnek is, így az alkotókészség és az együttműködési képesség és készség fejlesztésének, az erkölcsi értékek tudatosításának. Egyensúlyt keres a kiemelkedő kulturális minták és a hétköznapi esztétikum között: egyaránt kapcsolódhat művészi alkotásokhoz, a népszerű kultúrához és a mindennapi élet megnyilvánulásaihoz. A művészetek tanítása hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához, a kultúra hagyományos és mai értékeinek megismertetéséhez. A közös ismeret- és élményanyag az összetartozás érzésének erősítését szolgálja. A művészeti örökség és a kortárs alkotások megismertetésével a művészeti nevelés segítséget nyújt a fiataloknak, hogy eligazodjanak saját koruk kultúrájában. A művészeti nevelés eredményességéhez nélkülözhetetlen a művészeti intézmények látogatása (mozi, színház, bábszínház, hangverseny, múzeum, kiállítás), és a tapasztalatok közös feldolgozása.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> A művészi tevékenységek semmi mással nem pótolható szerepet játszanak a képzelőerő, az empátia, az ízlés és az árnyalt kifejezés képességének fejlesztésében. Kora gyermekkortól kezdve ezek szolgálják a leghathatósabbban a forma-, a tér-, a ritmus- és a színérzék kibontakozását, a mozgáskoordináció fejlesztését, és elengedhetetlenek a figyelem, az emlékezet, valamint a kooperációs és kommunikációs készségek fejlesztésében is. A művészi tevékenység mind a mai napig megőrizte beavatás jellegét: a műalkotások által közvetített sors- és magatartásminták megismerése az egyén szocializációjának döntő mozzanata, a kulturális közösség fennmaradásának biztosítója. A művészetpedagógia valamennyi ágazatának közös vonása a gyakorlat- és tevékenységközpontúság. Az egyes művészetek formakincsének, kifejezőmódjának játékos elsajátítása a készségfejlesztés leginkább örömteli módja. Ugyanakkor a művészeti nevelés széles teret biztosít a művészettel nevelésnek is, így az alkotókészség és az együttműködési képesség és készség fejlesztésének, az erkölcsi értékek tudatosításának. Egyensúlyt keres a kiemelkedő kulturális minták és a hétköznapi esztétikum között: egyaránt kapcsolódhat művészi alkotásokhoz, a népszerű kultúrához és a mindennapi élet megnyilvánulásaihoz. A művészetek tanítása hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához, a kultúra hagyományos és mai értékeinek megismertetéséhez. A közös ismeret- és élményanyag az összetartozás érzésének erősítését szolgálja. A művészeti örökség és a kortárs alkotások megismertetésével a művészeti nevelés segítséget nyújt a fiataloknak, hogy eligazodjanak saját koruk kultúrájában. A művészeti nevelés eredményességéhez nélkülözhetetlen a művészeti intézmények látogatása (mozi, színház, bábszínház, hangverseny, múzeum, kiállítás), és a tapasztalatok közös feldolgozása.
VIZUÁLIS KULTÚRA ALAPELVEK, CÉLOK	
Alaptanterv	Modul tanterv

A vizuális kultúra tanításának célja: hozzásegíteni a tanulókat a látható világ jelenségei, valamint a sajátos képi közlések, vizuális művészeti alkotások mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez.	<i>Módosítjuk így:</i> A vizuális kultúra tanításának célja: hozzásegíteni a tanulókat a látható világ jelenségei, valamint a sajátos álló- mozgóképi közlések, a vizuális művészeti alkotások mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez.
Célja továbbá azon képességek, készségek fejlesztése, ismeretek átadása, amelyek a vizuális kommunikáció magasabb szintű műveléséhez, a látható világ használatához, alakításához, a kreativitás fejlesztéséhez szükségesek.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Célja továbbá azon képességek, készségek fejlesztése, ismeretek átadása, amelyek a vizuális kommunikáció magasabb szintű műveléséhez, a látható világ használatához, alakításához, a kreativitás fejlesztéséhez szükségesek.
A műveltségterület nem csupán a hagyományos képző- és iparművészettel foglalkozik, hanem magában foglalja a vizuális jelenségek, közlések köznapi formáit is, például a tömegkommunikáció vizuális megjelenéseit, az új, elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségeket és az épített környezetet is.	<i>Módosítjuk így:</i> A műveltségterület nem csupán a hagyományos képző- és iparművészettel foglalkozik, hanem magában foglalja a filmművészet bizonyos területeit, a kortárművészet újabb és újabb törekvéseit, a vizuális jelenségek, közlések köznapi formáit is, például a tömegkommunikáció vizuális megjelenéseit, az új, elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségeket és az épített környezetet is.
Mivel a vizuális kultúra részterületei a képzőművészet, a vizuális kommunikáció, illetve a tárgy- és környezetkultúra a különböző életkorokban, sőt személyenként is eltérő mértékben képesek kifejteni motiváló hatásukat, illetve különböző képességek fejlesztésére alkalmasak, fokozott lehetőség nyílik a differenciálásra.	<i>Módosítjuk így:</i> Mivel a vizuális kultúra részterületei a képzőművészet, a mozgókép, a vizuális kommunikáció, illetve a tárgy- és környezetkultúra a különböző életkorokban, sőt személyenként is eltérő mértékben képesek kifejteni motiváló hatásukat, illetve különböző képességek fejlesztésére alkalmasak, fokozott lehetőség nyílik a differenciálásra.
A tantárgy elsődleges célja nem a művészeti képzés, így a művészet nem célja, hanem eszköze a vizuális nevelésnek. A vizuális kultúra hatékony tanítása meghatározó ismeretszerzési és feldolgozási eszközt biztosít a többi műveltségi terület oktatásához, és hatással van azok fejlesztési lehetőségeire is. Az életkornak megfelelő fejlesztés a spirális felépítést indokolja, de itt csak az újonnan belépő tevékenységeket említjük, ami nem jelenti azt, hogy abban a képzési szakaszban a már korábban megjelenő tevékenységek ne szerepelnének továbbra is. A szabadkézi rajzolás például minden szakaszban fontos eleme a képzésnek. Mivel a vizuális nevelés fejlesztési célja komplex – más műveltségi területekhez hasonlóan – a megfogalmazott közműveltségi tartalom nem értelmezhető kizárólag ismeret jellegű tudáselemek felsorolásaként ebben az esetben sem.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> A tantárgy elsődleges célja nem a művészeti képzés, így a művészet nem célja, hanem eszköze a vizuális médianevelésnek. A vizuális kultúra hatékony tanítása meghatározó ismeretszerzési és feldolgozási eszközt biztosít a többi műveltségi terület oktatásához, és hatással van azok fejlesztési lehetőségeire is. Az életkornak megfelelő fejlesztés a spirális felépítést indokolja, de itt csak az újonnan belépő tevékenységeket említjük, ami nem jelenti azt, hogy abban a képzési szakaszban a már korábban megjelenő tevékenységek ne szerepelnének továbbra is. <i>Nem szerepel:</i> A szabadkézi rajzolás például minden szakaszban fontos eleme a képzésnek.

	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Mivel a vizuális nevelés fejlesztési célja komplex – más műveltségi területekhez hasonlóan – a megfogalmazott közműveltségi tartalom nem értelmezhető kizárólag ismeret jellegű tudáselemek felsorolásaként ebben az esetben sem.
FEJLESZTÉSI FELADATOK A fejlesztési feladatok szerkezete	
1. Megismerő- és befogadóképesség 1.1. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása 1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás 1.3. Kommunikációs képességek 2. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség 2.2. Problémamegoldó képesség 3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> 1. Megismerő- és befogadóképesség 1.1. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása 1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás 1.3. Kommunikációs képességek 2. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség 2.2. Problémamegoldó képesség 3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás
1. Megismerő- és befogadóképesség 1.1. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása	
5-6. évfolyam	
Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztését szolgálva. Az azonosságok és különbségek tudatosítása az érzékelhető tulajdonságok alapján. Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése síkban vagy térben. Ismert útvonal rajzának elkészítése. Mozgásélmények megjelenítése. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztését szolgálva. Az azonosságok és különbségek tudatosítása az érzékelhető tulajdonságok alapján. Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése síkban vagy térben. Mozgásélmények megjelenítése. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása.

Egyszerű kéziszerszámok (művészeti és modellező eszközök) használata. Különböző festőtechnikák kipróbálása.	<i>Módosítjuk így:</i> Egyszerű kéziszerszámok, elektronikus álló- és mozgóképrögzítő eszközök használata. Különböző festő-, grafikai technikák, számítógépes álló- és mozgóképszerkesztő programok kipróbálása.
7-8. évfolyam	
Látványok, jelenségek kapcsán a célirányos megfigyelés szempontjainak önálló kiválasztása. Tájékozódás ismeretlen városi környezetben. Tájékozódás térkép segítségével.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Látványok, jelenségek kapcsán a célirányos megfigyelés szempontjainak önálló kiválasztása. Tájékozódás ismeretlen városi környezetben. Tájékozódás térkép segítségével.
Látvány megjelenítése képi, szobrászi eszközökkel.	<i>Módosítjuk így:</i> Látvány megjelenítése álló- és mozgóképi, szobrászi eszközökkel.
Formák helyes arányviszonyainak elemzése, megítélése. Mozgások megfigyelése, megjelenítése.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Formák helyes arányviszonyainak elemzése, megítélése. Mozgások megfigyelése, megjelenítése.
A kifejezés, közlés különböző rajzi technikáinak használata.	<i>Módosítjuk így:</i> A kifejezés, közlés különböző (analóg-, technikai) képalkotói technikáinak használata.
Kézműves technikák munkafolyamatainak kipróbálása.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Kézműves technikák munkafolyamatainak kipróbálása.
1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás	
5-6. évfolyam	
Különböző mozgások vizuális rögzítése, síkbeli, térbeli megjelenítése.	<i>Módosítjuk így:</i> Különböző mozgások vizuális rögzítése, síkbeli, térbeli és mozgógépes megjelenítése.
Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel, műalkotásokkal kapcsolatos információk gyűjtése.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel, műalkotásokkal kapcsolatos információk gyűjtése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma és a rendeltetés kapcsolatának elemzése. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.
Rajzos és írásos válasz szóbeli vagy írásbeli kérdésekre.	<i>Nem szerepel:</i> Rajzos és írásos válasz szóbeli vagy írásbeli kérdésekre.

Képek, látványok, események leírása, a leírás alapján annak megjelenítése síkban vagy térben.	<i>Módosítjuk így:</i> Álló- és mozgóképek, látványok, események, kitalált- és valós történetek leírása, a leírás alapján annak megjelenítése síkban vagy térben.
Ismerkedés egyszerű kifejező - és tárgykészítő technikákkal.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Ismerkedés egyszerű kifejező - és tárgykészítő technikákkal.
7-8. évfolyam	
Ábra alapján téri helyzet rekonstruálása.	<i>Módosítjuk így:</i> Ábra, filmrészlet alapján téri helyzet rekonstruálása.
Megfigyelt és elképzelt térbeli helyzetek pontos ábrázolása.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük.</i> Megfigyelt és elképzelt térbeli helyzetek pontos ábrázolása.
Tárgyak, épületek, jelenségek megadott szempontok alapján történő rajzos felmérése, elemzése, értelmezése.	<i>Módosítjuk így:</i> Tárgyak, épületek, jelenségek megadott szempontok alapján, a vizuális megjelenítés eszközeivel (rajz, fotó, mozgókép) történő felmérése, elemzése, értelmezése.
Szabadkézi rajzvázlatok készítése, a vizuális memória segítségével is. Időbeni folyamatok képi tagolása, értelmezhető megjelenítése. Reklámok képi eszközeinek elemzése.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Szabadkézi rajzvázlatok készítése, a vizuális memória segítségével is. Reklámok képi eszközeinek elemzése.
Műelemzés a formai jegyek alapján. A művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek vizsgálata.	<i>Módosítjuk így:</i> Műelemzés korszakoktól függetlenül, a formai jegyek alapján. A művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek, társadalmi körülményeinek vizsgálata.
A tanári előadás önálló jegyzetelése.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> A tanári előadás önálló jegyzetelése.
1.3. Kommunikációs képességek	
5-6. évfolyam	
A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata.
Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	<i>Módosítjuk így:</i> Álló és mozgóképi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.

Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása, olvasása, értelmezése.	<i>Ahog y a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása, olvasása, értelmezése.
7-8. évfolyam	
Nem vizuális természetű információk (a népesség összetétele, családfa stb.) érzékletes, képi megfogalmazása diagramokban, grafikonokon.	<i>Nem szerepel:</i> Nem vizuális természetű információk (a népesség összetétele, családfa stb.) érzékletes, képi megfogalmazása diagramokban, grafikonokon.
A sík- és térbeli kifejezés, közlés vizuális nyelvi elemei (von al, sík, forma, szín) korosztályi szintű használata különböző célú kompozíciókban. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	<i>Ahog y a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> A sík- és térbeli kifejezés, közlés vizuális nyelvi elemei (von al, sík, forma, szín) korosztályi szintű használata különböző célú kompozíciókban.
Látványok, képek jellemzése, elemzése rajzban, szóban és írásban.	<i>Módosítjuk így:</i> Látványok, álló- és mozgóképek jellemzése, elemzése rajzban, szóban, írásban, prezentációban.
2. Kreativitás	
2.1. Alkotóképes ség	
5-6. évfolyam	
Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása (például árnyjátékokban). Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját, kifejező szándékú alkotásokban. Egyszerű tárgy létrehozása. Tervvázlatok készítése. Felületek dekoratív kialakítása.	<i>Ahog y a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása (például árnyjátékokban). Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját, kifejező szándékú alkotásokban. Egyszerű tárgy létrehozása. Tervvázlatok készítése. Felületek dekoratív kialakítása.
7-8. évfolyam	
Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése a művészet képi, plasztikai műfajaiból tanult kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával.	<i>Módosítjuk így:</i> Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése a művészet álló- és mozgóképi, plasztikai műfajaiból tanult kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával.
Egy tárgy más funkcióra történő átalakítása. Tárgytervezői feladatoknál természeti előképek alkalmazása.	<i>Ahog y a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Egy tárgy más funkcióra történő átalakítása. Tárgytervezői feladatoknál természeti előképek alkalmazása.

2.2. Problémamegoldó képesség	
5-6. évfolyam	
A gyakorlati feladatok önálló előkészítése, megoldása. Rögtönzött eszközök készítése. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> A gyakorlati feladatok önálló előkészítése, megoldása. Rögtönzött eszközök készítése. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása.
7-8. évfolyam	
Adott probléma kapcsán önálló kérdések megfogalmazása. A felmerülő első elképzelések, ötletek alapján vázlatok készítése. A megfelelő megoldás kiválasztása, megvalósítása. Máshol látott formai, technikai megoldások adekvát alkalmazása saját, kifejező szándékú alkotásokban.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Adott probléma kapcsán önálló kérdések megfogalmazása. A felmerülő első elképzelések, ötletek alapján vázlatok készítése. A megfelelő megoldás kiválasztása, megvalósítása.
3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás	
5-6. évfolyam	
Személyes preferenciák tudatosítása. Saját képességek számbavétele. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel. Páros munkák.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Személyes preferenciák tudatosítása. Saját képességek számbavétele. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel. Páros munkák.
7-8. évfolyam	
Saját és mások alkotásának értékelése. Saját értékek számbavétele. Önkritika. Együttműködés csoportmunkában.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> Saját és mások alkotásának értékelése. Saját értékek számbavétele. Önkritika. Együttműködés csoportmunkában.
KÖZMŰVELTSÉGI TARTALMAK	
5–8. évfolyam	
1. Vizuális nyelv és technikák	
- A vizuális nyelv alapelemeinek, valamint a viszonyait leíró kifejező és közlő szerep tudatos használata és pontos értelmezése. — Vizuális minőségek megkülönböztetése különböző eszközökkel.	<i>Módosítjuk így:</i> 1. Vizuális és audiovizuális nyelv és technikák <i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i>

— Színtani alapok használata és ismerete. — Formaredukció használata és ismerete. — A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata és ismerete. — A tér leképezési módjainak (vetület, axonometria, perspektíva) használata és ismerete. — Legalább négy különböző grafikai és színes technika használata alkotótevékenység során; tárgyalakítás szabad anyaghasználattal, modell- és makett készítés; legalább egy kézműves technika alkalmazása; fotózás. A technikák legfontosabb jegyeinek felismerése: grafikai eljárások; festészeti eljárások; szobrászati technikák; kézműves technikák; digitális képalkotás.	— A vizuális nyelv alapelemeinek, valamint a viszonyaikat leíró kifejező és közlő szerep tudatos használata és pontos értelmezése. — Vizuális minőségek megkülönböztetése különböző eszközökkel. — Színtani alapok használata és ismerete. <i>Nem szerepel:</i> — Formaredukció használata és ismerete. <i>Új tananyag:</i> - Kiemelés és elhagyás alkalmazása a művészetben. — A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata és ismerete. <i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> — A tér leképezési módjainak (vetület, axonometria, perspektíva) használata és ismerete. <i>Módosítjuk így:</i> — Legalább négy különböző grafikai és színes technika használata alkotótevékenység során; tárgyalakítás szabad anyaghasználattal, modell- és makett készítés; legalább egy kézműves technika alkalmazása; fotózás, animáció. A technikák legfontosabb jegyeinek felismerése: grafikai eljárások; festészeti eljárások; szobrászati technikák; kézműves technikák; digitális képalkotás, animáció, videó. <i>Új tananyag:</i> Hang és kép viszonya az álló- és mozgóképes művészetben.
2. Kifejezés, képzőművészet	
Alkotótevékenység — Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.	Alkotótevékenység <i>Módosítjuk így:</i> — Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző álló- és mozgóképes, animációs valamint plasztikai eszközökkel.
— Modellek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása különböző ábrázolási rendszerekben.	<i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> — Modellek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása különböző ábrázolási rendszerekben.
Befogadó tevékenység — A vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztető ismerete.	Befogadó tevékenység <i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i>

— A képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek ismerete. — A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete a legjellemzőbb alkotókon és alkotásokon keresztül: ősművészet (ajánlott: Stonehenge), ókori Kelet (ajánlott: gízai piramis-együttes), görög és római művészet (ajánlott: athéni Akropolisz, római Colosseum); bizánci művészet, honfoglalás kora (ajánlott: a nagyszentmiklósi kincs), romanika (ajánlott: jáki templom), gótika (ajánlott: amiens-i székesegyház, Giotto), reneszánsz (ajánlott: Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Raffaello Santi), barokk (ajánlott: Esterházy-kastély, Pieter Pauwel Rubens, Rembrandt Harmensz van Rijn), klasszicizmus (ajánlott: Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum), romantika és realizmus (ajánlott: Steindl Imre: Országház, Munkácsy Mihály), impresszionizmus (ajánlott: Edouard Manét, Claude Monet), XIX–XX. század fordulójának irányzatai, XX. századi modern művészet, kortárs művészet. — Múzeumok (közgyűjtemények) látogatása; rendeltetésének, szerepének ismerete.	— A vizuális közlés köznap és művészi formáinak megkülönböztető ismerete. <i>Módosítjuk így:</i> — A képzőművészeti ágak, az építészet, a design, mozgóképművészet főbb jellemzőinek ismerete. <i>Ahog a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> — A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete a legjellemzőbb alkotókon és alkotásokon és keresztül. <i>Új tananyag:</i> A műalkotások, korstílusok vizsgálata az adott kor társadalmi jelenségeinek és a műalkotások megjelenését befolyásoló, koroktól független tényezők tükrében: <i>Ahog a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> — Ősművészet (ajánlott: Stonehenge), — ókori Kelet (ajánlott: gízai piramisegyüttes), — görög és római művészet (ajánlott: athéni Akropolisz, római Colosseum); — bizánci művészet, honfoglalás kora (ajánlott: a nagyszentmiklósi kincs), — romanika (ajánlott: jáki templom), — gótika (ajánlott: amiens-i székesegyház, Giotto), — reneszánsz (ajánlott: Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Raffaello Santi), — barokk (ajánlott: Esterházy-kastély, Pieter Pauwel Rubens, Rembrandt Harmensz van Rijn), — klasszicizmus (ajánlott: Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum), — romantika és realizmus (ajánlott: Steindl Imre: Országház, Munkácsy Mihály), — impresszionizmus (ajánlott: Edouard Manét, Claude Monet), — XIX–XX. század fordulójának irányzatai, XX. századi modern művészet, kortárs művészet. — Múzeumok (közgyűjtemények) látogatása; rendeltetésének, szerepének ismerete.
3. Vizuális kommunikáció	
Alkotótevékenység — Bonyolultabb vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések tervezése.	Alkotótevékenység <i>Módosítjuk így:</i>

— Idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal. — Kép és szöveg együttes alkalmazása többféle céllal.	— Vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések tervezése. — Idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal, animációval, mozgóképpel. — Kép és szöveg, kép és hang együttes alkalmazása többféle céllal.
Befogadó tevékenység — A mindennapi élet vizuális kommunikációs jelzéseinek és tömörített képi közléseinek megkülönböztetése és értelmezése. — Magyarázó rajz, képes használati utasítás, grafikon, diagram pontos értelmezése. — A reklám hatásmechanizmusának elemzése. — A technikai képalkotás lehetőségeinek (fényképezés, film) ismerete és megértése. — Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.	Befogadó tevékenység <i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> — A mindennapi élet vizuális kommunikációs jelzéseinek és tömörített képi közléseinek megkülönböztetése és értelmezése. — Magyarázó rajz, képes használati utasítás, grafikon, diagram pontos értelmezése. — A reklám hatásmechanizmusának elemzése. <i>Módosítjuk így:</i> — A technikai képalkotás lehetőségeinek (fényképezés, film, videó, számítógépes grafika, animáció) ismerete és megértése. <i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> — Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése. <i>Új tananyag:</i> A nem professzionális tömegkommunikációs megnyilvánulások értelmezése.
4. Tárgy- és környezetkultúra	
Alkotótevékenység — Egyszerű tárgyak tervezése, áttervezése és modellezése. — Egyszerű tértervezés és téralakítás különböző eszközökkel.	Alkotótevékenység <i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> — Egyszerű tárgyak tervezése, áttervezése és modellezése. — Egyszerű tértervezés és téralakítás különböző eszközökkel.
Befogadó tevékenység — A környezettudatosság lehetőségeinek ismerete, elemzése és értelmezése. — Az építészet legfontosabb alátámasztó és térlefedő lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek ismerete. — A lakás-, lakókörnyezet-tervezés legfontosabb szempontjainak ismerete, elemzése.	Befogadó tevékenység <i>Ahogy a NAT-ban szerepel, változatlan formában átvesszük:</i> — A környezettudatosság lehetőségeinek ismerete, elemzése és értelmezése. — Az építészet legfontosabb alátámasztó és térlefedő lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek ismerete.

— Történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetének leírása, elemzése példák alapján. — Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének és kézműves tevékenységének elemzése. — A legfontosabb szimbolikus nemzeti tárgyak, épületek ismerete.	— A lakás-, lakókörnyezet-tervezés legfontosabb szempontjainak ismerete, elemzése. — Történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetének leírása, elemzése példák alapján. — Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének és kézműves tevékenységének elemzése. — A legfontosabb szimbolikus nemzeti tárgyak, épületek ismerete.
--	--

Témakörök, fejlesztési témák és nevelési célok

Ezen
pedagógiai
koncepció

célja olyan alapelvek megfogalmazása, amelyek segítséget nyújtanak a résztvevő pedagógusok számára egy alternatív tanítási modul, tanmenet és óratervek létrehozásához. Útmutatót szeretnénk adni a mozgóképkultúra és médiaismeret integrálására a rajz és vizuális kultúra tantárgy keretein belül.

Témakörök (modulok a rajz és vizuális kultúra tantárgy alternatív tanításához): Vizuális médiakommunikáció, Vizuális médiakultúra (médiakompetencia és informatikai kompetencia).

A tartalom megválasztása lehetőleg a település és környezetére épüljön úgy, hogy az kapcsolódjon, illetve egészítse ki a tanítást szabályozó dokumentumokban rögzített elvárásokat. A tanítási-tanulási folyamat lépjen ki a tantermekből. Az iskolán belül adódó tereket, szolgáltatásokat (más tantárgyak termei, aula, könyvtár/médiatár, udvar, műhelyek, laborok, stb.) a lehetőségekhez mérten építsük be a munkánkba, ne csak a tanteremre korlátozódjon a tevékenységünk. A település, ahol az iskola működik, egyszerre lehet téma és munkaterület is.

A Kerettantervben a vizuális kultúrába integrált, a mozgóképkultúra médiaismerethez tartozó tartalmakat a modulterv nem tartalmazza, azt tényként fogadjuk el. A javaslatok a fentebb is említett mediális kifejezési, megismerési lehetőségekre, műfajokra vonatkoznak.

Tartalmak

- Művészettörténeti tartalmak (pl. egy helyi műemlék feldolgozásánál alkalmazható digitális álló- és mozgókép alkalmazások)
- Kortárművészeti alkotások megismerése, elemzése
- Folyamatok megfigyelése (pl. fejlődés, változás, idő múlása)
- Térkérdések (pl. egy településrész, épület térbeli feltérképezése mozgókép segítségével)
- Színtani kérdések (pl. absztrakt animáció komplementerekre építve)
- Konkrét és absztrakt (pl. tárgyak, felületek, fények-árnyékok fotózása - fotósorozat - úgy, hogy a felvételen a leképzett látvány jelentése veszítse el eredeti jelentését)

- Ritmus (pl. fotósorozat készítése, melyek bizonyos szempont szerinti ritmust jelenítenek meg, vagy animáció⁹)
- Kompozíciós kérdések, a figyelem irányítása (pl. egy személy fotózása eltérő képkivágásban)
- Kiadványok szerkesztése, tipográfiai ismeretek (pl. helyi látnivalóról ismertető, szórólap készítése)
- A filmkészítés (pl. rövid jelenetek megírása, helyszínekre, jelenetekre, beállításokra, plánokra bontva, ezek leforgatása)
- Animáció készítése (pl. egy folyamat, változás, stb.)
- A média gerjesztette társadalmi jelenségek értelmezése (a reklám, a bulvár-dokumentarizmus, a dokushow, a dokureality és a valóság viszonya, média és szocializáció, stb.)

Műfajok

A hagyományos műfajok tiszteletben tartása mellett a tanulókkal meg kell ismertetni a technikai álló és mozgóképalkotás teremtette új vagy kevésbé ismert illetve rosszul értelmezett műfajokat.

- A film műfajai
- A fotózás műfajai
- Az animáció, mint műfaj¹⁰
- A videó műfajok (pl. videó-projekció, klip, videó installáció)¹¹
- számítógépes grafika, digitális festészet
- Intermediális műfajok, más művészetek nyelvét is használó műfajok (pl. akcióművészet, performansz)

Technikák

- Hagományos animációs technikák (rajzanimáció, festményanimáció, kollázsanimáció, tárgyanimáció, agyag/gyurma animáció, stb.)¹²
- Digitális fotózás (anyaggyűjtés, folyamatok bemutatása, megfigyelése, mozgástanulmányok, kompozíció: képkivágás, a figyelem irányítása, a látvány leképezése és az absztrakció, stb.)¹³
- Digitális videózás, mozgóképszerkesztés (anyaggyűjtés, folyamatok bemutatása, megfigyelése, mozgástanulmányok, kompozíció: képkivágás, a figyelem irányítása, a látvány leképezése és az absztrakció, történetmesélés, stb.)

⁹ <http://www.daazo.com/film/5d090d0a-8962-11e0-ba3e-0050fc84de33>

¹⁰ <https://vimeo.com/149065163>

¹¹ <http://www.ludwigmuseum.hu/site.php?inc=kepkereso&kepld=1713>

¹² Az animációban nagyon változatosan alkalmazhatók a különböző anyagok, technikák. (A szerző)

¹³ A fotózással elegyíthető technikák újabb lehetőségeket nyitnak. (A szerző)

- Digitális állóképszerkesztés (reklám, plakát, meghívók, kollázs, tipográfiai alkalmazások)¹⁴

Új és hagyományos módszerek

A modulban a történelmileg már kialakult művészettörténeti korszakok a műalkotások és a hagyományok képzőművészeti eljárások megismerése, alkalmazása mellett, a kortárs képzőművészet is jelentős teret kap, melyekben a kollektív, csoportos alkotási forma is gyakran érvényesül, ezért a modulban alkalmazott munkamódszereknek olyannak kell lenniük, amelyek nagy teret engednek a kreativitásnak, a rögtönzésnek, a rugalmas tevékenységformáknak. Az egyéni munkaformák mellett a megszokottnál nagyobb hangsúlyt kapnak a többszemélyes munkavégzést lehetővé tevő módszerek, mint: projektmunka, kooperatív módszerek, KIP-módszer¹⁵, amelynek, a csoportos munka mellett, része a személyre szabott feladatmegoldás is. Teret kell biztosítani az egyéni vélemények, érdeklődési területek megnyilvánulásának is. Nagyon fontos, hogy a témaválasztásban teret kapjon az aktualitás, a diákok személyes érintettsége.

A Világháló kínálta lehetőségeket¹⁶ ki kell használni (pl. adatgyűjtés, adatbázisok alkalmazása, létrehozása, művek vizsgálata, stb.), de nem helyettesítheti a közvetlen tapasztalat- és élményszerzés hatékonyságát. Fontos annak megteremtése is, hogy az elkészült gyermekmunkáknak legyen fizikálisan és digitálisan is közzétételi tere. Régi és nagyon hatékony az iskolagaléria, kiállítófal, illetve ma már nincs különösebb akadály egy a repertoárjában mindig megújuló virtuális galéria létrehozásának sem. Mindkettő a gyerekek számára, a közönségében kiszélesedett visszacsatolási lehetőséget biztosíthatnak.

Informális tanulási alkalmak

Kedvező esetben az informális tanulási szituációk és az órarendi tanórákon folyó munkaformák nem nagyon különböznek egymástól, hiszen az informális tanulási lehetőségek akkor lehetnek igazán hatékonyak, ha azok folytatását képezik az iskolai „reguláris” tanórák anyagának és fordítva. Azt is mondhatjuk, hogy meg kellene, hogy változzon az iskolában ma leginkább jellemző gyakorlat, miszerint az iskolában a tanórákon tanultak vetülnek ki a valóságra, ehelyett a valóság jelenségeit, problémáit, kérdéseit kellene az iskolai órákon feldolgozni. A vizuális kultúrában, a mozgókép, média világában az ún. tananyag egy része már a megszületésekor elavult, folyamatos frissítésre van szükség. Mások mellett az informális tanulási lehetőségek alkalmat adhatnak erre.

Minden informális tanulási lehetőséget tervezni kell, ezek alapját képezhetik akár egy projekt elindításának, vagy már egy meglévő témafeldolgozás valamely pontjához kapcsolódhatnak. Lényeges szempont, hogy milyen szerepet adunk az informális tanulási megnyilvánulásnak, alkalomnak. Ez a szerep alapvetően kétféle lehet: mindenkire vonatkozó, vagy tehetséggondozó/felzárkóztató. Egy szakkörben kiválóan folytatható egy elkezdett témafeldolgozás, ahol nagyobb teret engedhetünk az egyéni elképzeléseknek és képességeknek.

¹⁴ Az állóképszerkesztés is keverhető a hagyományos képalkotási folyamatokkal – saját szabadkézi rajz, festmény digitális felhasználása. (A szerző)

¹⁵ http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=102

¹⁶ <http://www.kmgaleria.eu/galeria>

A múzeumokkal, a galériákkal kapcsolatban erősen él még az a viszonyulási forma, amely szerint a műtárgyakat csak nézegetni kell, lehet. Számtalan szervezett múzeumé s tárlatlátogatás fullad a diákok részéről húsz perc után a teljes érdektelenségbe, mert a gyerekek nincsenek jól előkészítve, az információkat nem tudják kötni semmihez, nincsenek motiválva abban, hogy megfigyeljenek, vizsgálódjanak. Természetesen ilyen alkalmakkor korosztálytól függően szabályoznunk kell azt is, hogy a múzeumok kínálta lehetőségekből, mit, mennyit, milyen időintervallumban veszünk igénybe, vagyis irányítani kell a diákok figyelmét.

Műterem látogatások kapcsán, többek mellett, lehetőséget kaphatnak arra a diákok, hogy az a „misztikum”, amely a művészek tevékenységét övezi, megváltozzon, valamint megismerjék az egyes munkafogásokat, a mű megvalósulását az ötlettől akár a kiállítás-kész alkotásig. Személyes találkozás a művészekkel segítheti a kortárs művészeti irányzatok elfogadását, megértését. Szerencsés esetben egy jó pedagógiai érzékkel rendelkező művész, ha a gyerekek együtt gondolkodhatnak, tevékenykedhetnek vele, a műtermében kinevelheti művészetének jövőbeli közönségét is.

Az informális tanulási alkalmak közül ki kell emelni a települések és azok környékén könnyen elérhető lehetőségeket. Nincs olyan település, ahol ne lehetne izgalmas, vizuális-mozgóképes feldolgozásra érdemes témákat találni. A saját élettérből indított témák, a személyes érintettség, helyismeret, az időszerűség motivációs tényezőként sem elhanyagolandók. A közvetlen környezet adta lehetőségek feldolgozásában igénybe vehetők a technikai képrögzítés különböző formái, a fotózás, a videózás. Az így elkészített nyersanyagot az iskolában, műhelymunka keretében, sokféleképpen feldolgozhatjuk. Például: egy település népi iparművészeti emlékeinek (kovácsoltvas-kapuinak) összegyűjtése fotózással, majd a kinyomtatott motívumok alkalmazása kollázsanimációs filmben.

*Szakköri munka. Képek a gyűjtésből és az animációs filmből
(Noszvaj, Figedy János Általános Iskola)*

A másik példa, amikor a gyűjtés célja az adott település gyümölcskultúrájának bemutatása. Ez alkalommal a gyerekek a fotózás mellett, videofelvételeket, interjúkat készítettek, beszélgettek az érintettekkel, majd ebből született egy kis dokumentumfilm.

*Szakköri munka - Werkfotók és képek a kész dokumentumfilmből
(Noszvaj, Figedy János Általános Iskola)*

Az ilyen és az ehhez hasonló alkalmak rendkívül jó lehetőséget biztosíthatnak a különböző tantárgyak (tudomány- és művészeti területek) integrálására, a valós helyzetekhez köthető nevelési feladatok képviselésére. Ezek mellett, ha és amennyiben az elkészült munkák a település lakosai előtt, színvonalas körülmények között bemutatásra kerülnek, a tevékenység hozadéka megtehető: a gyerekek egy sor művészettörténeti, néprajzi (helytörténeti), vizuális kultúrához és a mozgóképkultúrához tartozó ismeretet sajátítanak el, és más formában nehezebben megszerezhető készséggel, képességgel gazdagodnak. A gyűjtőmunka értékmentésként is szolgál, tehát közérdekű rendeltetése is van a tevékenységnek, növekedhet a feladatot megvalósító gyerekek önbecsülése, a településükhöz való kötődése mélyebbé válhat. Tanításunk során fontos nevelési feladatokat képviselhetünk és példákat szolgáltatunk a korszerű eszközök értelmes használatára és a média egyik fontos szerepének hangsúlyozására is.

A NAT integratív tanulásszervezési elvárásainak is megfelelünk, hiszen az alaptanterv elvei között jelentős hangsúlyt kap a tantárgyak közötti integrációs lehetőségek kihasználása, a helyi értékek beépítése a munkánkba, a hosszabbtávú projektekben való gondolkodás, a csoportos munkavégzés és az egyéni képességekre szabott feladatmegosztás valamint a digitális eszközök kreatív alkalmazása is.

3. Témakörök és időterv

A Kerettanterv a vizuális kultúra tantárgyat az alábbi területekre tagolja: képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyek végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző korosztályoknál különböző módon, egyre bővülő tartalommal kapnak hangsúlyt. A modultanterv felépítése hasonló elvet követ. A tananyag témák szerinti rendszere ugyanaz (fotó, animáció, film), mely figyelembe veszi az egyes évfolyamok, korosztályok életkori sajátosságait, ennek megfelelően egészül ki.

A modul alapvetően a vizuális nevelés minden területére vonatkoztatva a technikai képalkotás lehetőségeire, alkalmazhatóságra épül, de kiegészül a kortárművészet megértését segítő és a korunkban eluralkodó képi kommunikáció túlsúlyának elemzésével és gyakorlatokkal is.

Az ötödik évfolyam modul-tananyaga a technikai képalkotásban rejlő lehetőségekkel, a fotózás, az animáció készítés és a nem fikciós filmek készítésének alapjaival ismerteti meg a diákokat úgy, hogy a technikai képalkotási formák a kerettantervben szereplő témakörökbe is bevonhatók. Az ezt követő évfolyamok tananyagán keresztül eljutunk a technikai álló- és mozgókép használatára épülő képzőművészeti alkotásokig.

A napi iskolai gyakorlat tervezésében fontos szempont, hogy hosszabb időt átfogó projektekben gondolkodjunk, melyek megvalósításának menetébe épülnek be az említett álló- és mozgókép-alkotási módok. A projektek megalkotásánál lényeges, hogy a tanulók a választott témákban személyes élményen alapuljanak, valós kérdésekre próbáljanak válaszokat adni a technikai képalkotás segítségével és képesek legyenek véleményt alkotni a saját és mások munkáját illetően.

5. évfolyam, 2016/17. tanév

A technikai képalkotás alapjai - fotó

A camera obscura, mint minden optikai elven működő kamera alapja. Mi a különbség egy festmény és egy fénykép megalkotása között? Az analóg fotózás története, technikája. A fotogram és kemogram eljárások. A digitális fotózás. Összehasonlító elemzések: festmény,

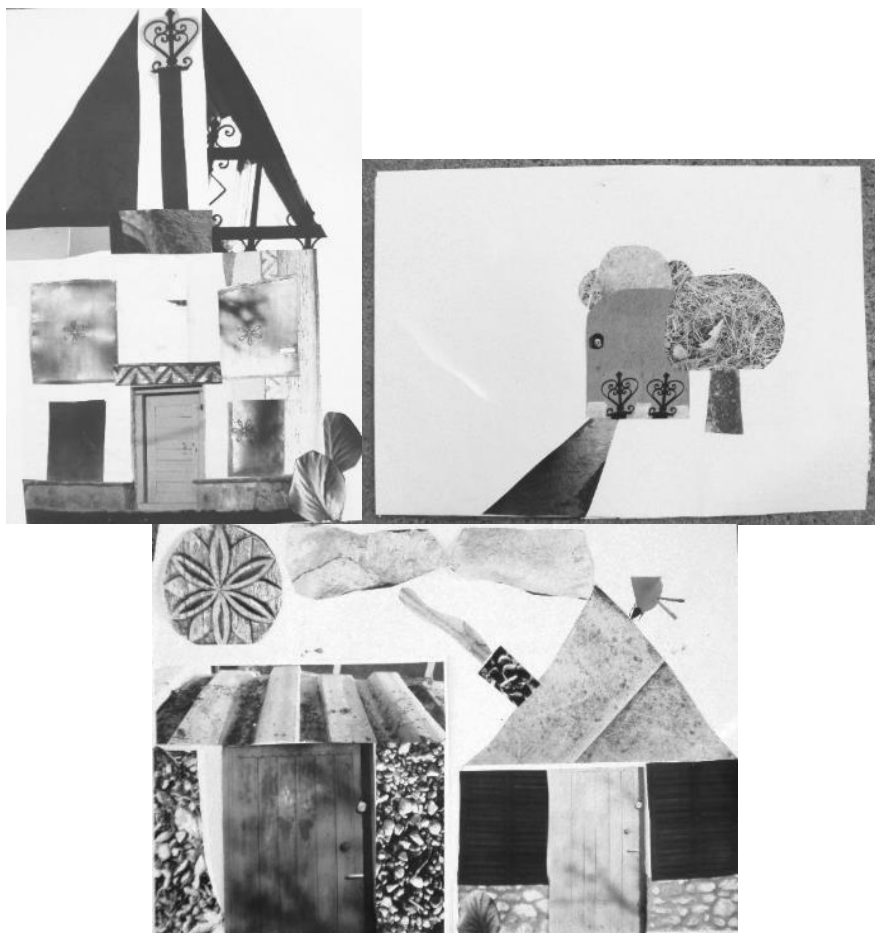
analóg- és digitális fényképek. Az analóg állóképek digitalizálása: szkennel, fénymásoló. A felsorolt technikai képalkotó eljárások kreatív alkalmazása.

Növénygyűjtemény készítése fotogrammal (Eszterházy Gyakorló Iskola, Eger)

Művészettörténeti témákban, pl. helyi értéket képviselő épületekről, tárgyakról, megadott szempontok alapján, digitális fotózással gyűjtőmunka végzése, a fotók megadott szempontok szerinti rendszerezése, feldolgozása, felhasználása új képek megalkotásában. A látvány átírása.

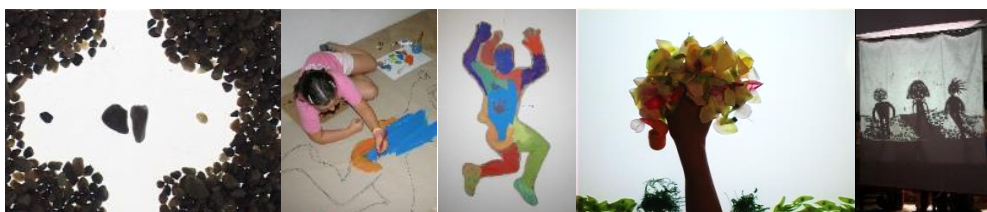

*Adott település építészeti-, tárgyi emlékeiből új képek létrehozása kollázs technikával
(Noszvaj, Fígedy János Általános Iskola)*

Az animáció alapjai

A képregény és az animáció kapcsolata. Az animáció műfaji sajátosságainak megismerése. Kétdimenziós animációs eljárások (rajzfilm, kollázsanimáció, sziluett animáció, árnyanimáció, festményanimáció, homokanimáció). Háromdimenziós animációs eljárások (tárgyanimációk, báb- és gyurma animáció, pixilláció). A hagyományos animáció készítésének alapjainak megismerése, egyszerű animációs gyakorlatok keretében.

*Animációs gyakorlatok (kövekkel, festményekkel, kézzel és növényi részekkel, árnyjáték, stb.)
(Nyári napközis tábor Eger, Noszvaj)*

A filmkészítés alapjai

A dokumentumfilm legjellemzőbb tulajdonságai. Hogyan készül a dokumentumfilm, milyen fajtái vannak. A kamera és egyéb eszközök: állvány, mikrofon kezelésének elemi elsajátítása. Képkivágások. Irányított beszélgetések felvétele.

Werkfotók interjú készítéséről (Noszvaj, Fígedy János Általános Iskola)

4. Kimeneti követelmények az 5. évfolyam részére

Minimum követelmények

A tanulók tudják mi a különbség a technikai képalkotás és a hagyományos képalkotás között. Segítséggel legyenek képesek technikai álló- és mozgókép, animáció készítésére, felhasználására saját alkotás létrehozásában.

Optimum követelmények:

Önállóan legyenek képesek technikai álló- és mozgókép, animáció készítésére, felhasználására saját alkotás létrehozásában.

6. Alkotók és művek **Állókép-fotó (történet):**

Daguerre Louis-Jacques-Mandé, Niépce Joseph Nicéphore, Bresson Henri Cartier, Capa Robert, Carroll Lewis, Brassai, Munkácsi Martin, Weston Edward, Moholy-Nagy László stb.

Állókép-fotó (digitális, posztmodern, posztmodern utáni):

Dakowicz, Maciej: Cardiff at Night fotósorozat 2005-2011 között

Levine, Sherrie: „Edward Weston” után (Untitled, After Edward Weston, ca. 1925) 1981

Levine, Sherrie: „Walker Evans” után (Untitled, After Walker Evans) 1980

Mondik Noémi: „piknik 2”, pixelképek Paint programmal (2013)

Muniz, Vik: The Sugar Children fotóportré, visszafotózás (1996)

Sherman, Cindy: Untitled Films Stills 1977-1980

Mozgóképek (filmtörténet):

AMV (anime music video), CMV (cartoon, vagy cosplay music video) videók

Brown, Rebecca: 6 és fél év szelfi 2007-2014 (videó állóképekből)

Flaherty, Robert J.: Nanuk, az eszkimó /Nanook of the North/ némafilm (dokumentumfilm), 50 perc, (1922)

Gaál István: Pályamunkások filmetűd 1957.

Галина, Еловкова (feltöltő): The Modern Motorcycle Diaries (Rider: Alex Chacon) 2013
Youtube videó GoPro kamera film

KFT: Miénk az utca, album: Nem csupa angyal (2006) telefonnal készített videoklip;
Lumière, Auguste és Louis: A vonat érkezése (1895)

Marey, Etienne;

Muybridge Eadweard J.

Méliès, Maries-Georges-Jean munkássága (Melies munkásságát bemutató A leleményes
Hugo c. film, amerikai családi kalandfilm, 126 perc, 2011)

Nagy Krisztina (Tereskova): Magyarország (2008) telefonnal készített videoklip

Online kamerarendszerek: Pl: „Jurassic Word Park Cam” 2015
(<http://islanublar.jurassicworld.com/park-cam/>), vagy „Gólyanapló”. A gólyák
fészkelésének élő közvetítése az MME Nagyhalászba telepített webkameráján keresztül
(<http://nagyhalaszgolyakamera.blogspot.hu/>)

Paik, Nam June: Magnet TV (1965)

Paik, Nam June: „TV Buddha” c. videó installációjában (1974).

Paik, Nam June: TV Cello Performance Charlotte Moorman-nal (1976)

Rofusz Ferenc: A légy, Oscar-díjas animációs film (1980)

Rybczyński, Zbigniew: Nowa Książka (Új könyv) - 35 mm-es rövidfilm, 10:26, SMFF Se-Ma-
For Łódź (1975)

Rybczyński, Zbigniew: Imagine (Képzeld el) - kísérleti HDTV film, 4:20, music by JOHN
LENNON, Rebo/Rybczynski Production (1986)

Rybczyński, Zbigniew: Steps - kísérleti videó/35 mm-es film, 26 perc, Zbig Vision, KCTA-
TV(PBS), Channel Four (1987)

Smith, Richard Curson (Rendező): Az örökmozgó masina, utazás Terry Gilliammal A magyar
változatot a Duna Televízió készítette

Vadócz Péter: „Colorful EU” 2005-ben díjazott mobilfilm (mobiltelefon film)

Youtube, Vimeo, Indavideo (Internetes videó megosztók)

Animációs filmek

Czakó Ferenc: Ab ovo

Háy Ágnes animációi

Keresztes Dóra: De profundis

M. Tóth Géza: Ikarosz

Ocelot, Michel: Les Trois Inventeurs

Reisenbüchler Sándor: Az 1812-es év

Rófusz Kinga: Etűd

Svankmajer, Jan: A Game With Stones

Tóth Pál: Leó és Fred

Varga Csaba: A szél

Internet, virtuális valóság:

An Xiao „The Artist Is Kinda Present” című projektje (2010)

Held, Matt olajképként megfestett Facebook-profiljai (2009)

Linden Research Inc.(fejlesztő): „Second Life” interaktív, többszereplős virtuális világ (2003)

Linz, Ars Electronica Fesztivál honlapja

McCarthy, Lauren „Script” (forgatókönyv) online projekt (2010)

Persson Markus "Notch" (játékfejlesztő): „Minecraft” sandbox open world (nyílt játéktérű) stílusú videojáték (2009)

Shaw, Jeffrey: Az olvasható város interaktív installáció 1989-91/1999

Shaw, Jeffrey: Virtuális múzeum interaktív installáció (Ars Electronica, 1992)

Szabó Attila „Minden nap (-ra) egy lufi” című egy éves facebook projektje (2016)

7. Hivatkozások jegyzéke

Barthes, R. (2010): A kép retorikája. In: Blaskó Ágnes – Margitházy Bea (szerk.): *Vizuális kommunikáció. Szöveggyűjtemény.* Typotex,

Budapest, 109-124.

Baudry, J.-L. (1975): *Az apparátus* A valóság érzetének metapszichológiai megközelítése. online: <http://www.c3.hu/scripta/metropolis/9902/ baudry.htm> (utolsó megtekintés: 2016. november 14.)

Bíró I., Ferencziné Ács I., Gaul E., Havasi T., Orosz Cs., Pintér-Keresztes I., Török Á., Váradi J. (2015): *Tanulmányok a levelező és részismereti tanárképzés tantárgypedagógiai tartalmi megújításáért*, (éneke-zene, zenepedagógia, rajz- és vizuális kultúra) Kiadó: Debreceni Egyetem online: <http://tanarkepzes.unideb.hu/szaktarnet/kiadvanyok/muveszetek.pdf> (utolsó megtekintés: 2016. november 14.)

Bíró Y. (2003): *A hetedik művészet* Osiris Kiadó Budapest

Deák D. (2009): *A mozi térben él tovább*, Mozitrend Filmvilág 2009/03 47-48 old.

online: http://www.filmvilag.hu/cikk.php?cikk_id=9695&gyors_szo=&kep=

(utolsó megtekintés: 2016. november 16.)

Gaul E., Havasi T., Orosz Cs. (2015): *A fiatalok digitális képi világa*, Nyíregyházi Főiskola SZAKTÁRNET, TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1 kutatás keretében.

Hall E. T. (1987): *Rejtett dimenziók* Gondolat, Budapest

Flusser. V. (1990): *A fotográfia filozófiája*. ELTE BTK.

Flusser, V. (1994): Képeink. In: Peternák, M. (szerk.): *Médiatörténeti szöveggyűjtemény I.* MKF Intermedia Tsz. Barabás Ilona Kkt. Budapest 44.

Hobbs R. – Moore D. C. (2015): *A médiaműveltség felfedezése*, Wolters Kluwer Kft. Budapest

Józsa B. (2008): *Számítógépes játékelmények pszichológiai elemzése* Szkhonion 2008/2 Debrecen, DE Pszichológiai Intézet online:

www.szkhonline.unideb.hu/content/rov/skhmap/08_2anyag/bonc/14jozs.doc (utolsó megtekintés: 2016. november 16.)

Kolta M. (2003): *Képmutogatók*. A fotográfia látás kultúrtörténete Magyar Fotográfiai Múzeum Kecskemét.
online: <http://www.fotoklikk.hu/sites/default/files/fm/kepmutogatok/vii.html> (utolsó megtekintés: 2016. november 14.)

Koltay T. (2011): Kérdések és válaszok az írástudás új formáiról In: *Anyanyelv-pedagógia* 2011/3. szám online: <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=329> (utolsó megtekintés: 2016. november 14.)

Margitházi B. (2011): A néző kép. Filmiskola, A szubjektív beállításról. *Filmvilág* 2011/06 40-42 old. online: http://filmvilag.hu/xerxes_frame.php?cikk_id=10660 (utolsó megtekintés: 2016. november 14.)

Muhi K. (2009) Képbőség, képenyészet, beszélgetés a digitális forradalomról, offline. *Filmvilág* 2009/05 (14-17) online: http://filmvilag.hu/xerxes_frame.php?cikk_id=9760 (utolsó megtekintés: 2016. november 14.)

Orbán J. (2011): A számítógépes játékok tudománya. In: *A szöveg mint inter-mediális esemény* Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, TÁMOP 412-08/1/B-2009-0003 tananyagfejlesztés online: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/orban_inter-med/4_a_szmtpges_jtkok_tudomnya.html (utolsó megtekintés: 2016. november 16.)

Panofsky, E. (1984): Ikonográfia és ikonológia: bevezetés a reneszánsz művészet tanulmányozásába. In: Panofsky, E. (szerk): *A jelentés a vizuális művészetekben*. Budapest, 284-307.

Pease A. (2005): *Testbeszéd. Gondolatolvasás gesztusokból*. Park Könyvkiadó, Budapest

Sinkó I. (1998): Mozgó rajzok – mozirajzórak. In: *Új Pedagógiai Szemle* 1998 január . online: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00012/1998-01-me-Sinko-Mozgo.html> (utolsó megtekintés: 2016. november 14.)

Sontag S. (1999): *A fényképezésről*. Európa Könyvkiadó Kft. Budapest.
online: <http://www.artpool.hu/Flusser/Fotografia/01.html> (utolsó megtekintés 2016. november 14.)

Soós T. (2008): Bekamerázott famíliák Családi kód. In: *Filmvilág* 2008/05 (50-51)

Tasnádi R. (2012): Miről szólnak a képek? Sajtófotó, képjelentés, kontextus a média- és kommunikációkutatás nézőpontjából Média kutató 2012 tél
http://www.mediakutato.hu/cikk/2012_04_tel/08_miro_l_szolnak_a_kepek (utolsó megtekintés: 2016. november 14.)

Thomka B. (szerk.) (1998) *Narratívák 1. Képelemzés*. Budapest, Kijárat Kiadó.

8. A modul adatai

Cím: Vizuális médiakommunikáció

Közreműködő kutatók:

Havasi Tamás művésztanár, Nyíregyházi Egyetem, Vizuális

Kultúra Intézet

Orosz Csaba főiskolai docens, Nyíregyházi Egyetem, Vizuális Kultúra Intézet

Tóth Tibor, Eszterházy Károly Egyetem, Médiainformatikai Intézet

Közreműködő pedagógusok

Gál András, Edelény, Szent Miklós Görögkatolikus Kéttannyelvű Általános Iskola, Óvoda és Alapfokú Művészeti Iskola
Nagy Angelika, Nyíregyházi Egyetem Eötvös József Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium

Kísérleti osztályok, 2017 január

Szent Miklós Görögkatolikus Kéttannyelvű Általános Iskola, Óvoda és Alapfokú Művészeti Iskola: két 5. osztály

Nyíregyházi Egyetem Eötvös József Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium: 9-11. osztály három évfolyamban három tanéven keresztül, hat féléves időtartamban (felmenő rendszerű iskolakísérlet)

5. osztályos tanítási - tanulási programok a Vizuális médiakommunikáció modulhoz

SZERZŐK:

Gál András, Szent Miklós Görögkatolikus Általános Iskola, Óvoda és Alapfokú Művészeti Iskola

Kugler Erika, Szent István Sport Általános Iskola és Gimnázium

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

az vizuális médiakommunikáció modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Gál András

*Szent Miklós Görögkatolikus Általános Iskola, Óvoda és Alapfokú Művészeti Iskola
(Edelény)*

Az 1. tanév programjának áttekintése

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 januárjától

Osztály: 5.c (heti 1 órában – 18 tanóra, egész évre vetítve: 36 tanóra) – Szent Miklós Görögkatolikus Iskola és Óvoda, Edelény

TÉMA	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ	IDŐIGÉNY
I. A technikai képalkotás alapjai			
1. Hogyan „születik” a kép?	1. A kép létrejötte hagyományos technikákkal és az új médiumok segítségével – történeti áttekintés: szándék és filozófia, célok, eszközök, keretek-korlátok; Festmény és fotográfia különbsége	Történelem, művészettörténet, magyar nyelv és irodalom, informatika, hon és népismeret, természetismeret, fizika, kémia.	1 óra
2. A technikai képkorszak analóg és digitális szakasza	1. A camera obscura-tól az analóg fényképezőgépig; A látvány rögzítése analóg technikai eszköz segítségével; Digitális fényképezés eszközei, módszere; Az analóg és a digitális eljárás összehasonlítása;		1 óra
3. Technikai kép a sokszorosíthatóság korszakában	1. Gépi képalkotás – a digitális fotó alternatívái: fénymásolat, digitális nyomtat, számítógép, szkennel		1 óra
4. Kreatív gyakorlatok	1. Camera obscura készítése. 2. Fotómontázs készítése. 3. A felsorolt technikai képalkotó eljárások kreatív alkalmazása. Művészettörténeti témákban, pl. helyi értéket képviselő épületekről, tárgyakról, megadott szempontok alapján, digitális fotózással gyűjtőmunka végzése, a fotók megadott szempontok szerinti rendszerezése, feldolgozása, felhasználása új képek megalkotásában. A látvány átírása.		3 óra
5. Értékelés	A témafeldolgozás során készült munkák kiállítása.		1 óra

TÉMA	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ	IDŐIGÉNY
II. Az animáció alapjai			
1. A képregény és az animáció kapcsolata	1. A történetmesélés képi eszközei, az idő megjelenése, műfaji hasonlóságok és különbségek	Történelem, művészettörténet, magyar nyelv és irodalom, informatika, hon és népismeret, természetismeret, idegen nyelv (angol)	1 óra
2. Az animációs műfaji sajátosságok megismerése	1. Képkivágás, képfrissítési frekvencia, plánok, hosszok, vágások; Két- és háromdimenziós eljárások (rajzfilm, kollázs- animáció, sziluett animáció, árny-animáció, festmény-animáció, homok-animáció; tárgy-animációk, báb- és gyurma animáció, pixilláció) 2. A magyar animáció története; Kitekintés a nemzetközi animáció jelenére.		2 óra
3. Kreatív gyakorlatok	1. Kétfázisú animáció papírlapon; Ismétlődő (hurok vagy loop-animáció) fenakisztozkóp, fázisrajzolt animáció 2. Gyurmafilm. 3. Pixilláció tárgyakkal (pl. LEGO animáció, ami iskolánkban helyi sajátosság), emberekkel (mozgás, mimika).		3 óra
4. Értékelés	A témafeldolgozás során készült munkák kiállítása.		1 óra
III. A filmkészítés alapjai			
1. Dokumentumfilm	1. A dokumentumfilm legjellemzőbb tulajdonságai. Hogyan készül a dokumentumfilm, milyen fajtái vannak. 2. A kamera és egyéb eszközök: állvány, mikrofon kezelésének elemi elsajátítása. Képkivágások.	Hon és népismeret, magyar nyelv és irodalom, történelem, természetismeret.	2 óra
2. Kreatív gyakorlatok	1. Irányított beszélgetések felvétele; Az iskolában működő médiacsoport (Iránytű periodika stábja) riportjainak áttekintése.		1 óra
3. Értékelés	A témafeldolgozás során készült munkák bemutatása.		1 óra

Az 1. tanév részletes terve

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 januárjától

Osztály: 5.c (heti 1 órában – 18 tanóra, egész évre vetítve: 36 tanóra) – Szent Miklós Görögkatolikus Iskola és Óvoda, Edelény

TÉMA	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ	IDŐIGÉNY	TÉMA	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK
I. A technikai képalkotás alapjai					
1. Hogyan „születik” a kép?	1 óra	A kép létrejötte hagyományos technikákkal és az új médiumok segítségével – történeti áttekintés: szándék és filozófia, célok, eszközök, keretek-korlátok; Festmény és fotográfia különbsége	Motiváló feladat óra elején: 19-20. század fordulóján készült műtermi portrék, ill. egészalakos képek prezentálása (zársebességre utalva). A régi fotók és a 19. századi (vagy inkább a reneszánsz szemléletben fogant) festmények közötti párhuzam hangsúlyozása. Rövid prezentáció (frontális) Páros feladatmegoldás: otthoni gyűjteményükkel páronként keresnek régi (lehetőleg fekete-fehér) fotót (maximum 1 db), ill. mobilon megmutat egy <i>szelfit</i> . Páronként bemutatják a másik által hozott fotót (hogyan készült-készülhetett, hol, milyen szándékkal?!).	Hozott fotográfiák, Mobil eszköz, gyűjtött <i>szelfivel</i>	 Petőfi Sándort ábrázoló dagerrotíпия Rodcsenko fotográfiája Kádár Kata fotója

2. A technikai képkorszak analóg és digitális szakasza	1 óra	A camera obscura-tól az analóg fényképezőgépig; A látvány rögzítése analóg technikai eszköz segítségével; Digitális fényképezés eszközei, módszere; Az analóg és a digitális eljárás összehasonlítása	Camera obscura, ill. azzal készült fotó bemutatása a tanulóknak. Régi (filmtekercses) fényképezőgép, vaku bemutatása. Rövid filmrészlet megtekintése az analóg képrögzítésről. Tanulói kiselőadás meghallgatása (megtekintése), ami a digitális fotózásról szól.	Camera obscura, analóg fényképezőgép, korszerű digitális gép, projektor, számítógép, régi fényképek.	Camera obscura analóg kamerák
3. Technikai kép a sokszorosíthatóság korszakában	1 óra	Gépi képképzés – a digitális fotó alternatívái: fénymásolat, digitális nyomtatás, számítógép, szkennelés	Filmnegatívok és pozitívok nézegetése, elemzése Képképzés pozitív-negatív formákkal; Sziluett; A fotogram és kemogram eljárások megismerése (kiselőadás[ok], max. 5 perc) Kísérletezés a fénymásolóval:	Projektor, számítógép	Moholy-Nagy László: Fotogram

			statikus végtag másolat (tenyér), majd dinamikus másolat (elhúzott tenyér) készítése. Egyszerű ábrák egymásra másolása. Fotó felnagyítása, egyszerű rajz rámásolása. Ismert képzőművészeti alkotásra egyszerű szabadkézi rajz másolása (ami új jelentéssel ruházza fel a képet). Tanulók által hozott fotók felnagyítása, rajzzal, másik fotóval történő kiegészítése, egymásra másolása. Címadás minden esetben! Egy plusz motiváció: a legjobb munkákból a következő órára képeslap készülhet.	Fénymásoló, otthoni fényképek (gyűjtőmunka), másolópapír, ceruza, filctoll, grafikai eszközök, olló, ragasztó.	 Talált képek Forrás: pinterest.com flickr.com
--	--	--	--	---	--

4. Kreatív gyakorlatok	3 óra	1. óra Camera obscura készítése	Egyszerű papír nyersanyagok (pl. hulladék cipősdoboz) felhasználásával camera obscurát készítünk. Az elkészült <i>camera obscurát</i> kívülről különféle egyedi díszítéssel lehet ellátni (pl. állatfigura), esetleg külön a fejre illeszkedő hátsó részt is ki lehet alakítani, aminek segítségével „biztosítható a sötét környezet”. Alternatív megoldás: a tanulók a belső „képernyőre” rögtönözhetnek mobiltelefon-rögzítőt. Kellően sötét helyiségben (ill. képernyő-elforgatás tiltása mellett) kezdetleges „projektorrá” alakítható a dobozka, ha a mobil képernyőjét a lyuk felé fordítják.	Hulladék cipősdoboz, áttetsző papír (pausz), olló, ragasztó, vonalzó, rajzszög, festék, ecset, rajzeszközök. Csipesz, postagumi, csíptető.	cipősdoboz díszített külső rögtönzött projektor
--	--------------	--	--	--	---

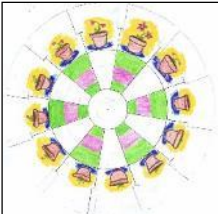
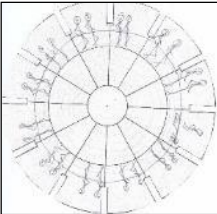
2. óra Fotómontázs készítése, a látvány átírása	Otthonról hozott fotók, újságkivágások, fénymásolatok összeillesztésével, egy elképzelt élőlény (állat, ember, növény, képzeletbeli élőlény) kivitelezése.	Ragasztó, olló, papír, tanulónként saját gyűjtésű fényképek, újságok.	Talált képek Forrás: pinterest.com Max Ernst: The Chinese Nightingale (1920)
--	---	--	---

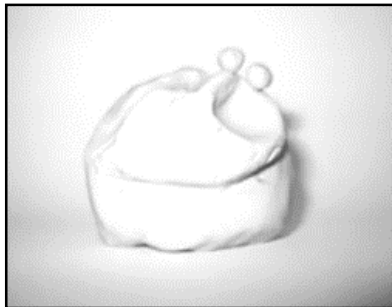
		3. óra A felsorolt technikai képalkotó eljárások kreatív alkalmazása. Művészettörténeti témákban, pl. helyi értéket képviselő épületekről, tárgyakról, megadott szempontok alapján, digitális fotózással gyűjtőmunka végzése, a fotók megadott szempontok szerinti rendszerezése, feldolgozása, felhasználása új képek megalkotásában.	Páros feladat (előre megadott fizikai, technikai paraméterek betartása mellett): Fotóalbum készítése a tanulók által gyűjtött fényképek segítségével. Minden tanulópár egy helyi nevezetesség, látnivaló, turisztikai, kultúrtörténeti szempontból érdekes képtémáról készít egy felvételt. Az ehhez tartozó háttér-információt pedig összegyűjti. Ezután kinyomtatjuk a fotókat és a hozzá tartozó leírásokat és egy „osztály-albummá” kötjük.	Előre elkészített és kinyomtatott fotók, szövegek, papír, ragasztó, olló, kötészeti nyersanyagok.	 tanulói munkák
5. Értékelés	1 óra	A témafeldolgozás során készült munkák kiállítása.	Az iskola galériájában a gyerekek segítségével installáljuk az elkészült munkákat.		

TÉMA	IDŐIGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGFORMÁK, MÓDSZEREK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK (A PEDAGÓGIAI KONCEPCIÓBAN FELSOROLTAKON TÚL)
II. Az animáció alapjai					
1. A képregény és az animáció kapcsolata	1 óra	A történetmesélés képi eszközei, az idő megjelenése, műfaji hasonlóságok és különbségek	2-3 fős csoportmunka: Készíts egy A4-es lapból álló képregényt LEGO segítségével! Használhatsz otthoni LEGO-t, de az iskolai StoryStarter-t és a hozzá tartozó szoftver segítségét is igénybe veheted Téma: A kedvenc olvasmányélményed egy részlete (pl. egy jelenet, ami alapján könnyen felismerheti bárki az irodalmi művet), ami lehet regény, novella, mese, vers, egyéb irodalmi alkotás feldolgozása képregén formájában Beadandó végeredmény 1 db A4-es (színes) lap (csak egy oldal!), a kinyomtatott képregénnyel. <i>A feladat előszobája lehet egy LEGO animációnak, amit stop-motion eljárással készíthetnek el a későbbiekben a gyerekek.</i>	Digitális fényképezőgép (v. tablet, mobil), LEGO StoryStarter készletek (de helyettesíthető bármilyen LEGO szettel). <i>Ha nem a StoryStarter szoftverével készül a képregény, alkalmas rá a Word és a Publisher is!</i> 	

					
2. Az animációs műfaji sajátosságok megismerése	2 óra	1. óra Képkivágás, képfrissítési frekvencia, plánok, hosszok, vágások; Két- és háromdimenziós eljárások (rajzfilm, kollázs-animáció, sziluett-animáció, árny-animáció, festmény-animáció, homok-animáció; tárgy-animációk, báb- és gyurma animáció, pixilláció)	Frontális óra Prezentációk, vetítések segítségével tisztázni a képkivágás (plán), kameramozgás, hossz, snitt (vágás), tempó, dinamika, valamint a különféle animációs technikákhoz kötődő alapfogalmakat: fázisrajz, kollázs-animáció, sziluett-animáció, árny-animáció, festmény-animáció, homok-animáció, tárgy-animációk, báb- és gyurma animáció, pixilláció. Bármely résztéma feldolgozható kiselőadás formájában is. Érdemes a tanulóknak egylapos témavezetőt adni és arra törekedni, hogy ne a jegyzetelés vigye el az időt, hanem az élmények	Projektor, számítógép, hangfal, rövid animációk.	II. A mozgóképek A film másodpercenként 24 (a korai időkben 16) állóképet vetít a szemlélőre. Azért voltunk a mozgás illúzióját, mert a szem letelemzőké képkezelőben: központos mozgásoknál, azaz a pillanatfelvételek (Balképkepek) sorozatát. Működése: 1870 (patentolt) 1880 (Thomas A. Edison) Az animációs film korai időszaka Azár rajz-, báb-, vagy árnyék- mozgásoknak egyes filmeken külön filmkezelőre kellett. A rajzfilmen minden mozgást külön lapra rajzoltak exponálás előtt. A kockakénti rajzok sorozatát meg az animációs kockaként is a kockák sorozatát.

		befogadása (a példaként vetített animációk)		 Csakó Ferenc homok-animációi Tanulói munkák
2. óra A magyar animáció története; Kitekintés a nemzetközi animáció jelenére.	Frontális óra Prezentációk, vetítések segítségével felvillantani az animáció történetének főbb irányait, iskoláit, fordulópontjait. Bármely résztéma feldolgozható kiselőadás formájában is. Érdeemes kitérni a hazai és a nemzetközi animációs megmérettetésekre, szemlékre (pl. KAFF)	Projektor, számítógép, hangfal, rövid animációk.	A magyar animáció kezdetei -1944-ben kezdődött (Károly Kisffy felvétele) -Később a Képző és Laboratóriumában rendezte filmjét: a Rómé és a Jókai (1921), és a Rómeó és Júlia (1932) (Ez a világ a két legjelentősebb irányban, azaz a színház, majd a film felé fordult.) Az egyik animációs regény Károly Kisffy és a Károly Kisffy Károly Kisffy Károly Kisffy Pannónia 1968-1980 1968 - megalakult a Magyar Filmintézet, nem igényel több támogatást támogatásuk az állam közvetlen támogatásával. - jelenleg is Pannónia Filmstúdió teremtett dolgozatot ki a televíziós animáció terjesztésére Magyarországon Magyarországon a megalakulást követően (közvetlenül az Állami Filmintézet felügyelete alatt) (közvetlenül az Állami Filmintézet felügyelete alatt) János Pannónia Filmstúdió János Pannónia Filmstúdió János Pannónia Filmstúdió 70-es évek -Fekete István: Az első bábeli tornya (1970) (rövid film) (rövid film) -Róbert Zoltán: Kockakőművelet (1970) (rövid film) -Dargay: Pannónia (1970) (rövid film) -Jankovics Marcell - Szabó Zoltán Péter - Szabó Zoltán Péter: János vitéz (1970) (rövid film) -Dargay: Lúdas Matyi (1979) 	

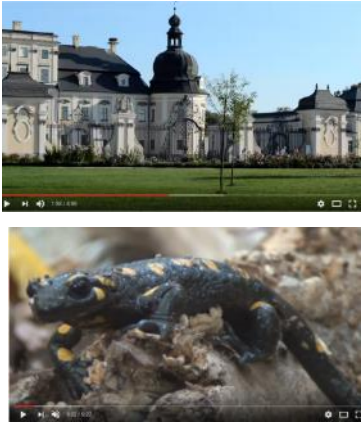
3. Kreatív gyakorlatok	3 óra	1. óra Kétfázisú animáció papírlapon; Ismétlődő (hurok vagy loop- animáció) fenakisztoszkóp, fázisrajzolt animáció	Egyéni feladat Papírcsíkból készítünk olyan kétfázisú animációt, amelyet egy ceruzával lehet „működtetni”, mozgásba hozni. vagy 12 fázisú, forgó mozgást végző fenakisztoszkóp készítése sablon alapján Rövid animáció 1 Rövid animáció 2 Rövid animáció 3 Azok a sikerültebb munkák, amelyekben a képi átmenet simább, zökkenőmentesebb. Előny, ha valaki színes technikát alkalmaz. A tanulók ismerjék fel, hogy ilyen mozgást kell rajzban megfogalmazni, amely esetében van jelentősége a ciklikusságnak (pl. valamilyen	Papír, olló, körző, gombostű, hurkapálca, rajzeszközök (grafit, színes ceruza, filctoll), fenakisztoszkóp sablon.	 Megtekinthető kétfázisú animáció
--	--------------	--	--	--	---

			fejlődés, ciklikus-helyzetváltozás, stb.) Ha lehetőség van számítógépes utómunkára, az állományok digitalizálhatók és mozgathatók.		
	2. óra Gyurmafilm	<i>Ráhangoló játék:</i> <i>Gyűjtsetek egy perc alatt minél több olyan filmcímet, amiben állatnév van!</i> <i>Tekintsük meg Cakó Ferenc gyurma-animációját!</i> Páros feladatmegoldás: Forgatókönyv, vagy szinopszis alapján egyszerű gyurma-animáció készítése A cél: az eddig megismert animációs technikákon túli további technikák megismerése. A fényképezőgép segítségével rögzítsetek kockánként egy darab gyurmán véghezvitt alakváltozásokat. Próbáljatok valamilyen egyszerű történetet kitalálni, vagy olyan folyamatot, amiben van valamilyen ciklikusság, ill.	Eszközök: - gyurma - digitális fényképezőgép	 Zénó sorozat A „nézhető” Zénó Az elkészült munka megtekintése: Mozsárka Kutyus	

		felismerhető benne az „eleje-vége” folyamat! (Ha szükséges: a felvételek végeredményét a stop-motion program egy mozgóképi állományba menti, ami utána egyben megtekinthető.) Érdemes kitérni olyan apró részletekre, hogy melyik mozdulat felesleges, hová kellene még képkocka, ill: - a jelenet ritmusa - a mozgássorok koherenciája - túlzó vagy kevés mimika, gesztus.		
	3. óra Képkivágás, képfrissítési frekvencia, plánok, hosszok, vágások; Két- és háromdimenziós eljárások (rajzfilm, kollázs- animáció, sziluett animáció, árny-animáció, festmény-animáció, homok-animáció; tárgy-animációk pl. LEGO, báb- és gyurma-animáció, pixilláció)	2-3 fős csoportmunka: Készíts animációt (kisfilmet) a saját otthoni LEGO készletedből! A kedvenc olvasmányélményed egy részlete (pl. egy jelenet, aminek alapján könnyen felismerheti bárki az irodalmi művet), ami lehet regény, novella, mese, vers, egyéb irodalmi alkotás feldolgozása egy 10 másodperces stop-motion animációban. Formai, technikai megkötések: - 10 másodperces hossz (az	Laptop v. tablet v. mobil, stop-motion program (pl. PicPac for Android), ennek hiányában a Windows Movie Maker is egy lehetőség, előzetesen elkészített forgatókönyv	

			elején és a végén fekete videó nélkül), - legalább 12 képkocka másodpercenként (10 másodperces filmnél ez 120 fotót jelent), - min. 640 x 480 képpont felbontású, fekvő formátumú videó (tetszőlegesen: avi, mpeg, flv), - hangsáv nem szükséges a videó alá, - kötelező a képes forgatókönyv (a cselekmény rövid összefoglalásával, magyarázatával), - az eredeti LEGO figurákat kiegészíthetik általuk készített eszközökkel, ruhákkal, ill. arcvonásokkal, tekintettel, mimikával; valamint festhetnek egyéni hátteret a jelenetnek.	<table><tr><th colspan="2">Műv. címe/tema:</th><th colspan="2">Az esetet leíró képek és videók</th></tr><tr><th colspan="2">Az alkotás címe:</th><th>A történet egy képkockájának (képe) ill. videó (10-15 másodperc) leírása</th><th>A képkockák/ videók tartalmát leíró rövid történet (történet, cselekmény, szereplők)</th></tr><tr><td>1.</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>2.</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>3.</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>4.</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Műv. címe/tema:		Az esetet leíró képek és videók		Az alkotás címe:		A történet egy képkockájának (képe) ill. videó (10-15 másodperc) leírása	A képkockák/ videók tartalmát leíró rövid történet (történet, cselekmény, szereplők)	1.				2.				3.				4.				
Műv. címe/tema:		Az esetet leíró képek és videók																											
Az alkotás címe:		A történet egy képkockájának (képe) ill. videó (10-15 másodperc) leírása	A képkockák/ videók tartalmát leíró rövid történet (történet, cselekmény, szereplők)																										
1.																													
2.																													
3.																													
4.																													
5. Értékelés	1 óra	A témafeldolgozás során készült munkák kiállítása.	Az iskola galériájában a gyerekek segítségével installáljuk az elkészült munkákat.																										

TÉMA	IDŐIGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGFORMÁK, MÓDSZEREK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK (A PEDAGÓGIAI KONCEPCIÓBAN FELSOROLTAKON TÚL)
III. A filmkészítés alapjai					
1. Dokumentu mfilm	2 óra	1. óra A dokumentumfilm legjellemzőbb tulajdonságai. Hogyan készül a dokumentumfilm, milyen fajtái vannak.	Frontális óra: Rövid prezentáció (ami a dokumentumfilmek jellemzőiről szól) után néhány érdekes filmrészlet bemutatása, dokumentum-műfajok szerint: - dokudráma, - Budapesti Iskola, - ismeretterjesztő film, - TV riport, - archív felvételek - werkfilm.	Projektor, számítógép, hangfalak, filmrészletek, internet kapcsolat (pl. érdemes az iskolának NAVA-ponttá válni) <i>A prezentáció tartalmát tanulóként érdemes egy vezetőn átadni, hogy a figyelem inkább a témára irányuljon, mint a jegyzetelésre.</i>	 Dárdai István: Jutalomutazás (1974) Zolnay Pál: Fotográfia (1973) Ismert recens mozifilm werkfilmje (pl. Zsivány egyes)

					Néhány ismeretterjesztő csatorna rövidfilmjei (pl. autó-, motorépítő műsorok)
		2. óra A kamera és egyéb eszközök: állvány, mikrofon kezelésének elemei elsajátítása. Képkivágások.	3-4 fős csoportmunka Plánok, hosszok, kameramozgások gyakorlása. Kamera (mobil, tablet) működésének kipróbálása. Kamerába vágás. Közös séta alkalmával motívumgyűjtés. Majd a felvett anyag közös megtekintése, átbeszélése, hibák korrekciója, erősségek kiemelése.	Kamera, kamerák. Saját tablet, mobil. Projektor, számítógép.	Tanulói munkák.
2. Kreatív gyakorlatok	1 óra	Irányított beszélgetések felvétele; Az iskolában működő médiacsoport (Iránytű periodika stábja) riportjainak áttekintése.	3-4 fős csoportmunka Valamilyen aktuális iskolai témához (de lehet és érdekesebb, ha fiktív) illeszkedő riportalany megkeresése és a vele tervezett interjú felvétele. Előzetesen a csoportok összeállítják a kérdéseiket, elkészítik a riport forgatókönyvét. Helyszín kiválasztása, bevilágítás, mikrofon- és kamerapróba. Felvétel. A felvétel értékelése, átbeszélése. Utómunka.	Kamerák, mikrofonok, projektor, számítógép, utómunka szoftver (pl. Windows Movie Maker, vagy bármely elérhető szoftver)	 Szendi Mátyás (egykori tanuló) néhány filmje

			Alternatíva: slide-show készítése fotósorozatból (a képváltás időzítése választott zene ütemére)		 Profi slide-show Szendi Mátyás tanulónktól
3. Értékelés	1 óra	A témafeldolgozás során készült munkák bemutatása.	Az iskola valamely hírcsatornáján (pl. weblap, faliújság monitorral, galéria monitorral) az elkészült riport bemutatása.		

Tanulók értékelése a rajzórán

Fejlesztendő képességek, attitűdök, ezekhez kapcsolódó elsajátítandó ismeretek	Értékelési módszerek
1. Megismerő- és befogadóképesség 1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztését szolgálva. Az azonosságok és különbségek tudatosítása az érzékelhető tulajdonságok alapján. Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése síkban vagy térben. Mozgásélmények megjelenítése. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Egyszerű kéziszerszámok, elektronikus álló- és mozgóképrögzítő eszközök használata. Különböző festő-, grafikai technikák, számítógépes álló- és mozgóképszerkesztő programok kipróbálása.	Formatív (segítő, formáló) szóbeli értékelés, tanári korrektúra Közös szóbeli értékelés Tanulók, tanulócsoportok értékelik saját és társaik munkáit. Vizuális befogadás: Saját alkotások, műalkotások, vizuális közlések elemzése, értékelése (holland vizuális értékelő lap) Színpercepció, vizuális kommunikáció teszt Jeggyel történő értékelés Portfólió Térszemlélet teszt Műalkotás felismerés Vizuális memória tesztek Kiállítás Szummatív értékelés tanév végén: a bizonyítványba jegyek kerülnek Saját fejlesztésű pontozólapok (pl. a médiatermékekhez) Önértékelés

1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás Kommunikációs képességek Különböző mozgások vizuális rögzítése, síkbeli, térbeli és mozgógépes megjelenítése. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel, műalkotásokkal kapcsolatos információk gyűjtése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma és a rendeltetés kapcsolatának elemzése. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban. Álló- és mozgóképek, látványok, események, kitalált- és valós történetek leírása, a leírás alapján annak megjelenítése síkban vagy térben. Ismerkedés egyszerű kifejező - és tárgykészítő technikákkal. 1.3. Kommunikációs képességek A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Álló és mozgóképi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása. Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása, olvasása, értelmezése. 2. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség	
---	--

Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása (például árnyjátékokban). Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját, kifejező szándékú alkotásokban. Egyszerű tárgy létrehozása. Tervvázlatok készítése. Felületek dekoratív kialakítása. 2.2. Problémamegoldó képesség A gyakorlati feladatok önálló előkészítése, megoldása. Rögtönzött eszközök készítése. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. 3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás Személyes preferenciák tudatosítása. Saját képességek számbavétele. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel. Páros munkák.	
---	--

KÖZMŰVELTSÉGI TARTALMAK

1. Vizuális és audiovizuális nyelv és technikák		
— A vizuális nyelv alapelemeinek, valamint a viszonyait leíró kifejező és közlő szerep tudatos használata és pontos értelmezése. — Vizuális minőségek megkülönböztetése különböző eszközökkel. — Színtani alapok használata és ismerete. — Formaredukció használata és ismerete. - Kiemelés és elhagyás alkalmazása a művészetben. — A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata és ismerete. — A tér leképezési módjainak (vetület, axonometria, perspektíva) használata és ismerete. — Legalább négy különböző grafikai és színes technika használata alkotótevékenység során; tárgyalakítás szabad anyaghasználattal, modell- és makett készítés; legalább egy kézműves technika alkalmazása; fotózás, animáció. A technikák legfontosabb jegyeinek felismerése: grafikai eljárások; festészeti eljárások; szobrászati technikák; kézműves technikák; digitális képalakítás, animáció, videó. Hang és kép viszonya az álló- és mozgóképes művészetben.		
2. Kifejezés, képzőművészet		
Alkotótevékenység		

— Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző álló- és mozgóképes, animációs valamint plasztikai eszközökkel. — Modellek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása különböző ábrázolási rendszerekben. Befogadó tevékenység — A vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztető ismerete. — A képzőművészeti ágak, az építészet, a design, mozgóképművészet főbb jellemzőinek ismerete. — A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete a legjellemzőbb alkotókon és alkotásokon és keresztül. A műalkotások, korstílusok vizsgálata az adott kor társadalmi jelenségeinek és a műalkotások megjelenését befolyásoló, koroktól független tényezők tükrében: • Ősművészet (ajánlott: Stonehenge), • ókori Kelet (ajánlott: gízai piramisegyüttes), • görög és római művészet (ajánlott: athéni Akropolisz, római Colosseum); • bizánci művészet, honfoglalás kora (ajánlott: a nagyszentmiklósi kincs),		
--	--	--

• romanika (ajánlott: jáki templom), • gótika (ajánlott: amiens-i székesegyház, Giotto), • reneszánsz (ajánlott: Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Raffaello Santi), • barokk (ajánlott: Esterházy-kastély, Pieter Pauwel Rubens, Rembrandt Harmensz van Rijn), • klasszicizmus (ajánlott: Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum), • romantika és realizmus (ajánlott: Steindl Imre: Országház, Munkácsy Mihály), • impresszionizmus (ajánlott: Edouard Manét, Claude Monet), • XIX–XX. század fordulójának irányzatai, XX. századi modern művészet, kortárs művészet. — Múzeumok (közgyűjtemények) látogatása; rendeltetésének, szerepének ismerete		
3. Vizuális kommunikáció		
Alkotótevékenység — Vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések tervezése. — Idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal, animációval, mozgóképpel. — Kép és szöveg, kép és hang együttes alkalmazása többféle céllal.		

Befogadó tevékenység — A környezettudatosság lehetőségeinek ismerete, elemzése és értelmezése. — Az építészet legfontosabb alátámasztó és térlefedő lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek ismerete. — A lakás-, lakókörnyezet-tervezés legfontosabb szempontjainak ismerete, elemzése. — Történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetének leírása, elemzése példák alapján. — Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének és kézműves tevékenységének elemzése. — A legfontosabb szimbolikus nemzeti tárgyak, épületek ismerete.		
---	--	--

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

az vizuális médiakommunikáció modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Kugler Erika

*Szent István Sport Általános Iskola és Gimnázium
(Jászberény)*

Az 5. évfolyam 1. tanév programjának áttekintése

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben 2017. januárjától

Osztályok: az 5. a osztály - heti 1 óra – 18 tanóra

az 5. b osztály - heti 2 óra – 36 tanóra

TÉMA	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ	IDŐIGÉNY 1/2 ÓRA/HÉT
1. Témakör: Technikai képalkotás alapjai - a fotó			
Képalkotási technikák	1. A képalkotás technikája: manuális és géppel történő alkotás Hasonlóságok különbségek megfigyeltetés, elemzése festmény/grafika – fotó	Informatika Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek (reneszánszig) Hon és népismeret Magyar nyelv és irodalom	7/14 óra
Képalkotás géppel Analog fotózás	2. Az analog fotózás története, technikája, fotódokumentáció, fotóművészet. Hogyan készül?		
Camera obscura	3. A camera obscura, mint minden optikai elven működő kamera alapja.		
Pozitív –negatív képek fotogram, kemogram	4. Filmnegatívok és pozitívok. Képalkotás pozitív-negatív formákkal. A fotogram és kemogram eljárások megismerése.		

Képalkotás géppel Digitális fotó Szkenner, fénymásolás	5. Géppel történő képalkotási módok – analóg és digitális fotózás, fénymásolat, szkennerek, számítógépes technikák. Összehasonlító elemzések. Az analóg állóképek digitalizálása szkennerekkel, fénymásolóval.		
Alkotási gyakorlatok kollázs, montázs	Képalkotás manuális és gépi (analóg, digitális) technikák eljárásainak alkalmazása. Művészettörténeti témákban, pl. helyi értéket képviselő épületekről, tárgyakról, megadott szempontok alapján, digitális fotózással gyűjtőmunka végzése, a fotók megadott szempontok szerinti rendszerezése, feldolgozása, felhasználása új képek megalkotásában. A látvány átírása. Választható feladatok		
	6. Kortárművek elemzése. Kép és szöveg: fotóval és szöveggel történő kifejezés – tapasztalatszerzés gyakorlati feladatokkal: fotómontázs, fotokollázs		
	7. Képrészlet kiegészítése: <i>M. C. Escher</i> művének átértelmezése. Mi van a varázsgömbben?- Történet		
	8. Egy vagy több képből új kép –új jelentés - a.) Egy szétvágott fotó elemeinek újra rendezése – új jelentés, hatáselemzés. - b.) Gyúrt és tépett képek-érzelmek kifejezése - c.) Két fotóból egy kép- új jelentés - d.) Több fotóból új kép- új jelentés		

	9. Kép a képben, torzítások, vetített képek modellre, fotózás, komponálás. Képatíratok, torzítások, deformálás, tartalom		
	10. Torzítások tükörrel: tükörrel manipulált képek. Eltorzított valóság. Torzítás-tartalomi tényező		
	11. Sziluett és áttűnés: árnyképek kiegészítése. a képek gondolatisága, érzelmek, hangulatok kifejezése. Képatíratok.		
Alkotási gyakorlatok Alkalmazott grafika	12. Kiadványok szerkesztése, tipográfiai ismeretek (pl. helyi látnivalóról ismertető, szórólap készítése)		
Kiállítás rendezése	13. Értékelés		
2. Témakör: Az animáció alapjai			
Képregény, animáció	14. Idő, folyamatok, változások. A képregény és az animáció kapcsolata. Az animáció műfaji sajátosságai, műalkotások (animációs filmek elemzése). A hagyományos animáció készítésének alapjainak megismerése	Informatika Technika, életvitel és gyakorlat Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek (reneszánszig)	7/14 óra
Kétdimenziós animációk, Animációs gyakorlatok	15. Egyszerű animációs gyakorlatok. Rajzfilm, festmény-, kollázsanimáció – műalkotások megismerése. Rajzanimációs technika kipróbálása.	Hon és népismeret Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	

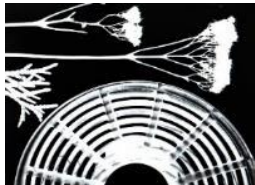
	16. Festményanimáció (egy festmény animációs feldolgozása)		
	17. Sziluett-, árnyanimáció, árnyjáték		
	18. Homokanimáció		
Háromdimenziós animáció Animációs gyakorlatok 1.	19. Tárgyanimációs eljárások megismerése műalkotásokon keresztül. Tárgyanimációk készítése kövekkel, tárgyakkal. 2.		
	20. Gyurmaanimáció, bábanimáció		
	21. Pixilláció (a filmet képkockáról képkockára rögzítjük.)		
3. Témakör: A filmkészítés alapjai			
Film dokumentumfilm	22-23. A dokumentumfilm legjellemzőbb tulajdonságai. Hogyan készül a dokumentumfilm, milyen fajtái vannak. Filmelemzések.	Informatika Technika, életvitel és gyakorlat Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek (reneszánszig) Hon és népismeret Magyar nyelv és irodalom Dráma és tánc	4/8 óra
Filmalkotási gyakorlatok	24-25. A kamera és egyéb eszközök: állvány, mikrofon kezelésének elemi elsajátítása. Videofelvételek készítése. Képkivágások. Irányított beszélgetések felvétele. Egyszerű filmszerkesztő program használata.		
Dokumentumfilm készítése Forgatókönyv, felvételek	26-27. Személyes élmények, alapján választott műemlékekről felvételek készítése. Felvételek megadott szempontok szerinti rendszerezése, feldolgozása, felhasználása forgatókönyv kidolgozása		

Interjú	28-29. Meghívott vendéggel (történésszel, muzeológussal, egyházi személlyel) interjú készítése		
Filmszerkesztés	30-31. A film vágása, narratíva, zene, listázás. Kiadványok szerkesztése, tipográfiai ismeretek (pl. helyi látnivalóról ismertető, szórólap készítése)		
Kiállítás, filmvetítés	32-33. Kiállítás készítése, filmvetítéssel összekötve. szülők, iskolaközösség meghívása. Beszámolók...		

Az 1. tanév részletes terve

TÉMA	IDŐ- GÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGFORMÁK, MÓDSZEREK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
1. témakör: Technikai képalkotás alapjai: A fotó					
Képalkotási technikák	1.	A festő és a fényképész műtermében: A képalkotás technikája: manuális és géppel történő alkotás. Hasonlóságok különbségek megfigyeltetés, elemzése festmény/grafika – fotó Mi a különbség egy festmény és egy fénykép megalkotása között? Hogyan készült? Különböző korok portréi. <i>Szabadkézi eljárások</i> (festmény) <i>Sokszorosítás</i> (monotíпия, papírmetszet, nyomtatás) <i>Gép eljárások</i>, analóg-digitális fotók	Festményhez tanuló (modell) beöltöztetése. Festmény és élő modell összehasonlítása. Portrék, csoportképek készítése különböző technikákkal: rajzolás, festés, fotózás mobiltelefonnal, sokszorosító eljárások (monotíпия, papírmetszet) <i>Csoportmunka</i>	Rajz, festés monotíпия, papírdúc fotózás mobiltelefonnal, digitális fényképezőgéppel <i>Hf: családi fotók behozása következő órára</i> <i>Analóg fotók gyűjtése órára</i> <i>korai fekete-fehér</i> <i>50-60-70-es évek színezett</i> <i>korai fotók</i> <i>színes 80-as évek</i> <i>Szkennerezés</i>	 Római kori szoborportrék Ismeretlen római, Augustus Van Gogh: Önarckép, 1889. Van Gogh fotója

Képkalkotás géppel Analóg fotózás	2.	Az analóg fotózás története, technikája, (fotódokumentáció, fotóművészet) Hogyan készül? Családi fotóalbum: nagymama, dédmama korabeli képek gyűjtése, nézegetése. Fényképalbumok Analóg fotók rendszerezése időrendi sorrendbe. Készítés technikája (fekete-fehér, szépiabarna, 50-60-70-es évek színezett korai fotók, színes 80-as évek Szkennerezés Filmrészletek megtekintése, amikor camera obscurával készítették a családi fotókat.	Elemző beszélgetés Fotók időrendi sorrendbe rendezése Filmrészletek megtekintése, hogyan készült a fotó régen? Családi fotóalbum készítése Szkennerezés megtanulása <i>Egyéni, páros munkák</i>	Fényképek, fénymásolatok, nyomtatott képek, kartonok, ragasztó, olló grafikus eszközök, toll, tus	Régi német családi képek, Sulinet E. Degas: Danseuse, Fotó balerináról, 1895 A mágus c. film A napfény íze c. filmrészlet
Camera obscura	3.	A camera obscura, mint minden optikai elven működő kamera alapja.	Camera obscura készítése Fényérzékeny papírra fotó készítése. Fotogram	Fém ajándékdobozok, papír kávésdobozok (henger alakú, szögletes) fűró, szög, olló, kalapács... Fényérzékeny papír <i>Alternatíva:</i> fényképész, fotóművész meghívása egy foglalkozásra	Camera obscura, fényérzékeny papír, fotó

Pozitív-negatív kép Fotogram, kemogram	4.	Filmnegatívok és pozitívok nézegetése, elemzése Képalkotás pozitív-negatív formákkal Sziluett A fotogram és kemogram eljárások megismerése.	Természeti forma sziluettje Fúvott áttört képek készítése, kiegészítése képpé Fényérzékeny papíron nyomhagyás fénnel.	Fotókarton, olló, szóró festékek, fúvott festőtechnikák, grafikus technika Fényérzékeny papír	 Wiliem Henry Fox Talbot: Pozitív és negatív.
Képalkotás géppel Digitális fotózás	5.	Géppel történő képalkotási módok – analóg és digitális fotózás, fénymásolat, szkennel, számítógépes technikák Összehasonlító elemzések. Az analóg állóképek digitalizálása szkennelrel, fénymásolóval. Szelfi, portré.	fotózás, Szelfi, portré készítése mobiltelefonnal a következő órai montázshoz, digitális fényképezőgéppel Nyomtatás <i>Csoportmunka</i>	mobiltelefon, digitális fényképezőgép laptop, projektor, fénymásoló, szkennel, nyomtató	 Hanna Höch: Montázs
Alkotási gyakorlatok Kollázs	6.	Kortárművészeti alkotások megismerése, elemzése <i>Kollázs: Kép és szöveg</i> Mit közvetít a kép? Milyen többletjelentést ad a kép és szöveg együtt?	Portré/önarckép szétvágása – szöveggel kiegészítése Egyéni munka	Fotók, fénymásolatok grafikus eszközök, olló, ragasztó	 Hans Kessler: Egy újságlap átalakítása 1931

Alkotási gyakorlatok Kollázs, montázs	7.	Képrészlet kiegészítése: Mi van a varázsgömbben?- Történet M. C. Escher művének átértelmezése	Fotomontázsok készítése Egyéni munka	Fénymásolatok az M.C. Escher képről (a hiányzó gömb részlet kiegészítése)	 M.C.Escher: Hand with Reflecting Sphere, 1935
Alkotási gyakorlatok Fotomontázs	8.	Egy vagy több képből új kép –új jelentés a.) Egy szétvágott fotó elemeinek újra rendezése – új jelentés, hatáselemzés. b.) Gyúrt és tépett képek-érzelmek kifejezése c.) Két fotóból egy kép- új jelentés d.) Több fotóból új kép- új jelentés	Fotomontázsok készítése Egyéni és páros munkák	fénymásolatok, újságkivágások olló, ragasztó, kartonok	 Hanna Höch: Modenschau, 1925-35 Herbert Bayer: Magányos nagyvárosi 1932

Alkotási gyakorlatok Kép a képben Torzítások	9. Kép a képben Vetített képek modellre fotózás, komponálás. Képátiratok, torzítások, deformálás, tartalmi tényező.	Projektorral, diavetítővel vetített képek modellre (tárgyakra, élőmodellre) fotózás, komponálás. Készített képek letöltése, visszanézése, elemzése, korrekciója.	Régi diavetítő, diaképek projektor digitális képanyag, diaképek digitális fényképezőgép laptop mobiltelefonok <i>Alternatíva:</i> Diaképek készítése üvegfestéssel, tussal, egyéb két üveg közé szorítható tárgyakkal stb.	 <i>Kugler E: Alvó gyermek</i> <i>Kugler E. Gyermek galambbal (Picasso után)</i>
Torzítások tükörrel	10. Kép a képben, torzítások, vetített képek modellre, fotózás, komponálás. Képátiratok, torzítások, deformálás, tartalom	Fotók készítése, tükröződő képek, felületek beépítésével	projektor digitális képanyag, diaképek digitális fényképezőgép laptop mobiltelefonok Tükör	 <i>Kugler: E: Tükröződések, 2005.</i>

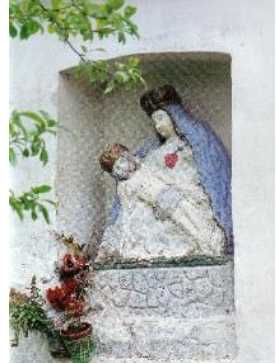
Alkotási gyakorlatok Kollázs	11.	Sziluettt és áttűnés: árnyképek kiegészítése. a képek gondolatisága, érzelmek, hangulatok kifejezése. Képtíratok	Kollázsok készítése Árnyképek fotóportrék sziluetttjeinek grafikus... szabadkézi technikával, vagy kollázzsal történő befejezése. Átíratok készítése	Fénymásolatok, újságfotók festő, vagy grafikus technika, kollázs, ragasztás	 Áttűnések sziluetttben
Alkotási gyakorlatok Alkalmazott grafika	12.	Kiadványok szerkesztése, tipográfiai ismeretek (pl. helyi látnivalóról ismertető, szórólap készítése) - Betűk gyűjtése újságkivágásokból- szövegkép alkotása - Képvess – „képszövegek” írása épületekről - A szöveg mint faktúra -grafikus rajzok telefonkönyvlapokra: épületrészletek kiegészítése.	Plakátok készítése az eddigi munkák kiállítására Az A/3, A/4-es manuális, digitális munkával készített plakátok szkennerezése, computer grafikus kivitelezése, nyomtatása.	Telefonkönyv, újságok fotói, fénymásolatok tus, festék, toll, ragasztó, ecsetek	 Hanna Höch: 1925
Kiállítás	13.	Értékelés	Kiállításra szánt munkák prezentálása		

TÉMA	IDŐIGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGFORMÁK, MÓDSZEREK	TECHNIKÁK, ANYAGOK, ESZKÖZÖK	ALKOTÓK, MŰVEK
2. témakör: Az animáció alapjai					
Képregény, animáció	14.	Idő, folyamatok, változások. A képregény és az animáció kapcsolata. Az animáció műfaji sajátosságainak megismerése műalkotások (animációs filmek megismerésével, elemzésével) A hagyományos animáció készítésének alapjainak megismerése	Filmek megtekintése, elemző beszélgetés Tervezés	Rajzeszközök, grafikus technika, rajzlap, mobiltelefon, digitális kamera, laptop, projektor	 Rofusz Ferenc: A légy 1980 (Oscar-díjas animációs film) Diákmunka , Mesterprogram
Kétdimenziós animációk, Rajzanimáció	15.	Egyszerű animációs gyakorlatok. Rajzfilm, festmény-, kollázsanimáció – műalkotások megismerése Rajzanimációs technika kipróbálása Egyszerű grafikus kép, jelek (ismétlődések, ritmus)	Egyéb tárgyak rajzzal történő kiegészítése,– Mozgásfázisok fotózása. Grafika tovább rajzolása, fotózása Rajz és tárgy mozgatása, fotózása Páros v. csoportmunka	Rajzlap, grafikus eszközök kamera, mobiltelefon laptop Giff program	 Varga Csaba: A szél c. animáció

Festményanimáció	16.	Színtani kérdések (pl. absztrakt animáció) Egy absztrakt/figurális festmény, grafika mozgóképes feldolgozása Hang, zene kombinációval	Egy színes absztrakt kép mozgóképes feldolgozása Páros v. csoportmunka	Fénymásolatok, rajzlap, grafikus és festő eszközök kamera, mobiltelefon laptop Giff program	 Rofusz Kinga: Etűd 1994 (Kandinszkij képre)
Árnyanimáció	17.	Sziluett, csipke-, árnyanimáció, árnyjáték Csipkebáb Hang, zene	Ízületekben mozgó bábok készítése tortacsipkeből vagy fotókartonból Középkori történet írása, kidolgozása Csoportmunka	Tortapapírok, fotókarton, olló, miltonkapocs Árnybáb paraván, lámpa kamera, kameraállvány	 Michel Ocelot: Les Trois Inventeurs: A három feltaláló
Homokanimáció	18.	Homokanimáció világított felületen (rövid mese, történet) Hang, zene kombinációval	Homokrajzok készítése ismert, vagy kitalált történethez Csoportmunka, osztálymunka	Írásvetítő, üveglap, homok, kamera, kameraállvány	 Cakó Ferenc: Ab ovo, 1987
Háromdimenziós animáció Kőanimáció	19.	Tárgyanimációs eljárások megismerése műalkotásokon keresztül. Tárgyanimációk készítése kövekkel, tárgyakkal	Kövek mozgatása, fotózása. Páros v. csoportmunka	Kövek, karton kamera, mobiltelefon laptop Giff program	 Jan Svankmajer: A Game With Stones

Gyurmaanimáció	20.	Gyurmaanimáció bábanimáció	Gyurma alakításának fotózása. Páros v. csoportmunka	Gyurma, agyag kamera, mobiltelefon laptop Giff program	 <i>Háy Ágnes animációi</i>
Pixilláció	21.	Pixilláció -árnyjáték (a filmet képkockáról képkockára rögzítjük.)	A gyerekek árnyékukkal elmozognak egy rövid jelenetet/ egyéni ötletek	lepedő, reflektor fényképezőgép	 <i>Árnyjáték</i>

TÉMA	IDŐIGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGFORMÁK, MÓDSZEREK	TECHNIKÁK, ANYAGOK, ESZKÖZÖK	ALKOTÓK, MŰVEK
3. témakör: A filmkészítés alapjai					
Film dokumentumfilm	22-23.	A dokumentumfilm legjellemzőbb tulajdonságai. Hogyan készül a dokumentumfilm, milyen fajtái vannak. Filmelemzések.	Dokumentumfilm elemzés Kísérletezés, próbafelvételek készítése	Projektor laptop	Gyerekekkel készített művészettörténeti film megtekintése <i>A turai kastély</i>
Filmalkotási gyakorlatok	24-25.	A kamera és egyéb eszközök: állvány, mikrofon kezelésének elemi elsajátítása. Videofelvételek készítése. Képkivágások. Irányított beszélgetések felvétele. Egyszerű filmszerkesztő program használata. Művészettörténeti tartalmak (pl. egy helyi műemlék feldolgozásánál alkalmazható digitális álló- és mozgókép alkalmazások) Térkérdések (pl. egy településrész, épület térbeli feltérképezése mozgókép segítségével) Városi séta, fotó és videó felvételek készítése a város műemlékeiről. Motívumok gyűjtése	Kamera működésének kipróbálása Városi séta, témakeresés, technika kipróbálása, felvételek visszánézése, korrekciója. Felvételek gyűjtése. Forgatókönyv tervezése	Kamera, mobiltelefon, laptop	 Kugler, 11.-es tanítványok: Ybl Projekt, <i>A turai kastély</i> c. fi Kugler E: Ferences rendi kolostortemplom, Jászberény

Dokumentumfilm Forgatókönyv felvételei	26-27.	Személyes élmények, alapján választott műemlékekről felvételek készítése. Felvételek megadott szempontok szerinti rendszerezése, feldolgozása, felhasználása forgatókönyv kidolgozása, új felvételek, interjúk készítése. Filmszerkesztő programban a film elkészítése.	Élményfotók, élményvideók A filmkészítés (pl. rövid jelenetek megírása, helyszínekre, jelenetekre, beállításokra, plánokra bontva, ezek leforgatása)	Kamera, mobiltelefon, laptop Írásos tervezés füzetbe	 <i>Kugler E: Nagyboldogasszony főtemplom, Jászberény</i>
Interjú	28-29.	Meghívott vendéggel (történésszel, muzeológussal, egyházi személlyel) interjú készítése	Élményfotók, élményvideók Hangfelvétel	Kamerák mobiltelefonok mikrofon laptop	 <i>Rozália kápolna, Jászberény</i>
Filmszerkesztés	30-31.	Filmszerkesztési munkálatok A film vágása, narratíva, zene, listázás Kiadványok szerkesztése, tipográfiai ismeretek (pl. helyi látnivalóról ismertető, szórólap készítése)	Csoportmunkában koncepció, forgatókönyv írása, kivitelezése Kiadványok szerkesztése, tipográfiai ismeretek (pl. helyi látnivalóról ismertető, szórólap készítése)	Projektor Kamerák mobiltelefonok mikrofon laptop Filmszerkesztő program	 <i>Kőképek, Jászberény</i>

Évzáró munkák	32-33. május 15-19.)	Kiállítás készítése, filmvetítéssel összekötve. szülők, iskolaközösség meghívása. Beszámolók...	Osztálymunka Kiállításra szánt alkotások prezentálása		
---------------	----------------------	---	--	--	--

3. Tanulók értékelése vizuális kultúra órán

FEJLESZTENDŐ KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK	ELSAJÁTÍTANDÓ ISMERETEK	ÉRTÉKELÉSI MÓDSZEREK	TANULÓI MUNKÁK KÉPEI PÉLDAKÉNT
1. témakör: Technikai képalkotás alapjai: A fotó			
1. Megismerő- és befogadóképesség 1.1. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása 1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás 1.3. Kommunikációs képességek	A képalkotás technikája: manuális és géppel történő alkotás Hasonlóságok különbségek megfigyeltetés, elemzése festmény/grafika/fotó. A vizuális nyelv alapelemeinek, viszonyait leíró kifejező és közlő szerepének használatának tudatosítása, értelmezése. Vizuális minőségek megkülönböztetése Színtani alapok megismerése, használata. Kiemelés és elhagyás alkalmazása a művészetben. A kifejezésnek megfelelő kompozíció megismerése és használata. A tér leképzési módjainak megismerése, alkalmazása Különböző grafikai és színes technika használata alkotótevékenység során festmény, grafika, kollázs, montázs fotózás. Géppel történő képalkotási módok – analóg és digitális fotózás, fénymásolat, szkennerek, számítógépes technikák Az analóg fotózás története, technikája. A camera obscura, mint minden optikai elven működő kamera alapja. A fotogram és kemogram eljárások megismerése.	• <i>Formatív</i> (segítő, formáló) szóbeli értékelés, tanári korrektúra • <i>Közös szóbeli értékelés</i> • Tanulók, tanulócsoportok értékelik saját és társaik munkáit. • <i>Vizuális befogadás: Saját alkotások, műalkotások, vizuális közlések elemzése, értékelése (holland teszt)-1. verzió</i> • <i>Vizuális befogadás: Saját alkotások, műalkotások, vizuális közlések elemzése, értékelése (holland teszt)-2. verzió</i>	

	A digitális fotózás. Összehasonlító elemzések: manuális, analóg- és digitális képek, fotók közötti különbség és összefüggések, hasonlóságok. Az analóg állóképek digitalizálása: szkenner, fénymásoló. A fotózás szerepe életünkben: fotódokumentáció, fotóművészet Fotóval történő kifejezés – műelemzés – A vizuális közlés köznap és művészi formáinak megkülönböztetése A képzőművészeti ágak: fotóművészet főbb jellemzőinek ismerete. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemei ismerete a legjellemzőbb alkotókon és alkotásokon keresztül. A műalkotások, korstílusok vizsgálata az adott kor társadalmi jelenségeinek és a műalkotások megjelenését befolyásoló, koroktól független tényezők tükrében. Múzeumok (közgyűjtemények) látogatása; rendeltetésének, szerepének ismerete, fotók készítése (engedéllyel). Történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetének leírása, elemzése példák alapján. Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének és kézműves tevékenységének elemzése. A legfontosabb szimbolikus nemzeti tárgyak, épületek ismerete	• <i>Színpercepció, vizuális kommunikáció teszt</i> • <i>Térszemlélet teszt</i> • Műalkotás felismerés • Vizuális memória tesztek • portfólió v. <i>kiállítás</i> • jeggyel történő értékelés • Szummatív értékelés tanév végén: bizonyítványban jegyek és szöveges értékelés a kreativitás, induktív és divergens gondolkodás, térszemlélet, vizuális kommunikáció és színelmélet tesztek alapján. A szöveges értékelés célja: <i>kutatóknak</i> részletes értékelés; <i>szülőknak, tanulóknak</i> könnyen értelmezhető, a lényeges fejlődési jellemzőkről tájékoztatás pályaorientációs célzattal.	
2. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség 2.2. Problémamegoldó képesség	Képzőművészet manuális és gépi (analóg, digitális) technikák eljárásainak alkalmazása –irányított feladatokkal, bemutatott séma szerint/egyéni ötletek alapján kísérletezéssel, eredeti megoldásokkal. Tanult sémák flexibilis alkalmazása. Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése az állókép eszközeivel. Szabad asszociációs játékok. Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját, kifejező szándékú alkotásokban. Rögtönzött eszközök készítése.	• <i>Formatív</i> (segítő, formáló) szóbeli értékelés • <i>Közös szóbeli értékelés</i> • Tanulók, tanulócsoporthat értékelik saját és társaik munkáit • <i>Vizuális Alkotás, holland teszt- 1. verzió</i>	

	Művészettörténeti témákban, pl. helyi értéket képviselő épületekről, tárgyakról, megadott szempontok alapján, digitális fotózással gyűjtőmunka végzése, a fotók megadott szempontok szerinti rendszerezése, feldolgozása, felhasználása új képek megalkotásában. A látvány átírása. (Adott település építészeti-, tárgyi emlékeiből új képek létrehozása fotómontázs, fotokollázs technikával) Vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések tervezése. Idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal.	• <i>Vizuális Alkotás, tervezés-megvalósítás-használat, holland teszt- 2. verzió</i> • <i>Kreativitás, induktív és divergens gondolkodás teszt</i> • portfólió v. kiállítás • jeggyel történő értékelés • Szummatív értékelés tanév végén: szöveges értékelés a kreativitás, induktív és divergens gondolkodás tesztek alapján. A szöveges értékelés célja: kutatóknak részletes értékelés; szülőknak, tanulóknak könnyen értelmezhető, a lényeges fejlődési jellemzőkről tájékoztatás pályaorientációs célzattal.	
--	--	--	--

2. témakör: Az animáció alapjai			
1. Megismerő- és befogadóképesség 1.1. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása 1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás	A képregény és az animáció kapcsolata. Az animáció műfaji sajátosságainak megismerése műalkotások (animációs filmek megismerésével, elemzésével) Kétdimenziós animációs eljárások (rajzfilm, kollázsanimáció, sziluettanimáció, árnyanimáció, festményanimáció, homokanimáció) megismerése, kipróbálása Háromdimenziós animációs eljárások (tárgyanimációk, báb- és gyurmaanimáció, pixilláció) megismerése kipróbálása A hagyományos animáció készítésének alapjainak megismerése, egyszerű animációs gyakorlatok keretében.	• <i>Formatív</i> (segítő, formáló) szóbeli értékelés, tanári korrektúra • <i>Közös szóbeli értékelés</i> • Tanulók, tanulócsoporthok értékelik saját és társaik munkáit. • <i>Vizuális befogadás: Saját alkotások, műalkotások, vizuális közlések elemzése,</i>	

1.3. Kommunikációs képességek	A vizuális nyelv alapelemeinek, valamint a viszonyaikat leíró kifejező és közlő szerep használatának megismerése, értelmezése. Vizuális minőségek megkülönböztetése. Színtani alapok megismerése, használata. Kiemelés és elhagyás alkalmazása a művészetben. A kifejezésnek megfelelő kompozíció megismerése, használata. A tér leképezési módjainak A vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztető ismerete. A képzőművészeti ágak: mozgóképművészet főbb jellemzőinek ismerete. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete a legjellemzőbb alkotókon és alkotásokon keresztül. A műalkotások, korstílusok vizsgálata az adott kor társadalmi jelenségeinek és a műalkotások megjelenését befolyásoló, koroktól független tényezők tükrében.	<i>értékelése (holland teszt)-1. verzió</i> • <i>Vizuális befogadás: Saját alkotások, műalkotások, vizuális közlések elemzése, értékelése (holland teszt)-2. verzió</i> • <i>Színpercepció, vizuális kommunikáció teszt</i> • <i>Térszemlélet teszt</i> • <i>Műalkotás felismerés</i> • <i>Vizuális memória tesztek</i> • <i>portfólió v. kiállítás</i> • <i>jeggyel történő értékelés</i> • Szummatív értékelés tanév végén: bizonyítványban jegyek és szöveges értékelés a kreativitás, induktív és divergens gondolkodás, térszemlélet, vizuális kommunikáció és színelmélet tesztek alapján. A szöveges értékelés célja: <i>kutatóknak</i> részletes értékelés; <i>szülőknak, tanulóknak</i> könnyen értelmezhető, a lényeges fejlődési jellemzőkről tájékoztatás pályaaorientációs célzattal.	
2. Kreativitás 2.1. Alkotóképeség	Animációs gyakorlatok kövekkel, festményekkel, homokanimáció, tárgyanimációk, báb- és gyurmaanimáció, rajzfilm, kollázsanimáció, sziluettanimáció, árnyanimáció, árnyjáték, festményanimáció,	• <i>Formatív</i> (segítő, formáló) szóbeli értékelés • <i>Közös szóbeli értékelés</i>	

2.2. Problémamegoldó képesség	Irányított feladatokkal, bemutatott séma szerint/egyéni ötletek alapján kísérletezéssel, eredeti megoldásokkal. Tanult sémák flexibilis alkalmazása. Szabad asszociációs játékok. Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése a mozgókép eszközeivel Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját, kifejező szándékú alkotásokban. Egyszerű tárgy létrehozása. Tervvázlatok készítése. Felületek dekoratív kialakítása. Rögtönzött eszközök készítése. Idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal, animációval. Kép és szöveg, kép és hang együttes alkalmazása többféle céllal. Animációk készítése tárgy és környezetkultúránk elemeiből	• Tanulók, tanulócsoportok értékelik saját és társaik munkáit • <i>Vizuális Alkotás, holland teszt- 1. verzió</i> • <i>Vizuális Alkotás, tervezés-megvalósítás-használat, holland teszt- 2. verzió</i> • <i>Kreativitás, induktív és divergens gondolkodás teszt</i> • portfólió v. <i>kiállítás</i> • jeggyel történő értékelés • Szummatív értékelés tanév végén: szöveges értékelés a kreativitás, induktív és divergens gondolkodás tesztek alapján. A szöveges értékelés célja: <i>kutatóknak</i> részletes értékelés; <i>szülőknek, tanulóknak</i> könnyen értelmezhető, a lényeges fejlődési jellemzőkről tájékoztatás pályaorientációs célzattal.	
---	---	---	--

3.Témakör: A filmkészítés alapjai			
1. Megismerő- és befogadóképesség 1.1. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása 1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás 1.3. Kommunikációs képességek	A dokumentumfilm legjellemzőbb tulajdonságai. Hogyan készül a dokumentumfilm, milyen fajtái vannak. A kamera és egyéb eszközök: állvány, mikrofon kezelésének elemi elsajátítása. Képkivágások. Irányított beszélgetések felvétele. Egyszerű filmszerkesztő program használata. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése. Vizuális minőségek megkülönböztetése. Színtani alapok megismerése, használata. Kiemelés és elhagyás alkalmazása a művészetben. A kifejezésnek megfelelő kompozíció megismerése, használata. A tér leképezési módjai. A technikák legfontosabb jegyeinek felismerése: mozgókép. Hang és kép viszonyának megtapasztalása az álló- és mozgóképes művészetben. A vizuális közlés köznap és művészi formáinak megkülönböztetése. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete a legjellemzőbb alkotókon és alkotásokon és keresztül. A műalkotások, korstílusok vizsgálata az adott kor társadalmi jelenségeinek és a műalkotások megjelenését befolyásoló, koroktól független tényezők tükrében. Múzeumok (közgyűjtemények) látogatása; rendeltetésének, szerepének ismerete Történeti korok, európai és Európán kívüli társadalmak tárgyi környezetének leírása, elemzése példák alapján. Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének és kézműves tevékenységének elemzése.	• <i>Formatív</i> (segítő, formáló) szóbeli értékelés, tanári korrektúra • <i>Közös szóbeli értékelés</i> • Tanulók, tanulócsoportok értékelik saját és társaik munkáit. • <i>Vizuális befogadás: Saját alkotások, műalkotások, vizuális közlések elemzése, értékelése (holland teszt)-1. verzió</i> • <i>Vizuális befogadás: Saját alkotások, műalkotások, vizuális közlések elemzése, értékelése (holland teszt)-2. verzió</i> • <i>Színpercepció, vizuális kommunikáció teszt</i> • <i>Térszemlélet teszt</i> • Műalkotás felismerés • Vizuális memória tesztek • portfólió v. <i>kiállítás</i> • jeggyel történő értékelés • Szummatív értékelés tanév végén: bizonyítványban jegyek és szöveges értékelés a kreativitás, induktív és divergens gondolkodás, térszemlélet,	

		vizuális kommunikáció és színelmélet tesztek alapján. A szöveges értékelés célja: <i>kutatóknak</i> részletes értékelés; <i>szülőknak, tanulóknak</i> könnyen értelmezhető, a lényeges fejlődési jellemzőkről tájékoztatás pályaorientációs célzattal.	
2. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség 2.2. Problémamegoldó képesség	Vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések tervezése. Idő- és térbeli változások megjelenítése mozgóképpel. Egyszerű dokumentumfilm tervezése, kivitelezése Személyes élmények, történetek, érzelmek, szabad asszociációk vizuális megjelenítése mozgóképes eszközökkel Kép és szöveg, kép és hang együttes alkalmazása Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját, kifejező szándékú alkotásokban. Modellek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása videón. Művészettörténeti témákban, pl. helyi értéket képviselő épületekről, tárgyakról, megadott szempontok alapján, interjúalanyokkal digitális kamerával felvételek készítése, (gyűjtőmunka) Felvételek megadott szempontok szerinti rendszerezése, feldolgozása, felhasználása forgatókönyv kidolgozása, új felvételek, interjúk készítése. Filmszerkesztő programban a film elkészítése.	• <i>Formatív</i> (segítő, formáló) szóbeli értékelés • <i>Közös szóbeli értékelés</i> • Tanulók, tanulócsoporthok értékelik saját és társaik munkáit • <i>Vizuális Alkotás, holland teszt- 1. verzió</i> • <i>Vizuális Alkotás, tervezés-megvalósítás-használat, holland teszt- 2. verzió</i> • <i>Kreativitás, induktív és divergens gondolkodás teszt</i> • portfólió v. kiállítás • jeggyel történő értékelés • Szummatív értékelés tanév végén: szöveges értékelés a kreativitás, induktív és divergens gondolkodás tesztek alapján. A szöveges értékelés célja: <i>kutatóknak</i> részletes értékelés; <i>szülőknak,</i>	

		tanulóknak könnyen értelmezhető, a lényeges fejlődési jellemzőkről tájékoztatás pályaorientációs célzattal.	
--	--	---	--

Önismeret, önértékelés, önszabályozás	
<i>Személyes preferenciák tudatosítása.</i> <i>Saját képességek számbavétele.</i> Motiváltság/kíváncsiság/inspiráció (belülről/külső hatásra) kitartás, önállóság/tanári útmutatással, támogatással, tudatos tervezés, szervezés képessége, felszabadultság/önfegyelem. <i>Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel, páros munkák.</i> együttműködés Saját ötlet kivitelezése egyénileg, vagy társak segítségével. Mások ötletének kivitelezésben való együttműködés, munkamegosztás, saját szerep tisztázása a feladatban. Saját/közös munka képviselése. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel. Önképe reális/alul/túlértékeli önmagát.	• <i>Formatív (segítő, formáló) szóbeli értékelés</i> • <i>Közös szóbeli értékelés</i> • Tanulók, tanulócsoporthok értékelik saját és társaik munkáit • A tanuló saját magát értékeli • <i>Vizuális Alkotás, holland teszt – 1. verzió</i> • <i>Vizuális Alkotás, tervezés- megvalósítás-használat, holland teszt -2 verzió</i> • <i>Vizuális befogadás: Saját alkotások, műalkotások, vizuális közlések elemzése, értékelése (holland teszt)</i> • <i>Kreativitás, induktív és divergens gondolkodás teszt</i> • <i>Színpercepció, vizuális kommunikáció teszt</i> • <i>Térszemlélet teszt</i> • portfólió v. kiállítás • jeggyel történő értékelés • Szummatív értékelés tanév végén: bizonyítványban jegyek és szöveges értékelés a kreativitás, induktív és divergens gondolkodás, térszemlélet, vizuális kommunikáció és színelmélet tesztek alapján. A szöveges értékelés célja: <i>kutatóknak</i> részletes értékelés; <i>szülőknak, tanulóknak</i> könnyen értelmezhető, a lényeges fejlődési jellemzőkről tájékoztatás pályaorientációs célzattal.

Minta az év végi szöveges értékelésre

1. Térszemlélet

- Tananyagban megjelölt térábrázolási rendszerek ismerete, alkalmazása: *kiváló- megfelelő-gyenge*
- Térbeli helyzet érzékelése, térbeli tájékozódás: *kiváló –megfelelő –gyenge*
- Térbeli szerkezetek, struktúrák értelmezése: *kiváló –megfelelő – gyenge*
- Tárgy rekonstruálása térben: *kiváló – megfelelő.*

2. Vizuális kommunikációs képesség:

*Tisztában van a képek információ közvetítő szerepével és tudatosan alkalmazza őket.
Felismeri a képek informatív szerepét, és tanári segítséggel alkalmazza őket.*

3. Színpercepció

- Színérzék: érzékeny, differenciált – kevésbé érzékeny.

4. Vizuális befogadóképesség, műelemző képesség

- Képi kifejezőeszközök felismerése, leírása: *kiváló- megfelelő – gyenge*
- Kíváncsiság nyitottság: *nagyon érdeklődő – érdeklődő – kevésbé érdeklődő.*
- Önálló vélemény:

Mindig van önálló véleménye és igénye annak kifejezésére.

Van véleménye, és a tanári kérdések segítségével kifejti.

Nincsen önálló véleménye.

5. Vizuális alkotóképesség: problémamegoldó gondolkodás, kreativitás

- A vizuális probléma iránti érzékenység, nyitottság:

Könnyedén érzékeli és nyitott a vizuális problémákra.

Tanári segítséggel érzékeli a vizuális problémát.

Tanári segítséggel sem érzékeli a vizuális problémát.

- Probléma megoldásának útjai:

Újszerű, kreatív megoldásai vannak a probléma megoldására.

Hagyományos, jól bejáratott utakat választ a vizuális probléma megoldására.

Nagyfokú tanári útmutatással oldja meg a vizuális problémát.

- A gondolkodás könnyedsége, rugalmassága, új helyzetekhez való alkalmazkodás, megoldások célszerű variálása: *kiváló – megfelelő - rugalmatlan.*
- A gondolkodás eredetisége, a szokatlan megoldások képessége: *kiváló – megfelelő – sablonos.*

6. Manuális képességek (rajzolás, cselekvés képességei)

Rajztudása kiemelkedő, melyet magabiztosan alkalmaz, elképzeléseit képes a gyakorlatban megvalósítani.

Rajztudása korának megfelelő, kevés segítséggel képes elképzeléseit a gyakorlatban megvalósítani.

Rajztudása bizonytalan, csak folyamatos segítséggel képes elképzeléseit a gyakorlatban megvalósítani.

7. A tanuló motiváltsága, önállósága a munkavégzésre

Belülről motivált, feladatait önállóan képes elvégezni.

Kevés motivációval képes feladatai elvégzésére, kevés tanári segítséget igényel.

Folyamatos tanári motivációt igényel, feladatait folyamatos tanári támogatással, odafigyeléssel képes elvégezni

8. A tanuló önértékelése

Reális, valós önkép.

Bizonytalan – reális önkép megerősítése javasolt.

Alul értékeli önmagát, mert: önbizalom hiányos/igényes a munkavégzésre– reális önkép megerősítése javasolt.

Túlértékeli önmagát – reális önkép kialakítása javasolt.

A MTA és az ELTE Vizuális Kultúra Szakmódszertani Kutatócsoportja
"Moholy-Nagy Vizuális Modulok - a 21. század képi nyelvének tanítása"
Tantervi innovációs projekt

TANULÓ NEVE

5. B osztályos tanuló szöveges értékelése

Tájékoztatom Önöket a projektben résztvevő tanuló fejlettségi szintjéről a tanév során elvégzett munka és a tanuló által elvégzett képességmérő tesztek eredményei alapján.

9. Térszemlélet teszt -%

10. Színpercepció, vizuális kommunikáció teszt - ... %

11. Kombinatív és divergens gondolkodás teszt - ...%

A vizuális probléma iránti érzékenység, nyitottság:

- *Könnyedén érzékeli és nyitott a vizuális problémákra.*
- *Tanári segítséggel érzékeli a vizuális problémákat.*
- *Tanári segítséggel sem érzékeli a vizuális problémát.*

Probléma megoldásának újtjai:

- *Újszerű, kreatív megoldásai vannak a probléma megoldására.*
- *Hagyományos, jól bejáratott utakat választ a vizuális probléma megoldására.*
- *Nagyfokú tanári útmutatással oldja meg a vizuális problémát.*

A gondolkodás könnyedsége, rugalmassága, új helyzetekhez való alkalmazkodás, megoldások célszerű variálása: *kiváló – megfelelő – rugalmatlan.*

A gondolkodás eredetisége, a szokatlan megoldások képessége: *kiváló – megfelelő – sablonos.*

12. Vizuális befogadóképesség, műelemző képesség

Képi kifejezőeszközök felismerése, leírása: *kiváló- megfelelő – gyenge*

Kíváncsiság nyitottság: *nagyon érdeklődő – érdeklődő – kevésbé érdeklődő.*

Önálló vélemény:

- *Mindig van önálló véleménye és igénye annak kifejezésére.*
- *Van véleménye, és a tanári kérdések segítségével kifejti.*
- *Nincsen önálló véleménye.*

13. Manuális képességek (rajzolás, cselekvés képességei)

- *Rajztudása kiemelkedő, melyet magabiztosan alkalmaz, elképzeléseit képes a gyakorlatban megvalósítani.*
- *Rajztudása korának megfelelő, kevés segítséggel képes elképzeléseit a gyakorlatban megvalósítani.*
- *Rajztudása bizonytalan, csak folyamatos segítséggel képes elképzeléseit a gyakorlatban megvalósítani.*

14. A tanuló motiváltsága a munkavégzésre

- *Belülről motivált feladatai elvégzésére.*
- *Kevés motivációval képes feladatai elvégzésére.*
- *Folyamatos tanári motivációt igényel.*

15. Önálló munkavégzés

- *Feladatait önállóan képes elvégezni.*
- *Feladatait kevés tanári segítséggel képes elvégezni.*
- *Feladatait folyamatos tanári támogatással, odafigyeléssel képes elvégezni.*

16. A tanuló önértékelése

- *reális, valós önkép*
- *bizonytalan – reális önkép megerősítése javasolt*
- *alulértékeli önmagát, mert: önbizalom hiányos/igényes a munkavégzésre – reális önkép megerősítése javasolt*
- *túlértékeli önmagát – reális önkép kialakítása javasolt.*

(A tanuló fejlettségi szintje aláhúzással jelölve.)

Jászberény, 2017. június 15.

Kugler Erika

szaktanár

Pomázi Imréné

iskolaigazgató

5. osztályos tanítási - tanulási programok A tárgy-, és környezetkultúra tanítása modulhoz

SZERZŐK:

PEDAGÓGIAI PROGRAM:

Gaul Emil, Nyíregyházi Egyetem, Vizuális Kultúra Intézet

TANÍTÁSI-TANULÁSI PROGRAMOK:

Móricz László Péterné, Lázár Ervin Általános Iskola

Szász Regina, Újpesti Szigeti József Utcai Általános Iskola

PEDAGÓGIAI PROGRAM - KÖRNYEZETKULTÚRA

Gaul Emil

Alapelvek, célok – szemléletmód

Bevezetés

A tárgy és környezetkultúra tanításának több célja van. Az egyik az, hogy elmélyítse az anyagi kultúra e speciális területének megismerését, felhívja a figyelmet a benne lakozó információkra, és szépségekre, és ez által legalább ismerőssé, élhetővé, és, ha lehet, akkor otthonossá tegye az ember alkotott környezetét. A környezetkultúra tágabb értelmezésében benne foglaltatik annak létrehozása, maga a tárgy, valamint ennek használata, és mindaz a tudás, ami az alkotáshoz és a környezet szakszerű használathoz kell. A környezet alakításban központi helyet foglal el a lehetőleg szeretettel végzett, örömteli emberi munka, amit két szakaszra bontunk: a tervezésre és a tervek megvalósítására.

Egy épület, vagy egy ipari tárgy tervezése és megvalósítása is több szakterület együttműködésével jön létre, így a környezetkultúra tanítása - tanulása is magától értetődően közösségi tevékenység, és ekként fejleszti a kooperációs készséget, és az empátiát. A téma szerepmoellja a tervező, mérnök, dizáner, az építész, aki a rajz tantárgy hagyományos főszereplője, a festőművész mellett lép színre és képviseli ezt a mindennapi életünk szempontjából oly fontos területet.

A fejlesztési célok között szerepel a vizuális kultúra tantárgy középpontjában lévő alkotóképesség, és kritikai érzék kibontakoztatása, az érdeklődés felkeltése azon problémák iránt, amelyeknek a megoldása a tárgy. A problémamegoldás gyakorlati válfaja ez, amelyet minél életszerűbb környezetben gyakoroltatunk. Különös és sajátos szerepe van a tervszerű gondolkodás fejlesztésében, az *operacionális* – eljárás jellegű és nem tudatosított– tudás kialakításában, valamint a tapasztalati megismerésben. A fejlesztés módszereként a feladatok mellett nagy szerepet kaphatnak a projektek, amelyekben a tanár által ajánlott élethelyzetben kell felismerni a problémát, majd megoldást találni rá.

A tárgy és környezetkultúra magában foglalja a technikai úton létrehozott tárgyakat, épületeket, létesítményeket, azonban nem terjed ki a természeti környezet tanulmányozására. A tanulás- tanítás során az alkotótevékenység keretében iskolai környezetben is megvalósítható, kisebb tárgyakat tervezünk, készítünk. Tereket többnyire csak megtapasztalható, tehát szoba méretig alakítunk. A tárgy és környezet elemzés keretébe már a nagy épülettől a kis tárgyig sok minden belefér.

Az *életkori sajátosságok* úgy jelennek meg a tárgy és környezetkultúra tanításában, hogy a 6-10 éves szakaszban az *anyagok* ösztönös megtapasztalása, megmunkálása felől indítjuk a tárgyformálást. 10-14 éves korban a tanulni valót a *szervezetek* felől közelítjük, míg a 15-18 éves korszakban megjelenik és jellemzővé válik a *tervezés*, amely reflektál az emberi szükségletekre és igényekre. Jó, ha mindegyik korban működő tárgyak, vagy modellek készülnek. A tárgyalakítás jellemző tevékenységformái: az intuáció és a tervszerű gondolkodás jellemzően rajzban nyilvánul meg, a készítésnél térbeli manipuláció, anyagalakítás folyik, míg az elkészült munka értékelése szóban történik meg.

Az általunk tervezett vizuális kultúra tantárgy tartalma a tanévben úgy oszlik meg, hogy a diákok a rendelkezésre álló óraszám mintegy 50%-ban a tantervi törzsanyagot tanulják, a második félévben pedig a választott modult. Így évente 16 héten keresztül heti egy óra használható fel a modul tanulására. Ez a kibővített időkeret lehetőséget ad az egyébként évente néhány órás környezetkultúra témájú foglalkozások kiterjesztésére, aminek az előnyeit, ígéretét a fejlesztési céloknál fogalmazzuk meg részletesebben.

Kapcsolódás az érvényes tantervekhez

Kapcsolódás a NAT Vizuális kultúra fejezetében foglaltakhoz

Kulcskompetenciák

Program modulunkban mi is ezekre a kulcskompetenciákra építünk, a NAT 2012-nek is az alapja.

- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
- Természettudományos és technikai kompetencia
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Általános fejlesztési célok a Vizuális kultúra tanításában

Program modulunk az általános fejlesztési célok szintjén megegyezik a NAT-ban meghatározott célokkal, amit onnan idézünk.

1. „Megismerő- és befogadóképeség”
 - a. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása
 - b. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás
 - c. Kommunikációs képességek
2. Kreativitás
 - a. Alkotóképeség
 - b. Problémamegoldó képeség
3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás” (NAT 2012, 10799. old.)

Sajátos fejlesztési célok

Modulprogramunk célrendszere a NAT-ban található fejlesztési célok figyelembevételével készült, de az alábbi megfogalmazást már modulunk számára készítettük.

1. Otthonosság a technikai környezetben, a civilizációban
2. A készítés megtapasztalása, ráérezés a technológia algoritmusára, a munka öröme
3. A tervező, a dizájn szerepmodelljének átélése

Attitűdök, képességek

4. Érdeklődés felkeltése a vonatkozó egyéni, társadalmi, környezeti problémák iránt
5. A kezdeményezőképeség erősítése
6. Alkotó, cselekvő magatartás támogatása
7. Együttműködési képesség, és empátia erősítése

8. Kritikai attitűd a tárgyi világ és az épített környezet problémái iránt. Vitakészség.

Ismeretek

9. Alapvető tájékozottság a környezetben található szerkezetépítésre használt anyagok, szerkezetek, technológiák területén
10. A tárgyak formai kifejezésének, szimbolikájának, kulturális jelentéstartalmának alapismerete
11. Néhány tervezési módszer elsajátítása (analógia, inspiráció, gondolattérkép, brain storming)
12. Alapvető prezentációs technikák (látszati rajz, szerkesztés, térbeli modellépítés) ismerete
13. Önismeret: a manuális – intellektuális tevékenység, az anyagi – szellemi terület, az intuitív – tudatos gondolkodás, az egyéni – csoportos munkavégzés ellentétpárjai mentén (*Holland, 1973*).

Tartalmak

Itt csak összefoglaljuk a fő tevékenységtípusokat, és majd csak az évfolyamoknál fogjuk részletezni. Az alább felsorolt tevékenységeket is tartalmazza a NAT Vizuális kultúra fejezete.

Tevékenységek

Alkotótevékenység: Tárgy és tér tervezés, készítés, térbeli modellezés, az idő háromnegyedében.

Befogadó tevékenység: Tárgy és téri környezet elemzése az idő negyedében.

Témakörök

Tárgyak. Használati-, emlék-, ajándék-, és kultikus tárgyak. (Gaul, 2014)

Épületek. Lakó és középületek, kereskedelmi és ipari épületek. (Gaul, 2006. Tatai, 2003)

A tárgy- és környezetkultúra képességrendszer

Az alábbi összeállítás kutatási munkák eredményeként jött létre (*Gaul, 2001*), de az egyes kompetenciák a NAT Vizuális kultúra fejezetében is megtalálhatók, persze nem ebben az összeállításban.

1. Képességek
 - a. Problémaérzékenység
 - b. Fantázia, kreativitás
 - c. Ítézőképesség
 - d. Technológiai érzék, konstruáló képesség
 - e. Térszemlélet
 - f. Formaérzék
2. Ismeretek
 - a. Anyagismeret
 - b. Szerkezetismeret
 - c. Funkciók ismerete
3. Kommunikációs készségek
 - a. Vizuális kifejezőképesség (rajzképesség), és ábraolvasás
 - b. Verbális kifejezőképesség (írás és beszédképesség) és szövegértés

Az alábbiakban a fejlesztendő képességrendszer egyes elemeit illusztráljuk tanulói munkákkal

Alkotó részképességek

Problémaérzékenység

1. kép „Bosszantó, ha valaki kávé-töltene a kiöntőből, de az elfordul a nyelven. [] Könnyen lehet a gondot segíteni: a nyelvet két szegezessel kell rögzíteni”.

Fantázia, kreativitás

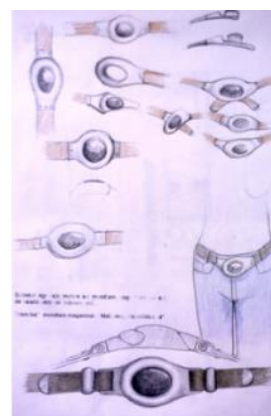
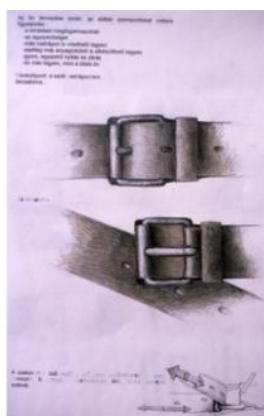
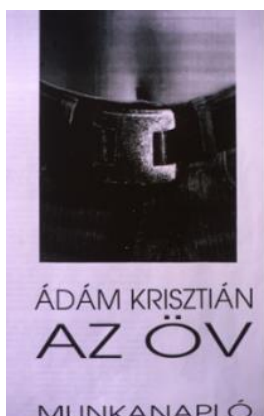

2. kép Rokkaku sárkány vontatású kocsí máj-szerű desszert (Szöllősi Géza)

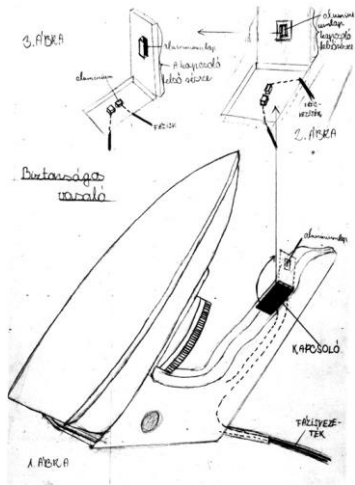
3. kép Nyers

Ítézőképesség

4. kép Az öv tervezése során a formai variációk hatását összeveti a tervező a céllal, és dönt, milyen irányban fejlessze tovább.

Technológiai érzék, konstruáló képesség

5. kép Hogy az ottfelejtett vasaló ne égesse ki a ruhát, egy az alvó baba szemét mozgató szerkezethez hasonló kapcsoló van a vasaló nyelébe építve. Ha fogjuk, a nyelet, zárjuk az áramkört, ha elengedjük a nyelet, a kapcsoló bontja az áramkört, és így nem égeti meg a vasaló a ruhát.

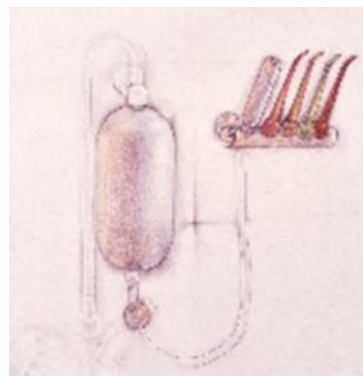
Térszemlélet

6. kép Csigaház. A csigavonal alaprajzú házban az intim terek egyre beljebb helyezkednek el. A legbelül a szülői fürdő, aztán a hálószoba, míg legkívül a nappali.

7. kép A doboz rejtett zárral van ellátva. Egy golyót kell egy labirintusban végig gurítani, míg ki nem pattintja a fedéltartó rugót.

Formaérzék

8. kép A táncórára járó leány olyan pólót csinált magának, ami pörög. Mások csak mintát batikoltak.

9. kép A szájuhany terv csepp alakjával a fürdőszobához illeszkedik, meg a reggeli „megtisztulási rítus” finom, bársonyos hangulatához.

Ismeretek

Anyagismeret

10. kép A pamutfonalból horgolt „anyagszerűtlen” csengő.

Szerkezetismeret

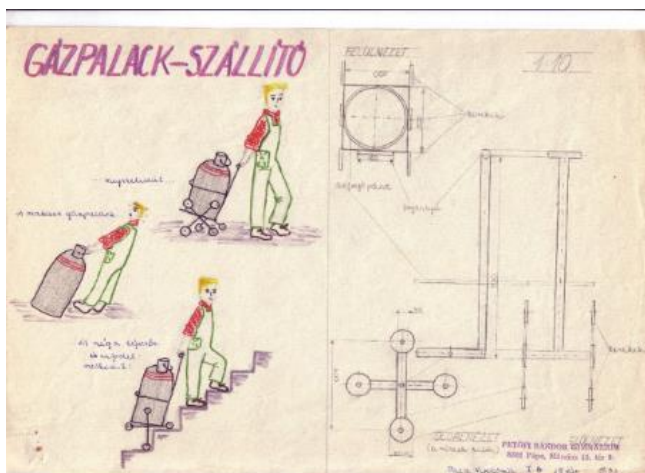

11. kép Pincebogár modell. Az ízek mozgását a gerinc csapos papírlánca biztosítja.

Funkciók ismerete

Kommunikációs képességek

Vizuális kifejezőkészség (rajzkészség), és ábraolvasás

12. kép A használatot a látszati rajz mutatja, az elkészítéshez műszaki rajz készült.

Tartalmak és módszerek

Munkaforma

A hagyományos rajzói alkotás, festés többnyire egyéni munkaformában folyik. Az adott témával kapcsolatos egyéni érzések kifejezésére, az ízléshez kötődő megfogalmazásra ad alkalmat. Mintája a festőművész, aki sajátos álláspontját feje ki egy egyedi műben. A tervező, akár építész, akár formatervező a megrendelő kívánsága szerint, társtervezőkkel, később kivitelezőkkel dolgozik együtt. Ez a szerepmódel tehát társas tevékenységhez kötődik, így iskolai tükörképe is jó esetben kollektív. Ebből adódóan a tervezési feladatok magától értetődő lehetőséget adnak a csoportos munka iskolai gyakorlására. A csoport tagjai képviselhetnek eltérő szerepet (pl. megrendelő, tervező, gyártó, kereskedő), de modellezhetnek egy több tervezőből álló csoportot is.

A csoportmunka során erősödik meg az együttműködés készsége, a csoportmunka vezet kisebb-nagyobb tanuló közösség kialakulásához, a közösség jelzi vissza értékeinket és hibáinkat, így fejlesztí önismeretünket. Közösségben alakul ki a csoportnorma, és így többnyire könnyebben azonosulunk egy-egy feladattal. Javasoljuk, hogy ahol csak lehet az egyéni feladatmegoldás mellett alkalmazzuk a csoportos munkát, aminek ideális nagysága 3-5 fő. A páros munkaforma is nagyon hatékony például ellentétes lehetőségek, „tükörképek” feltárása során.

Módszerek

A tárgykultúra tanításánál is alapvetően két módszer ismeretes, az egyik, amikor tárgyakat hozunk létre, és a másik, amikor tárgyakat, épületeket elemzünk. Az *alkotás* és az *elemzés* két eltérő képesség, fejlesztésük egymástól eltérő tevékenységgel történik. Alkotómunka közben is elgondolkodunk két megvalósítási lehetőség között, ami elemző tevékenység, tehát az alkotómunka tartalmazza az elemzést is, persze nem feltétlenül tudatos formában.

Az alkotómunka témái és műfajai a tárgykultúra tanításán belül

A tárgyalakotás, építészeti tervezés eredményeképpen konkrét térbeli tárgy, tér keletkezik, ami hat az emberre. A hatás komplex, elfogadjuk, vagy elutasítjuk az épületet, vagy tárgyat. Az azonosulásról ezt írja Szentkirályi Zoltán építészettörténész:

„Mondanivalójának, tartalmának 'objektív igazságát' a művészet nem logikus érvek sorával bizonyítja, hanem azzal, hogy életünk szűkebb keretében, áttekinthető közelségben annak a kozmosznak törvényeit vetíti elénk, melyet világról alkotott képünk alapján magunkénak érzünk, és ezt – a kompozícióban megtestesült rendet – nem érvekkel, hanem kizárólag az evidencia erejével teszi elfogadhatóvá. (Szalai, 2010.o.n.)

Tárgyat, épületet általában emberi szükségletek kielégítésére hoznak létre, és ebben fontos szerepet játszik a felhasznált anyag, az alkalmazott szerkezet fajtája, a készítés módja, és megvalósult forma, annak üzenete és hatása. A *formaképzés* – az építészeti formaképzését különösen jól tudjuk nyomon követni – vezérelve koronként változott. A nagy stílustörténeti korokban többnyire a *szimbólumok* szolgáltatták az alapot a formához (pl. várszerű, hatalmat sugárzó reneszánsz paloták). A Bauhaus gondolatköréhez tartozik a *funkcionális formaképzés* (például a Dessau Bauhaus rendeltetés szerint elkülönülő épületei), a modernizmus kedvelt eszköze volt a *szerkezetforma* (például Nervi épületei, a Palazzetto dello sport) ahol a statikai szerkezetet hangsúlyozzák a formák, míg Donald Precioso a kommunikáció elméletét

alkalmazta építészeti formákra, így ebben az esetben a *forma jelentése*, üzenete áll a középpontban. (Szalai, 2010). Ha a tárgyat közösen hozzuk létre, vagy közösen használjuk (pl. közösen épített családi ház egy házaspárnak), akkor a tárgy kapcsolatot is képezhet a használók között, a tárgy jelentése magába foglalja a közös tevékenységet is. Mindegyik nézőpontnak van létjogosultsága, így tehát megtehetjük, hogy valamelyik szempont szerint fogunk hozzá a munkához. Jó, ha a tanítás-tanulás során mindegyik formaképzésre látnak példát a tanulók, esetleg maguk is mindegyik elv szerint alkotnak legalább egyszer. Az alábbiakban bemutatjuk a tárgy és környezetkultúra tanulás - tanítás leggyakoribb fajtáit.

A rendeltetés, funkció tanítása

Az iskolai gyakorlatban ez a feladat típus fordul elő a legtöbbször. Az életben megtalálható funkciók közül az iskolai körülményekhez legjobban igazodókat alkalmazzuk. Így aztán helyváltoztatásra járműveket, tárolásra bútorokat, főzéshez edényeket, eszközöket terveznek, készítenek a tanulók. A tervezés során, - ami lehet, hogy csak intuitív módon a fejben zajlik és utána rögtön tárgyban ölt testet, vagy tudatos tervezés során, papíron, vagy számítógépen készített rajzokon alakul – a tárgy rendeltetését össze kell egyeztetni az anyagok, szerkezetek, technológiák adta lehetőségekkel. Szóval a tervezés egy optimalizálási eljárás, amelynek keretében a célokat ütköztetjük a lehetőségekkel a lehető legjobb eredmény elérése érdekében.

Az eredeti, önálló megoldás, és főként a gondolkodás rugalmasságának fejlesztése a szokásostól eltérő témákat adnak meg, mert különben a sztereotípiák bénítanák a munkát. Például, ha azt kérnénk, hogy a tanulók tervezzenek egy széket, akkor mindenkinek egy négy lábú faszervezet jutna az eszébe, ami a maga nemében tökéletes, nincs mit tervezni rajta. Viszont, ha azt kérjük, hogy tervezzünk vécét egy úrhajóra, vagy sportszert mozgássérülteknek, akkor nagyobb a valószínűsége a kreatív ötleteknek. Szintén eredményes módja a tanulók képzeletének felcsigázására a humoros megfogalmazás, például az elvárt hatással ellentétes követelmény előírása. (Például az, hogy ne működjön, mert rossz az anyagválasztás: palack vattából, átlátszó ruha) (Gaul, 2011, 186). Alább gyakorlati példákat tettünk be illusztrációként.

13. kép Rögtonzótt hordágy erdei biciklis balesetnél (OKTV, 2013)

14. kép Dunaparti stég beépített vízierőművel (OKTV, 2010)

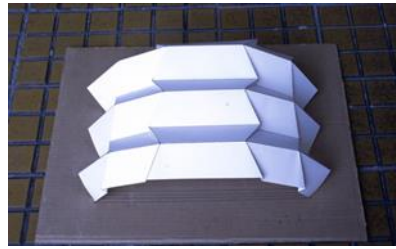
A technológia, a szerkezet tanítása

Létezik egy olyan felfogás, hogy az iskolában a tanárok csak a technikát tanítsák meg, aztán ennek a tudásnak a birtokában ki-ki, így a tanulók is maguk döntsék el, hogy mit akarnak a technika birtokában csinálni. A tárgy elkészítésének technológiáját a választott anyag határozza meg, a tárgyak szerkezetének kialakításához megfelelő alapanyagot választunk, tehát az anyagválasztásnak nagy jelentősége van a tárgy minősége szempontjából.

Edénykészítéshez az emberek *képlékeny anyagot* (pl. kaolint) használnak, amit öntenek, vagy korongoznak, majd szárítják és kiégetik, amikor is megszilárdul az alapanyag. Szilárd anyagból (pl. fából) készül sok bútor. A *szilárd anyagot* forgácsoljuk (fűrészjeljük, gyaluljuk, marjuk), mindaddig, amíg a kívánt formát ki nem alakítottuk. Van, amikor valamilyen félkészterméket készítünk (pl. méterárut, lécet, fémlemezt), és ezt szabjuk, majd építjük össze. Öltözködéshez kelméket, ezekhez meg *elemi szálakat* használunk, és fonjuk, szőjük, kötjük, szabjuk, varrjuk a megfelelő ruhaformára. A családi házak falai kisebb – nagyobb elemekből: téglákból épültek. Ezen felfogás keretében az anyagalakítás számtalan fajtája közül csak a tárgyformálásban leggyakoribb fő típusait tanítjuk: vagyis az *öntést, formázást, forgácsolást*. Emellett a tárgyakhoz készített elemek *összeépítését, összeszerelését* oldható (pl. csavar) és oldhatatlan kötésekkel (pl. ragasztó). A szerkezetforma bemutatására két példát adunk.

15. kép Hídmodellezés adott távolságra korlátozott anyagmennyiségből.

16. kép Térlefedés adott mennyiségű papírból

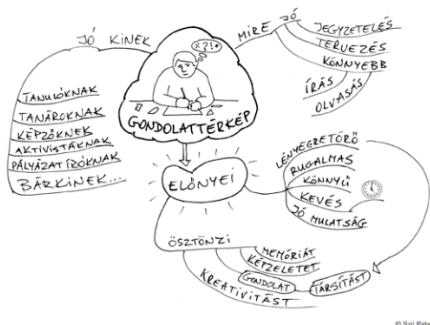
A tervezés tanítása

A tárgy és épülettervezés a gyakorlati problémamegoldó gondolkodás egy fajtája. Vannak, akik hisznek a tervezés lineáris fejlesztésében, ezért algoritmust adnak meg, például ilyen: a *probléma megfogalmazása, hasonló megoldások gyűjtése, vázlattervek készítése, a legjobb terv kidolgozása, térbeli modell, vagy eredeti tárgy elkészítése, a tárgy kipróbálása, a tanulságok levonása*. Kutatásaink szerint a gondolkodás nem ilyen merev egymásutánban folyik, de a „lépésekhez” kapcsolódó tevékenységeknek mind szerepe van a jó megoldás kialakításában, ezért vezérfonalként jól alkalmazható a fenti szempontsor. (Kimbell és mtsai, 1991, Kárpáti és Gaul, 1998)

A tervezés, az ötletelés egyik jellemző, és eredményes módja a rajzolás. A rajzolás során a tervező a korábban fogalmi síkon megadott követelményeket konkrét formával rendelkező jelenséggé alakítja (Gero, 1998. Kárpáti, 2005.) Ehhez a munkához nyugodt, egyben inspiráló körülményeket, rugalmas eszközöket (nem számítógépet) kell biztosítanunk.

A gondolat térkép, ötletroham (brain storming), analógiák keresése, inspirációs technikák, hat kalap (de Bono, 2007), a legközelebbi lépés, a végcél lebontása átlátható szakaszokra (ütemterv), mind-mind a gondolkodást segítő módszerek, és mint ilyenek kontextustól is meglehetősen függetlenek, nagy a transzferhatásuk más tanulási területekre, tantárgyon belül és kívül.

Ezen tervezési elvek, módszerek, fogások magukban is taníthatók, mint elméleti tananyagok. Azonban akkor mélyülnek el igazán a diákok, ha valamilyen tervezési gyakorlatban, egy konkrét munka során át is élik, meg is tapasztalják ezeket.

15. ábra Gondolat térkép.

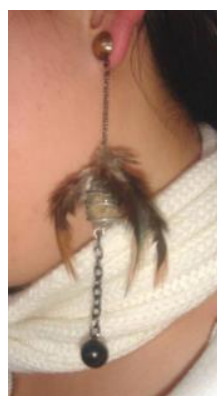
16. ábra De Bono 6 kalap módszere. A megbeszélések során azonos témáról beszélünk, tehát ugyanabban a „kalapban”.

A formaadás tanítása

Vannak tárgyaink, amelyeknek nagy szimbolikus jelentőségük van, mint például a Szent Koronának, a liturgikus tárgyainak (pl. úrvacsora kehely), vagy az egyéb kultikus tárgyainak (pl. popsztárok használati tárgyai a rajongók számára). Vannak olyan tárgyaink, amelyeket már nem használunk, csak jelentésük, művészi értékük miatt őrzünk (ilyenek például a fazekasedények, vagy az emléktárgyak). Ezeknél a tárgyainál tehát nem a fizikai funkciójuk (pl. egy zsebóránál az idő mutatása) a meghatározó, hanem a tárgy jelentése (pl. az, hogy nagyapámé volt).

Amikor a tárgy tervezésénél a forma felől közelítünk, akkor egy bizonyos csoport, közösség (pl. európai kultúrkör, magyar nemzet) körében ismert és elfogadott szimbólumokkal fejezzük ki a tárgy jelentését. Azoknál a tárgyainál indokolt főként a forma felől közelíteni, amelyeknél a jelentés nagy szerepet játszik, pl. jelvény, ékszer, zászló. Olyan hétköznapi tárgyainál is indokolt lehet, mint az öltözködés, mivel a ruháktól elvárjuk, hogy formája kifejezze a viselő egyéniségét, egyben egy társadalmi réteghez tartozását, státusát is. Viszont, ha már nem is látunk egy tárgyat, például egy konyhai robotgép motorját, akkor nem indokolt a forma felől kezdeni a tervezést.

A népművészetből ismert motívumok megismerése fontos a hagyományaink ápolása szempontjából, ugyanakkor mai felhasználása nem könnyű feladat, ezért szerencsésebb ezt a témát elemzési feladatok keretében feldolgozni.

17. kép Láncszem formájú „retró” kölnisüveg, középiskolás munkája (OKTV, 2010)

18. kép Star Wars óraszíj, felső tagozatos munka

A célzott feladat, az összetett feladat és a projekt

Van, amikor egy konkrét ismeret (pl. rugalmasság), egy konkrét eljárás (pl. öntés) érdekében végezzük el a feladatot, és ezt célzott feladatnak nevezzük. Előfordul, hogy több konkrét ismeretet szerzünk egy feladat során, például ha felmérjük és lerajzoljuk a konyhánk alaprajzát (mérés, alaprajzszerkesztés). Más esetben egy problémahelyzetből indulunk ki, és arra találunk megoldást, amit el is készítünk. Ez esetben projektet csináltunk.

Az elemzés fajtái

A művészettörténet tanításából ismerjük az ikonológiai és ikonográfiai elemzést, ezen belül gyakori a tartalom és forma elemzés, így a szobrokat, iparművészeti tárgyakat és épületeket a művészettörténet módszereivel is tudjuk elemezni. A művészetszemiotika az újabb tudományos irányzatok módszereit kínálja fel (pl. jelentéstan, tartomelemzés, recepció elmélet). A kommunikáció elmélet többek között a munkák jelentésével foglalkozik, attól függetlenül, hogy az művészi értékű-e, vagy sem, így ez a módszer különösen a köznapi tárgyak elemzésénél használható jól. Mivel a modul egyik feladata a fogyasztói nevelés, így az árucikkek, termékek elemzése, az ár-érték arányban lényeges a szolgáltatás feltárása. Ehhez az építészeti kritikában egy-egy új épület bemutatásánál kialakult módszert fogjuk alkalmazni a tárgy és térelemzésben, azaz megnézzük a tárgyat, épületet:

1. működését, használhatóságát,
2. az illeszkedését a környezetbe (térbeli és társadalmi környezetbe),
3. a külső formáját (épületnél tereit, térrendszerét)
4. és ennek jelentését,
5. a választott anyagokat,
6. szerkezeteket
7. és építési módokat.

Munkaforma

Az elemző munka folyhat órán *egyéni* munkával, de folyhat *párosan* is, amikor például az egyik tanuló az előnyöket, a másik a hátrányokat írja össze. *Csoportos* munkánál a tagok egy-egy jellegzetes álláspontot, munkakört tölthetnek be, például a gyártó, kereskedő, vásárló szerepét és így érvelhetnek.

Módszertani ajánlás.

Mindig szemléltessük az elemzést, és mutassuk meg az adott szempont érvényesülését valódi tárgyon, vagy vetített példán.

Épületelemzés tanulmányi kiránduláson

- Értékes, aktuális és a tanulókat érdeklő témát válasszunk elemzésre!
- Először a tanár elemezzen és mutasson be példát is!
- Jó, ha a tanulókkal közösen gyűjtjük össze az elemzési szempontokat
- A serdülőknél sikeres a vicces téma, például képtelen tárgyak, lehetetlen terek (Escher) bemutatása.

Témakörök, fejlesztési feladatok

Az egyes évfolyamok modulprogram javaslatainál egy-egy téma köré csoportosítva jelennek meg a tartalmak és módszerek. Minden témánál szerepel az alkotó és elemző munka, lehetőség van a funkcionális a szimbolikus és a technikai formaképzésre, kettő és háromdimenziós munkára.

Erősen ajánljuk, hogy egy-egy téma feldolgozása kapcsán a tevékenység terjedjen ki az önálló, vagy a feladatba épített anyagalakításra, „kézműves” munkára, mert így a kezűgyesség fejlesztésén túl emlékezetessé is tesszük a megtanultakat. A tárgyformálás témái az öltözködés, játékszer, csomagolás, míg a téralkotás a lakáshoz kapcsolódóan kapott helyet. Ugyanakkor a térproblémák itt is megjelennek, hiszen a csomagolás témán belül a dobozoknak is van üres tere, csakúgy, mint egy ruhának, a játékszer, modellezés témánál az épületmodell és teherhordó szerkezet modell kapcsolódik közvetlenül oda.

5. osztály

A legfiatalabb felső tagozatos korcsoportban a játékszer és a modellezés témával kezdünk.

JÁTÉKSZER, MODELLEZÉS

A tantervben főként olyan játékszerek szerepelnek, amelyeknek témánk szempontjából hasznos tanulsága van, és *szemléletes*, azaz a működésük magától értetődően jelenik meg. Ilyen a játékszer a hangszer, ami vagy szól, vagy nem, a járműmodell, ami vagy megy, vagy nem, vagy az épületmodell, ami jó esetben nem dől össze. Másik szempontunk a *tárgyszerűség*, tehát jellemző legyen rá a térbeli megjelenés a testesség, például egy matrjoska baba, de nem ilyen például egy videójáték, ami inkább számítógépes program, egy társasjátékban pedig inkább a szabály a fontos. A játékszer azért is remek téma, mert az alapprobléma könnyen exponálható iskolai körülmények között. A játék feltételeit általában értik a tanulók, míg bizonyos tér-, vagy társadalmi-, esetleg személyes problémát részletesen el kellene magyarázni. A játék feltételrendszere gyakran sokkal egyszerűbben átlátható. Például egy hajómodelltől főként azt várjuk el, hogy ússzon, a többi követelmény ehhez képest alárendelt.

Alkotás

Az alkotó feladatokban élményszerű tapasztalatszerzésre nyílik lehetőség. Fokozottan így van ez a játékok esetében. Úgy képzeljük, hogy a játékok újra alkotása széles lehetőséget kínál a fantázia fejlesztésére, ami bizonyára igaz, de ez a folyamat csak akkor fejleszt, ha a feltételek pontosan meg vannak adva, különben öncélú ötletparádává válhat a munka. Tehát a játékszer téma nagyon motiváló lehet, de egyáltalán nem könnyebb a többi gyakorlati problémamegoldási helyzetnél.

Elemzés

A modell fogalom többféle jelentésének bemutatása, a gondolati és matematikai modellektől a működési (szimulációs) modelleken át a formai modellekig. A modell elmélet azon szabályának megismerése, hogy a modell a jelenségnek valamilyen meghatározott tulajdonságára vonatkozik. (Szűcs, 1988). Az épített környezet elemzése (Sebestyén, 2010)

Feladatötletek

1. Járműmodellezés
 - a. hajómodell
 - b. autó, vagy vonatmodell (Gaul, 2011, 114)

- c. papírsárkány, papírrepülő, léggömb (Bodóczy, 1982)
- 2. Hangszer (Mandel, 1980 Gaul, 2011, 103)
 - a. fúvós hangszer
 - b. ütőhangszer
 - c. húros – vonós hangszer
- 3. Épület modell
 - a. épület kicsinyített mása. (Beleznay, 2013. 36, 58)
 - b. építőkocka, kártyavár (Lego, Fischer Technik)
 - c. tartószerkezet modell (makaróni, hurkapálca) (Gaul, 2011, 109, 111)
 - d. térlefedés (papír, fólia) (Gaul, 2011, 106)
- 4. Mechanikus játék
 - a. mozgatható figurák (csuklókkal kartonból, fából) (Gaul, 2011, 116)
 - b. báb, marionett báb (Kaposi, 2013, 14-26)
 - c. egyszerű gépek

Kimeneti követelmények *5-8. évfolyam*

	A fejlettség jellemzése	Minimum követelmény	Optimum követelmény
KÉPESSÉGEK			
Problémaérzékenység	A technikai problémákat észreveszik (pl. beszorult a bicikli kereke). Az emberi problémák iránt talán kevésbé érzékenyek, a sajátjukra viszont igen.	Vegyék észre a saját környezetükben előforduló komoly emberi és technikai problémákat (pl-	Vegyék észre a tágabb környezetükben előforduló emberi és technikai problémákat (pl
Fantázia, kreativitás	A korosztály kezdeti szakaszára jellemző még a kisgyermekkorú ötletgazdagság, amit a tudatosság kezd egyre inkább kordába szorítani.	Legalább egy használható ötlete legyen.	Legyen 2-3 ötlete, köztük viszonylag eredeti is.
Ítézőképesség	Az ösztönös, ízlésítélet a jellemző a korosztályra: „ez tetszik”. Többször csak a munka végeredményét ítélik	Próbáljanak a feladat céljára koncentrálni. A termék, tárgy megítélésekor a tetszéssel kapcsolatban	Az ízlésítélet mellett tudatos ítéletet is tudnak hozni. A munkafolyamat közben

	meg, azt viszont elég végletesen. A munkafolyamat belső döntései kevésbé tudatosak. Már a munkakezdéskor el tudnak térni a feladat céljától, ahogy az anyag inspirálja őket.	legalább egy szempontot nevezzenek meg.	legyenek képesek jó döntést hozni.
Technológiai érzék	Kevés az anyagalkotási tapasztalatuk (homokozás, óvodai filcbábú), a létező technológiákat, mesterségeket alig ismerik, talán csak a főzést és mosást tudják megnevezni. Így aztán még a jó időérzékűek sem érzik igazán a technológia algoritmusát.	A kíváncsi eredmény eléréséhez legalább egy eljárást meg tudjon nevezni. Tudja, hogy a technológia eljárások egymásutánja. Fel tudja sorolni a főbb anyagalkotási módokat (öntés, forgácsolás, vegyi-, biológiai eljárás)	A munka céljának eléréséhez legalább két eljárást meg tudjon nevezni. Fel tudja sorolni egy közismert technológia (pl. főzés) lépéseit. Ismerje a jellemző anyagalkotásokhoz kapcsolódó szakmákat (pl. fa – asztalos, ruha – szabó, ruhagyári munkás)
Térsemlélet	A fő térirányokat ismerik (a bal-jobb tévesztés más kérdés), a függőleges - vízszintes fogalma 12 éves korra válik függetlenné a környezettől. A mentális, képzeletbeli forgatást jó eredménnyel végzik, csak lassabban, mint a felnőttek. Az útvonalat és az út jellegzetes pontjainak sorrendjét és helyét elképzelik. A jellemző nézeteket felismerik. (Séra, 2002)	Ismert környék útvonalát fejben is el kell tudni képzelni és gondolatban végig járni. Egyszerű térbeli testet el kell tudni képzelni, és 1-2 lépésből álló műveletet (forgatás, hajtogatás, párosítás) végre kell hajtani.	Ismert mintázatú környék (pl. város, turistaút hegységen) útvonalát fejben is el kell tudni képzelni és gondolatban végig járni. Egyszerű térbeli testet el kell tudni képzelni, és 3-5 lépésből álló műveletet (forgatás, hajtogatás, párosítás) végre kell hajtani. Térképolvasás, műszaki rajz olvasás.
Formaérezék	A történetileg kialakult, közismert formakészlettel dolgoznak. A tárgykultúrában egyébként csak az ifjúkorban, és főként a szakembereknél alakul ki az egyéni hang. A tárgyak stílusát a formájukon keresztül	Tervezéskor a tárgy szokásos, közismert formáját adja meg (pl. Hi-fi – High tech). A befoglaló forma felejen meg a tárgy jellegének.	Az ismert sémák közül a tárgy jellegének megfelelő formát válassza ki. Egy tárgytípusnál 2-3 stílust, formavilágot is ismerjen (pl. ruhánál köznapi, sportos, elegáns).

	ragadják meg, de még nem igazán tudják a kapcsolatot megmagyarázni.		
ISMERETEK			
Anyag-, és szerkezet ismeret	Alig ismerik az alapanyagokat és a belőlük létrehozható szerkezeteket, és azt is inkább csak az óvodából, iskolából, például a hurkapálcát, papírlapot, kartont, homokot, gyurmát.	Ismerjen néhányat a tárgyalakotás modellező anyagaiból és a belőlük létrehozható szerkezetekből. (pl. papírlap – hajtogatott lemez szerkezet, hurkapálca – rúdszerkezet).	Ismerjen néhányat a tárgyalakotás alapanyagaiból és a belőlük létrehozható szerkezetekből. (pl. gipsz – öntés, fa – faragás, illesztés – keret, lemez szerkezet). Ki tudja választani a munkájához legmegfelelőbb anyagot és szerkezetet
Funkciók ismerete	Az emberi alapszükségleteket ismerik, úgymint munka, pihenés, főzés, tisztálkodás, öltözködés, szórakozás, sport, társasági élet. A szükségleteket kielégítő tárgyakat, bútorokat is ismerik, de a funkció ellátására alkalmassá tévő tulajdonságok közül többnyire csak egyet tudnak megnevezni.	Ismerje a köznapi élet funkcióit, és a hozzájuk kapcsolódó tereket, tárgyakat.	Meg tudja határozni egy közismert funkció alapján, hogy mit kell tudjon a tárgy, a tér.(pl. az alváshoz nyugodt, csendes tér, környezet kell)
KÉSZSÉGEK			
Vizuális kifejezőkészség, ábraolvasás	Gondolataikat meg tudják jeleníteni rajzban, de az még elég sommás és a létező ábrázolási sztereotípiákhoz kötődik. Vetületi ábrázolás, metszetrajz használata az évek során egyre gyakoribb. Geometrikus papírmodellt el tudnak készíteni. A térkép olvasása és a használati utasítás értelmezése	Az ötletét le tudja skiccelni látszati, vagy vetületi ábrában. Egy közismert karaktert meg tud jeleníteni (pl. áramvonalat autónál). Megérti egy szerelési útmutató ábráját, ismerős vidék térképét.	A közlendőjének megfelelően használja a látszati és vetületi ábrázolást. Egy egyszerű tárgyról meg tud szerkeszteni egy háromnézőpontos műszaki rajzot. A látszati rajznak az elképzelt stílushoz igazodó jelleget tud adni. Tud térképet, útvonalrajzot, szerelési útmutatót olvasni.

	nem mindenkinek.	megy		
--	---------------------	------	--	--

Informális tanulás terv

Helyszínek:

1. Tájház a paraszti, polgári kultúra tárgyaival, kézműves technikák bemutatásával.
2. A település nevezetesebb épületei, jellegzetes épületegyüttese, utcaképe
3. Keramikus, textiles, modellező szakkör
4. A készítés műhelyei például hagyományos asztalos, lakatos műhely, bútór, edény, játék gyár.

Alkotók és művek

A modul alapvetően az alkotásra koncentrál, ezért nem jellemző rá a kiemelkedő alkotások és alkotók megismertetése. A 11. évfolyamon folyó kritikai tevékenység számára inkább iránymutatásként, mint kötelező példaként gyűjtöttük össze néhány elemezhető épületet, tárgyat, terméket.

Épületek, építészek:

Steindl Imre: Országház, 1904

Frank Lloyd Wright: Vízesés ház, USA, 1939.

Gropius: A Dessau Bauhaus épületegyüttese, Németország 1926

Pier Luigi Nervi: Palazzetto dello Sport, Róma 1957.

Maurice Koechlin és Emil Nougier: Eiffel torony, Párizs, 1889

Le Corbusier: A Ronchamp-i kápolna, Franciaország, 1955

Le Corbusier: Villa Savoy, Franciaország 1929

Felhőkarcoló, a legmagasabb ház: Skidmore Owings and Merrill: Burdusz Kalifa (828 m), Dubaj, Egyesült Arab Emírségek, 2010.

Hagyományos parasztház

Kockaház

Szóló utcai panelház, szovjet házgyár <http://epiteszforum.hu/szokolyai-gabor-okopanel-tajkep-varoskep-kep-a-tajban-kep-a-varosban>

Tárgyak

Szent Korona

A formatervezés klasszikusai:

1. Levi's farmer
2. póló (T shirt)
3. Kerékpár
4. Focilabda
5. Iphone

A magyar formatervezés gyöngyszemei

1. Rubik kocka, Budapest, 1974,
2. Breuer Marcell: Wassily szék, Dessau, 1925
3. Argentin motorvonat, Ganz Művek, Budapest, 1936-1940

Hivatkozások jegyzéke

Beleznay Éva (2013. szerk.): *Építő játékok 2. Kézikönyv pedagógusoknak*. Magyar Építész Kamara, Budapest

Bodóczy István (1982): *Sárkányépítés*. Műszaki könyvkiadó, Budapest

Bodóczy István (1998): *Feladatgyűjtemény és tanári kézikönyv a 7-12. évfolyamok számára*. Helikon kiadó, Budapest

Bodóczy István (2012): *Kis könyv a vizuális művészeti nevelésről*. Magánkiadás

De Bono, Edward (2007): *A hat gondolkodó kalap*. Manager Könyvkiadó Kft.

Conran, Terence (2003): *A lakberendezés kézikönyve*. Park Kiadó, Budapest

Gaul Emil (2001): *A tervező-konstruáló képességek szerkezete és fejlődése 12-16 éves korban*. ELTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest.

Gaul Emil (2005): *Épületek, építésszek. Tankönyv az építészeti környezetkultúra középfokú oktatásához*. Doktori értekezés. Magyar Iparművészeti Egyetem, Doktori Iskola, Budapest
<http://konyvtar2.mome.hu/doktori/ertekezesek/DLAertekezes-GaulEmil-2006.pdf>

Gaul Emil (2011): *A tárgy- és környezetkultúra és tantárgy-pedagógiája*, Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza. ISSN 2063 1952 <http://moodle.nyf.hu/course/view.php?id=30> vagy <http://repetha.detek.unideb.hu/szakmai-anyagok.html>

Gaul Emil (2014): *Fiatalok tárgyai*. Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza p. 144

Holland, John (1973): *Making Vocational Choices: a theory of careers*. Prentice-Hall

Kaposi László (2013 szerk.): *Módszertani segédlet a BÁBJÁTÉK és a BÁBKÉSZÍTÉS valamint a DRÁMA és SZÍNJÁTÉK tárgyak tanításához*. OFI. Budapest

Kárpáti Andrea (2005): *A kamaszok vizuális nyelve*. Akadémiai Kiadó, Budapest

Kárpáti Andrea és Gaul Emil (1998): *A tervezőképesség értékelése projekt módszerrel*. In. Varga Lajos (1998, szerk.): *Közoktatás - kutatás 1996 - 1997*. MKM, MTA Pedagógiai Bizottsága, Budapest.

Kimbell, Richard (1991): *The Assessment of Performance in Design and Technology*. School Examinations and Assessment Council, London.

Kimura, Katsu (1991): *Booxx*. Taschen Verlag, Köln

Mandel Róbert (1980): *Hangszerbarkácsoló*. Zeneműkiadó, Budapest

Mauss, Marcel (1923): Essai sur le don. Forme et raison de l'échange dans les sociétés archaïques. *l'Année Sociologique, seconde série*, 1923-1924. http://www.congoforum.be/upldocs/essai_sur_le_don.pdf Letöltve 2016.11. 05.

Norberg-Schulz, Christian (2004): Genius loci. In *Ökotáj* **33-34**. 2004. 65–75. o.

Pataki Tibor (1983): *Papírcsodák*. Ifjúsági Lapkiadó, Budapest

Preziosi, Donald (1979): *Architecture, Language and Meaning*, The Hague, 1979.

Purcell A. T. and Gero J. S. (1998): Drawings and the design process. *Design Studies* **19** (1998) 389–430

Radnainé Szendrei Julianna (1991): *Kristályformák*. Pergamen Kiadó, Budapest.

Sebestyén Ágnes, Tóth Eszter (2010): *Pécs gyerekeknek*. Hungarofest, Budapest

Séra László, Kárpáti Andrea, Gulyás János (2002): *A térszemlélet*. Comenius Kiadó, Pécs

Szalai András (2010): Az építészeti formaalkotás néhány művészetelméleti vonatkozása. In. *Építészforum*. <http://epiteszforum.hu/az-epiteszeti-formaalkotas-nehany-muveszetelméleti-vonatkozasa#sdfnote1sym> Letöltve 2016. 10. 23.

Szűcs Ervin (1988): *Rendszer és modell*. Tankönyvkiadó, Budapest

Tatai Erzsébet (2002): *Művészettörténeti ismeretek*. Enciklopédia Kiadó, Budapest

Tatai Mária (2003): *Az épített környezet*. Enciklopédia kiadó, Budapest

A modul adatai Cím: Tárgy és környezetkultúra
Kutató: Gaul Emil

Közreműködők a 2016/2017. tanévben

Pedagógus neve	Iskola neve	évfolyam
Móricz László Péterné	Lázár Ervin Általános Iskola, Budapest	5.
Szász Regina	Újpesti Szigeti József Utcai Általános Iskola	5a. 5b.
Karsai Júlia	Budapest VI. Kerület Bajza Utcai Általános Iskola	5. 5.
Mészáros Zsuzsanna	Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	9.
Póczos Valéria	Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	9.
Záchné Ádám Izabella	Kovács Pál Baptista Gimnázium, Rákospalota	9a. 9b.

5-11. osztály három évfolyamban három tanéven keresztül, hat féléves időtartamban (felmenő rendszerű iskolakíséret).

5. osztályos tanítási - tanulási programok A tárgy-, és környezetkultúra tanítása modulhoz

SZERZŐK:

PEDAGÓGIAI PROGRAM:

Gaul Emil, Nyíregyházi Egyetem, Vizuális Kultúra Intézet

TANÍTÁSI-TANULÁSI PROGRAMOK:

Móricz László Péterné, Lázár Ervin Általános Iskola

Szász Regina, Újpesti Szigeti József Utcai Általános Iskola

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

a tárgy- és környezetkultúra tanítása modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

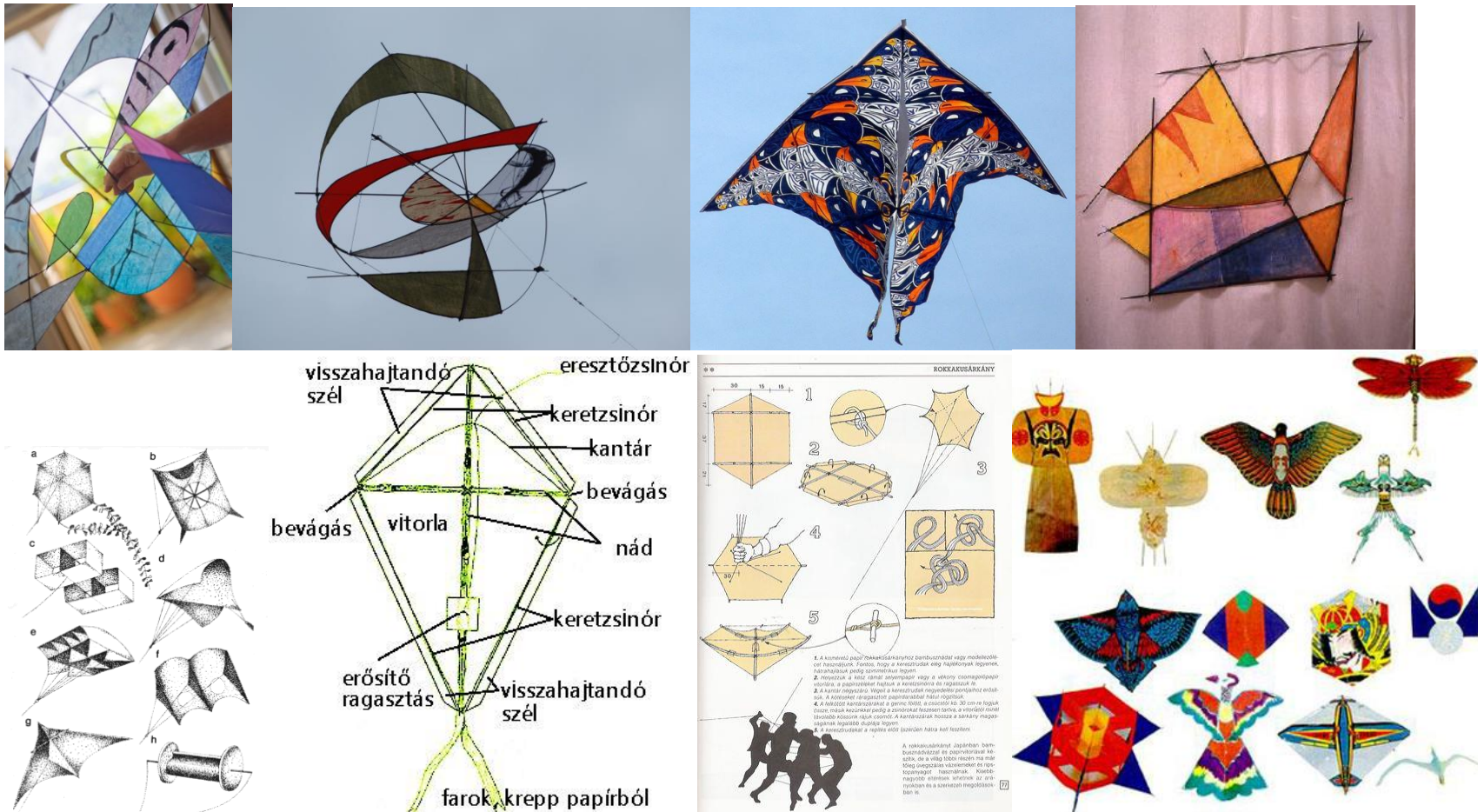
Szász Regina

*Újpesti Szigeti József Utcai Általános Iskola
(Budapest)*

Az 1. tanév részletes terve

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 februárjától. **Féléves óraszám: 17 óra (+ tavaszi szünet 1 hét), heti óraszám: 1óra.**

TÉMAKÖR: JÁRMŰMODELLEZÉS – PAPIRSÁRKÁNY

ÓRA	TÉMA, TANANYAG	AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGFORMÁK, MÓDSZERTANI JAVASLATOK	KOMPETENCIÁK (KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK)	JAVASOLT TANESZKÖZÖK. SZEMLÉLTETÉS	EGYÉB JAVASLATOK A TÉMAKÖRHÖZ
1.	Történeti háttér. Kínai papírsárkány. Kultúrtörténeti háttér. A repülés története. A levegő meghódítása. Sárkányos mese térbeli adaptációja Páros munka. A párokat én alakítom ki, figyelembe véve az integrációs lehetőségeket.	Frontális, tanári közlés Kooperatív rétegmunka SNI, BTM tanulók minél hatékonyabb bevonása a munkába A szociális kompetencia fejlesztése a közös együttműködéssel készített térkompozíció során. Közös megbeszélés, érvelés. Az egyszerű és összetett formák jellemzése.	Az anyanyelvi kommunikáció, a véleményalkotás képességének fejlesztése a műalkotások elemzésével Az intuíciós képességek fejlesztése a történeti példák bemutatásával. A megfigyelőképesség, a forma- és arányérzék, a térlátás, az anyaghasználati készség és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. A célirányos figyelem fejlesztése a formák adott szempontok szerinti megfigyelésével.		Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat Mesterséges forgásformák, pl. papírhengerek, konzervdobozok, edények gyűjtése. Az egyszerű és összetett formák jellemzése. Leonardo találmányai https://www.youtube.com/watch?v=lmDD-h6_ZQM
		Ábrázolási feladat: Folyamatok és változások megjelenítése szabadkézi rajzban. Az egymáshoz kapcsolódó formák térbeli helyzetének kifejezése takarással és tónusokkal. A termélység ábrázolása formakövető vonalakkal. A testesség megjelenítése különböző árnyalatú tónusokkal vagy színekkel.	Fejezze ki a térbeliséget, a fény-árnyék kontrasztot tónusfokozatokkal! Vegye észre a tanuló, hogy a formák lejjebb-feljebb helyezését, takarásával, méretváltoztatásával termélységet fejezhet ki! (Tk. 99. old.)		https://www.youtube.com/watch?v=ZfTyhUacWrs A repülés története https://www.youtube.com/watch?v=nKcdKEiMW1I

2.	Kivitelezés 1. Páros munka kooperáció Tervrajzok készítése Szerkezeti lehetőségek Felhasználandó anyagok megbeszélése.	Közös megbeszélés. A térbeli helyzet meghatározási módja viszonyítással. A lényegkiemelés, általánosítás és az esztétikai elemző képesség fejlesztése A tanulási képességek (tapasztalati úton szerzett ismeretek, kísérletezés, tevékenykedés, értelmezés, értelmező ábrázolás) fejlesztése.	Vegye észre a tanuló, és fejezze ki rajzban a látvány nézőponttól függő változásait (szemmagasság, rálátás, alálátás)! A térlátás fejlesztése érdekében rajzolja meg egy síkforma térformává alakulásának folyamatát! A megfigyelő és koncentrációs képesség, a tér- és formaérzék, a látvány értelmezésének és értelmező ábrázolásának képessége és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. A megfigyelőképesség, a térlátás, a forma- és arányérzék fejlesztése az egyszerű téri helyzetek leírásával és megjelenítésével. A térjelölési képesség fejlesztése a síkon. A legfontosabb vizuális jelek, szimbólumok értelmezésével.	Szemléltetés Projector, szakkönyvek, színes printek Eszközök A/3-as méretű papír, színes ceruza, színes papír, festék, ecset, tus, szivacs, ragasztó, selyempapír, sniccer, bambuszrúd vagy hurkapálcika	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat Drónok, repülő járművek https://www.youtube.com/watch?v=ba6kFeg e3CU https://www.youtube.com/watch?v=4pRdDs 34XHc Esetleg logótervezés. A repülő szerkezet arculata☺
3.	Kivitelezés 2. Páros munka kooperáció	A munka megsegítése, konzultáció, közös problémamegoldás	A megismerő, a befogadó és a kommunikációs képességek fejlesztése.	Szemléltetés	Esetleg logótervezés. A repülő szerkezet arculata.)

		Problémamegoldó gondolkodás, a kompozíciós készség és a kombinatív képességek fejlesztése. (Tk.100–101. old.)	Az önálló ismeretszerzési képességek és az aktivitás fejlesztése. A manuális készség fejlesztése a papírplasztikák készítésével (vágás, hajlítás, sodrás és ragasztás).	Projector, szakkönyvek, színes printek Eszközök A/3-as méretű papír, színes ceruza, színes papír, festék, ecset, tus, szivacs, ragasztó, selyempapír, sniccer.	
4.	Röptetés az iskola-udvaron. Dokumentáció tervrajzok beszedése, makettek raktározása, röptetés videózása Önreflexió írása	Térbeli tájékozódás, a topográfiai ismeretek fejlesztése a térképolvasással. Tanulságok megbeszélése	Cél a vizuális művészetekhez kapcsolódó szókincs gyarapítása. A tanuló legyen képes érthetően megfogalmazni vizuális élményeit!	Szemléltetés	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat

2. TÉMAKÖR: HANGSZER (FÚVÓS, ÜTŐS, HÚROS)

5.	Hangszerek rövid története. Egyéni munka. Tervkészítés. Ki, milyen hangszert készít? Anyagszükséglet megbeszélése. Vendégelőadó: GOLLOB BALÁZS újpesti hangszerkészítő a vendégünk☺	Frontális munka.	A konstruáló képesség, a vizuális ritmus- és egyensúlyérzék, a képzelet fejlesztése a forma átírásával, megszemélyesítésével és a felület szubjektív mintázásával. Projektfeladat: A digitális kompetencia (anyaggyűjtés számítógépen), a matematikai kompetencia (térépítés geometrikus formákból). A manuális készség és az anyaghasználati készség fejlesztése.	Szemléltetés Projector, szakkönyvek, színes printek Eszközök Grafitceruza, filctoll, tempera, A/4-es méretű rajzlap	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%BAv%C3%B3s_hangszerek https://www.youtube.com/watch?v=c76F1CHaTp4 https://www.youtube.com/watch?v=pYoTILB3bag https://www.youtube.com/watch?v=owyrpPBIIIQ https://www.youtube.com/watch?v=SPAGRwtawk https://www.youtube.com/watch?v=r5WQRLUL-aU
----	---	------------------	---	---	---

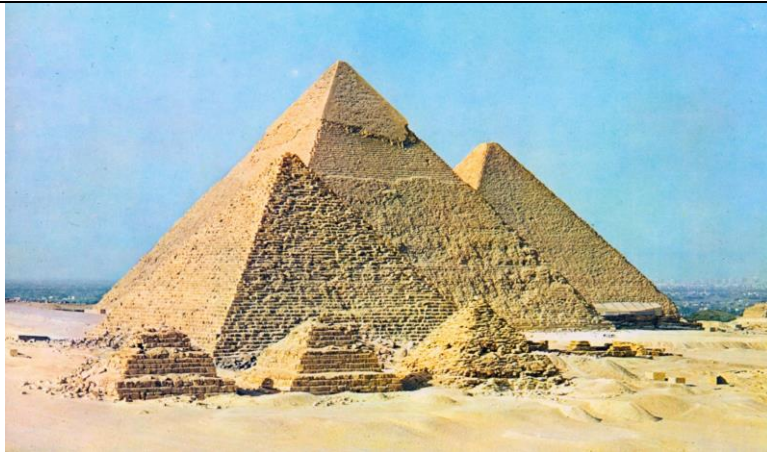
6.	Kivitelezés 1. Újrahasznosított anyagok, környezetvédelem re/öko-design	Tanári segítség, konzultáció, segítő magatartás	A megfigyelő és elemző képesség, az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a látvány értelmezésével és megbeszélésével. A digitális kompetencia, a kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia fejlesztése	Szemléltetés https://www.youtube.com/watch?v=00ezil7iN8A Felhasznált anyagok műanyag vödrök, mosószeres, gyógyszeres dobozok, fémdeszák. fémhúr, papírhengerek ,gumiszalag,...s tb.	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat
7.	Plakát készítése 60'-as évek pop-art stílusában Csoportmunka Művészettörténeti adalék, háttér Zenekar összeállítása A zene kiválasztása Zenekari próba	Ének-zene szakos kolléganő bevonása a szakmai, zenekari munkába.	A kombinatív képesség, az asszociációs képesség és a kreativitás (ötletesség és képzelet) fejlesztése az alkotó feladattal.	Szemléltetés ppt diák	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat https://www.google.hu/search?q=60-as+%C3%A9vek+plak%C3%A1tjai&biw=1109&bih=862&tbm=isch&bo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjO1ZWH9NPRAhXDcBoKHaFoDYAQsAQIFw https://www.youtube.com/watch?v=LsY4ihZCJL8

8.	Előadás: az iskola agorájában. Riport készítése a zenekar vezetőjével, a karmesterrel. Fényképek, videók készítése, dokumentáció Tanulságok megbeszélése. Önreflexió.	Kép és fogalom társítása	A kreativitás, a lényegkiemelés képességének fejlesztése és az érdeklődés felkeltése. Legyen képes a tanuló a közös zenélés legjellegzetesebb részleteit egyéni kompozícióban hangsúlyozni! Ismerje és alkalmazza a formai és színbeli kiemelés módjait! Az esztétikai elemző képesség, a problémamegoldó gondolkodás, az ismeretek alkalmazási képessége és a vizuális memória fejlesztése a tanult ismeretek adott feladatnak megfelelő felidézésével.	Szemléltetés	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat
9.	Víz világnapja Happy Hét 2017. március 20-24. ISKOLAI RAJZPÁLYÁZAT	Teljes tónusos vagy színes kép, a mondanivaló megfelelő minőségű kiemelésével A konstruáló képesség, a vizuális ritmus- és egyensúlyérzék, a képzelet fejlesztése a forma átírásával, megszemélyesítésével és a felület szubjektív mintázásával. A manuális készségek fejlesztése a vázolás és a tónusozás gyakorlásával. A színérzékenység, kompozíciós képesség fejlesztése a felületek dekoratív kialakításával. Cél: a kísérletező kedv	Az esztétikai-művészeti tudatosság (az alkotóképesség, a képzelet, a kompozíciós készség, a kreativitás és a találékonyság) fejlesztése a saját elképzelések ötletes megvalósításával. Cél, hogy tudjon a tanuló egy elvont fogalmat vizualizálni, képileg megfogalmazni – absztrakciós tevékenység. Alkalmazzon egyéni, ötletes megoldásokat, kerülje a sematikus	Szemléltetés: - korábbi diákmunkák bemutatása - internetes vizuális példák Eszközök: Szabadon választott filctoll, tempera /	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat Osztálydekoráció

		felkeltése és a kreativitás fejlesztése az alkotás élvezetének kialakításával.	megoldásokat, melyek minden évben előkerülnek. A megfigyelőképesség, a megjelenítő képesség, a tér-, forma- és színérzék, a kreativitás és az absztrakciós képesség fejlesztése a látott forma lényeges vonásainak kiemelésével, átalakításával és értelmező újra alkotásával.	akvarell, pasztellkréta, viaszkaré. technikák, vegyes technika alkalmazása A/4-es vagy A/3-as méret	
--	--	---	--	--	--

3. TÉMAKÖR: ÉPÜLET – MAKETT, TARTÓSZERKEZET MODELL, TÉRLEFEDÉS, KÁRTYAVÁR

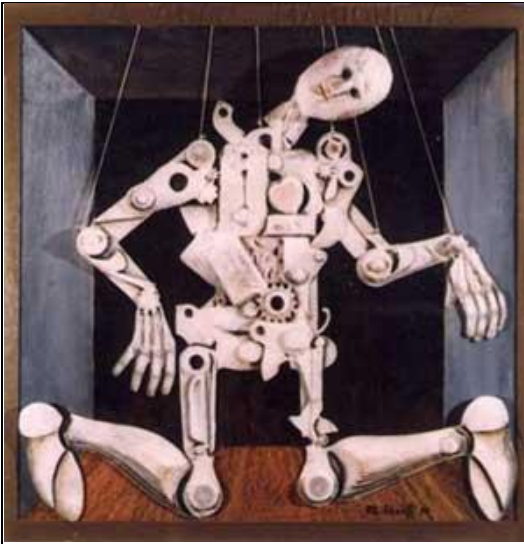

10.	Épület makett. Az év során már korábban tanult építészeti szerkezetek átismétlése. Boltív, oszlopok, Stonhenge, diadalív, piramis, kupola.	A tanulási képességek fejlesztése (megfigyelés, elemzés, értelmezés, értelmező ábrázolás) az alaprajz, a magyarázó ábrák és a rekonstrukciós tömegvázlat olvasásával, értelmezésével. Milyen házakban laktak a rómaiak? A pompeji lakóház rekonstrukciós rajzának értelmezése és a részletek magyarázata a tankönyv ábrái és a pompeji lakóházzal szülő leírás alapján. A római építészet vívmányainak megismerése néhány jellegzetes épület elemzésén keresztül (Colosseum, Pantheon).	A tanulási képességek (megfigyelés, értelmezés), a képi emlékezet, a problémamegoldó gondolkodás, az ismeretek alkalmazásának és rendszerezésének fejlesztése. Az ismeretek megerősítése eredeti alkotások megfigyelésével a múzeumlátogatás során, Cél: a művészeti emlékek élményszerű megismertetése. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térképolvasással. A megfigyelő és koncentrációs képesség, a tér- és formaérzék, a látvány értelmezésének és értelmező ábrázolásának képessége és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	Szemléltetés ppt diák tankönyv katalógusok	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat Szerkezeti rajzok átmásolása pauszpapírra. Pausz, ceruza, toll.
11.	Tervrajzok készítése. 3 fős csoportok kialakítása A csoportokat én alakítom ki, figyelembe véve az integrációs lehetőségeket.	A manuális készségek fejlesztése. Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése a művészettörténet szak szavainak megtanulásával. Cél: a tanulók kísérletező kedvének felkeltése.	Az anyanyelvi kommunikáció és a tanult ismeretek alkalmazási képességének fejlesztése a tankönyv ábráinak szóbeli magyarázatával. A képzelet, a kompozíciós készség, a díszítőkészség és az önkifejezés képességének fejlesztése.	Projector, szakkönyvek, színes printek Eszközök: Grafitceruza, filctoll, tempera, A/4-es méretű rajzlap, vonalzó, körző.	

12.	Épületmodell 1.	A rekonstrukciós rajzon megjelölt részletek értelmezése magyarázó szöveggel.	A megfigyelőképesség, a megjelenítő képesség, a tér-, forma- és színérzék, a kreativitás és az absztrakciós képesség fejlesztése a látott forma lényeges vonásainak kiemelésével, átalakításával és értelmező újra alkotásával. A megfigyelő és koncentrációs képesség, a tér- és formaérzék, a látvány értelmezésének és értelmező ábrázolásának képessége és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	Szemléltetés képanyag Eszközök fakockák, Ytong elemek, hungarocell, hurkapálcika, gyufaszál.	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat https://www.youtube.com/watch?v=sFo4n0xloWl
13.	Épületmodell 2. Kiállítás. Összegzés. Dokumentálás. Önreflexió.		Alkalmazzon egyéni, ötletes megoldásokat.	Szemléltetés képanyag Eszközök fakockák, ytong elemek, hungarocell, hurkapálcika, gyufaszál.	

4. TÉMAKÖR: MECHANIKUS JÁTÉK, MOZGATHATÓ FIGURA, MARIONETT BÁB, WAYANG

14.	A bábozás története. Árnyékszínház. Választható technika: marionett vagy wayang. Görög színházi maszkok. Érzelemábrázolás – mimika. (Tk. 69. old.)	Frontális feladatkiadás. Kérdve kifejtés, feladat meghatározás. A döntés segítése. Az alkotóképesség (az alkotó képzelet, a formafantázia, az ötletesség, az eredetiség, a problémamegoldó gondolkodás) és a kompozíciós készség fejlesztése. Törekvés az egyéni stílus, az eredetiség kialakítására.	Cél, hogy a tanuló ismerje a színházi maszkok fő jellemzőit. Legyen képes egy karakteres álarcot megtervezni és elkészíteni egyszerű eszközökkel, pl. papírkivágás. Tematika: Szabadon választott. Görög-római mitológia. Az anyanyelvi kommunikáció, a hatékony önálló tanulás és a véleményalkotás képességének fejlesztése a műalkotások elemzésével és a tankönyv szövegének megadott szempontok szerinti feldolgozásával. Cél, hogy a tanuló a választott technikát jól alkalmazza a tartalom kifejezésére. A római portrészobrok mimikájának elemzése. A karaktervonások és az emberi jellem kapcsolatának vizsgálata (tk. 85. old.).	Szemléltetés Projector, szakkönyvek, színes printek https://www.youtube.com/watch?v=L688v8o_5oI https://www.youtube.com/watch?v=RCveC4Yq6a0 A képzelet világa tankönyv 62–65. old. Tanári kk. 78–81. old. Irodalom: a görög mitológia szereplői, a görög istenek jellegzetességei.	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat Görög színházi ismertek ismételése. A képzelet világa tankönyv 58–61. old. illusztrációi. Tanári kézikönyv 76–77. old. (a feladatok megoldása). wayang: http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/wayang-puppet-theatre-00063 Könyvtári munka Kik voltak a Parthenon homlokzatát díszítő domborművek mitológiai szereplői, pl. a kentaurók és a lapithák. Miért
-----	---	--	--	---	--

			Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése a műalkotások tartalmának és mondanivalójának átélésével.	A képzelet világa tankönyv 68–69. old. illusztrációi. Tanári kézikönyv 84–87. old. (diákmunkák) A képzelet világa tankönyv 84–87. old. illusztrációi. Tanári kézikönyv 96–97. old.	harcoltak egymással az istenek és a gigászok, kikkel harcoltak az amazonok?
15.	Bábkészítés 1.	Egyéni munka. Tanári konzultáció. A díszítőkézség, a kompozíciós készség és az elméleti ismeretek alkalmazása az egyéni alkotói munkában. Portré, mozdulatvázlat, kroki. A karaktervonások és az emberi jellem kapcsolatának vizsgálata (tk. 85. old.).	Az ismeretszerzési, a tanulási és a kommunikációs képességek, továbbá a képi emlékezés fejlesztése. Kérdések segítségével alkosson véleményt a görög épületekről, és ismerje a műelemzés néhány módszerét!	Eszközök Grafitceruza, filctoll, vonalzó és esetleg körző; az illusztrációhoz: tempera, filctoll vagy olajpasztell.	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat Ókori fegyverek és harci öltözékek a trójai háború idején; milyenek voltak a divatos női és férfi viseletek, díszítőmotívumok, használati tárgyak.

		Egész alak körbe rajzolása. A római viselet jellegzetességei. (Tk. 84–87. old.)	Az önismeret, önkép kialakítása és az átélő képesség fejlesztése a saját érzelmek szubjektív kifejezésével. A manuális készség, az anyagismeret és az anyaghasználati készség fejlesztése az új technikák kipróbálásával. Tárgyak tervezése a megismert görög díszítőmotívumok kreatív alkalmazásával és azok kreatív áttervezésével. Az esztétikai elemző képesség, a problémamegoldó gondolkodás, az ismeretek alkalmazási képessége és a vizuális memória fejlesztése a tanult ismeretek adott feladatnak megfelelő felidézésével.	Karton, iratkapocs, zsinór, Miltonkapocs. Frottázs, tus, filctoll, akvarell, tempera, festékfújás, fröcskölt papír készítése, pasztellkréta, vegyes technikák, papírbatik, viaszkar, felületalakítás növényekből, nyomatkészítés természeti formákról, fénymásolat.	Milyen lehetett a trójai faló? Történetek az ókori görög színház működéséről. A korabeli színházi előadás jellemzői. A színházi előadás műfajai: tragédia, komédia. A görög mitológiai történetek feldolgozása dramatikus formában. A történetek előadása maszkokban, a színházi fogalmak alkalmazásával (feszültség, konfliktus).
16.	Bábkészítés 2.	Egyéni munka. Tanári konzultáció.	Cél, hogy a tanuló a választott technikát jól alkalmazza a tartalom kifejezésére.	Eszközök	Gyűjtőmunka / Kiegészítő feladat

		Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése a művészettörténet szakszavainak megtanulásával. Felületképzés különböző anyagokkal. (Tk. 116–117. old.)	Ismerje és alkalmazza a formai és színbeli kiemelés módjait. A kooperációs képességek és a problémamegoldó gondolkodás (önállóság, kezdeményezőképeség, szervezőképeség) fejlesztése a közös kompozíció megtervezésével és összeállításával.	Grafitceruza, filctoll, vonalzó és esetleg körző; az illusztrációhoz: tempera, filctoll vagy olajpasztell. Karton, iratkapocs, zsinór, Milton-kapocs.	Filmrészletek, pl. Trója, sportversenyek, Plakátkészítés.
17.	Előadás. Összegzés. Dokumentálás. Önreflexió.	Közös munka. A szociális kompetencia fejlesztése a közös munka örömének ösztönző megtapasztalásával.	Az anyanyelvi kommunikáció, a hatékony önálló tanulás és a véleményalkotás képességének fejlesztése.		
18.	ÉV VÉGI ÖSSZEFOGLALÁS				

Tanulói munkák:

MEGJEGYZÉS

SNI / BTMN tanulók integrálásának lehetőségei

1. Művészettörténet (elméleti anyag feldolgozása)

- képfelismerés
- szövegértés
- régi könyvekből tabló készítése
- gyűjtómunka / kiselőadás / ppt prezentáció
- egy adott remekmű megadott szempontok szerinti elemzése
- múzeumi / kiállítási bemutató

2. Tehetséggondozás (rajzi készségek fejlesztése):

- általában jó rajzi / ábrázolási / vizuális gondolkodásbeli készséggel rendelkeznek
- egyéni megsegítés
- nem alkalmazom a monotonitást, mert azt rosszul tűrik
- súlyozott értékelés: elsősorban a szorgalmat, a hozzáállást értékelem.

Felhasznált irodalom:

Bodóczy István: Papírsárkány / Műszaki Kk., 1988.

Gaul Emil: Tervezzünk Tárgyakat Pályázat tanulságai, In: Kárpáti Andrea Középiskolai tantárgyi feladatbankok 2. kötet. Budapest Országos Köznevelési Intézet (OKI), 1997. pp. 89-105.

Gaul Emil: Vizuális nevelés, In: Szerk.: Báthory Z, Falus I Tanulmányok a neveléstudomány köréből, 2001 Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottságának kiadványa. Budapest Osiris Kiadó, 2001. pp. 416-429.

Imrehné Sebestyén Margit: Tanmenetjavaslat a rajz és vizuális kultúra tanításához a 5. évf. számára Apáczai Kiadó, Budapest, 2013.

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

a tárgy- és környezetkultúra tanítása modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Móricz László Péterné
Lázár Ervin Általános Iskola
(Budapest)

Az 1. tanév áttekintése

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017. februártól

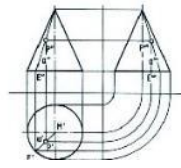
TÉMA	IDŐ- GÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ
A pedagógiai koncepcióból. Tárgy és környezetkultúra Játékszer, modellezés TÉMAKÖR Épületmodell I. Papírszalag hajtogatása, rajzolása, szögletes és S- alak A fény-árnyék térkifejező szerepe (felülnézet vizsgálata) II. A Monge-féle 3 képsíkos vetületi ábrázolás rendszere Hengeres testcsoportok axonometrikus illetve vetületi képei Kisautó vetületi képe III. Axonometrikus ábrázolás, Cavailer-féle axonometria, négyzetes alapú gúla szerkesztése	Tanóra, számmal, kb., a tanév végén pontosítjuk 1 óra 1 óra 1óra 1 óra	A megvalósító tanár tervezi meg. Itt csak megnevezés, alább, a részletes tervnél értelmező leírás Sík és tér kapcsolata. Önárnyék, vetett árnyék. Szögletes formák, élek. Sík és tér kapcsolata, térlátás fejlesztés axonometrikus (tengelyméretes ábrázolás) egyméretű	Tantárgyak és résztémák, amelyekkel kapcsolódunk hozzájuk technika anyagismret, tárgy-épület tervezés>alaprjz>metszeti rajzok>statikai megoldások matematika>monge-féle vetület>cavalier axonometria> történelem>művészettörténeti témák földrajz>éghajlat és építészeti megoldások geometria>kicsinyítés, vetületek, arányok matematika technika

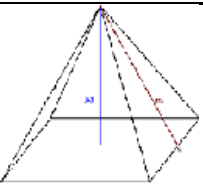
IV. Építkezés térben adott mértani testekkel az emberi test arányainak összefüggésében alaprajz készítése Tónusos rajz készítése a legjobban sikerült alkotásokról	1 óra	ember és az épített környezet kapcsolata- funkció és forma	történelem érzelmi intelligencia
V. Építészeti szerkezeti megoldások –térlefedések- a különböző művészettörténeti korokban Vázlatrajzok, szerkezeti rajzok készítése, elemzése	1 óra	Oszloprendek; térrendszerek; építőanyagok	történelem biológia
VI. Iskola a Marson vagy Csodapalota Elemző munka vázlatok készítése az ötletek alapján alaprajz, nézeti kép	2 óra	gondolattérkép működés, használhatóság, környezetbe való illeszkedés; ötletek	digitális kompetencia természettudományos kompetencia
VII. Iskola a Marson vagy Csodapalota térkonstrukció kivitelezése	1 óra	Kivitelezés, anyagok ,méretek,	esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
VIII. Értékelés, az elkészült munkák bemutatása	1 óra	A környezet és az épületek viszonya	technika
Külső tér és az épület viszonyai rajzos elemzés	1 óra		hatékony önálló tanulás
X. Mesebeli lény grafikus rajza	1 óra	Felületképzés, felületalakítás, komponálás.	társas kompetenciák esztétikai véleményalkotás kritikai érzék

Az 1. tanév részletes terve

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 februárjától

TÉMA	IDŐ-IGÉNY	FEJLESZTÉSI CÉLOK:	TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGFORMÁK,	MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
A fenti táblázatból	Tanóra, kb.	Attitűd, képesség, készség, ismeret	Értelmező leírás, amelyből egy tanító (az 1. modulban), illetve rajztanár megérti a résztéma lényegét. Mit fognak csinálni az adott résztéma feldolgozásakor?	(Munkáltatás, elemzés, vita, magyarázat, házi feladat, projekt) (Frontális, egyéni, páros, kiscsoportos,)	Alternatívák is megadhatók.	Alkotó neve, mű címe, készülés éve, technika (pl. olajfestmény)
I.	1 óra	Tárgy és környezetkultúra Vizuális kommunikáció megfigyelőképesség, a forma- és arányérzék, a térlátás Problémaérzékenység	Papírszalag hajtogatása, rajzolása, szögletes és S-alak A fény-árnyék térkifejező szerepe (felülnézet vizsgálata) Sík és tér kapcsolata. Önárnyék, vetett árnyék. Szögletes formák, élek. Fejezze ki a térbeliséget, a fény-árnyék kontrasztot tónusfokozatokkal!	megismertető óra, tanári előadás, tanulói alkalmazás páros munka	Különböző nagyságú papírcsíkok, papírszalag, ragasztó, olló, grafitceruza,	

			A papír alakíthatósága, formák hajlékonysága Rajzolás, tónushasználat, arányérzék, térlátás, rész-egész viszonyok, térábrázolás. A kezdeményezőkéesség fejlesztése			
II.	1 óra	komplexitás visszacsatolás Vizuális kommunikáció új ismeretközlés tudományosság Sík és tér kapcsolata, térlátás fejlesztés kreatív gondolkodás képzelet, térlátás elvonatkoztatás összefüggések megismerése térlátás, kreatív gondolkodás, matematika kompetencia, összefüggések	II. A Monge-féle 3 képsík vetületi ábrázolás rendszere Hengeres testcsoportok axonometrikus illetve vetületi képei Kisautó vetületi képe , Takarás, lejjebb-feljebb, előtte használat Monge- féle vetületi rendszer: vetületi kép képsíkok, tengelyek merőleges és párhuzamos vetítés	új ismereteket feldolgozó óra analizáló óra, tanulói és tanári közös munka	szerszertőeszközök, ceruza, képsíkmodell, színes, mértani testek: henger, kocka amelynek oldalai különböző színűek, téglatest, kúp ... tanári bemutató, táblai rajz	 Ppt.

III.	1 óra	Vizuális kommunikáció tudományosság fokozatosság aktivizálás térlátás, kreatív gondolkodás, matematika kompetencia, összefüggések	III. Axonometrikus ábrázolás, Cavailer-féle axonometria, négyzetes alapú gúla szerkesztése axonometrikus (tengelyméretes ábrázolás) egyméretű (izometrikus axonometria)	tanulópárok tanári segítség gyakorló óra, közös munka tanári bemutató	képsíkmodell, ceruza, szerkesztőeszközök, rajzlap ppt.	
IV.	1óra	Tárgy és környezetkultúra új ismeretközlés tudományosság komplexitás visszacsatolás kreatív gondolkodás képzelet, térlátás elvonatkoztatás összefüggések megismerése Fantázia, kreativitás Térszemlélet Formaérzék komplexitás visszacsatolás	IV. Építkezés térben adott mértani testekkel az emberi test arányainak összefüggésében alaprajz készítése Tónusos rajz készítése a legjobban sikerült alkotásokról	A tér és a sík kapcsolata tónusfokozatok, a fény és árnyék -ön és vetett árnyékok térkifejező, értelmező szerepe emberi test arányai ember és az épített környezet kapcsolata- funkció és forma	páros munka majd egyéni alkotás	kisméretű mértani testek, karon papírcsíkok grafitceruza, rajzlap modell fából – mozgatható Barcsai Jenő: anatómiai atlasz

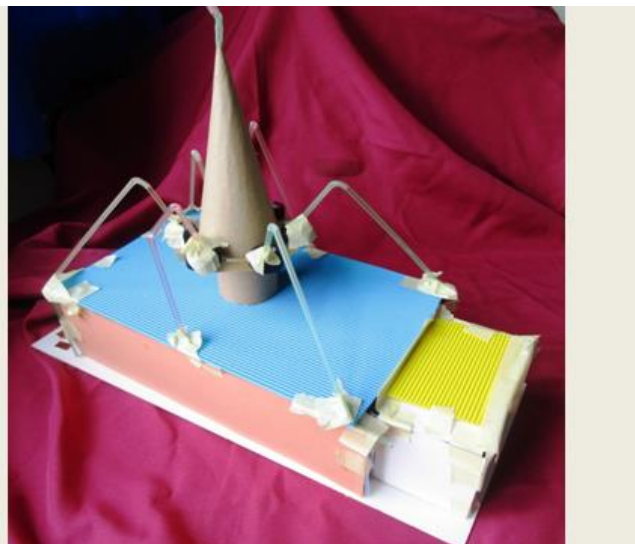
		kreatív gondolkodás képzelet, térlátás elvonatkoztatás összefüggések megismerése Technológiai érzék, konstruáló képesség				
V.	1óra		V. Építészeti szerkezeti megoldások – térlefedések- a különböző művészettörténeti korokban Vázlatrajzok, szerkezeti rajzok készítése, elemzése	Oszloprendek: GÖRÖG- dór, ion, korinthuszi RÓMAI, kompozit Térrendszerek: bazilikális, álbazilikális, csarnok Boltozatrendszerek: dongaboltozat, római keresztboltozat, román keresztboltozat, kupola, függő kupola, csegelyes kupola, álboltozat, valódi boltozat, vasbeton héjszerkezetek építőanyagok: faragott kő, beton, vasbeton, tégl, agyag	páros munka egyéni munka megismertető óra, tanári előadás, tanulói alkalmazás	ppt Ámon Rá-templom hüposztije; Szárnys Niké temploma; Colosseum; Pantheon; vonalzó, szerkesztőeszközök feladatlap
VI.	1óra	Rajzolás, szóbeli és rajzi jellemezés. Megértéshez kötődő következetesség, produktív képzelet, kreativitás. Kapcsolódás:	VI. Iskola a Marson vagy Csodapalota Elemző munka vázlatok készítése az ötletek alapján alaprajz, nézeti kép	vázlatok gondolattérkép készítése Szempontok: működés, használhatóság marsi viszonyok, felszín, életfeltételek, szükségleteink	csoportmunka páros munka tanulói alkalmazás -tanári magyarázat Vita, megbeszélés Hat kalap:	Ppt.: ceruza, filctollak, rajzlap fénymásolatok

		technika, matematika, földrajz tantárgyakhoz Vizuális memória, befogadás. Rajzolás, szóbeli és rajzi jellemzés. Megértéshez kötődő következetesség, produktív képzelet, kreativitás. Technológiai érzék, konstruáló képesség.		környezetbe való illeszkedés térbeli, társadalmi-; külső forma, terek, térrendszerek választott anyag építési mód anyag Ötletek: kivitelezhetőség- elemek összeépíthetősége, összeszerelhetősége ezek anyagai Milyen részei legyenek	tények, érzések, előnyök, ellenvetések, ötletek, folyamat	szerkesztő eszközök ötlettérkép hasonló megoldások elem
VII.	2x 45 perc	Művészettörténet Tárgy és környezetkultúra Vizuális memória, befogadás. Rajzolás, szóbeli és rajzi jellemzés. Megértéshez kötődő következetesség, produktív képzelet, kreativitás. Színérzék, színhasználat, variációk. Kreativitás, variációk megalkotása. Alkotás, önkifejezés. Arányérzék, eredetiség. Kompozíciós készség.	VII. Iskola a Marson vagy Csodapalota térkonstrukció kivitelezése	A tervek véglegesítése, az elkészítendő modell anyagának kiválasztása, ezek összeszerelésének megbeszélése: mely anyagot mivel tudunk és hogyan összeilleszteni úgy, hogy az stabil legyen! Méretek megbeszélése: arányosan kisebb legyen: léptékadó tárgy vagy ember, arányok, esztétikum	páros munka egyéni munka tanári korrekció	Anyagok: fólia, alufólia, szívószálak, műanyag dobozok, papírcsíkok, kisméretű műanyaglapok, ragasztó, színes átlátszó műanyag, az esetleges összeszereléshez szükséges anyagok Folyamatos megbeszélés: az esetleges kudarcok, félregondolt megoldások

		Alkotóképeség Problémamegoldó képeség				
VIII.	1óra	Vizuális kommunikáció Tárgy és környezetkultúra Kreativitás. Rajzolás, tervezés (vizuális fantázia). Matematikai kompetenciák. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás	VIII. Külső tér és az épület viszonyai rajzos elemzés	Színek hangulati hatása A környezet és az épületek viszonya, marsi táj esetleges kiegészítésekkel: kertek, szökőkutak, utak vagy közlekedési lehetőségek, egyéb tárgyak	Egyéni munka, páros munka Hf.: Marsi szökőkút tervek: Mi a funkciójuk? Mi folyjon belőlük? vagy Berendezés, viselet, járművek, tervezése.	Ppt.: Rétfalvi Sándor tájszobrai Barokk kerttervek ceruza, színes, filctollak, tempera, vegyes technika Land art
IX.		Döntéshozatali képeség Önismeret, önértékelés, önszabályozás Ítéletképeség.	IX. Értékelés, az elkészült munkák bemutatása	Vélemény: tudatos legyen, a tetszéssel kapcsolatosan legalább egy szempontot nevezzenek meg	egyéni véleményalkotás	elkészült munkák

X.		Kifejezés, képzőművészet új ismeretközlés, alkalmazás ismeretbővítés Alkotás, önkifejezés. Kreativitás. Arányérzék, eredetiség. Kompozíciós készség. Színérzék, színhasználat, variációk.	X. Mesebeli lény grafikus rajza Felületképzés pontthalmazzal, vonalráccsal	Felületképzés, felületalakítás, komponálás. Fogalmak, természeti jelenségek megjelenítése ponttal, vonallal, különböző vonalminőségek létrehozása (vizuális megismerő képesség)	egyéni munka tanári bemutató	Rajzlap, tűfilc vagy golyóstoll
----	--	---	---	--	---	--

Tanulói munkák:

5. osztályos tanítási - tanulási programok A kortárs képzőművészet tanítása modulhoz

SZERZŐK:

PEDAGÓGIAI PROGRAM:

Geisbühl Tünde, Kölcsey Ferenc Általános Iskola

Nagy Imre Magyar Képzőművészeti Egyetem, Tanárképző Tanszék

Pók Tímea, Kőbányai Szent László Gimnázium

Sinkó István, Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium és Kollégium

Wrobel Péter közreműködésével, Kőbányai Szent László Gimnázium

TANÍTÁSI-TANULÁSI PROGRAMOK:

Geisbühl Tünde, Kölcsey Ferenc Általános Iskola

Pénzár Ágnes, Pécsi Tudományegyetem Gyakorló Általános iskola, Gimnázium és Szakközépiskola Deák

Ferenc Gimnáziuma és Általános Iskolája

PEDAGÓGIAI PROGRAM

A KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZE TANÍTÁSA

Geisbühl Tünde, Nagy Imre, Pók Tímea, Sinkó István
(Wrobel Péter közreműködésével)

Alapelvek, célok – szemléletmód

Célok

A program az érvényben lévő Nemzeti Alaptanterv (2012) céljait, alapelveit elfogadja, de a hangsúlyt még inkább az *aktív, cselekvő megismerésre* helyezi, különös tekintettel a megismerés sajátosságainak megtapasztalására és feltárására. Ezért a megtapasztalható világ tág köréből merít, és ehhez társítja a kortárs művészet példáit. E művekhez kapcsolódva a megismeréshez *általánosan szükséges képességeket* kívánja fejleszteni. A környezet feltárása kiterjed a belső környezetre is, és ebben kiemelt hangsúly esik a megismerés folyamatára és jellemző módozataira.

Mentális reprezentációink bizonyos karakterizálható formái a műalkotások példáival jeleníthetők meg. A tapasztalatok értelmező megközelítése során a módszerek között is helyet kap a *reflexió* és az *önreflexió*, és az ezzel kapcsolatos műalkotások is.

A gondolkodás fejlesztése művészeti tevékenységgel

A legáltalánosabb értelemben megfogalmazható cél a gondolkodás fejlesztése a művészeti megközelítési módok és a művészeti tevékenység segítségével. A kortárs művészet jelenségeit, példáit használjuk fel arra, hogy szélesebb körben is érvényesíthető képességek kibontakozását segíthessük velük. A teljes körű, *egészséges fejlődés* olyan cél, amit a legtöbb pedagógiai program a sajátjának tekint. Ehhez mi hozzátesszük azt, hogy figyelembe kell venni az agykéreg két felének funkcionális aszimmetriáját, és arányosan, kiegészítő módon kell működtetnünk verbális és vizuális befogadó rendszerünket (Hámori, 1985, 144). A vizuális nevelésre fókuszáló fejlesztéstől nem áll távol az integratív szemlélet sem. Célunk az is, hogy a műveltség területei között lehetséges *kapcsolatok* feltárását a tanulás folyamatába is bevonjuk.

A fejlődést a következő általános képességek körében kívánjuk támogatni

- kezdeményezés
- kísérletezés
- feltárás (megtapasztalás – megélés - megértés)
- asszociáció
- elemzés – kombinálás
- probléma kiemelés (meghatározás, azonosítás)
- koncepció alkotás, tervezés
- döntés
- kifejezés (kommunikáció több csatornán, csatornaváltással)
- folyamatszervezés (a megvalósítás során)
- megoldás (komplex elméleti és gyakorlati)
- összetett építkezés
- kifelé irányuló reflexió

- befelé irányuló reflexió (önreflexió)
- tapasztalatok az alkotófolyamatról
- fogalmi bázis a tág értelemben vett alkotófolyamathoz
- rugalmas gondolkodás
- együttműködés
- motiváció

A *képességek kialakításának minőségére* helyeződik a hangsúly, és ez alá rendelődik az elsajátítandó ismeretek köre.

Új tanulási formák

Nem az egyszerűtől az összetett irányába tartó építkezés elve felel meg a megismerés természetesebb szempontjainak, hanem az összetett helyzetben szerzett tapasztalatoknak az értelmezése, rendszerezése, absztrakciója, modellek alkotása. Fontos cél a környezet megismerése és a megismert elemek bevonása egy olyan nyitott rendszerbe, mely az elemek sokféle kapcsolódásra ad alkalmat, így a mi szempontunkból kiemelt jelentőségű vizuális információs kapcsolódásokra is. A megismerés folyamatának jelentős fázisa a kutatás és kísérletezés, amikor a jelenségek sokasága kerül felszínre. A kísérletező, felfedezőseken alapuló tanítási, tanulási módszer (*Inquiry Based Learning*) pedagógiai modellje a vizuális nevelésben is jól alkalmazható. Fontos feladat ezeknek a tapasztalatoknak megőrzése az alkotó megközelítés számára.

A környezet vizuális módszerekkel történő megismerése során *magának a megismerésnek a sajátosságai* is feltárulhatnak előttünk. Ez a tudás igen tág körben érvényesíthető, és *szellemi eszközzé*, munkamódszerré válhat. A kezdeményező megközelítést érdemes összekapcsolni a reflexió eszközeivel. Saját aktív részvételünk folyamatát is érdemes regisztrálnunk, és elemeznünk. Ez alkalmat ad számunkra, hogy módosítsunk a megközelítésünkön, és tágíthassuk szellemi eszközeink körét. Bár felfogó rendszerünk működése által már az észlelés szintjén automatikusan rendszerbe szerveződnek a benyomásaink, mégis külön figyelmet kell szentelni annak a folyamatnak, mely során tudatosan bontakoztatunk ki rendszert.

A célok vázlatos megfogalmazását azok megvalósítása követi, és ez nem volna lehetséges olyan szerkezet kialakítása nélkül, amely az egész és a benne foglalt részek megformálását, elrendezését szolgálja, és ezzel egyben a kommunikációra is esélyt teremt. Az invenció mellett ez az alkotó megközelítés másik fő jellemzője. Az alkotófolyamat leírható úgy is, mint az invenciók és a rendszerré szervezés egymásra következő lépéseinek összetett folyamata (Taylor, 1983. 145; Ginnis, 2007. 42). Az alkotófolyamatnak ez a sajátossága kiterjeszthető a megismerésre is. Ezért fontos az, hogy *személyesen alakíthasson ki rendszert* az, aki tanul. Az is fontos, hogy személyes céljain túl *az együttműködés céljait is magáénak fogadja el*, legyen képes csoportban dolgozni, és csoporttársaival együtt fogalmazni meg közös célokat és kidolgozni a megvalósítás módszereit. Ez rugalmas gondolkodást, a változó körülményekhez való alkalmazkodást igényel.

Nevelési, fejlesztési célok (képességek, ismeretek, attitűdök fejlesztése)

Munkája során a tanár az alábbi fejlesztési célokat egymással összehangolva, egységes folyamatként valósítsa meg

- Az inspirálódás önálló, személyes forrásainak kitágítása,
- A nyitottság, a befogadó képességcsoport tevékenységbe ágyazott fejlesztése

- A rugalmasság, a kombinációs készség és a nézőpontváltás képességének erősítése
- Kapcsolatok, összefüggések felismerésének fejlesztése az egymáshoz közelebb és az egymástól távolabb eső területeken
- Egyre differenciáltabb, összetettebb, kifinomultabb döntési folyamatokban való jártasság fejlesztése
- Az egységgé szervezés képességének kibontakoztatása mind konkrét képi, tárgyi, gondolati szinten, és e szintek között is
- Együttműködési képesség fejlesztése a másokkal való együttgondolkodás és együttes tevékenység során
- Reflexiókra való érzékenység, és az empátia fejlesztése
- Az önállóság és az egyéni kezdeményezés erősítése
- A reflexió és az önreflexió képességének kibontakoztatása

Várható eredmények

- Közvetlenebbé válik a diákok viszonya a kortárs művészettel.
- Több kapcsolódási pontot tudnak kialakítani általános tapasztalataik és a műalkotások között.
- Jobb lesz az átjárás az egészben való és a részletekben való megragadás között, ezáltal fejlődik a problémamegoldó képesség és a folyamatban való gondolkodás képessége. ennek az előnye várhatóan kihat a tanulás más területeire is.
- Erősödnek a kapcsolatok a gyakorlati megközelítési módok és az elméleti megközelítési módok között.
- Felismerhetőbbé válik a lappangó (tacit) tudás, mint forrás szerepe a diákok számára, miközben a tiszta, világos (explicit) forma megteremtésére tesznek kísérleteket.
- Általában véve fejlődik a kreativitás, ezen belül a nézőpontváltás, a rugalmasság, az eredeti megközelítés képessége.
- Az empátia jobban érvényesül a diáktársak között, tovább differenciálódik, és kiterjed a kortársakhoz és a társadalmi és művészeti szereplőkhöz való viszonyokra is.
- A személyiség fejlődésének részeként fejlődik a kritikai szemlélet és az önismeret
- A bizonytalanság tűrésének és a kudarc elviselésének a képessége javul, ezzel összefüggésben nő a kísérletező kedv.

Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban

A közvetlen tapasztalatok megerősítik, hogy azok a gyerekek, akik megfelelő szituációban találkoztak kortárs művekkel, alapvetően érdeklődőek, mivel közel áll hozzájuk azok kifejezőmódja és látásmódja, hiszen mindez a napi vizuális élményeikkel is szinkronban van. Ez az elfogulatlan, közvetlen viszony lehet számukra a művészettel való ismerkedés első lépcsője, ami nem követel tőlük túlzott kezdeti erőfeszítést, előtanulmányt, és ez azonnali pozitív élményt, motivációt jelent számukra.

A pedagógusok megfelelő szemlélete biztosíthatja, hogy ez tartósan fenn is maradjon. A modul fenntartható akkor, ha a pedagógusok szemléletformáló, ismeretbővítő továbbképzésben részesülhetnek. Kiemelt szerepe van annak is, hogy a szakmai fejlődéshez szükséges információforrásokat és taneszközöket könnyen el tudják érni.

Tartalmak és módszerek *A modul innovatív tartalma*

Tartalmában a program a környezethez és a belső folyamatokhoz fűződő tapasztalatot és tudást széles körre terjeszti ki. A művészeti példákat a kortárs művészet köréből választja. A program arra alapoz, hogy a megismerés folyamatában *az analógiák mobilizáló szerepet tölthetnek be*, átjárást biztosítanak a különböző területek között.

A tantárgyban úgy jelennek meg az ismeretek, hogy változatos módon tudjanak kapcsolódni más műveltségterületek képességfejlesztési céljaihoz. A Vizuális kultúra tantárgyhoz készült modulunk programjában szerepelnek más tantárgyakban is oktatott ismeretek, amelyek segítik a vizuális képességfejlesztés *integrálódását* az iskolai fejlesztés egészébe.

Programunk épít a már meglévő, összetett tapasztalatokra, a korábban megszerzett ismeretekre. Kiindulópontnak tekinthető az a szemléleti megközelítés, amely nem tiszta lapként kezeli a tanuló embert, hanem olyanként, aki az őt érő hatások és saját tapasztalatai szövedékében él. A tanuló *képes rá, hogy ő maga kezdeményezzen*. Nem az egyszerűtől az összetett irányába tartó építkezés elve felel meg a megismerés természetesebb szempontjainak, hanem az összetett helyzetben szerzett tapasztalatoknak az értelmezése, rendszerezése, absztrakciója, modellek alkotása. Ezzel párhuzamosan az alulról felfelé építkezés is szükséges, mert e nélkül egyes képességek kifejlődésének hiányában a további lehetőségek lezárulhatnak.

Célunk a belülről motivált, cselekvő megközelítés. Az aktív megismerés folyamán új megközelítési módokat előhívó, innovatív attitűd bontakozhat ki. A tényszerű ismeretekből a fantázia által új összefüggés generálódhat. A tudás bármely területéhez kapcsolódó ötletnek, meglátásnak szerepe lehet az alkotó képességek kibontakoztatásában.

A racionális – irracionális összekapcsolása (fantázia)

Ha a megismert, tényszerű, oksági rendszerből kilépünk, váratlan, a rendszertől távoli, független lehetőségek bukkanhatnak fel, melyek nem magyarázhatók meg hitelt érdemlően a megszokott módon – a keretektől ki kell lépni, ez a feltétele annak, hogy valami új jelenhessen meg.

Célok megfogalmazásának generálása és döntési helyzetek biztosítása

A képzőművészet bizonyos kortárs jelenségei a megismerés kezdeményező, cselekvő formáit erősíthetik meg bennünk, és ez alkalmat ad arra, hogy döntési helyzetekben próbálhassuk ki magunkat. A tanuló ember számára biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy célokra szerveződő tevékenység és döntések során szerezhessen tapasztalatokat. Biztosítani kell, hogy hathassanak rá mind a személyes, mind a közös célok. Ennek kiemelkedő szerepe van a személyiség alakulásában.

Lehetőség teremtése rendszer kialakításának közvetlen megtapasztalására

Bár felfogó rendszerünk működése által automatikusan rendszerbe szerveződnek a benyomásaink már az észlelés szintjén, mégis külön figyelmet kell szentelni annak a folyamatnak, mely során tudatosan bontakoztatunk ki rendszert. A célok megfogalmazását azok megvalósítása követi, és ez strukturális szervezési folyamatok nélkül nem lehetséges (Taylor, 1983). Ezért fontos az, hogy *személyesen alakíthasson ki rendszert* az, aki tanul.

Ismeretanyag és aktív megismerés – parafrázis

Az ismereteket nem egy elve elrendezett sorban bővítjük. A képességek fejlesztése során az ismereteket akkor hívjuk be, amikor szükség lesz rájuk. Nem is feltétlenül mindig ugyanazokra az ismeretekre van szükség, mert a fejlesztés lépései során érzékenyen kell reagálni az adott pillanatnyi állapotokra. Azt a viszonyt, amelyben a képességek fejlesztéséhez igazodik az ismeretanyag, leginkább egy feladattípus bemutatásával lehet szemléltetni.

Programunkban a *parafrázis* készítése rendkívül fontos feladattípus – olyan „átírás”, átdolgozás, amelyet értelmezéssel kötünk össze. A parafrázis készítése során a *cselekvő feltáráshoz* társulnak a megismerhető információk. Összetalálkozhatnak benne az értelmi és az érzelmi folyamatok, és tartalmaik kölcsönösen hathatnak is egymásra. A parafrázis olyan típusú feladat, amely alkalmat teremt a szemiotikai megközelítés számára, az értelmezés és a jel alkotás során. A megoldási lehetőségek számos irányban nyitottak, a képalkotás, a tárgyalakotás, a téri szerveződés, az időbeli strukturálódás irányába egyaránt kiterjedhetnek.

A választott művel kisebb vázlatok és jegyzetek, vagy sorozat készítése során ismerkedhetünk, eleinte a pillanatnyi személyes kapaszkodók, mint kiindulópontok felől közelíthetünk hozzá. A parafrázisok készítése során *sajátos dinamika* érvényesül. A felszíni kapcsolatoktól az egészen mély tartalmúakig juthatunk el. Igen közel kerülhetünk az eredeti műhöz, és el is távolodhatunk tőle. Eközben szinte észrevétlenül folyik az elemzés és a rendszerré szervezés, az alkotás.

A cselekvő és az elemző megragadás módjait egyesítjük, és eközben *az ismeretszerzést összekötjük az alkotófolyamattal*.

A kortárs művészet megközelítésének sajátos lehetőségei

A kortárs művészet tárgya, és inspirációs forrásai tekintetében rendkívül sokszínű, vonatkoztatási rendszere pedig nyitott. A műalkotások arra adnak nekünk esélyt, hogy sajátos szemléletmód szerint közelíthessük meg a világ dolgait. Egy ponton túl megszűnhet a határ műalkotás és élet között. Ahogy az életben elének kerülő dolgokra reagálunk, úgy reagálhatunk műalkotásokra is és fordítva. Megmarad azonban az a lehetőség is, hogy ne lépjük át ezt a pontot, és a műalkotást ne az élet részeként fogjuk fel, hanem olyan lehetőségként, amely valamit felmutat, közvetít számunkra az életből. Valójában, amíg még beszélhetünk műalkotásról, e körül a pont körül mozgunk. Azok a művészeti formák, amelyek ránk hagyományozódtak, megkönnyítik számunkra a műtárgyak felismerését. Számos módon specializálódtak, ezzel gazdagították a világunkat.

A kortárs művészet spektruma igen széles, jelenségei szerteágazóak, ezért nem vállalható fel olyan megközelítés, amely a karakterizálását tűzné ki célul. Ennek ellenére többnyire jellemző az, hogy *a művek nyitottak*, és hogy *kommentárt igényelnek*. Az a módszer, ami a nagy stíluskorszakok, vagy a karakteres irányzatok megközelítésében alkalmazható, várhatóan nem lesz sikeres a kortárs művészet megközelítésekor. A kortárs művek elemző megközelítésének társulnia kell a kezdeményező, cselekvő, alakító, átformáló megtapasztalással, és számos lehetséges kapcsolódási pont feltárással. A kortárs művészet köréből ennek megfelelően válogat a program az egyes jelenségek példái közül. E jelenségek elsősorban nem stílusok és műfajok, mert a kortárs művészet számos alkotása nem ezek által ragadható meg leginkább. Sokkal meghatározóbb az, hogy egy-egy alkotás hogyan választ ki és hogyan vet fel egy problémát, és hogy milyen sajátos kifejezési módot teremt, amikor ezt elének tárja, így számos

ismert médium mellett új, váratlan területen is megnyilvánulhat, szokatlan összefüggéseket is feltárva.

A kortárs művek megragadása során nem egy kijelölt pályát követünk, nyitottságuk alkalmat ad arra, hogy kötetlenül közelíthessük meg őket, egyszerre több irányból is. Ez a sajátosság jól kihasználható az általános iskolában, annak is leginkább az elején, hiszen éppen megfelel az iskoláskorú gyerekek érdeklődésének, a világ dolgaihoz való felfedező viszonyának. A kortárs művészet tekintetében pedig felkínálkozik az a lehetőség, hogy a diákok közvetlenebb kapcsolatba kerülhessenek alkotásokkal, alkotói attitűdökkel.

Nem célravezető az a gyakorlat, ami egy leegyszerűsített kommunikációs sémát követ, amely során a műtárgyra távoli objektumként tekintünk, és aminek az üzenetét mi, a befogadók majd megfejtjük az elemzés során. Ahelyett, hogy ezt az igen leegyszerűsített kommunikációs sémát követnénk, a beavatkozás, az átalakítás, és az átértelmezés aktusaiban tárulhat fel előttünk számos út a műhöz közelítve, és a műtől eltávolodva. Mindezt rögzíthetjük fogalmakkal, képekkel és tárgyakkal egyaránt. A képzőművészet bizonyos kortárs jelenségei a megismerés kezdeményező, cselekvő formáit erősíthetik meg bennünk, és ez alkalmat ad arra, hogy döntési helyzetekben próbálhassuk ki magunkat.

A kortárs művészet tanítása során a kezdeményezés, a cselekvés, döntés támogatása nagy kihívást jelent ez az értékelés szempontjából, hiszen az értékelésnek mindig kötődnie kell viszonyítási pontokhoz. A kínálókozó lehetőségek közül a portfólió és a kreativitás vizsgálata közelíthet megfelelően ehhez, ami az életkor növekedésével szinkronban, egyre inkább kiegészülhet a szemiotikai feltárásban való jártasság vizsgálatával. Ekkor színre léphet, majd fokozatosan bővíülhet a paletta a kódok szerinti megközelítéssel is, feltárva az alkotások egyre több rétegét. Erről bővebben a 3. részben szólnunk majd.

A kortárs művészet sajátos jellege folytán nem a történeti megközelítést helyezzük előtérbe, de művészettörténeti és kultúrtörténeti kapcsolódási pontokat alkalmazunk. A megismerés *széles spektrumára* helyezzük a hangsúlyt, ezért a forrásanyagot elsősorban *nem művészettörténeti szempont* szerint tárgyaljuk, hanem aszerint hogy miként kapcsolódhatnak az alkotások más tudásterületekhez - a történeti szempont csak ezen belül, vagy ezzel párhuzamosan kap szerepet.

Módszerek

Törekvésünk, hogy olyan közvetlen *lehetőséget kínáljunk fel* a tanároknak, ami segíti őket abban, hogy saját igényeik szerint folyamatosan át tudják alakítani a programjukat. A közösen kidolgozott témák kapcsolódhatnak a tudás tág területeihez, és érinthetnek iskolai tantárgyakat is. Ehhez célszerűen olyan *feladat típusokat* tervezünk, amelyeket módosítani és *kombinálni lehet*, amelyek adaptálhatók az újabb és újabb helyzetekre. Az alábbiakban módszertani alapelveinket ismertetjük.

A dinamika elve

A program alapját képező módszerekben *a dinamika* elve érvényesül, ezt a műalkotások egy különös sajátossága teszi lehetővé, az, hogy többnyire könnyen megragadható formában jelennek meg, ugyanakkor a mibenlétük körül mindig *kérdések generálódnak, és ebből fakadóan nyitottak*. Az alkotások nem pusztán közlések, hanem lehetőséget kínálnak fel a számunkra, hogy megközelíthessük őket.

Egyéni és csoportos feladatok

Fontos célunk az együttműködési képesség fejlesztése, ennek szempontjából különösen értékes a közös munka. Formái változatosak lehetnek - például páros kiállítás vagy bemutató tervezése közösen kitalált programmal - később meg lehet próbálni ezt több résztvevővel is. A művészekkel való együttműködés elősegítésére célszerű kisebb kiállításokat, bemutatókat szervezni, de gyakrabban, hogy jelenlétük folyamatosan tudjon hatni az iskolai környezetre. Fórumot teremthetünk a számukra úgy, hogy folyamatosan biztosítjuk részükre a nyilvánosságot az iskola közös tereiben, belső információs hálózatán, honlapján, és szélesebb körben is. A diákok változatos témákra szerveződő közös munkái ugyanilyen figyelmet érdemelnek.

A csoportos feladatok során közvetlenül megtapasztalható, hogy milyen élmény az, ha *több személy tudása összeadódik és egymásba szerveződik*. A közös eredménnyel nem zárul le a folyamat, hatására további izgalmas, új lehetőségek tárulhatnak fel. Ez kiegészíti a túlnyomórészt egyéni feladatokat előtérbe helyező iskolai gyakorlatot, és egyúttal gazdagítja is a tudásról alkotott képzetet, *bekapcsolva a személyes tudást egy nagyobb rendszerbe*.

Szemiotikai megközelítés

A jelekkel foglalkozó tudományok jelölnek ki olyan nyitott, teret, amelyben nagy szabadságfokkal közelíthetünk a műalkotásokhoz. Ennek során kapcsolatokat tárhatunk fel a világ objektívnek tekinthető részei és a róluk alkotott saját reprezentációink (gondolataink, képzeteink) között. Vizsgálhatjuk azokat a jeleket, amelyekkel kifejezzük magunkat, és azt is, hogy miként működnek a jelek az emberek közösen kialakított szokásaiban.

A módszerek felől nézve a szemiotikai megközelítés szerepe az, hogy a közvetlenül ható egységes élményt össze tudjuk kapcsolni az elemzés módszerével. A szemiotikai összefüggéseket feltáró, elemző megközelítést össze lehet kötni variációk készítésével is. Nem csak verbális eszközöket alkalmazhatunk a művek megragadásához, hanem kiegészíthetjük őket a tervezés és alkotás, illetve vizuális ábrázoló módszerekkel végzett elemzés során szerzett közvetlen tapasztalatok élményeivel, és közelebb juthatunk az alkotások teljesebb hatásmechanizmusához is.

Eközben *a verbális és a nem verbális megközelítési mód kölcsönösen támogatja egymást*. Az érzékletes, átfogó tapasztalás és a verbális, analízis elrendezés közti *átfordítás* önkéntelen gyakorlása során ez a funkció fejlődik. Könnyebb lesz érzékletesen elképzelni és megjeleníteni a szavakkal leírt tartalmakat, másfelől az érzékletesen megnyilvánuló képzeteket is könnyebb lesz fogalmi egységekből összeálló rendszerre szervezni. Részben hasonlít ez arra, ami az irodalmi szöveg írásakor és a geometria feladat megoldásakor zajlik, csak egyszerre több közvetlen tapasztalati csatorna vesz részt a folyamatban.

Tételeken kifejtő szemiotikai elemzést nem végzünk 5-6. osztályban, de a fogalmi megközelítést a cselekvő megoldásokkal párhuzamosan kezelve minderre előzetesen érzékennyé tehetők a diákok. A 9.-11. osztályban már alkalmazható a szemiotikai megközelítés, amely a korábban szerzett tapasztalatok alapján már nem lesz már teljesen ismeretlen a tanulók számára.

Történeti megközelítés és térbeli elhelyezés aktív felkutatással

A térbeli, időbeli kapcsolatok és a művészettörténeti szemlélet kialakítására készülhet olyan társasjáték, amelyben **hely és idő szerint rendezhetők el az események**. A művészettörténeti

forrásokat ebben helyezhetik el a diákok. Kiegészülhet ez a rendszer más információkkal is, és idővel egyre gazdagabb kép formálódhat belőlük. Miközben a játék tervezése folyik, *a diákok kutatnak*, kapcsolatokat tárnak fel, és ez a folyamat is a tanulás részévé válik.

A tantárgyban úgy jelennek meg az ismeretek, hogy változatos módon tudjanak kapcsolódni *több, eltérő speciális területhez*, és ezzel segítsék a képességek fejlődését. A vizuális kultúra tantárgyba más tantárgyakból behívott elemek a megismerés többbretű és átfogóbb tapasztalatában *integrálódhatnak*. A kortárs művészet köréből ennek megfelelően válogat a program az egyes jelenségek példái közül.

A környezet feltárása és a feltárt elemek bevonása egy nyitott rendszerbe

A megismerés folyamatának jelentős fázisa a feltárás, amikor a jelenségek sokasága kerül felszínre. Fontos feladat ezeknek a tapasztalatoknak megőrzése az alkotó megközelítés számára. Egy nyitott rendszer lehetőséget nyújthat arra, hogy változatos módon közelíthessük meg őket. A rögzítés erre alkalmas eszközeit érdemes kikísérletezni.

Más tantárgyak területeiről és még azokon túl is szabadon lehet ötleteket gyűjteni. Ennek változatos formái lehetnek: napló, vázlatfüzet, képi és hang dokumentáció, fotó, mozgóképf, rögzített hang.

A racionális – irracionális összekapcsolása (fantázia)

Ha a megismert, tényszerű, oksági rendszerből kilépünk, váratlan, a rendszertől távoli, független lehetőségek bukkanhatnak fel, melyek nem magyarázhatók meg hitelt érdemlően a megszokott módon – a keretektől ki kell lépni, ez a feltétele annak, hogy valami új jelenhessen meg.

Modellszerűség

A modellszerűség a rugalmasan szerveződő tapasztalatok megnyilvánulása, az elfogulatlan feltárás alkalmat teremt arra, hogy új sémák szerveződhessenek, és irányíthassák a további megismerést. Lehetőség nyílik arra, hogy fokozatosan feltáruhásson maga a megismerő folyamat is, hogy például egy gondolati sor, vagy szerkezeti formai variációk egymásra következésének a lépései felismerhetővé válhassanak.

A megismerési folyamatok feltárásának a tapasztalatai igen széles körben, számos terület alkotói megközelítése során érvényesülhetnek. Ez lehet az alapja annak a kapcsolatnak, ami a művészeti és tudományos területek között is kialakítható.

A kommunikáció széles spektruma

A tapasztalataink jelentős részéhez nem közvetlenül, hanem áttételesen jutunk hozzá. Emberek közvetítik képzeiteiket, gondolataikat egymás között, változatos csatornákon. Ezek a csatornák fontos szerepet játszanak abban, hogy hogyan formálódik az a tartomány, amit második természetnek, teremtett, társadalmi környezetnek nevezünk, és amelytől képzeiteink jó részét is kapjuk. Az, ahogy megközelítjük a világ dolgait, nem független azoktól a csatornáktól, amelyeken megnyilvánulunk, mert befolyásolják a szemléletünket. Ezért, ha az a célunk, hogy sokoldalú viszonyt bontakoztassunk ki magunk és a világ között, a kommunikáció változatos formáit is meg kell ismernünk.

Csatornaváltás

Az alkotás folyamán a meglévőkhöz képest valamilyen új elrendeződés kibontakozását tapasztaljuk meg. Ennek során sok belső kapcsolat szerveződik át. Mindez összefügg azzal,

hogy *a gondolkodásunkat is befolyásoló csatornák között mennyire tudunk szabadon mozogni*. Ezért fontos az, hogy a csatornaváltásokra a kommunikáció eltérő formái között tudatosan is felkészüljünk. Eközben, a sok átalakító művelet során új tapasztalatokat szerzünk. Az eltérő csatornák közötti átjárás által rugalmasabbá válunk megközelítési módjainkban. .

Problémát felvető, sejtető kommunikáció

Azok, akik tanítanak, több lehetőség közül választhatnak akkor, amikor eltérő célokhoz keresnek kommunikációs formát. Ha az a cél, hogy az, aki tanul, erőfeszítést tegyen a saját önállóságának kifejlesztése érdekében, és hogy megfogalmazza saját céljait, akkor ennek megfelelően nyitott kommunikációt érdemes alkalmazni. Ekkor a tanár kommunikációja nem terjedhet ki minden részletre, ezért a felvetett problémát a diákoknak kell pontosítaniuk, és *maguknak kell a feladatukat is végső formájában meghatározniuk*.

Műhely elv - személyes preferenciák és kölcsönhatások

A műhelymunka során eltérő tevékenységek folynak párhuzamosan, és ez természetes forrása annak, hogy a résztvevők *egymástól tanulhassanak*.

A problémaválasztásban érvényesülhetnek a személyes preferenciák, vagy a csoport által meghatározott célok. A tervezett és menet közben módosított célok egy félév során úgy is teljesülhetnek, ha *nem azonos ütemben* végzik el a feladatokat a tanulók. Egy vázlatos feladatcsokorból tetszőlegesen választhatják ki, hogy melyikkel szeretnék kezdeni, és a többit is saját döntésük szerint, nekik tetsző sorrendben oldhatják meg. Személyek és csoportok is választhatnak így feladatokat.

Előnye lehet ennek a módszernek az, hogy a párhuzamosan más feladatokon dolgozók eltérő tapasztalatokat szerezhetnek egymástól, és így több hatás egyszerre érheti őket. Az eltérő feladatok közötti áthallás fokozhatja az alkotó teljesítményt. Az egyszerre érkező sokféle hatás felkeltheti az igényt a belső, személyes rend iránt.

Nehézséget jelenthet, hogy több feladathoz egyszerre kell biztosítani a feltételeket, és az értékelést nehezítheti az, hogy a korábban elkészült feladatok, mint kimunkált eredmények túlzottan befolyásolhatják azokat, akik később kezdenek hozzá hasonló feladathoz. Ekkor azoknak a megoldása, akik elsőként küzdöttek meg egy problémával, könnyen másolható mintává válhat. Ez kiküszöbölhető, ha az új megoldások keresése belső igénnyé válik. Fontos, hogy az egymástól tanulás ne a megoldások szimpla átvételét jelentse, hanem áttételesebb módon valósuljon meg, például új célok megfogalmazásával. Olyan attitűd kialakítását igényli ez, amelyben az újdonság kihívása csábítóbb, mint a biztonság érzetét nyújtó jól ismert út.

Elfogulatlanság

Fontos, hogy elfogulatlanság érvényesüljön a megismerő folyamatban, az előzetes mintákat időlegesen függesztjük fel, hogy saját elsődleges tapasztalataink juthassanak érvényre. Később összevethetjük majd az elsődleges tapasztalatainkat az előzetes mintákkal.

Az elfogulatlan megközelítés több problémát vet fel. Már az észlelés maga is sémákhoz kötődik, ugyanakkor az újabb ingerek hatására ezek a sémák gyorsan át is szerveződhetnek. A fogalmi gondolkodás sémái jelentenek nagyobb nehézséget, mert tartósan befolyásolják, hogy milyen információkat vegyünk figyelembe, és milyeneket zárjunk ki, és az előzetes várakozás által az észlelésre is kihatnak. Átszervezésük hosszabb időt igényel. Az a próbálkozás, hogy kíséreljük meg időlegesen felfüggeszteni előzetes várakozásainkat, és

engedjük, hogy hassanak ránk a benyomások, éppen azt a célt szolgálja, hogy *fogalmi sémáink is rugalmasan átszerveződhesse*nek.

Várható eredmények

- Közvetlenebbé válik a diákok viszonya a kortárs művészettel.
- Több kapcsolódási pontot tudnak kialakítani a mindennapi életben szerzett tapasztalataik és a műalkotások között.
- Jobb lesz az átjárás az egészben való és a részletekben való gondolkodás között, ezáltal fejlődik a problémamegoldó képesség és a folyamatok érzékelése, Ez a gondolkodási mód várhatóan kihat a tanulás más területeire is.
- Erősödnek a kapcsolatok a gyakorlati és az elméleti megközelítési módok között.
- Felismerhetőbbé válik a lappangó (tacit) tudás, mint forrás szerepe a diákok számára, miközben a tiszta, világos (explicit) forma megteremtésére tesznek kísérleteket.
- Általában véve fejlődik a kreativitás, ezen belül a nézőpontváltás, a rugalmasság, az eredeti megközelítés képessége.
- Az empátia jobban érvényesül a diáktársak között, tovább differenciálódik, és kiterjed a kortársakhoz és a társadalmi és művészeti szereplőkhöz való viszonyokra is.
- A személyiség fejlődésének részeként fejlődik a kritikai szemlélet és az önismeret
- A bizonytalanság tűrésének és a kudarc elviselésének a képessége javul, ezzel összefüggésben nő a kísérletező kedv

Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban

A közvetlen tapasztalatok megerősítik, hogy azok a gyerekek, akik megfelelő tanítási helyzetekben találkoztak kortárs művekkel, alapvetően nyitottan és érdeklődve fogadják az alkotásokat. Közel áll hozzájuk a kortárs vizuális művészetek kifejezőmódja és látásmódja, hiszen ezek a napi vizuális élményeikkel is szinkronban vannak. Ez az elfogulatlan, közvetlen viszony lehet számukra a művészettel való ismerkedés első lépcsője, ami nem követel tőlük túlzott kezdeti erőfeszítést, előtanulmányt, és azonnali pozitív élményt, motivációt jelent számukra. A pedagógusok megfelelő szemlélete biztosíthatja, hogy ez a motivált, érdeklődő magatartás tartósan fenn is maradjon. (Geisbühl, 2009).

Témakörök és időterv Az időterv féléves bontásban készült, a havi bontást és a végleges téma sorrendet majd a modult megvalósító pedagógusok tanmenete tartalmazza.

Egy-egy témakör 4-6 tanórát igényel. A témaköröknek csak egy lehetséges sorrendjét mutatjuk be itt, a tanárok a saját szempontjaiknak megfelelően módosíthatják ezt.

Táblázat formátum

TANÉV	OSZTÁLY / FÉLÉV	TÉMAKÖRÖK
2016-2017	5. osztály 1. félév	1. Műtermek, alkotók és művek 2. Művek kölcsönbe 3. Fiktív rekonstrukciós játék
2016-2017	5. osztály 2. félév	4. Látom, érzem, gondolom....

		5. Kortárs művek és személyes tárgyak 6. „Családi körbe” toppanó különös vendég

TANÉV	OSZTÁLY / FÉLÉV	TÉMAKÖRÖK
2016-2017	5. osztály 1. félév	1. Műtermek, alkotók és művek 2. Művek kölcsönbe 3. Fiktív rekonstrukciós játék
2016-2017	5. osztály 2. félév	4. Látom, érzem, gondolom.... 5. Kortárs művek és személyes tárgyak 6. „Családi körbe” toppanó különös vendég
2017-2018	6. osztály 1. félév	1. Kortárs művész, mint segítő 2. Nyomozó iroda – oknyomozás, helyszínelés 3. Sosem volt lények – „kamufilmek”
2017-2018	6. osztály 2. félév	4. Időugrás az iskolában 5. Meglepő és rendkívüli színhely 6. Használati utasítás
2018-2019	7. osztály 1. félév	1. Tárgyak szokatlan funkcióval 2. Tárgytulajdonosok karaktere, fiktív sorsok 3. Művé válás – „Teremtsünk” művet!
2018-2019	7. osztály 2. félév	4. Élet-terünk, környezetünk 5. Egy látvány filmes változatai 6. Átalakító készülékek, gépek, szerkezetek
2019-2020	8. osztály 1. félév	1. Szabadság – zsarnokság 2. Személyes gyűjtemény – „Microcollection” - gondolati mű 3. Fiktív pályázat
2019-2020	8. osztály 2. félév	4. Meghekkelt művek

		5. Kortárs népművészet 6. Tapintható kérdések
2016-2017	9. osztály 1. félév	1. Elemi formák tára - struktúra és folyamat 2. Betűtorony 3. Hibrid lények városa
2016-2017	9. osztály 2. félév	4. A tárgy, mint médium 5. Szakrális szereplők kortárs attribútumai 6. Bezzeg a mi időnkben
2017-2018	10. osztály 1. félév	1. Tárlatvezetés a Dizájncenterben 2. Védett gyermekkor 3. Családi napló
2017-2018	10. osztály 2. félév	4. A profán tér átlényegítése 5. Konkrét és relatív idő 6. Saját tájkép
2018-2019	11. osztály 1. félév	1. Kutyául van a szomszéd 2. „Mert nem érdelem!” 3. A figyelem mágikus ereje
2018-2019	11. osztály 2. félév	4. A kollektív emlékezet emlékművei 5. Az átlagember keresése – ami összeköt 6. Maszk és portré
2019-2020	12. osztály 1. félév	1. A csoport különös tagja 2. Az Ikon megteremtése. Találd ki magadat sztárként! 3. Pop Art „Vörös csillag”
2019-2020	12. osztály 2. félév	4. Az örök nők mozgalma 5. Otthontalan társasjáték tervezése 6. Egyetlen mondanivaló: Az ÜZENET!

Módszerbeli hangsúlyok

Az 1. alfejezetben részletesen ismertetett módszereket a következőkben foglaljuk össze:

- Az aktuális jelen a kiindulópont – innen több irányba indulhatunk el - történeti kapcsolatok keresése felé, jövőre vonatkozó vízió vagy prognózis felé, vagy jelenbeli másik alternatíva felé, valóságos vagy képzeletbeli tartományokba.
- Játék, keresés, ötletek, a létrehozás élménye
- Közvetlen személyes nézőpontok
- A személyes nézőpontok összekapcsolása másokéval - csoportos feladatok során
- Több szempontú, játékos, felfedező elemzés
- Összekapcsolhatók
 - o a közvetlen tapasztalatok
 - o az érzelmi benyomások
 - o a fogalmak és műelemző módszerek

Ez a szempontrendszer támpont lehet az alsó tagozatban is, mi az 5.-11. osztályokban valósítjuk meg felmenő rendszerű, három és fél tanéves iskolai kísérletünkben..

5-6. osztály

- A szűkebb és a tágabb környezethez fűződő közvetlen tapasztalat
- A belső világban formát öltő viszonyok (képzelet, elképzelés),
- A külső és a belső környezethez fűződő további, áttételesebb viszonyok (mások elgondolásai, információs formák, kommunikációs lehetőségek, a tárgyi világ megjelenítése, a természetes környezet és az ember által kialakított környezet eltérései és kapcsolatai), a valóságot reprezentáló lehetőségek egyszerűbben megragadható, de változatos formái
- Mindezek művészeti megközelítése a kortárs művészet példáinak segítségével

Témakörök, fejlesztési témák és célok, 5. osztály

2017/18. tanév, 5. osztály

Az **egyes témák 4-6 tanórát** igényelnek. Így 6-9 hónap szükséges a modul megvalósításához.

Az adott tanulócsoport jellemzőitől függően készítendő a részletes időterv.

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	NEVELÉSI FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITŰDÖK, ISMERETEK/
1. Műtermek, alkotók és művek Bevezetés „A művészeti ágak, műfajok és a kortárs művészet sajátosságai„ című témába.	Irányított megfigyelések, Rejtett kapcsolatok felfedezése Elemzés – kombinálás

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	NEVELÉSI FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
Néhány klasszikus és több kortárs művész műtermének megfigyelése, összehasonlításuk, majd összekapcsolásuk alkotókkal és műveikkel. Tinik szobái, fotósorozat, társítás hangokkal, zajokkal feladványként egymásnak.	Ismeretek: művészet, művészeti ágak, műfajták, technikák sajátos jellemzői Sorozat Kortárs művészet eszközei technikái, munkamódszerek, munka színterei
ALKOTÓK - MŰVEK Esterházy Marcell: Múterem fotóiból válogatás, s a választott művészekről alkotások, pl.: Szabó Ádám, Szabó Dezső, Kokesch Ádám, Fischer Judit, Iski Kocsis Tibor, Csáki László, Eperjesi Ágnes Rania Matar, libanoni fotóművész Tini lányok szobáiról készített sorozatából, 2012. http://www.raniamatar.com/books/girl-and-her-room/ Esterházy Marcell, Atelier Bp. 2007-2010 http://www.esterhazymarcell.net/index.php?projets/atelierbp/ Szabó Ádám 1/56: http://www.indagaleria.hu/muveszek/szabo-adam , Mi volt előbb? 2005. http://szaboadam.tumblr.com/post/45096200148/which-first-2005-video-200-loop Szabó Dezső 19/56: Black Bocks III/II, 1999. Expedíció VIII/III, VIII/I. 2001. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/szabo-dezso-1437 Alkotófolyamat bemutatása, works 1-10. http://studio.c3.hu/en/member/Szabo+Dezso/ (Valamint rövid ismertető a munkáiról, háttéranyagként használható, megnyitón gondolatok a vizualitásról, szépségről, koncepcióról, két éves alkotói munka a generált villámok fotózása: http://www.trafo.hu/hu-HU/high_voltage Magasfeszültség, 2013.) Kokesch Ádám 28/56: Diplomamunka, 2003. http://www.mke.hu/new/diploma2003.php?page=4 White flag, (Fehér zászló), 2016. http://www.adamkokesch.hu/index.php?project/xwhiteflag/ Fischer Judit 31/56: Gyurmaszállító, 2013. http://www.ligetgaléria.c3.hu/418.html Iski Kocsis Tibor 33/56: Csurgó, 2012. http://www.viltin.hu/muveszek/iskikocsistibor http://www.artmagazin.hu/artmagazin_hirek/termesztfolotti_szuperealizmus_iskikocsistibor.949.html Csáki László 44/56: Amorf lovagok – Napséta, videó, 2013. http://vimeo.com/66677482 Eperjesi Ágnes 48/56: Előtte – utána, 1999. Önarckép szeletek 3/14, 2004. http://www.eperjesi.hu/recycled/elotte-utana-before-and-after?id=63	Fotó, fotósorozat, grafika, szobor, videó, animáció, festmény

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	NEVELÉSI FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
2. Művek kölcsönbe Tanulók személyes tereinek, szobáinak felidézése. Egy szimpatikus művész egyik térbeli alkotásának kiválasztása. Ennek az alkotásnak átmeneti befogadása egy kedvenc otthoni térbe, saját szobába. A felidézett otthoni tér összekapcsolása a választott művel, s egységes képi megjelenítése.	Asszociáció Döntés Kifelé irányuló reflexió - befelé irányuló reflexió Önismeret, személyes preferenciák felismerése, Érvényesítése. Ismerkedés a modern (1945 utáni) és kortárs művekkel
ALKOTÓK – MŰVEK Minimum 40 db-os válogatás az 1945 utáni és a mai, kortárs műalkotások közül: a_kortars.modern-valogatas https://www.dropbox.com/sh/a204zgodwb1q0sp/AABct4r6Jry4KCe3oh3RE7MMa?dl=0	Tárgyak, installációk, terek, szobrok, fényinstallációk, mobilok
3. Fiktív rekonstrukciós játék Összeválogatott zajok, zörejek, hangok és egy véletlenül kapott (vagy választott) kortárs művész által létrehozott (vagy ábrázolt) tárgy felhasználásával egy fiktív történet, film „helyreállítása”.	Asszociáció Koncepció alkotás, tervezés Modalitás-váltás Kifejezés (kommunikáció több csatornán, csatornaváltással) Rekonstruálás
ALKOTÓK – MŰVEK Hang gyűjtemény http://www.noisli.com/ http://www.audiyou.de/ Szentjóby Tamás: Hűlő víz, 1960. (Plágium – a mű újraalkotása 2000) http://multiplika2000.wordpress.com/2008/11/16/hulo-viz/ Gerber Pál: Konstelláció, 1999. (46, oldal) http://www.ujmuveszetcfolyoirat.hu/archiv/2010/2010_januar.pdf Haraszty István: Madárkalitka, 1972. http://www.artpool.hu/lehetetlen/real-kiall/nevek/haraszti.html Várnai Gyula: Átjáró II. 1993. http://www.varnaigyula.hu/munkak/atjaro_ii..8.html?&pageid=7 Joseph Kosuth: Egy és három szék, 1965 (az ábrázolás ideáját bemutató mű): http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=81435 http://hu.wikipedia.org/wiki/Joseph_Kosuth	Zaj, zöreij hanggyűjtemény Tárgy, szobor, installáció, grafika, nyomtatványon, kinetikus mű, festmény

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	NEVELÉSI FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
El-Hassan Róza: Feszített tárgyak, 1995 (El-Hassan Róza: Feszített szék, 1995 – tárgyakkal kapcsolatos elmélkedések, asszociációk: http://www.ludwigmuseum.hu/site.php?inc=mutargy&muld=539&menuId=67 Feszített tárgyak (az alkotások az oldalon az 1995-ös év alatt található): http://www.roza-el-hassan.hu/ Bodolóczy Linda: Hétköznapi tárgyak: Főz, mos, takarít 1-3., 2009. http://bodoloczylinda.blogspot.hu/2010/02/foz-mos-takarit.html http://www.port.hu/pls/me/media.print_media_popup?i_area_id=7&i_object_id=339344&i_topic_id=&i_is_picture=1&i_is_video=1&i_org_id=&i_media_id=265764 Lakner Antal: Tárgyak – INERS - Home Transporter a talicska pad, 1998 (Lakner Antal: Iners / Passzív munkaeszközök/ http://www.artpool.hu/lehetetlen/real-kiall/nevek/laknera.html http://artportal.hu/lexikon/muveszek/lakner-antal-1446 Ráskai Szabolcs: Háztartási tárgyak, szerkezetek, pl.: Chartreuse borsóval 2005. from: "Appolinaire sorozat I-IX". https://presentexhibit.wordpress.com/2009/12/13/raskai-szabolcs/ http://www.raskaiszabolcs.com/ Eperjesi Ágnes: Főzési tanácsok 1-19., 2002. http://www.eperjesi.hu/solo/fozesi-tanacsok-the-gentle-art-of-making-food?id=28 Szorgos kezek 1-6., 2000. http://www.eperjesi.hu/solo/szorgos-kezek-busy-hands?id=31 Szorgos kezek - tennivalók a házban és a ház körül, 2000. http://www.eperjesi.hu/recycled/szorgos-kezek-tennivalok-a-hazban-es-a-haz-korul-busy-hands-chores-around-the-house?id=127 Konyhatransz 1-5., 2002. http://www.eperjesi.hu/recycled/konyhatransz-domestic-trans?id=55 http://www.eperjesi.hu/ Födő Gábor: hétköznapi tárgyak, szituációk, emlékek, mondatok (pl.: Meddig tart még?, 2010, asztallapmetszet http://epiteszforum.hu/art-moments-kiallitas-sorozat http://www.fodogabor.com/ Baglyas Erika: Tehetetlenségi nyomaték, 2010. http://baglyaserika.blogspot.hu/2011/09/tehetetlensegi-nyomatek-2010.html Pacsika Rudolf: Láncos létra: Expanding innovation, 2005 http://www.balkon.hu/archiv/2006/2006_10/2abszurd.html Méret Oppenheim: Prémcsésze, 1936. http://en.wikipedia.org/wiki/File:M%C3%A9ret_Oppenheim_Object.jpg Man Ray: Ajándék, 1963. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:'Cadeau'_by_Man_Ray_iron_and_nails_Tate_Modern.JPG http://smarthistory.khanacademy.org/surrealism-manray.html	
4. Látom, érzem, gondolom.... Kortárs alkotások kapcsán elemző beszélgetés – a látvány objektív és szubjektív „olvasata”, a tudatos látás, „képolvasás”	Megfigyelés

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	NEVELÉSI FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
gyakorlata, majd az asszociációk összegyűjtése, s azok kínálta aktív játékos lehetőségek felhasználása. Alkotások csoportosítása az érintett témák, gondolatok mentén. Műalkotások „elemzésének” kezdő lépései. Az aktív személyes viszony és az objektív elemek szétválasztása, tudatosítása. Műalkotások által érintett tartalmak csoportosítása kapcsán a kortárs művészeti témák azonosítása pl.: személyes, társadalmi, szociális, környezeti, esztétikai, filozófiai....	Látványfelismerés és –értelmezés, feltárás Vizuális elemzés Objektív szubjektív elemek szétválasztása Kifelé irányuló reflexió Befelé irányuló reflexió (önreflexió) Fogalmi bázis
ALKOTÓK – MŰVEK Az adott csoportra szabott válogatás a kortárs műalkotások közül az alábbi gyűjtésből: a_kortars.modern-valogatas https://www.dropbox.com/sh/a204zgodwb1q0sp/AABct4r6Jry4KCe3oh3RE7MMa?dl=0 Például: Chilf Mária: Honvágy ismeretlen táj iránt, 2009. https://issuu.com/elntree/docs/balkon_2009_04/2	
5. Kortárs művek és személyes tárgyak Egy szabadon választott kortárs alkotás kapcsán összegyűjtött tényekhez, szubjektív érzésekhez, gondolatokhoz és asszociációkhoz illeszkedő valós tárgy kiválasztása az iskolai és személyes tárgygyűjteményből. A valós valamint a reprodukción lévő tárgy, figura vagy tér együttes felhasználásával egy új, eredeti, személyes tanulói alkotás létrehozása, melyben a kortárs mű és a választott tárgy között szerves és indokolt kapcsolat van. A tanulói kompozícióban a valós hétköznapi tárgy jól láthatóan a kép előterében legyen.	Asszociáció Elemzés – kombinálás Probléma kiemelés (meghatározás, azonosítás) Kreativitás, fantázia Koncepció alkotás, tervezés Döntés Kifejezés - síkbeli és vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata
ALKOTÓK – MŰVEK Az adott csoportra szabott válogatás a kortárs tárgyak, tárgyat ábrázoló műalkotások közül. a_kortars.modern-valogatas https://www.dropbox.com/sh/a204zgodwb1q0sp/AABct4r6Jry4KCe3oh3RE7MMa?dl=0 Például.: Baglyas Erika: Tehetetlenségi nyomaték, 2010. http://baglyaserika.blogspot.hu/2011/09/tehetetlensegi-nyomatek-2010.html Szentjóby Tamás: Hűlő víz, 1960. (Plágium – a mű újraalkotása 2000) http://multiplika2000.wordpress.com/2008/11/16/hulo-viz/	Installáció, szobor, fotó, objekt

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	NEVELÉSI FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
Gerber Pál: Konstelláció, 1999. (46, oldal) http://www.ujmuveszetcfoloyirat.hu/archiv/2010/2010_januar.pdf Haraszty István: Madárkalitka, 1972. http://www.artpool.hu/lehetetlen/real-kiall/nevek/haraszti.html Várnai Gyula: Átjáró II. 1993. http://www.varnaigyula.hu/munkak/atjaro_ii..8.html?&pageid=7	
6. „Családi körbe” toppanó különös vendég Irodalmi alkotások átírása, összekapcsolása kortárművészeti szereplőkkel. Például Arany János Családi kör című versének egy szabadon választott versszakának terébe egy különös vendég érkezik. A vers e kiválasztott jelenetének, szituációjának összekapcsolása egy kortárs alkotásról választott szereplővel, vagy tárggyal.	Kísérletezés Kapcsolat más műveltség területtel Kreativitás Kifejezés több csatornán
ALKOTÓK – MŰVEK figurális kortárs képzőművészeti alkotások pl.: Kicsiny Balázs: Édes otthon, 2005. http://www.balazskicsiny.com/SWEET%20HOME%20%20.html Kis Varsó: Tornasor, 2001. http://magicmate.tumblr.com/image/6669323579 Kis Varsó: Nefertiti teste, 2003. http://www.balkon.hu/archiv/balkon03_09/03forian.html Chilf Mária: Honvágy ismeretlen táj iránt, 2009. https://issuu.com/elnfree/docs/balkon_2009_04/2 , Kereső, 2008. http://www.chilfmaria.com/index.php?oldal=munkak&kategoria=all&munka=8&foto=3 Eperjesi Ágnes: Önarcképszeletek 1-14., 2004. http://www.eperjesi.hu/solo/onarckep-szeletek-slices-of-self-portraits?id=26 Hecker Péter: A gazdagoknak azért jó, 1995., A festészet jövője, 2010. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/hecker-peter-1248 http://www.c3.hu/~bartok32/hecker.htm , Szorgalmas művészek várják, hogy kinyisson a művészellátó, 2011. http://deakgaleria.hu/index.php/muveszek/item/79-lang-hu-hecker-peter-lang-lang-en-peter-hecker-lang , Busó bevásárlószatyorral csónakázik, A festőzombik előjöttek a műteremből http://studio.c3.hu/tag/Hecker+Peter/# , Kisfiú ufómaszkban biciklizik, 2006. http://www.revizoronline.com/hu/cikk/4440/dragoman-gyorgy-este-literarium-kortars-irok-a-mupaban/ Kusama tereinek alakjai, pl.: Kusama a sárga fabútorú szobában, 2010. http://whitney.org/Exhibitions/YayoiKusama	Szobor, installáció, fotó, grafika, kollázs, festmény, videó

FEJLESZTÉSI TÉMÁK, TARTALMAK	NEVELÉSI FEJLESZTÉSI CÉLOK /KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK, ISMERETEK/
Nam Jun Paick: TV Buddha, 1974. http://www.stedelijk.nl/en/artwork/1545-tv-buddha Soós Nóra : Buborékok sorozat, Leértékelt áruk III. 2007. http://www.soosnora.hu/hun/gallery/8/ http://www.soosnora.hu/hun/gallery/image/53/ Niki de Saint Phalle: Nanák, pl.: A Zürichi Főpályaudvar védőangyala, 2012. https://en.wikipedia.org/wiki/Niki_de_Saint_Phalle#/media/File:L%27ange_protecteur_(Niki_de_Saint_Phalle)_im_Hauptbahnhof_Z%C3%BCrich_2012-08-26_18-28-23.JPG http://en.wikipedia.org/wiki/Niki_de_Saint_Phalle http://nikidesaintphalle.org/ http://nikidesaintphalle.org/niki-de-saint-phalle/public-works/ Kim Sooja: Mosonő (Laundry women – Yamuna River India) video 2000. http://www.kimsooja.com/works_video_laundry-woman.html http://www.kimsooja.com/works_editions_print_Laundry_Woman_Yamuna.html	

2. Védett gyermekkor Gondoljuk végig egy átlagos nyolc éves magyar gyermek napirendjét, otthonát, családi hátterét, lelkiületét és kedvenc játékait stb. Beszéljessünk a bizalomról, a biztonságról, az önfeledtségről, melyek a boldog gyermekkor feltételei. Az életminőséget támogató környezet. „Otthonunk a Föld” védelme. Alakítsunk öt csoportot, és minden csoport álmódjon meg magának egy gyermeket, aki bárholnan származhat. Próbálják meg a fiktív alakot konkrétan elképzelni (szüleit, testvéreit, lakóhelyét, ruháit, játékait, barátait, étrendjét, szobáját, szokásait, gondolatait, vágyait és félelmeit stb.) A gyermek arcát aztán lerajzolják, leképezik, kollázst vagy manipulált fotót stb. hoznak létre róla vagy vele kapcsolatban. Elkészíthető a gyermeket megjelenítő mű is (síkba vagy térben). Meg lehet rendezni A VILÁG GYERMEKEI TALÁLKOZÓT, ahol az öt gyermek bemutatkozik egymásnak. (Az őket szimbolizáló tárgyak berendezése egy térben.) Elmondja mindenki a véleményét, hogy milyennek látja a világot, a létezést, és milyen értékeket szeretne megőrizni, és hogyan szeretne jobbat tenni az életet, valamint milyen konstruktív ötletei vannak az együttműködésre a közös fejlődés érdekében. Megvitatják, hogy mit tartanak értékesnek és károsnak a környezetben, és kinek milyen félelmekkel kell megküzdenie. Minden kitalált gyerek hoz magával néhány gyermekrajzot, melyekkel illusztrálja a tapasztalatait.	Az inspirálódás személyes forrásainak kibontakoztatása A nyitottság, a befogadókészség fejlődése A közreműködés képességének kibontakozása a másokkal való együttgondolkodás és tevékenység során. A reflexió és önreflexió lehetőségeinek kiterjesztése Kezdeményezés Probléma kiemelés (meghatározás, azonosítás) Vita Koncepció alkotás, tervezés Kifejezés (kommunikáció több csatornán, csatornaváltással) Folyamatszervezés (a megvalósítás során) Kifelé irányuló reflexió Befelé irányuló reflexió (önreflexió) Fogalmi bázis a tág értelemben vett alkotófolyamathoz Együttműködés
IRÁNYZATOK - ALKOTÓK – MŰVEK Yinka Shonibare, Butterfly Kid (girl II), 2015. http://www.stephenfriedman.com/artists/yinka-shonibarembel/artwork Rabóczky Judit Rita, Kölykök, 2014. http://dokuweb.hu/raboczky-judit-rita-gyerekek/ Olafur Eliasson „megfizethető fény” – szociális vállalkozás http://www.eptar.hu/eptar_hirek.php?link=eptar_hir_velux_73.php Lucy Glennding, Baby Pink, 2013. http://dosenuncuarto.tumblr.com/post/125912644344 Rania Matar, libanoni fotóművész Tini lányok szobáiról készített sorozatából, 2012. http://www.raniamatar.com/books/girl-and-her-room/ Ron Mueck, Egy lány, 2006., Fiú, 1999. http://www.nyugat.hu/tartalom/cikk/ron_mueck_szobrai Wahorn András, Szerelmesek Tv-vel, 1987.	Biológia – egészségtan – földrajz: környezet fogalmának értelmezése, helyi természet – és környezetvédelmi problémák felismerése, környezettudatos magatartás, fenntarthatóság, globális társadalmi és gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód

3. Családi napló Családi szerepek és a generációk kapcsolata. Beszélgetni a családról, a társadalom legkisebb sejtjéről, gyökereinkről, az otthonról hozott értékrendünkről. Mindenkinnek egyénileg összegyűjthet minden családtagjáról, egy közösen kialakított szempontrendszer alapján, minél több adatot. (Mindenkinnek csak magának kéne leírnia legalább tíz pozitív dolgot, a legjobb közös élményt, esetleg a zavaró dolgokat is stb.) Aztán a diákok kiválasztják azt a családtagjukat, akit a legjobban szeretnének megismerni, és minél több eszköz, módszer, együtt töltött idő, alkalmazkodás, beszélgetés stb. segítségével egy ideig megpróbálnak arra a szeretettükre koncentrálni. Munkanaplót készítenek a folyamatról. A figyelem szeretet. A diákok tapasztalhatják a gyógyító, építő figyelem erejét. Érintettebbé, megértőbbé, empátikusabbá válhatnak szeretettük felé a figyelem által. Végül írnak egy-egy beszámolót a tapasztalatairól, és készítenek egy albumot, videót, kollázst, tárgyat stb. a családtagjukkal kapcsolatban. Változott az emberi kapcsolat a folyamat elkezdése óta?	Az inspirálódás személyes forrásainak kibontakoztatása Az egyéni kezdeményezés formáinak gyarapodása A reflexió és önreflexió lehetőségeinek kiterjesztése Fogalmi bázis a tág értelemben vett alkotófolyamathoz Kezdeményezés Motiváció Feltárás (megtapasztalás- megélés- megértés) Kifelé irányuló reflexió Befelé irányuló reflexió (önreflexió)
IRÁNYZATOK - ALKOTÓK – MŰVEK Borsos Lőrinc, Kiállítás szüleinknek, 2012. http://borsoslorinc.com/hu/index.php/szemelyes/kiallitas-szuleinknek/ Ron Mueck, családi kapcsolatokat megörökítő élethű pasztikák http://extremeshots.blogspot.hu/2013/11/extremelyrealisticsculptures-of-ron.html William Wegman, Family combination, 1972. http://arh346.blogspot.hu/2007/02/williamwegmansfamilycombination-1972.html	Fotó, videó, koncept / konceptuális művészet („A XX. század egyik legnagyobb hatású irányzata. Noha mint mozgalom rövid ideig tartott, az egész művészeti életben alapvető szemléleti változást idézett elő. Magyarországon fénykora 1968 és 78 közé esett, nagyon sok politizáló jellegű mű született. Kedvelt médiumai (tervek, vázlatok, rajzok, fotók, levelek) alkalmazásának, ti. a műtárgyak elanyagtalánítása az "underground" működés szükséges létmódja volt. A 70-es évek végétől konceptuális alkotások megnevezésére a poszt~ terminust használták, jelezve a mozgalom végét. A 80-as évek második felétől ismét felerősödtek a ~i tendenciák, az újra megjelenő ~t, megkülönböztetésül a 60-as 70-es évek irányzatától neo~nek nevezik. A

	neo~ a "klasszikus" ~ lényegi elemének a gondolatiságot tekintve azt megőrzi, de az elanyagtalánodással szemben újra fontossá válik a megvalósulás. A manapság elterjedt konceptualizmus terminus kifejezi, hogy nem egyszerűen irányzatról, mint inkább művészi felfogásról, szellemi áramlatról van szó." Tatai Erzsébet, Artportal, Lexikon, Fogalmi szócikkek, http://artportal.hu/lexikon/fogalmi_szocikkek/konceptualis-muveszet--koncept-muveszet-magyarorszagon-)
4. A profán tér átlényegítése A statikus látvány hatása. Jelenés. Színházi színpadképek, néma emlékművek megfigyelése. Köztéri szobrok és a környezetük viszonya. A lépték vizsgálata. Egy semleges tér kreatív átalakítása. A) Kijelölünk egy témát, funkciót vagy eseményt, amely szellemében a diákoknak egyénileg vagy kiscsoportos munkában át kell alakítaniuk egy általános (profán) teret. B) Felírunk papírra különböző hangulatokat, érzéseket, esetleg egy adott színpadi mű címét, és kihúzzák a gyerekek, hogy milyen szellemiségű teret kell létrehozniuk. (Fények, drapériák, tükrök, térelemek, tárgyak, változatos anyagok, hangeffektek stb. felhasználásával) A folyamatot dokumentálni lehet fotókkal és/vagy videóval stb.	A nyitottság, a befogadókészség fejlődése A döntési folyamatok differenciálódása Az egyéni kezdeményezés formáinak gyarapodása Elemzés –kombinálás Probléma kiemelés (meghatározás, azonosítás) Koncepció alkotás, döntés Kifejezés (kommunikáció több csatornán, csatornaváltással) Folyamatszervezés (a megvalósítás során) Megoldás (komplex elméleti és gyakorlati)
IRÁNYZATOK - ALKOTÓK – MŰVEK Chiharu Shiota, Emlékeső, helyspecifikus installáció, 2015. http://varosban.blog.hu/2016/05/13/vilagsztar_muvesz_kiallitasa_nyilt_meg_szentendren Koronczi Endre, Ploubuter park kiállítás, 2013. http://artportal.hu/magazin/kortars/a-nejlonszatyrok-csodalatos-elete-interju-koronczi-endrevel Anish Kapoor, Leviathan, 2011. http://www.metalocus.es/en/news/anish-kapoor-monumenta-2011-leviathan Boglyas Erika, Száz lepedő installáció és performance, 2004. http://teregetes.blog.hu/2007/11/01/baglyas_erika_szaz_lepedo El Kazovszkij, Dzsán Panoptikum, 2004. https://www.youtube.com/watch?v=XNv52Yir-bw Olafur Eliasson, Az időjárás projekt, 2003.	Enviroment („Az environment szó közvetlenül környezetet és körforgást jelent, a művészeti irodalomban mégis inkább környezetszobrászatra szokás fordítani. Pontosabb művészi értelmezéséhez akkor jutunk el, ha mindhárom jelentését figyelembe vesszük. Így módon az emberi környezetnek olyan művészeti szándékú "körforgását", illetve átalakítását jelenti, aminek lehetnek szobrászati vonatkozásai, de egyrészt nem feltétlenül, másrészt nem (csak) klasszikus szobrászati eljárásokat érthetünk alatta, hanem az emberi környezet szinte

http://olafureliasson.net/archive/exhibition/EXH101069/the-weather-project http://szvet.blog.hu/page/3 Samu Géza, Másvilágkép, installáció, 1988. http://kulturpart.blog.hu/2015/12/03/ujra_teremnek_samu_geza_fai Laura Anderson Barbara installációja, 2003. http://www.btmfk.iif.hu/barbat.html Nicolas Schöffer, Chronos 10B című mobilja, München, 1980. http://www.flickrriver.com/photos/tags/sch%C3%B6ffer/interesting/ http://mucsarnok.hu/kiallitasok/kiallitasok1.php?mid=mpwl6ooo3p92vP# Schaár Erzsébet, Utca, 1974. http://www.irodalmiradio.hu/femis/muveszetek/4muveszek/s_menu/s_chaar/10schaar.htm Brancusi, Csend asztala, 1937. https://www.kozterkep.hu/~12140/a_csend_asztala_zsilvasarhely_constantin_brancu_i_1937.html	bármilyen természetű (nem gyakorlati és nem haszonnaljáró!) térbeli alakítását, plasztikai átrendezését." Sebők Zoltán, Artportal, Lexikon, Fogalmi szócikkek, http://artportal.hu/lexikon/fogalmi_szocikkek/environment), installáció (A művészeti szóhasználatban eredetileg felszerelést, berendezést, kiállítási tárgyak elrendezését jelentette. Kialakulását az environmentből szokták levezetni, de míg az environment a mű térbeiségre, az installáció az elkészítési módjára vonatkozik. http://artportal.hu/lexikon/fogalmi_szocikkek/installacio, Tatai Erzsébet, Artportal, Lexikon, Fogalmi szócikkek), interiőr (Építmények belső tere, helyisége és annak berendezései. Olyan mű, amely egy belső tér berendezését tekinti témájának.)
5. Konkrét és relatív idő Észlelések. A mozgások és a változások vizsgálata. Lassított vagy felgyorsított mozdulatok, hangok tanulmányozása. Az időérzetünknek, az idő minőségének vizsgálata. Az emlékezet-kultúra tárgyköre. Az emberi élet végességének, és az időtlen létezés viszonyának megfigyelése különböző alkotásokon. Visszatérő jellegzetességek, problémák felismerése. Folyamatok megfigyelése. Leírni olyan szituációkat, amikor repül az idő, és olyanokat, amikor vánszorog. Megfigyelni periodikus, ismétlődő folyamatokat. Természetes energiákkal (fény, szél, villám, eső stb.) működő alkotások megfigyelése. Olyan művek vizsgálata, ahol több idő egyszerre van jelen. Tartalmi vagy formai transzparencia. A) fóliák/fotók stb. segítségével transzparens képek alkotása. B) A feladat szabadon választott technikával létrehozni egy olyan művet, ami az idő múlásával foglalkozik.	Az inspirálódás személyes forrásainak kibontakoztatása A döntési folyamatok differenciálódása Az egyéni kezdeményezés formáinak gyarapodása Kezdeményezés Kísérletezés Feltárás (megtapasztalás –megélés-megértés) Probléma kiemelés (meghatározás, azonosítás) Koncepció alkotás, tervezés, döntés
IRÁNYZATOK - ALKOTÓK – MŰVEK kubizmus (1907-1920,'cubus' (latin) = kocka, központja: Franciaország "Azt valljuk, hogy egy kép semmit ne utánozzon, nyújtsa tisztán a maga lényegét. Hálátlanok volnánk, ha bánkódnánk a tárgyak - virágok, tájak, arcok - hiányán; rossz esetben képünk e tárgyak puszta tükörképe lenne." Fő törekvésük: a véletlenszerű külső forma mögötti belső struktúra tartalom feltárása, Eszközeik: végsőkéig leegyszerűsített geometrikus formaelemek alkalmazása" http://enciklopedia.fazekas.hu/tarsmu/kubizmus.htm), futurizmus (Az olasz futuristák (elnevezésük a "futuro", a "jövő" szóból) számára a modern kor dinamizmusa volt a legfontosabb, a technika forradalma, a	Phoposhop alapismeretek, layerek (egy kép kialakításában lehetőség olyan különböző rétegek létrehozására, melyek olyan egyéni tulajdonságokkal felruházhatóak, amelyek önmagukban is variálhatóak, és egymással is kölcsönhatásban lehetnek), process art (folyamatművészet, "A kései hatvanas és hetvenes évek egyik tipikus művészeti irányzata, illetve alkotói alapállása.

gépek társadalomformáló ereje. A statikus állandósággal szemben az új életérzést, a dinamikus mozgást akarták érzékeltetni műveikben." Forrás: Beke László: Műalkotások elemzése, Tankönyvkiadó, Budapest, 1986. 336.o.), landart (tájművészet, "A hatvanas évek jellegzetesen expanzionista irányzata, amely a művészi tevékenységet egyrészt kiterjeszti a valóságos, tényleges térbe, természeti vagy városi környezetbe, másrészt pedig olyan reduktív formanyelvet hoz létre, amelyben teljesen eltűnik a személyes mozzanat,... s csupán a geometriai egzaktság... a meghatározó." (1) "Lényege, hogy a művészek a hagyományos szobrászati anyagok és módszerek alkalmazása helyett magán a természetben hajtanak végre különféle változtatásokat." (2) "A land artban egy olyan antiművészeti program is testet ölt, ami a művészeti intézményrendszerek ellen, a művészeti piac ellen, a múzeumok, galériák ... tárgyfetisizmusa ellen, illetve a műalkotás, mint dísz tárgy koncepciója ellen lázad." (1) Forrás 1: Hegyi Lóránd: Utak az avantgárdból, Jelenkor Kiadó, Pécs, 1989,. 194.o. Forrás 2: Sebők Zoltán: Az új művészet fogalomtára, Orpheusz Kiadó, 1996., 67.o. http://www.artpool.hu/Research/fogalom/landart.html) Soós Nóra, Szimultaneitás, olaj, vegyes technika, vászon, 2015. https://www.ujmuveszet.hu/2015/06/ecc-pecc-kimehetsz-mene-tekel-ufarszin/ Kicsiny Balázs, Suszterinas, videó, 2005. http://kultur.hu/2015/08/enne-is-kevesebb-ami-marad/ http://www.mke.hu/node/29262/munkak?page=2 http://www.balkon.hu/archiv/balkon05_09/01szipocs.html Urs Fischer, Melodráma http://thisistomorrow.info/articles/urs-fischer-melodrama Várnai Gyula, Hármasság, 1995. http://www.varnaigyula.hu/munkak/harmassag.33.html?&pageid=7 Allan Kaprow, Folyadékok, 1967. https://www.flickr.com/photos/lacma/2417416174 http://www.kaprowinberlin.smb.museum/en/ Erdélyi Miklós, Álommásolatok http://capacenter.hu/peternak-miklos-vetites/ egyiptomi múmiák, ie.2. évezred. Stonehenge, ie.1. évezred.	Lényege, hogy a mű igazi témája nem más, mint elkészítésének folyamata. Más szóval, a kész, befejezett műalkotás helyett ebben az irányzatban az idő láthatóvá tételéért folyik a küzdelem, méghozzá leginkább fotósorozatok segítségével." Forrás: Sebők Zoltán: Az új művészet fogalomtára, Orpheusz Kiadó, 1996., 94.o. http://www.artpool.hu/Research/fogalom/process.html), happening ("Az ötvenes években létrehozott sajátosan nyitott, intermediális művészi tevékenységforma. Lényege az időben zajló történések megszervezése, tekintet nélkül a műfaji eltérésekre. Magába foglalja a véletlenszerű eseményeket, a meglepetést és az előre nem látott reakciókat, illetve a pontosan megtervezett és kiszámított cselekvéseket" (Hegyi Lóránd: Utak az avantgárdból, Jelenkor kiadó, Pécs, 1989. 186.o.), ám mindvégig nyitott a közönség spontán reakcióira. http://www.artpool.hu/Research/fogalom/happening.html), stencil (kifestés által sokszorosítható minta/sablon)
6. Saját tájkép Kísérletek szubjektív tájképek, a benső lelki táj, a lelki világ megjelenítésére. Bemutatni a diákoknak az impresszionista művek szubjektív alkotói hozzáállását, és autentikus témaválasztásait, az expresszionista művészek extrovertált és intenzív önkifejezését, majd a nonfiguratív művészet, az absztrakt expresszionista és a gesztusfestészet műveit. A) Szabad stílusban, egyéni nézőpontból megalkotott tájképek és városképek elgondolása. (például egy érzelemhez kapcsolódó lelki tájkép megalkotása)	Az inspirálódás személyes forrásainak kibontakoztatása A nyitottság, a befogadókészség fejlődése Az egyéni kezdeményezés formáinak gyarapodása Kísérletezés Inspirálódás képességének tágítása más műveltség terület felől

B) Kortárs irodalom vagy kortárs zene hallgatása közben festői vázlatok, firkák és kísérletek, az érzelmek színekkel vagy formákkal való kifejezésére.	Fantázia Felszabadultság, önkifejezés Asszociáció Befelé irányuló reflexió (önreflexió)
IRÁNYZATOK - ALKOTÓK – MŰVEK akciófestészet, absztrakt expresszionizmus (A kései negyvenes évektől az ötvenes évek végéig uralkodó nemzetközi festészeti irányzat, melynek lényege a művész lelki és hangulati állapotának, tudat alatti képzeleinek közvetlen, drámai kifejezése. Mindezt a hagyományos kompozíció feloldásával és az ábrázolás száműzésével kívánták elérni. Forrás: Sebők Zoltán, http://artportal.hu/lexikon/fogalmi_szocikkek/absztrakt-expresszionizmus) Gerard Richter, Abstract Painting, 2009. http://www.hausderkunst.de/en/agenda/detail/gerhard-richter-abstract-pictures-1/ Baranyai Levente, Hústájak, 2008. http://axioart.com/tetel/28fa3ff11792f544cda6960b4fb4ad39_424286 http://baranyailevente.wixsite.com/baranyai-levente Jackson Pollock, Number 7, 1949. http://www.staatsgalerie.de/malereiundplastik/bis1980_rundg.php?id=11 Hans Arp, szürrealista domborművek https://muvtortmke.wikispaces.com/2.5+korai+dada	Színtani ismeretek, szürrealista domborművek, veduta (városi látkép)

Feladattípusok

Az egyes feladattípusokhoz múzeumpedagógiai tevékenységeket lehet mellérendelni:

- A. *Projekt módszerrel* elkészítendő feladatok (előadás, téma feldolgozása a kortárs művészet egyes irányzatairól, személyekről) az 5-10. osztályban
- B. *Konceptuális jellegű* kitalálás, tervező –feladatok a 8-10. osztályban
- C. *Minimalista* művek létrehozása-makett jellegű, plasztikai jellegű feladatok 9-10. osztályban
- D. *Land art* jellegű feladatok az 5.-9. osztályban
- E. *Social art, street art* jellegű feladatok 9-10. osztályban
- F. *Fotóval kapcsolatos feladatok*: fotózás, fotótovábbfestés, kiegészítés, kollázs, montázs, decollage) az 5-10. osztályban
- G. *Installációs jellegű* feladatok az 5-9. osztályban

2017-ben Magyarországon ezekhez a szempontokhoz és feladattípusokhoz mellérendelhető (látogatható, ott foglalkozásokat, vezetéseket igényelhető) múzeumok és Képtárak, galériák neve és elérhetősége:

1. szempont A, B, D, F, G feladat típus

[Új Budapest Galéria](#),

–

– Budapest KIÁLLÍTÓHÁZ, [@budapestgaleria](#)

Budapest, [Viltin Galéria](#)

2. szempont, B.- C, F, G feladattípus

– [Paksi Képtár](#)

– Veszprém, Művészetek Háza

– Székesfehérvár, Deák Gyűjtemény

– Budapest, Ludwig Kortárs Művészeti Múzeum

3. szempont, B., D., E., F. feladattípus

Budapest, [Vintage Galéria](#)

Budapest, [Új-Lipótvárosi Klubgaléria](#)

Budapest, [Vizivárosi Galéria](#)

Budapest, [Faur Zsófi Galéria](#)

4. szempont, G,F, B feladat típus

Szentendre, [Művészet Malom](#)

Budapest, [Godot Galéria](#)

Budapest, [Nextart Galéria](#)

Budapest, [Molnár Anni Galéria](#)

Budapest, [Deák Erika Galéria](#)

A felsorolt intézményeken kívül természetesen még a nagyobb múzeumok (főváros és vidék) és kisgalériák kínálnak lehetőségeket a fentebb vázolt, tipizált feladatokhoz, azok feldolgozásához.

Ugyanakkor a vizuális órákon, médiaórákon megjelenő feladatok modelljeiként hatalmas videó tár is rendelkezésre áll [Google Arts and Culture](#) portálon, az [Artpool Művészetkutató Központ](#), illetve a YouTube anyagai között. Az Artpool anyagai kikérhetőek, de majd minden kisgaléria honlapján, az archívumban olyan kiállítások, művész életrajzok találhatók, melyek segíthetik a tanári munkát.

Irodalom: Élő MúzeumCafé (2017): Beszélgetést a kortárs művészet befogadhatóságáról. Magyar Nemzeti Galéria, 2017. 09. 14, az AVANTGARD Múzeum + program keretében.

<http://muzeumcafe.hu/hu/ilyet-en-tudok/>

Hemrik László (2014): A kortárs művészet múzeumpedagógiai megközelítésének lehetőségei, Új Pedagógiai Szemle, 6. sz. 118-122. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00082/2004-06-mu-Hemrik-Kortars.html>

Kovács Hajnalka: A múzeumok és a múzeumpedagógia szerepe a vizuális nevelésben. Kézirat. Kecskeméti Főiskola, Kecskemét. http://pk.uni-pae.hu/images/muhelyek/magyar_gyermekkultura_modszertani_kozpont/kutatasok-modszertanok/kovacs_hajnalka_muzeumok_muzeumpedagogia.pdf

Szoboszlai János György (2014): Szakmai minimum III: Kortárs művészet és oktatás. Transzítblog.hu, 2014-04-10.

http://transzítblog.hu/szakmai_minimum_iii_kortars_muveszet_es_oktatas/

Szoboszlai János György (1999): Megjegyzések a mai magyar művészetről.

<http://www.c3.hu/~eufuzetek/konyvespolc/8-v-szoboszlai.html>

Vásárhelyi Tamás-Sinkó István (2014): Múzeum az iskolatáskában. Nemzeti Tankönyvkiadó. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Vásárhelyi Tamás és Kárpáti Andrea (szerk., 2011): Múzeumi tanulás. Typotex Kiadó, Budapest. Felsőoktatási tankönyv verzió: <http://docplayer.hu/1256918-A-muzeumi-tanulas-kezikonyve-tovabbkepzi-tanfolyami-jegyzet.html>

A pedagógiai program folytatása:

Értékelés: kimeneti követelmények tanévenként Az alkotó

folyamatot érdemes összekapcsolni a *reflexió* eszközeivel. Saját aktív részvételünk folyamatát is érdemes regisztrálnunk és elemeznünk. Ez alkalmat ad számunkra, hogy módosítsunk a megközelítésünkön, és tágíthassuk elemzési módszereink körét. A modul képességfejlesztési céljait értékeli majd a vizuális kommunikáció, színpercepció és a térszemlélet fejlődését vizsgáló tesztek és a portfólió értékelés. Személyiségfejlesztési céljainak megvalósulása szempontjából a kutatás során alkalmazott tesztek közül különösen fontos lesz a Pszichológiai Immunkompetencia Kérdőív, amely a gondolkodás rugalmasságát és a problémamegoldó stratégiákat értékeli, és a Kreatív Gondolkodás Teszt, amely a technikai kivitelezés helyett az eredetiséget, ötletességet tárja fel.

Differenciálás a feladatokban és az értékelésben

Több típusú tehetség mutatkozhat meg egy emberben, és ezek a potenciálisan lehetséges *tehetségfajták a személyre jellemző mintázattá szerveződhetnek*. Ennek a karakternek a kibontakoztatása a személyiségfejlesztés egyik fő célja. A tanulók hajlamai, érdeklődése, személyes érték választása és személyes megközelítési módja számára lehetőséget kell biztosítani. Ezt szolgálhatja, ha módot adnak nekik arra, hogy választhassanak a feladatok közül, és hogy megoldásaikban érvényesíthessék saját szempontjaikat.

Az értékelés során az az elv érvényesülhet, hogy egyrészt *saját magához*, másrészt kortársaihoz: a kísérleti programban résztvevőkhöz és a hagyományos módon tanulókhöz viszonyítanak mindenkit. Számunkra különösen fontos annak értékelése, hogy mennyit haladt előre egy-egy tanuló saját magához képest. Előnyt élvezhetnek például a diákok kedvelt tantárgyaival kapcsolatos feladatok is az értékelés során. Ez *pozitív visszacsatolásra ad alkalmat*. Természetesen ennél több szempont is szükséges az értékeléshez, ezért érdemes a személyes választást támogató értékelést kiegészíteni további szempontokkal bővített portfólió értékeléssel is. Mindemellett hangsúlyoznunk kell, hogy ez utóbbi inkább a reális visszajelzés miatt fontos, és összességében a pozitív visszacsatolásnak kell meghatározónak lennie.

A parafrázis feladatok hatásainak értékelése

Hogyan értékeljük a parafrázis készítés feladatot? Elsősorban azt érdemes vizsgálni, hogy miként hatnak a szemlélet alakulására.

Erre egy olyan *preferencia vizsgálat* lehet alkalmas, amelyben arra kaphatunk választ, hogy a diákok inkább a mechanikusan megoldható feladatokat, vagy a problémamegoldást igénylő feladatokat részesítik-e előnyben. Változik-e a kísérletben részt vevő diákok preferenciája az összetettebb problémamegoldást igénylő feladatok javára?

Kiegészítheti ezt egy összetett, egyéni feladatsor több szempontú vizsgálata, **portfólió elemzés**.

Minimum követelmények és optimum szintek

KIMENETI KÖVETELMÉNYEK

az 5. évfolyam végén

NEVELÉSI FEJLESZTÉSI CÉL	MINIMUM KÖVETELMÉNYEK <i>A tanév végén minden tanuló képes...</i>	OPTIMUM SZINT <i>A tanév végén a jó képességű tanuló képes...</i>
nyitottság	elutasítás mentesen tekinteni a kortárs alkotásra.	kíváncsisággal tekinteni a kortárs alkotásra.
megfigyelőképesség / értelmezés	adott szempontok által vezetve megfogalmazni a megfigyeléseit.	önállóan észrevenni és megfogalmazni a látványok és a jelenségek jellemzőit.
elemzés	a látványokkal, jelenségekkel kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeit szétválasztani.	a látványokkal, jelenségekkel kapcsolatosan összegyűjtött megállapításait rendszerezni, összefüggéseket felismerni.

problémamegoldás	a meghatározott problémára önálló megoldási javaslatot tenni.	az adott téma, jelenség kapcsán önállóan azonosítani, meghatározni a problémát, és több megoldási javaslatból választva alkotó tevékenységet folytatni.
kreativitás	szabad asszociációi felhasználásával ötleteket megfogalmazni.	szabad asszociációi és fantáziája segítségével eredeti ötleteket megfogalmazni.
önismeret	megfogalmazni milyen alkotások keltik fel az érdeklődését.	megfogalmazni mely alkotások miatt keltették fel érdeklődését, milyen személyes vonatkozásokat tárt fel.
jártasság, tájékozottság a kortárs művészet terén	felismerni, kiválasztani a kortárs alkotásokat, s néhány alkotó nevét, s alkotását felismeri.	felismerni, megnevezni kortárs vizuális művészeti műfajokat, jelenségeket, és több kortárs alkotót és alkotásaikat.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Szakmodszertani pályázat
2016-2020

Moholy-Nagy Vizuális Modulkok:
a 21. századi képi nyelv tanítása

4. MODUL | K O R T Á R S K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

Múzeumpedagógiai programok a kortárs képzőművészet tanításához – I. rész

Sinkó István
művész-tanár. művészeti író, képzőművész

2016

A múzeumpedagógia céljai A múzeumpedagógiai tevékenység célja hármas.

1. A kulturális javak bemutatásához (múzeumi tárlatok, kiállítások, gyűjtemények) kötődő tudás-és ismeretanyag szóbeli és tevékenységeken keresztüli továbbadása a látogatóknak.
2. Az iskolán kívüli ismeretszerzés fontos bázisaként a múzeumi ismeretanyaggal való tudásbővítés
3. Kreatív és korcsoportra specializálódott ráhangoló gyakorlatok vezetése

Ezek a fő szempontok a kortárs művészeti tárlatok, kiállítások és gyűjtemények esetében különös hangsúlyt kapnak azáltal, hogy az iskolán kívül történő ismeretátadás és foglalkozások itt intenzívebb, hangsúlyosabb formát öltenek. általában a kortárs művészet (sem a képzőművészeti, sem az irodalmi, sem a zenei területen) nem kerül a tananyag törzsanyagába. Ezért a ráfordítható időmennyiség egyik nagyszerű lehetőségeként a tárlatok, kiállítások jelenthetik a jobb megismertetés, megismerés forrását.

Nem mindegy, hogy milyen korcsoportot milyen típusú kiállításra viszünk, mennyire lehet az számukra feldolgozható átélhető. Ezt szükséges kihasználni a rajz-vizuális tantárgyat tanító tanároknak.

A kortárs művészet elhelyezése a gondolkodásban:

- Példák a kortárs mű és közönsége találkozására: a XIX sz.-tól napjainkig
- Impresszionisták –itt vált el művész és közönsége
- Picasso a gúny és siker –egy sikertörténet (karrier a XX. század elején)
- Dali a provokátor – A festő, mint média személyiség. Dali a pop –art előfutára
- A sikeres absztrakt- a második világháború utáni első nagy avantgard áttörés az amerikai absztrakt
- A pop art mint múzeumi művészet-az ellenművészet kultikussá válása és értékképződése
- A poszt-modern csődje-a 80-as évek elejének válsága, a poszt-modern gondolat inaktualitása
- Az új klasszicizmus-két új klasszicizmus (a neorealista ,techno-realista és a neo-dada)

A tárlatokon (múzeumokban, galériákban) látható kortárs anyag értelmezésének, esetleges feldolgozásának rásegítésére van szükség a helyi viszonyokat, a tárlat tartalmi, formai előzményeit, a rendezési koncepciót jól ismerő múzeumpedagógusokkal való együttműködésre.

Kortárs művészet a múzeumban

A múzeumi helyszín-hacsak nem kortárs művészeti múzeum (Képtár, Intézet, Gyűjtemény) az adott múzeum , - mint a Ludwig- Kortárs Művészeti múzeum, a múzeumként nem funkcionáló Múcsarnok, a Paksi Képtár, a Dunaújvárosi Kortárs Művészeti Intézet, vagy a pécsi Kortárs Gyűjtemény, a Kiscelli Múzeum Fővárosi Képtár - ritkábban adódik lehetőség kortárs művekkel való találkozásra. A felsorolt intézmények profilja azonban a modern, neo-avantgard, kortárs alkotások gyűjtése, bemutatása, tehát itt felkészült szakemberek foglalkoznak a látogatók tájékoztatásával is. Programok, múzeumpedagógia, múzeum

kommunikáció, feladatlapos ismertetések, gyerek és felnőtt tárlatvezetések, művész-közönség találkozók szervezése segít/het/i a befogadást.

Kortárs művészet az iskolában

A mai magyar alap és középfokú oktatásban a vizuális –ill. .média ismeretek tantárgyban a kortárs művészet alig jelenik meg. A tankönyvek legnagyobb számban a XX. Századi művészettel, leginkább a 70-es,80-as művészet ismertetésével zárják a tanulandó anyagot. A pedagógusok egy része azonban korszerű szemlélettel rendelkezve figyeli és igénybe veszi a kortárs művészeti kiállítások adta lehetőségeket és a mellékletben rendelt program kínálatot. Ez a fővárosi és a megyeszékhelyeken található iskolákban jelentősebb mértékű-lévén ott több kortárs kiállítás és kiállítóhely van –máshol alkalmi és nagyobb szervező képességet igényel a kortárs –és egyéb –tárlatokra való eljutás.

A kortárs művészet múzeumi, illetve iskolai interpretálása döntő mértékben az empátikus képességeken, a kreativitáson és a játékos tevékenységek sokszínű alkalmazásán múlik.

Mivel a kortárs művészet - a maga történeti előzményein kívül - gyakran hivatkozik egyéb művészeti, (zene, mozgás, színház stb.) illetve művészeten kívüli (tudomány, filozófia, szociológia stb.) vonatkozásokra, ezért a tanárnak illetve múzeumpedagógusnak ilyen szempontból is felkészültnek kell lennie. A gyermek és felnőtt közönség számára a legjobb befogadói lehetőség a kortárs művek nyomán készülő alkotások létrehozása lehet.

Az alábbiakban kísérletet teszek néhány jelentős kortárs irányzat tananyagba helyezésére illetve az ott megjelenő magyar művészek, alkotók „nevesítésére”. Másrészt, az egyes irányok korosztályokra specializálható feldolgozására, valamint néhány technikát és módszert mutatnék be a „jó gyakorlatok” köréből.

Irányzatok, alkotók	Korosztály	Jó gyakorlat – kreatív múzeumpedagógiai munka-alkotó műhely a múzeumban
Konstruktív, konkrét és kortárs absztrakt / A XX. sz. jelentős irányzatainak továbbélése a geometrikus,szerkezetes képépítésben/ alkotók: Bak Imre, Nádler István, Szinyova Gergely, Fajó János, Nemes Márton, Maurer Dóra, Vera Molnar	5-9. osztály	Vágj ki A/4 –es papírból geometrikus és szabad formákat (legalább 2-3 darabot). ! A kivágott formákkal, és a z A/4 –e papírban megmaradt formák segítségével készíts színes alapon kompozíciókat! Színes fóliákból vágj ki alakzatokat és egymás mellé, egymásra helyezve fehér papíralapon készíts egy általad kitalált témára kompozíciót! Használd a mellékletben található anyagokat! Vonalzó, fekete filctoll és ceruza segítségével rajzolj egyszerű formákat, a formák éleit erősítsd, keress egymáshoz kapcsolható, egymásba érő éleket. A konturált formák egy részét s satírozd a fekete grafit ceruzával! Legyen ez egy konstruktív tájkép! Keress geometrikus formákat ábrázoló fotókat,ezeket színezd át , vágd szét és illeszd új kontextusba(összefüggésbe)!

Koncept és neokoncept / a gondolati és képi fogalmazás azonosulása, a fogalmi képivé alakítása-ez a koncept,ennek megújuló formája a neo-konceptuális művészet/ alkotók: Várnai Gyula, Szentjóby Tamás, Erdély Miklós, Pauer Gyula,Atalai Gábor, Erdélyi Gábor, Societé realiste (Gróf Ferenc , Jean-Baptiste Naudy)	7-9. osztály	Fedezd fel az újsághírek mögött egy érdekes képi ötlet lehetőségét. Írd le, vázold fel, tervezd meg! Képtelen képeket sorakoztass fel egy gondolat mentén. .Legyenek egymástól eltérő, össze nem kapcsolható látványok. keress képi, fogalmi, tartalmi kapcsolódást és rendezd őket egybe! Fogalmazd meg egy kiáltványt egy számodra-csak számodra-fontos ügy, dolog, tárgy érdekében! Adj képi formát a kiáltványodnak!
Installáció /térbe helyezett, körbejárható, díszlet jellegű képzőművészeti alkotások/ Alkotók: Ex-artist collective(Kaszás Tamás, Loránt Anikó), Csörgő Attila,Vincze Ottó, Csákány István, Kokesch Ádám	5-9. osztály	Tervezz meg egy általad érdekesnek mondott újsághír nyomán egy installációt, ami a többiek számára is gondolatébresztő lehet. Vázold fel az installáció képét, mellékelj a hírt, és rajzold le, gyűjtsd össze írásban, milyen anyagokat használnál fel, mekkora is lenne a mű? A teljes dokumentációt ragaszd fel egy kartonra, kiállítás kész formában!
Médiaművészet / különböző médiumok felhasználásával készült,síkban és térben egyaránt megjelenő,a legkorszerűbb technikai eszközrendszereket is felhasználó művészeti műfaj/ Alkotók. Szegedy-Maszák Zoltán, Keserue Zsolt, Németh Hajnal, Komoróczy Tamás	7.-9. osztály	Számítógépeden (ha van ilyen programod) próbálj meg átalakítani festményeket. Készíts tervet egy ismert film néhány kockájának felhasználásával egy saját digitális nyomtatott kivitelezésére. Szerepelj te is a nyomtatott átalakított fotóval.!Készíts telefonod fotó és videó üzemmódjával kisfilmet életed egy pillanatáról,ezt szerkeszd össze és mutasd be számítógépen!
Új festészet, neo-transzavantgard, új realizmus/ a 80-as években megjelenő erősen expresszív festői kifejezés mód (heftige	8.-9. osztály	Festészeti technikák segítségével alakíts át fotójeleneteket. Fess bele a fotóba! Készíts egy kis makett teret tárgyakkal és fess meg mintha benne lennél! Egy klasszikus műalkotást folytass saját gondolataid, ötleteid segítségével!

malerei, transzvantgard) újáélése a 2000 –es években alkotók. Csernus Tibor (+ 2007), Sándorfi István (+ 2009) Lajta Gábor, Kis Róka Csaba, Czene Márta, Kondor Attila,		
Kortárs (szobrászat) plasztika Szabó Ádám, Szász György, Kovách Gergő, Péli Barnabás	8.-9. osztály	Készíts papírplasztikát egy nem létező állatról! Egy kedves videó játékodat, számítógépes hősödet mintázd meg sokféle anyag felhasználásával! Készítsd el síkban és térben különböző anyagokból lakószobád egy részletét „átméretezve”!
Street art, public art/ városi művészetnek is nevezhető, utcai tárgyak, falak felhasználásával létrejövő, a közösség aktuális problémáira is reflektáló művészeti kifejezőeszköz, műfaj/	5.-9.o	Lakóhelyed közelében lévő „műtárgyakat” (tűzoltócsap, buszmegálló, parkolóóra) fotózd le és a fényképet alakítsd át, hogy „ember-központúbb legyen”! Készíts terveket utcára helyezhető grafikai, festészeti alkotásokhoz (tűzfal –kép, fal grafika)!

Műelemzések

A formák háborúja – Szíj Kamilla

Szíj Kamilla: Cím nélkül,

2003-2009

A gyerekek párban munkálkodnak. Páronként kapnak egy nagy méretű, A/3-as vagy A/2-es rajzlapokat, valamint két különböző színű ceruzát. A párok kiválasztanak egy geometriai formát és a játék célja, hogy a lap két sarkából elindulva megpróbálják „meghódítani” egymás

területét, úgy, hogy a választott geometriai formákat összekapcsolva „masíroznak” végig. A foglalkozásvezető felhívja a figyelmet, hogy ügyeljenek a formák szabályosságára és közel azonos méretére. A játék végén megvizsgáljuk, ki hódított meg nagyobb területet, hol sűrűsödnek vagy ritkulnak az alakzatok.

Meditatív rajzok – Szíj Kamilla

- A gyerekeket 4-5 fős csoportokba osztjuk. Mielőtt elkezdenénk a játékot, megbeszéljük, milyen típusú vonalakat húzhatunk, ezeket felrajzoljuk a táblára, majd megpróbáljuk csoportosítani őket. Ezt követően a csoportok kapnak 4 db négyzet alakú lapot, valamint különböző színű ceruzákat. A játékot az első gyerek kezdi: a 4 lapot úgy helyezi el egymás mellett, hogy az egy nagy négyzetet formázzon, majd egy tetszőleges vonalat húz rajtuk, úgy, hogy az mind a négy lapon áthaladjon. A következő játékos, mielőtt megrajzolná a saját vonalát, elforgatja az egyik, másik, vagy akár mind a négy lapot, megtartva a nagy négyzet formát. Majd így megy ez egészen addig, amíg egy kuszának tűnő, térképre vagy akár szabásmintára hasonlító kép jön létre. Miután a rajzolással végeztek a gyerekek, egy-egy fotókartonra egymás mellé helyezve két csoport (összesen 8 db négyzet alakú lap) munkáit felragasztjuk.
- *Egymás kezét-ceruzát tartó kezét- fogva közösen kezdenek rendszer rajzokat készíteni úgy , hogy a másik igyekszik azt megakadályozni a saját keze erejével. Ez kölcsönös nehezített rajzolást, és bizonytalan vonalhálókat eredményez.*

Ennek a feladatnak egy variációja, ha egyéni munkában a gyerekek 4 db 10x10 cm-es lapot négyzetesen elhelyezve két különböző színű ceruzával kezdenek el vonalakat húzni, majd elforgatják a lapokat, és az így „széttöredezett” vonalakat megpróbálják egy újjal egyesíteni, majd ismét elforgatni és ismét rajzolni. Miután ezzel végeztek, egy A/4-es méretű pausz papírt a rajlapokra helyezve a tetszőleges vonalstruktúrákat átmásolhatják az áttetsző lapra.

Struktúrák – Szíj Kamilla

A kiállítás megtekintése során a gyerekekkel közösen fedeztük fel, mire hasonlanak a kiállított munkák, milyen vonalstruktúrákat alkotnak, milyen mintázatokat adnak ki. Ezt követően pedig szabad kézzel a gyerekek is megpróbálhatják lekövetni, milyen, amikor egy vízbe dobott kő hatására elkezd fodrozni a vizet, vagy a szeizmográf földrengést jelez. De akár olyan egyszerű mintázatokat is megpróbálhatnak felnagyítani a gyerekek, mint például az ujjlenyomat, a fának az évgyűrűi vagy egy levélnek az erezte.

Technokol, vagy stift ragasztó segítségével vonalhálókat rajzolnak, amit színezett homokkal vagy gipszporral tesznek plasztikussá. Ezt a műveletet nagy papíron csoportban végzik és minél sűrűbb vonalhálót kell létrehozni.

Forma-jel-nyelv-képzés – Szinyova Gergő

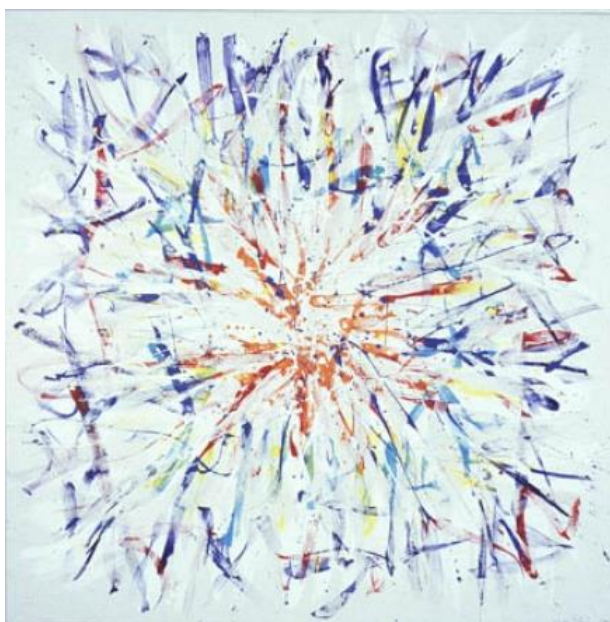
Szinyova Gergő: Cím nélkül, az AOP sorozatból, 2012

Szinyova Gergőt sokszor inspirálják a világhálóról összegyűjtött fotók. A gyerekek ilyen fényképeket kapnak, majd megpróbálják a színeket, struktúrákat követve lefesteni azt.

Csoportmunka (3-5 fő). Az alkotáshoz kis játékkártyákat készítünk, melyeken különböző minőségű és színű vonalak, valamint geometriai formák láthatóak. A gyerekek előre elkészített kártyák közül húznak. A játék során minden gyerek húz egy kártyát és a kártyán lévő színnel felfesti a formát a nagy méretű (A/2) lapra. A formák állhatnak külön is, de kapcsolódhatnak is egymáshoz, és abban sincsen megkötés, milyen hosszúságú/méretű formát festenek.

Színes papírból különböző szélességű, vastagságú szabályos és szabálytalan csíkokat, formákat vágnak ki. Ezeket egy homogén sötétebb színű kartonra komponálják meg. Legyen a műben valamelyest szimmetria is!

Egy képrészlet továbbgondolása – Nádler István

Nádler István: Zenére festett kép, 1982

- A foglalkozáson Nádler festményét vesszük nagyító alá, megvizsgáljuk, milyen formákból és színekből épül fel, mire utalhatnak a színek, mire hasonlíthat?
- Majd az alkotáshoz a gyerekek megkapják az alkotást kinyomtatva, 12*12 cm-es méretben, s a feladat, hogy A/3-as lapra felragasztva próbálják meg továbbgondolni, kiegészíteni, folytatni az alkotást, megfesteni a kontextust, ahol a kis kép része az egésznek.
- *Festékes tubusokat helyeznek el egymás mellett egy asztallapon. Az asztalra merőlegesen fehér kartont szerelnek derékszögben. A festéktubusokból erőteljes ütésekkel kispricceltetik a festéket. Az így létrejövő „képet” azután másik fehér kartonra nyomtatják, és újranyomtatják, míg a vastag festék eltűnik a felületről. A nyomtatások során el is lehet mozdítani a nyomófelületet.*

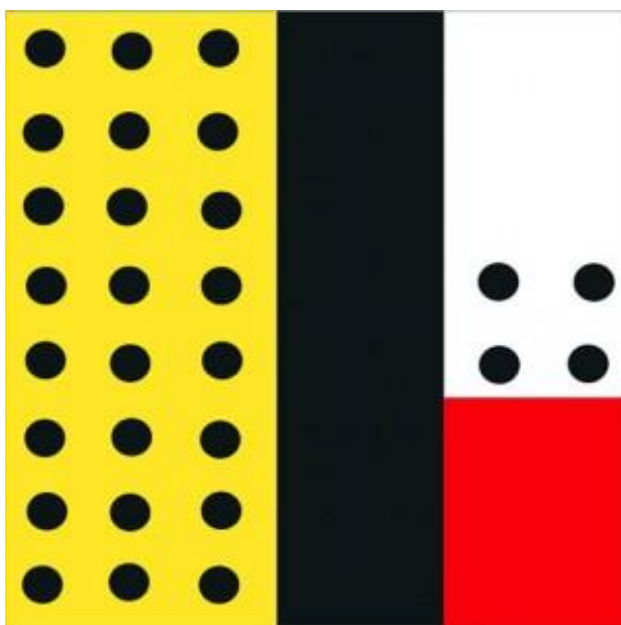
Egyetlen vonalrajz (Egyvonalas történet) – Korniss Dezső

Korniss Dezső: Ördög, szitanyomat, évsz.n.

- A gyerekek egy rendhagyó ceruzarajzot készítenek. Szepesi Attila versét felolvasva arra kérem a gyerekeket, igyekezzenek minél több elemét, tárgyát megjegyezni, majd ezt követően ezt rajzolják le a lapra, de úgy, hogy nem emelik fel a ceruzát, hanem egy folyamatos vonallal ábrázolják azt. Így a vers – és a gyerekek által hozzáadott elemek egyetlen hömpölygő, hullámzó, a különböző elemeket részben elfedő, de összefonódó képpé áll össze. Ha a ceruzarajt elkészült, kiszínezzük az alkotást.
-
- *Játékos vonalrajzzal szabad formák egymásba rajzolásával, vagy adott forma sablonok felhasználásával készítenek nagyobb méretű képet csoportosan. Az egymásba ható formaközöket színnel töltik ki. Az így kialakuló új képet újrakomponálják, méretre vágják.*
-

Térkép-alkotás – Halász Károly

Hopp-Halász Károly: Monolit struktúrák,

1987

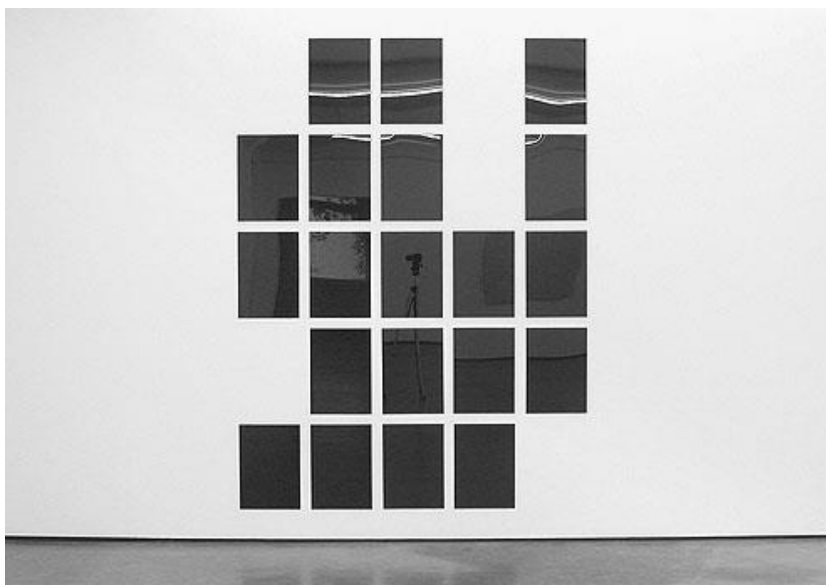
Ez a feladat inkább játék, mint alkotás, pontosan, játékos alkotás.

Az osztályt két csoportra osztjuk, már itt elkezdődik a játék, hiszen a gyerekek, kártyát húznak, amin vagy piros kör vagy sárga négyzet lesz látható, így a csoport tagjai megkereshetik egymást. Ha kialakultak a csapatok, megkeresik az előre kijelölt területet a térben, ami két 6mX6m négyzet, ez adja az alkotói felületet. Mindkét csoport mellett, már előre elkészített nagyméretű, színes geometriai formák és különböző tárgyak vannak, ezek lesznek a játék „szereplői”. Minden gyerek húz az előre elkészített kártyákból, amin különböző utasítások vannak, mint pl., hogy akinél sárga kör van, az helyezze el a kijelölt területen, szabályosságra törekedve. Vagy akinél kék háromszög van, az egészítse ki a sárga köröket, de szabálytalanul, stb. A geometriai formák mellett találkozhatnak a gyerekek olyan kártyákkal is, amin valamilyen tárgy, esetleg saját maga szerepel, ezekkel, mind kiegészítik a képet. Így készül el a játékos alkotás, amit fényképen megörökítünk. Ennek a feladatnak többféle variációja lehet, amíg az idő és a lelkesedés engedi, lehet velük játszani. A lényeg a csoportban alkotás és a nagy térben való bátrabb mozgás.

A *Neo-Geo* és a *Monolit* sorozathoz kapcsolódóan a diákok egy előre elkészített fekete keretben dolgoznak, s ebben a keretbe kell megtervezniük és megkomponálniuk a képet, felhasználva a különböző geometriai alakzatokat. A feladat komoly tervezői munkát igényel, hiszen a kép térben van, vagyis mindössze a keret segíti a további elemek rögzítését, így a gyerekeknek kell végiggondolni, mely részeket építik egymásra, mi lesz az alap, mire a következő lépcsőfok, a következő minta. A geometriai formák tetszőlegesek-kör, rombusz, négyzet, téglalap, stb.

Sablonokat vágnak geometrikus formákból. Ezeket hosszú papírcsíkokra helyezik, majd festéssel, esetleg spray-al egyszínű felületekkel töltik ki..A csíkokat azután térben összeépítve épületeket, városrészleteket alakítanak ki nagy méretben.

Inverz képek – Hartmut Böhm

Hartmut Böhm: Mintamondatok 2011

A gyerekek kapnak két fehér és két színes lapot. Tetszőleges geometriai formákat kivágnak, majd felragasztással rögzítik, s elkészítik ennek a formarendszernek az inverzét is.

Egy adott modellforma összes rajzolható és sokszínű variációját készítik el színes papíron nagyobb méretben. Ezeket függőleges és vízszintes sorokba rendezik. Térben belógatják, vagy/és falra szerelik a „mintamondatokat”

Mozgástanulmányok Maurer Dóra

Maurer Dóra: IXEK, 2013

Csoportmunka. A gyerekek egy előre kijelölt területen játszanak. Egy tetszőleges ponton rögzítik a fonalat és egymás mögé felsorakoznak. A gyerekek egymás után dobnak egy dobókockával, és amennyit dombnak, annyi kell lépni – a területen belül maradva – tetszőleges irányba. A lépések nyomán kialakult pontokat rögzítik, s pontok között lesz kifeszítve a fonal, jelölve a játékosok útvonalát. A játék végeztével a gyerekek körbeülik a pályát és megpróbálják lerajzolni ezt az útvonalat.

Fonalak segítségével parafatáblán áthatásokat szerkesztenek a pontokat gombostű vagy rajzszög helyettesíti. A színes fonalak azután bonyolult színes vonalrajzzá válhatnak.

A vizuális tanár (rajztanár) és a múzeumpedagógus alkotó jellegű kooperatív tevékenységének szempontjai

1. szempont: olyan kortárs-és mellette klasszikus –kiállítások bemutatása, játékos módszerekkel, melyek az adott korosztály számára megfelelő kihívást jelentenek.

Összehasonlító, kalandos, élmény centrikus és logikát, vizuális élményt, vizuális emlékezetet egyaránt megmozgató tárlatok. Lehetnek design kiállítások önálló alkotói bemutatók stb. Ezek sokoldalú élményt, benyomást és ismerős hívószavakat rejtenek magukban, melyre rajztanár, ill. múzeumpedagógus építhet.

2. szempont: Olyan geometrikus, konkrét, strukturalista kiállítások megtekintése és foglalkozások tartása, melyek a logikai, tervező, konstruáló képességek kompetencia területét érintik. A non-figuratív, absztrakt, neo-absztrakt, design képzőművészeti alkotásokkal való játék, azok értelmezése, elhelyezése az alkotói tevékenységben, a térrel és a formarendekkel való párhuzamba állítása.

3. szempont: Intermediális alkotásokkal való játék, illetve olyan grafikai anyagokat használó alkotó (csoportok) munkáinak bemutatása ahol a személyesség és az általános vizuális értékrend találkozik. Személyes, individuális filmek, a társadalmi vagy kisebb közösségekhez fűzhető problémák művészi kifejezése a kortárs eszközök segítségével.

4. szempont: A személyes mítoszok, illetve a *neo-konceptualitás*, *neo-dada* megjelenése tárlatokon és az ezekkel való kreatív foglalkozások. Olyan művek létrehozása hagyományos és speciális anyagokkal, melyek a személyesség, az Énkép kifejeződését segítik.

Műlista A szemléltető anyagnak folyamatosan változnia kell a kortárs művészet alakulásának megfelelően. Az itt felsorolt alkotók és művek nem képviselhetik a kortárs művészet széles spektrumát. Ebből következően a műjegyzékben megjelenő példák sem tekinthetők tételes tananyagnak. Az egyes művek és alkotók példáival olyan javaslatot teszünk, amely a tanároknak segítséget nyújt abban, hogy saját forrásaikat bővíthessék.

Alkotók és művek (Az internetes hivatkozások utolsó ellenőrzése: 2017. január 9.)

5. osztály

Baglyas Erika kerékpárja: Tehetetlenségi nyomtatók, 2010

<http://baglyaserika.blogspot.hu/2011/09/tehetetlensegi-nyomatek-2010.html>

Bodolóczky Linda: hétköznapi tárgyak (Bodolóczky Linda: hétköznapi tárgyak színes megjelenítése: <http://bodoloczkilinda.blogspot.hu/2010/02/foz-mos-takarit.html>

http://www.port.hu/pls/me/media.print_media_popup?i_area_id=7&i_object_id=339344&i_topic_id=&i_is_picture=1&i_is_video=1&i_org_id=&i_media_id=265764

Chilf Mária: Honvagy ismeretlen táj iránt, 2009.

https://issuu.com/elntfree/docs/balkon_2009_04/2

Chilf Mária: Kereső, 2008.

<http://www.chilfmaria.com/index.php?oldal=munkak&kategoria=all&munka=8&foto=3>

Csáki László 44/56: <http://vimeo.com/66677482>

El-Hassan Róza: Feszített tárgyak, 1995 (El-Hassan Róza: Feszített szék, 1995 – tárgyakkal kapcsolatos elmélkedések, asszociációk: <http://www.ludwigmuseum.hu/site.php?inc=mutargy&muld=539&menuId=67> Feszített tárgyak (az alkotások az oldalon az 1995-ös év alatt találhatóak): <http://www.roza-el-hassan.hu/>

Eperjesi Ágnes 48/56: <http://www.eperjesi.hu/recycled/elotte-utana-before-and-after?id=63>

Eperjesi Ágnes: tárgyak a házban és a ház körül <http://www.eperjesi.hu/recycled/szorgos-kezek-tennivalok-a-hazban-es-a-haz-korul-busy-hands-chores-around-the-house?id=127>
<http://www.eperjesi.hu/recycled/csemppek-tiles?id=89>
<http://www.eperjesi.hu/>

Eperjesi Ágnes: Házimunka / Önarcképszeletek 2004 <http://www.eperjesi.hu/solo/onarckep-szeletek-slices-of-self-portraits?id=26>

Esterházy Marcell, Atelier Bp 2007-2010

<http://www.esterhazymarcell.net/index.php?projets/atelierbp/>

Fischer Judit 31/56: <http://www.ligetgaleria.c3.hu/418.html>

Födő Gábor: hétköznapi tárgyak, Szatyrok (Födő Gábor: Meddig tart még? <http://susannicon.blogspot.hu/2010/11/art-moments-es-fodo-gabor.html>

Födő Gábor: hétköznapi tárgyak, szituációk, emlékek, mondatok: <http://www.fodogabor.com/>

Gerber Pál: Konstelláció, 1999 (46, oldal) http://www.ujmuveszetcsoport.hu/archiv/2010/2010_januar.pdf

Haraszty István: Madárkalitka, 1972 <http://www.artpool.hu/lehetetlen/real-kiall/nevek/harasztyi.html>

Hecker Péter festményeinek figurái <http://www.c3.hu/~bartok32/hecker.htm>

Iski Kocsis Tibor 33/56: http://www.artmagazin.hu/artmagazin_hirek/termeszetfolelotti_szuperrealizmus_iski_kocsis_tibor.949.html

<http://www.viltin.hu/muveszek/iskikocsistibor>

Joseph Kosuth: Egy és három szék, 1965 (Joseph Kosuth: Egy és három szék, 1965 – az ábrázolás ideáját bemutató mű: http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=81435

http://hu.wikipedia.org/wiki/Joseph_Kosuth

Kicsiny Balázs: Édes otthon, 2005 <http://www.balazskicsiny.com/SWEET%20HOME%20%20.html>

Kokesch Ádám 28/56: <http://www.mke.hu/new/diploma2003.php?page=4>

Kim Sooja: Mosonő (Laundry women) video 2000.

http://www.kimsooja.com/works_video_laundry-woman.html

http://www.kimsooja.com/works_editions_print_Laundry_Woman_Yamuna.html

Kis Varsó: Tornasor, 2001.

<http://magicmate.tumblr.com/image/6669323579>

Kis Varsó: Nefertiti teste, 2003. http://www.balkon.hu/archiv/balkon03_09/03forian.html

Kusama tereinek alakjai, pl.: <http://whitney.org/Exhibitions/YayoiKusama>

Lakner Antal: Tárgyak - INERS_Home Transporter a talicska pad, 1998 (Lakner Antal: Iners / Passzív munkaeszközök <http://www.artpool.hu/lehetetlen/real-kiall/nevek/laknera.html>

<http://artportal.hu/lexikon/muveszek/lakner-antal-1446>

Man Ray: Ajándék, 1963.

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:'Cadeau' by Man Ray, iron and nails, Tate Modern.JPG>

<http://smarthistory.khanacademy.org/surrealism-manray.html>

Méret Oppenheim: Prémcsésze, 1936.

http://en.wikipedia.org/wiki/File:M%C3%A9ret_Oppenheim_Object.jpg

Nam Jun Paick: TV Buddha, 1974. <http://www.stedelijk.nl/en/artwork/1545-tv-buddha>

Niki de Saint Phalle: Nanák Phalle http://en.wikipedia.org/wiki/Niki_de_Saint_Phalle

<http://www.nikidesaintphalle.com/>

<http://nikidesaintphalle.org/>

<http://nikidesaintphalle.org/niki-de-saint-phalle/public-works/>

Pacsika Rudolf: Láncos létra: Expanding innovation, 2005.

http://www.balkon.hu/archiv/2006/2006_10/2abszurd.html

Rania Matar, libanoni fotóművész Tini lányok szobáiról készített sorozata, 2012.

<http://www.raniamatar.com/books/girl-and-her-room/>

Ráskai Szabolcs: háztartási tárgyak, szerkezetek <http://www.raskaiszabolcs.com/>

Soós Nóra : Buborékok sorozat, Leértékelt áruk III., 2007.

<http://www.soosnora.hu/hun/gallery/8/>

<http://www.soosnora.hu/hun/gallery/image/53/>

Szabó Ádám 1/56: <http://www.indagaleria.hu/muveszek/szabo-adam>

Szabó Dezső 19/56: <http://studio.c3.hu/en/member/Szabo+Dezso/>

Szentjóby Tamás: Hűlő víz, 1960. (Plágium 2000)

<http://multiplika2000.wordpress.com/2008/11/16/hulo-viz/>

Várnai Gyula: Átjáró II., 1993.

http://www.varnaigyula.hu/munkak/atjaro_ii..8.html?&pageid=7

5. osztályos tanítási - tanulási programok A kortárs képzőművészet tanítása modulhoz

SZERZŐK:

Geisbühl Tünde,
Kölcsey Ferenc Általános Iskola

Pénzár Ágnes,
Pécsi Tudományegyetem Gyakorló Általános iskola, Gimnázium és Szakközépiskola Deák Ferenc
Gimnáziuma és Általános Iskolája

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

a kortárs képzőművészet modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Geisbühl Tünde
Kölcsey Ferenc Általános Iskola
(Budapest)

Az 1. tanév programjának áttekintése

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 februárjától

TÉMA	IDŐIGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ
1. Műtermek, alkotók és művek	3-4	- A művészeti ágak, műfajok és a kortárs művészet sajátosságai - Műtermek, alkotások, alkotók - Szobák és hangok, zajok	Művészettörténet, Környezetismeret, Kortárs zene
2. Művek kölcsönbe	4-5	- Modern és kortárs térbeli alkotások megfigyelése - Személyes terek, szobák felidézése - Kölcsönbe fogadott művek a személyes térben	Építészet, Geometria
3. Fiktív rekonstrukciós játék	4-5	- Hangvadászat - Tárgyak és hangok - valós és asszociatív kapcsolat - Fiktív történet, film helyreállítása, zajok és tárgyak alapján	Filmművészet, tárgykultúra, technika és életvitel, irodalom
4. Látom, érzem, gondolom....	3	- Kortárs alkotások kapcsán elemző beszélgetés – a látvány objektív és szubjektív „olvasata” - Kortárs művészeti témák azonosítása, művek csoportosítása	Erkölcstan, Életvitel, Környezetismeret, Biológia, Informatika, Irodalom, Fizika
5. Kortárs művek és személyes tárgyak	4	- Személyes választások, objektív és szubjektív elemek - Asszociációk és összefüggések feltárása. Konceptióalkotás - Gondolati tartalmak vizuális megjelenítése	Erkölcstan, Életvitel, Környezetismeret, Biológia, Informatika, Fizika
6. Irodalmi alkotás átalakítása, a „Családi körbe”	4-5	A választott irodalmi alkotás/ok feldolgozása, általános és személyes üzenetek	Irodalom, Erkölcstan, Környezetismeret

TÉMA	IDŐIGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ
toppanó különös vendég		- Kortárs figurális alkotások szereplőinek vizsgálata - Az irodalmi mű szereplőinek, tereinek összekapcsolása kortárs szereplőkkel - Új tartalmi, történeti elemek és vizuális megjelenítésük	

Az 1. tanév részletes terve

Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 februártól

RÉSZTÉMÁK/TARTALMAK tanulói feladat, didaktikai feladat	FEJLESZTÉSI CÉLOK ismeret, képesség, készség, attitűd	MÓDSZER, MUNKAFORMA, ÉRTÉKELÉS, OKT. ESZKÖZ, ANYAG munkáltatás, elemzés, vita, magyarázat, házi feladat, projekt	SZEMLÉLTETÉS ALKOTÓ ÉS MŰ
1 Téma: Műtermek, alkotók és művek – Idő igény: 3-4 óra			
> Bevezetés „a művészeti ágak, műfajok és a kortárs művészet sajátosságai, című témába. - A vizuális művészet fogalma/tartalma, szerepe, jelentősége a hétköznapi életben és a különböző alkalmazott és szabad művészeti területeken.	Ismeretek bővítése a művészeti, vizuális művészet ágak, műfajok terén. Ismeretek: művészet, művészeti ágak, műfajták, technikák sajátos jellemzői A korábbi és új ismeretek rendszerezésének csoportosításának gyakorlása, rajzos, szöveges gondolatterkép.	Frontális és kiscsoportos beszélgetés során közösen felrajzolt gondolatterképen rögzített művészeti, vizuális ágak, műfajok. Közös táblai rajz. Frontális beszélgetés a látványról. Vetített képek, fotók, reprodukciók.	Esterházy Marcell: Műterem fotóiból válogatás, s a választott művészekről alkotások, pl.: Szabó Ádám, Szabó Dezső, Kokesch Ádám, Fischer Judit, Iski Kocsis Tibor, Csáki László, Eperjesi Ágnes Rania Matar, libanoni fotóművész Tini lányok szobáiról készített sorozatából, 2012.

– Kedvenc művészeti ágak meghatározása, kedvenc művészeti, vizuális művészeti tevékenységek azonosítása, megnevezése. – Néhány klasszikus festményen megörökített műterem, és néhány modern, XX. századi művész műtermének megfigyelése, anyagok, bútorok, eszközök felismerése, azonosítása, a vélhető tevékenységek megállapítása. – > Egy kortárs képzőművész, Esterházy Marcell fotósorozatából válogatott 6-8 kortárs művész műtermét bemutató fotó megfigyelése, a műtermek, s az ott található eszközök anyagok felismerése, összehasonlításuk. Ekkor a művészek nevét még nem ismerik meg. – A kiválasztott művészek egy-egy munkájának bemutatása (fotók, videók, szobrok, stb.), amelyeknek jellemzői (anyag, technika) utalhatnak a készítés helyére, a műteremre. Műtermek összekapcsolása alkotókkal és műveikkel. Megállapítások milyen	Önismeret fejlesztése, a személyes preferenciák felismerése, tudatosítása, megfogalmazása által. Irányított megfigyelések, következtetések. Fotó, fotósorozat fogalmának megismerése. Képzőművészeti technikák azonosítása: fotó, grafika, szobor, videó, animáció, festmény. Kortárs művészet eszközei technikái, munkamódszerek, munka színterei Rejtett kapcsolatok felfedezése Elemzés – kombinálás Következtetések, összegzések.	Frontális beszélgetés a látványról, művekről, alkotási folyamatokról. Ppt, fotók, videók. Kiscsoportos elemzés, vita, döntés, indoklás. Ppt, fotók, videók Kiscsoportos munka, közös elemzés, gondolkodás.	http://www.raniamatar.com/bo oks/girl-and-her-room/ Esterházy Marcell, Atelier Bp. 2007-2010 http://www.esterhazymarcell.net/index.php?projets/atelierbp/ Szabó Ádám 1/56: http://www.indagaleria.hu/muveszek/szabo-adam , Mi volt előbb? 2005. http://szaboadam.tumblr.com/post/45096200148/which-first-2005-video-200-loop Szabó Dezső 19/56: Black Bocks III/II, 1999. Expedíció VIII/III, VIII/I. 2001. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/szabo-dezso-1437 Alkotófolyamat bemutatása, works 1-10. http://studio.c3.hu/en/member/Szabo+Dezso/ (Valamint rövid ismertető a munkáiról, háttéranyagként használható, megnyitón gondolatok a vizualitásról, szépségről, koncepcióról, két éves alkotói munka a generált villámok fotózása: http://www.trafo.hu/hu-
---	---	---	--

alkotások születtek az egyes műtermekben. – Az eddigi ismeretek és a látottak alapján; milyen műfajok, alkotómódszerek jellemzőek a mai, kortárs művészetre? – Kedvenc alkotások kiválasztása, indokok megfogalmazása. – Ki hová látogatna el szívesen, melyik alkotóval vagy alkotásokkal ismerkedne meg alaposabban, és miért? – >Tinik szobái, fotósorozat, társítás hangokkal, zajokkal feladványként egymásnak. – Minden csoport választ/húz egyet a szobákat ábrázoló fotók közül, de nem árulják el a többi csoportnak, hogy melyik van náluk. A képen látható szobát alaposan megfigyelve létrehoznak olyan zaj-, hanghatást, ami a legjellemzőbb lehet az adott szobára. A többi csoportnak e hangok alapján kell kitalálni, hogy melyik szobát „hangosították” meg.	Önismeret, kommunikáció. Modalitás váltás, adott szempontok általi megfigyelés, kreatív eszközhasználat.	Egyéni, személyes választások, önálló megfogalmazás. Projektorral kivetített 6 fotó Raina Matar, libanoni fotóművész Tini lányok szobáiról készített sorozatából. A fotók kinyomtatva is rendelkezésre állnak. Csoportmunka. Eszközök: hangadásra, zajkeltésre is alkalmas tárgyak. Nem kifejezetten hangszerekre van szükség, de az is jó, hanem zajok, neszek keltésére alkalmas eszközökre. (Pl.: szívószál, víz, bugyborékoláshoz; fém sajtreszelő, hurkapálca, bot, fődők, dobozok, kavicsok, tojásszeletelő, nylon zacskók, újságpapír, fémdarabok, fémpénzek, stb.) A csoportok értékelik egymás „zajos” bemutatóit, a csoportok megoldását, mi miért volt jó.	HU/high voltage Magasfeszültség, 2013.) Kokesch Ádám 28/56: Diplomamunka, 2003. http://www.mke.hu/new/diploma2003.php?page=4 White flag, (Fehér zászló), 2016. http://www.adamkokesch.hu/index.php?/project/xwhiteflag/ Fischer Judit 31/56: Gyurmaszállító, 2013. http://www.ligetgaleria.c3.hu/418.html Iski Kocsis Tibor 33/56: Csurgó, 2012. http://www.viltin.hu/muveszek/isikocsis Tibor http://www.artmagazin.hu/artmagazin_hirek/termesztfolotti_sziperrealizmus_iski_kocsis_tibor_949.html Csáki László 44/56: Amorf lovagok – Napséta, videó, 2013. http://vimeo.com/66677482 Eperjesi Ágnes 48/56: Előtte – utána, 1999. Önarckép szeletek 3/14, 2004. http://www.eperjesi.hu/recycled/elotte-utana-before-and-after?id=63
---	--	--	--

(bármilyen eszköz, anyag, tárgy
használható a zajkeltéshez)

—

1 Tanulói munkák:

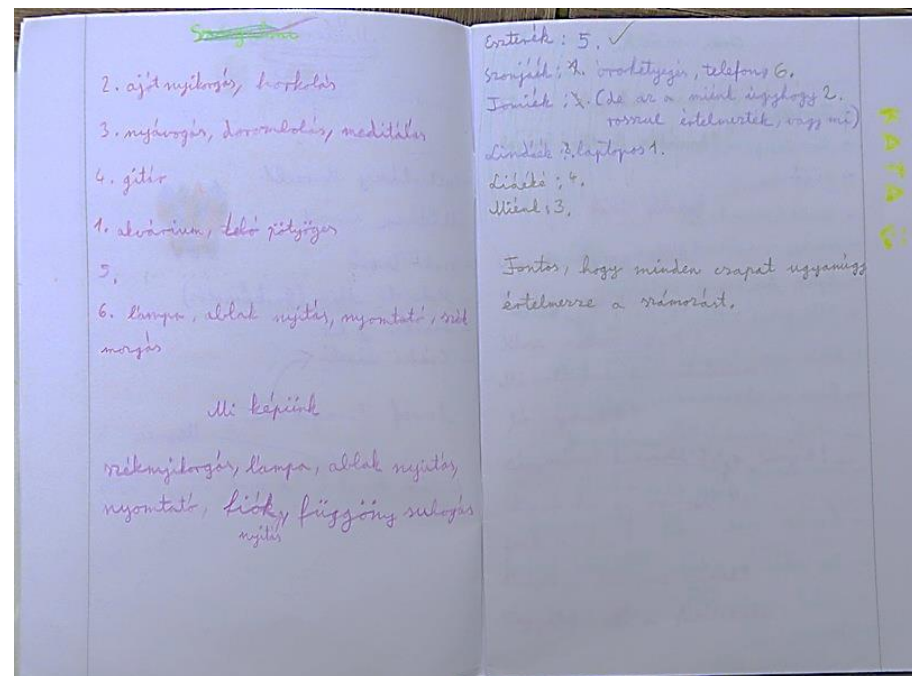

Csáki László 44/56: Amorfi lovagok – Napséta, videó, 2013.
<http://vimeo.com/65677482>
<http://szaboadam.tumblr.com/post/45096200148/which-first-2005-video-200-loop>

Esterházy Marcell, Atelier Bp. 2007-2010;
 Szabó Ádám, Csáki László, Iski Kocsis Tibor,
 Kokesch Ádám, Szabó Dezső, Fischer Judit,
 Eperjesi Ágnes

2 Téma: Művek kölcsönbe – 4-5 óra

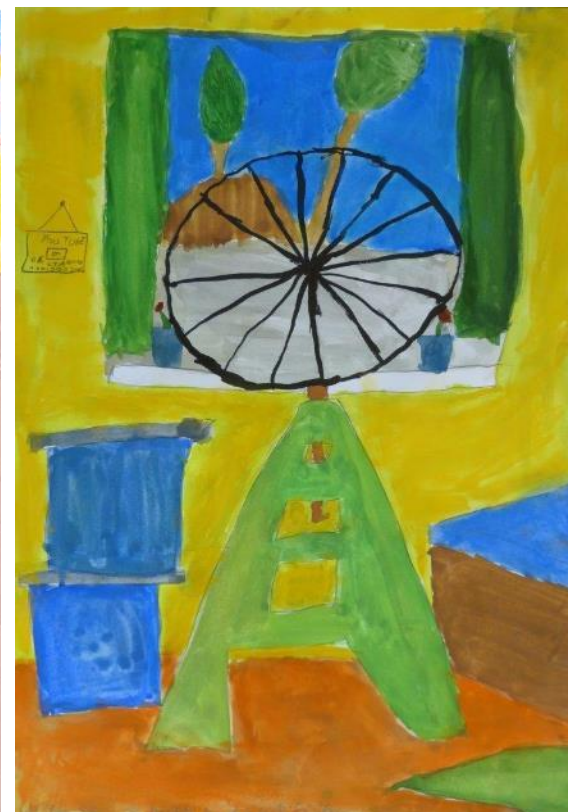
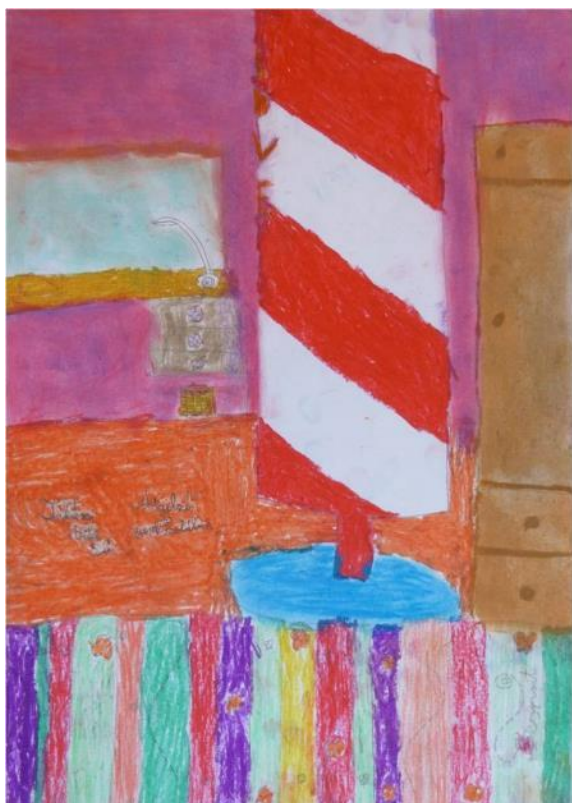
>Tanulók személyes tereinek, mozgásterének felidézése, meghatározása. – Az osztályterem látványának leírása. A terem jellemző nézetének megkeresése. „Reklámfotó” az osztályteremről. – Dramatikus játékok segítségével az otthoni terek felidézése. a legkedvesebb hely, kuckó a lakásban. Hogy néz ki az a tér, térrészlet? Nézőpontváltás: mit láthatunk onnan? – – > Modern és kortárs alkotásokról készült fotók megfigyelése, kizárólag objektív tények, információk átadása, mely a látvány felfogását segítik. – Az alkotások megfigyelése, szabadon megfogalmazott érzések gondolatok szabad áramlásának bátorítása.	Kifelé irányuló reflexió - befelé irányuló reflexió Önismeret, személyes preferenciák felismerése, érvényesítése. Ismerkedés a modern (1945 utáni) és kortárs művekkel. Tárgyak, installációk, terek, szobrok, fényinstallációk, mobilok. Érzések, gondolatok létrejöttének bátorítása, megfogalmazásuk segítése. Asszociáció, döntés. Önismeret, személyes preferenciák felismerése, érvényesítése. Belső tér rajzi megjelenítése, nézőpontválasztás, lépték megfelelő alkalmazása. A választott műtárgy	Egyéni Játékos gyakorlatok; mekkora a terünk? milyen a kedvenc pozíciónk...? Az osztályterem látványa szokatlan helyzetekből – egy külföldön élő barát számára készüljön, aki ebből ismerheti meg a termet –fotózás mobillal, a fotók feltöltése a csoport online közösségi felületére. Egymás fotóinak megfigyelése Hf., értékek megtalálása, megfogalmazása. Imaginációs játék segítségével felidézett otthoni érzések, látványok. Reprodukciók vetítése, kevés ismeret, csak annyi, ami az adott látvány objektív megértéséhez szükséges. Megfigyelési szempont csak az, hogy mi tetszik, mi kelti fel az érdeklődést, kíváncsiságot. Kiscsoportos vélemény és asszociáció cserék. Önálló választások, döntések, majd önálló vázlatok, tervek.	Minimum 40 db-os válogatás az 1945 utáni és a mai, kortárs műalkotások közül: főként tárgyak, installációk, tér-, fény-, tájművek a_kortars.modern-valogatas https://www.dropbox.com/sh/a204zgodwb1q0sp/AABct4r6Jry4KCe3oh3RE7MMa?dl=0 A kiválasztott alkotásról megkapják a kinyomtatott fotót, beragaszthatják a füzetükbe.
--	--	--	---

– A vetített művek közül személyes választások, adott szempontok alapján. – – > Egy szimpatikus művész egyik térbeli alkotásának kiválasztása. Ennek az alkotásnak átmeneti befogadása egy kedvenc otthoni térbe, saját szobába. – A felidézett otthoni tér összekapcsolása a választott művel, s egységes képi megjelenítése. – – > A kész alkotásokról elemző, „értékelő” beszélgetés. A műtárgy választásának oka, miért oda került, mi lett a szerepe, sikerült-e a kivitelezés, mit szólnának a tárgyhoz/műhöz a szülők, testvérek?	szerves beillesztése az ismert, felidézett térbe. Rajzi, téri képességek, színes technikák Elemzés, személyes vélemény megfogalmazás, érvelés, indoklás.	Önálló képi megjelenítés. Porpasztell, vízfesték, filctoll. Az elkészült alkotások „értékelése”, vizuális erények, értékek megkeresése, javítandó elemek javaslata. Elemzés, vita, vélemény megosztás, „értékelés”.	
---	---	--	--

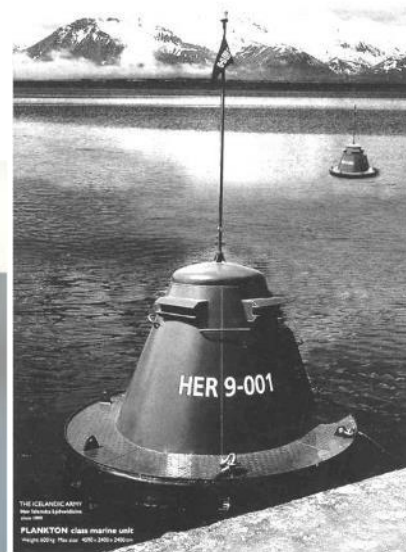
2 Tanulói munkák

Ízellítő a kortárs alkotásokból

3 Téma: **Fiktív rekonstrukciós játék – 4-5 óra**

- > Az osztályteremben hallható és beszűrődő hangok azonosítása, gyűjtése, behunyt szemmel figyelve a külvilágból érkező ingerekre.
- A képileg felidézett személyes tér (szoba, lakás) után a hangok felidézése. Az első hangok ébredéskor. A hangok, zajok lenyomatának rögzítése gyors

Zajok, zörejek iránti érzékenyítés.
Modalitás-váltás fejlesztése.
Személyes hangélmények felidézése, hanggyűjtemény készítése mobillal. Hangok, zajok lejátszása egymásnak, feltöltés a csoport közösségi felületére.
Érzések, érzelmek azonosítása, megfogalmazásuk.

Megfigyelés, gyűjtés egyénileg és kiscsoportban.
Élmények, észrevételek megosztása kis és nagycsoportban is.

Hang gyűjtemény
<http://www.noisli.com/>
<http://www.audiyoudo.com/>

*Bőséges válogatás
kortárs/modern alkotásokból,
melyek főként tárgyak,
installációk.*

Szentjóbby Tamás: Hűlő víz, 1960.
(Plágium – a mű újraalkotása
2000)

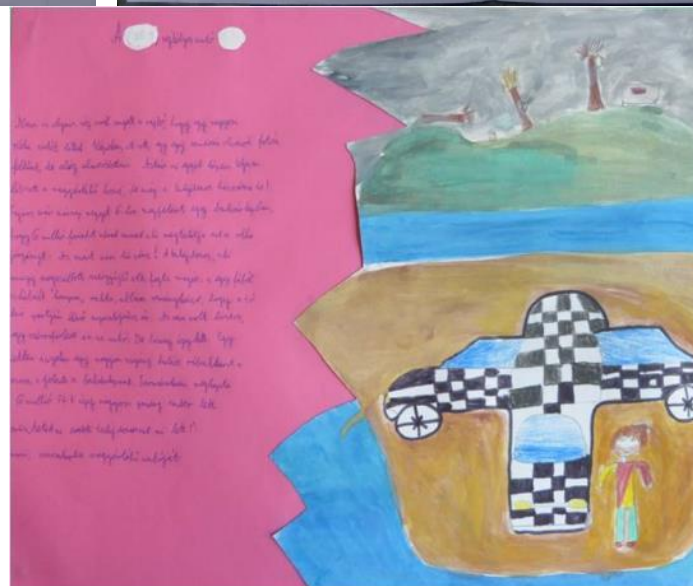
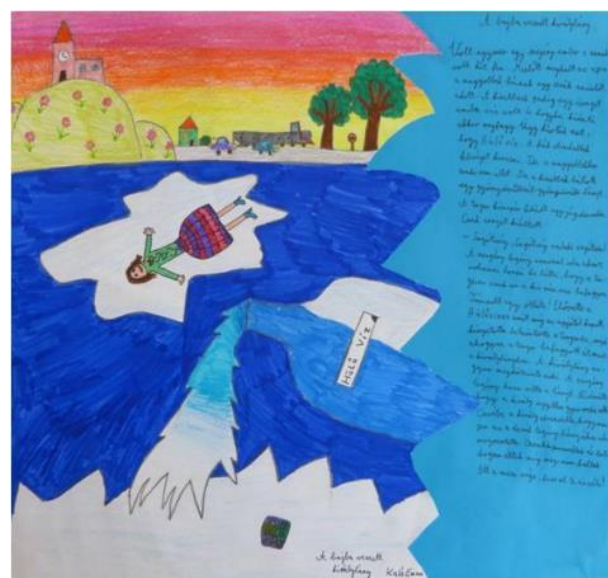
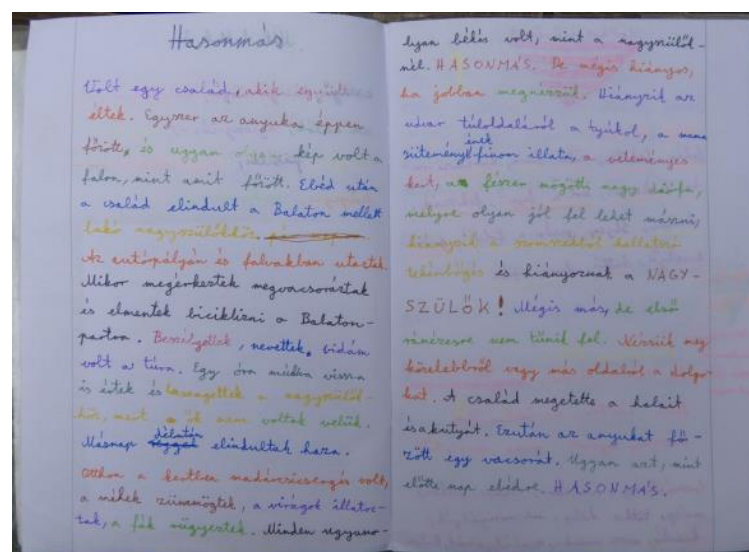
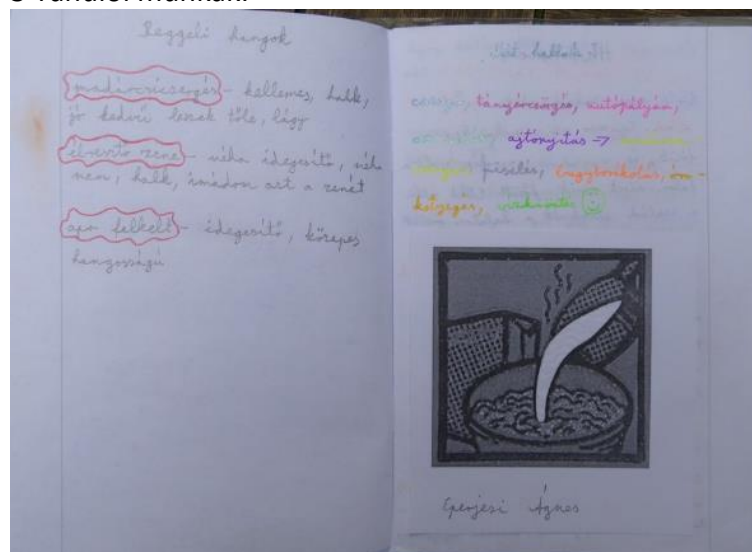
vázlattal, firkával a füzetbe, kis lapokra. – > „Egy filmeket őrző archívumban egy szerencsétlenség következtében eltűntek a filmekről a képek, csak a zajok és zörejek maradtak meg, még a beszéd is szétfoszlott. A filmek készítésekor használt érdekes tárgyak maradtak csak meg a filmes kellékraktárban. A tanulókat, mint remek filmrestaurátorokat kéri fel a filmek helyreállítására.” – Az összeválogatott zajok, zörejek, hangok és egy véletlenül kapott/választott kortárs művész által létrehozott/ábrázolt tárgy felhasználásával a film „helyreállítása”, egy fiktív történet kitalálása. – Képes, szöveges ötletek, tervek készítése. – > A tervek alapján színes képes, szöveges alkotás elkészítése. Annak tudatos végiggondolása, hogy a filmben szereplő tárgy	Zajok, zörejek megfigyelése, azonosítása, valamint érzések, asszociációk összegyűjtése. A megjelenő belső képekre irányított figyelem képességének erősítése. Tárgy, szobor, installáció, grafika, nyomtatvány, kinetikus mű, festmény Egyéni döntések, asszociációk Koncepcióalkotás, tervezés adott elemek összekapcsolásával, rekonstrukció. Modalitás-váltás - kifejezés (kommunikáció több csatornán, csatornaváltással) Vizuális, rajzi képességek, történetírás, fogalmazás. Elemzési szempontok felismerése, elemzés, értékelés.	Összeválogatott hanggyűjtemény lejátszása. Önálló jegyzetelés. Összeválogatott alkotások levetítése, és a kinyomtatott fotók megfigyelése, önálló választás ezek közül. Önálló, egyéni tervezés. Egyéni alkotó munka.	http://multiplika2000.wordpress.com/2008/11/16/hulo-viz/ Gerber Pál: Konstelláció, 1999. (46, oldal) http://www.ujmuveszetcfoloyrat.hu/archiv/2010/2010_januar.pdf Haraszty István: Madárkalitka, 1972. http://www.artpool.hu/lehetetle/real-kiall/nevek/haraszti.html Várnai Gyula: Átjáró II. 1993. http://www.varnaigyula.hu/munkak/atjaro_ii..8.html?&pageid=7 Joseph Kosuth: Egy és három szék, 1965 (az ábrázolás ideáját bemutató mű): http://www.moma.org/collectio/objects/object_id=81435 http://hu.wikipedia.org/wiki/Joseph_Kosuth El-Hassan Róza: Feszített tárgyak, 1995 (El-Hassan Róza: Feszített szék, 1995 – tárgyakkal kapcsolatos elmélkedések, asszociációk: http://www.ludwigmuseum.hu/site.php?inc=mutargy&muld=539&menuld=67 Feszített tárgyak (az alkotások az oldalon az 1995-
---	--	--	---

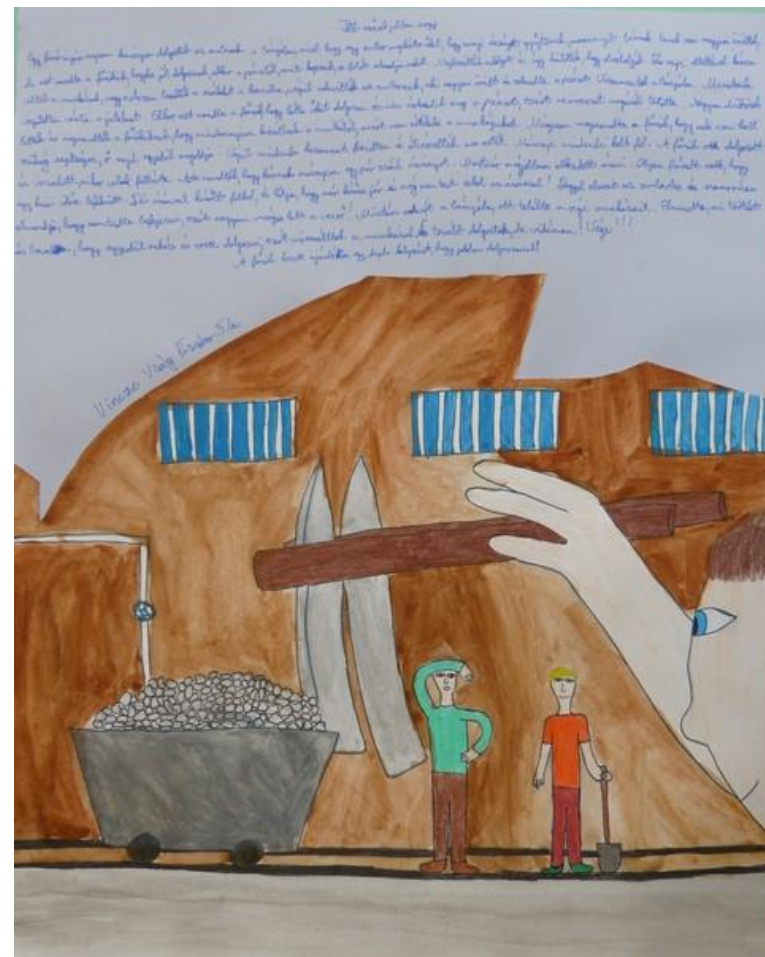
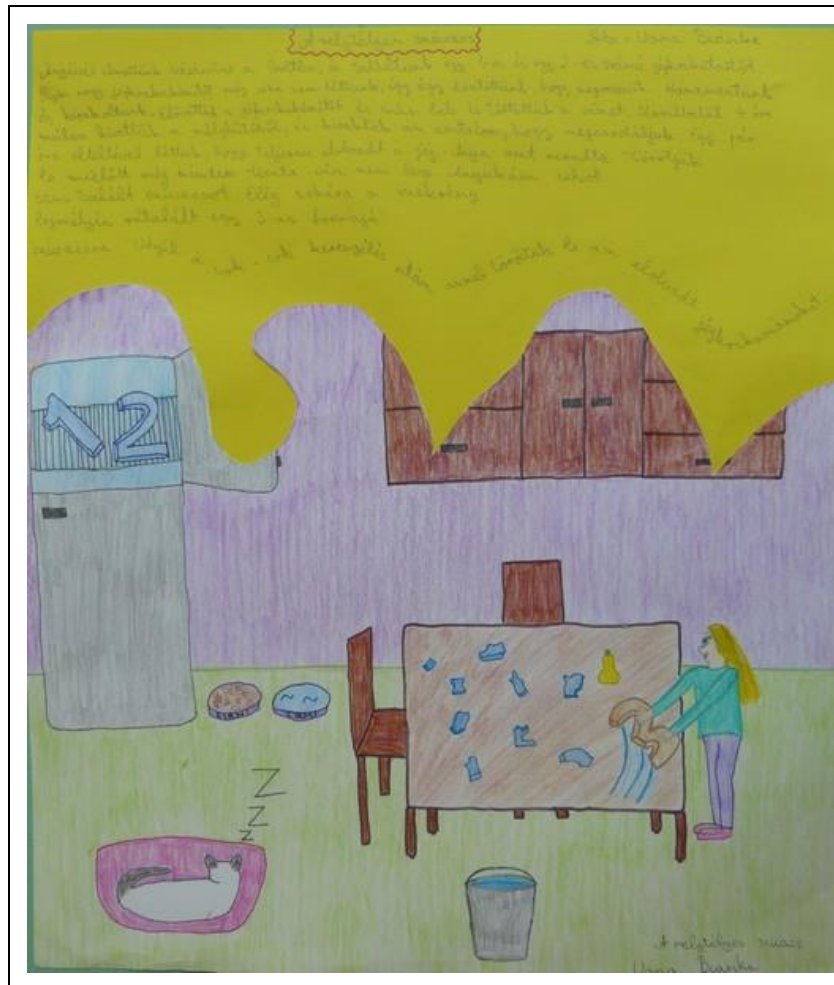
térbeli helyzete, mérete, miként viszonyul a környezethez, a zajokat keltő szereplőkhöz, szituációkhoz. – Kép és a szöveg kapcsolatának vizsgálata. – – > A film történetek, film tervek megosztása egymással, mint producerekkel. Melyik filmet forgatnák le, ha filmstúdiójuk lenne. Közös értékelési szempontok kialakítása, s megbeszélés a szerint. –	Következetességre, árnyaltságra törekvés.	Kiscsoportos megbeszélések, viták, érvelések, indoklások, értékelések. A kiscsoportok által kimagasló, megfilmesítendő történetek felolvasása, a látvány bemutatása.	ős év alatt található): http://www.roza-el-hassan.hu/ Bodolóczky Linda: Hétköznapi tárgyak: Főz, mos, takarít 1-3., 2009. http://bodoloczkilinda.blogspot.hu/2010/02/foz-mos-takarit.html http://www.port.hu/pls/me/media.print_media_popup?i_area_id=7&i_object_id=339344&i_topic_id=&i_is_picture=1&i_is_video=1&i_org_id=&i_media_id=265764 Lakner Antal: Tárgyak – INERS - Home Transporter a talicska pad, 1998 (Lakner Antal: Iners / Passzív munkaeszközök/ http://www.artpool.hu/lehetetlen/real-kiall/nevek/laknera.html http://artportal.hu/lexikon/muveszek/lakner-antal-1446 Ráskai Szabolcs: Háztartási tárgyak, szerkezetek, pl.: Chartreuse borsóval 2005. from: "Appolinaire sorozat I-IX.". https://presentexhibit.wordpress.com/2009/12/13/raskai-szabolcs/ http://www.raskaiszabolcs.com/ Eperjesi Ágnes: Főzési tanácsok
---	--	--	---

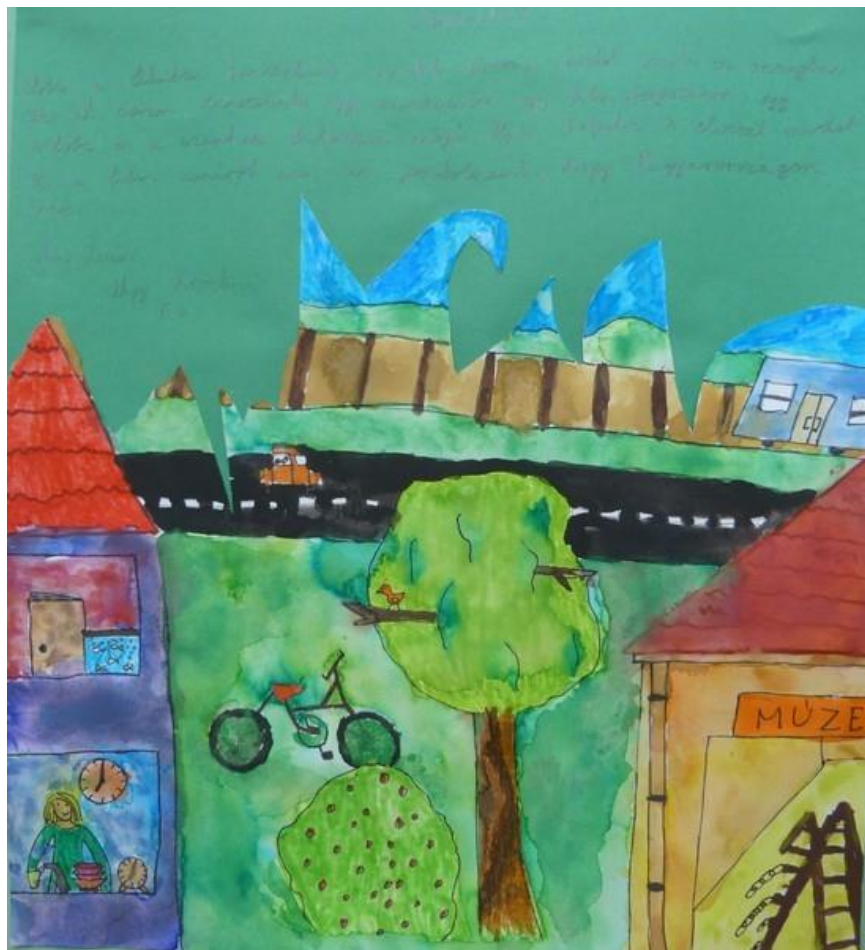
			1-19., 2002. http://www.eperjesi.hu/solo/fozesi-tanacsok-the-gentle-art-of-making-food?id=28 Szorgos kezek 1-6., 2000. http://www.eperjesi.hu/solo/szorgos-kezek-busy-hands?id=31 Szorgos kezek - tennivalók a házban és a ház körül, 2000. http://www.eperjesi.hu/recycled/szorgos-kezek-tennivalok-a-hazban-es-a-haz-korul-busy-hands-chores-around-the-house?id=127 Konyhatransz 1-5., 2002. http://www.eperjesi.hu/recycled/konyhatransz-domestic-trans?id=55 http://www.eperjesi.hu/ Földő Gábor: hétköznapi tárgyak, situációk, emlékek, mondatok (pl.: Meddig tart még?, 2010, asztallapmetszet http://epiteszforum.hu/art-moments-kiallitas-sorozat http://www.fodogabor.com/ Baglyas Erika: Tehetetlenségi nyomtató, 2010. http://baglyaserika.blogspot.hu/2011/09/tehetetlensegi-nyomatek-2010.html
--	--	--	---

			Pacsika Rudolf: Láncos létra: Expanding innovation, 2005 http://www.balkon.hu/archiv/2006/2006_10/2abszurd.html Méret Oppenheim: Prémes csésze, 1936. http://en.wikipedia.org/wiki/File:M%C3%A9ret_Oppenheim_Object.jpg Man Ray: Ajándék, 1963. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:'Cadeau'_by_Man_Ray,_iron_and_nails,_Tate_Modern.JPG http://smarthistory.khanacademy.org/surrealism-manray.html
--	--	--	---

3 Tanulói munkák:

4. Téma: **Látom, érzem, gondolom.... 3 óra**

– > Egy hozott kedvenc kép vizsgálata, a választás, tetszés okának felismerése, meghatározása. Általános megállapítások. A téma vagy a látvány esztétikája, jellemzői alapján kedvelik-e a hozott képeket. – A megbeszéltek alapján otthon készítenek szokatlan nézőpontú, képkivágású, titokzatos képeket. – Műalkotások nyitott szemlélete, vizsgálgatása, „elemzésének” kezdő lépései. Az aktív személyes viszony és az objektív elemek szétválasztása, tudatosítása. – – > Kortárs alkotások kapcsán „elemző” beszélgetés – a látvány objektív és szubjektív „olvasata”, a tudatos látás, „képolvasás” gyakorlata. Érzések, asszociációk felszínre hozása, egyre pontosabb megfogalmazásuk,	Önismeret, személyes preferenciák tudatosítása. A látvány összetevőinek megismerése. Megfigyelés, látás adott szempontok szerint. Objektív, szubjektív fogalma, tartalma. Látványfelismerés és –értelmezés, Feltárás - vizuális elemzés Objektív szubjektív elemek szétválasztása Kifelé, befelé irányuló reflexió (önreflexió). Asszociáció Fogalmi bázis gazdagítása A gondolkodás véleményalkotás pontosítása. Érzések, gondolatok, viszonyulások tudatosítása.	Közös beszélgetés, elemzés, megfigyelés adott szempontok szerint. Házi feladat, a fotók feltöltése a közösségi felületre. A fotók megfigyelése, értékelése. Közös elemzés vita, Egyéni munka, írás, fogalmazás. Vetített és nyomtatott képek használata. Történetek megfogalmazása egy-egy kép kapcsán házi feladatként.	Az adott csoportra szabott válogatás a kortárs műalkotások közül az alábbi gyűjtésből: a_kortars.modern-valogatas https://www.dropbox.com/sh/a204zgodwb1q0sp/AABct4r6Jry4KCe3oh3RE7MMa?dl=0 Például: Chilf Mária: Honvagy ismeretlen táj iránt, 2009. https://issuu.com/elntfree/docs/balkon_2009_04/2
---	--	--	--

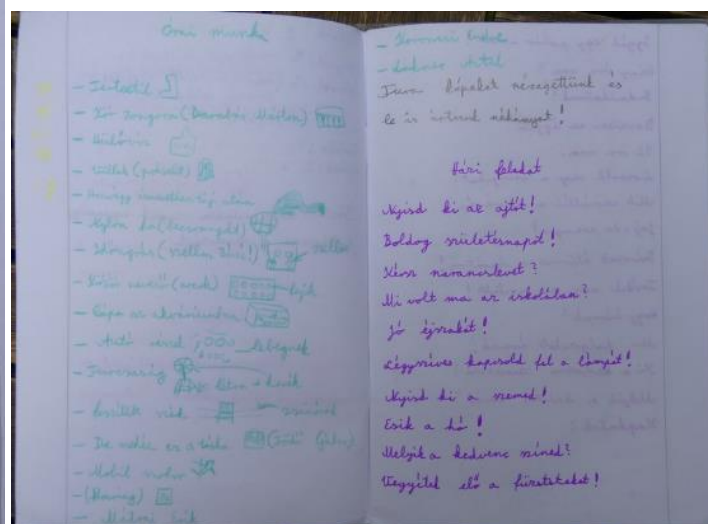
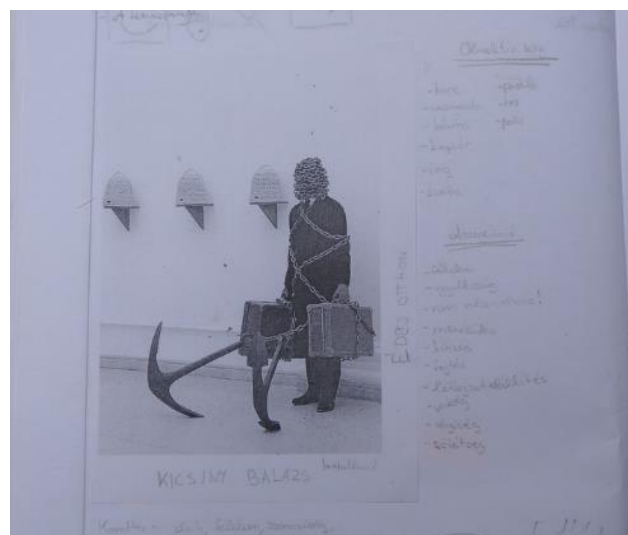
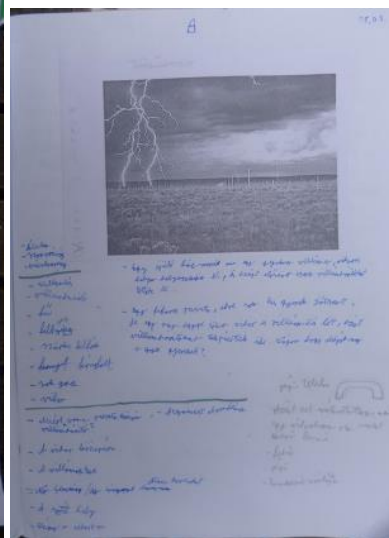
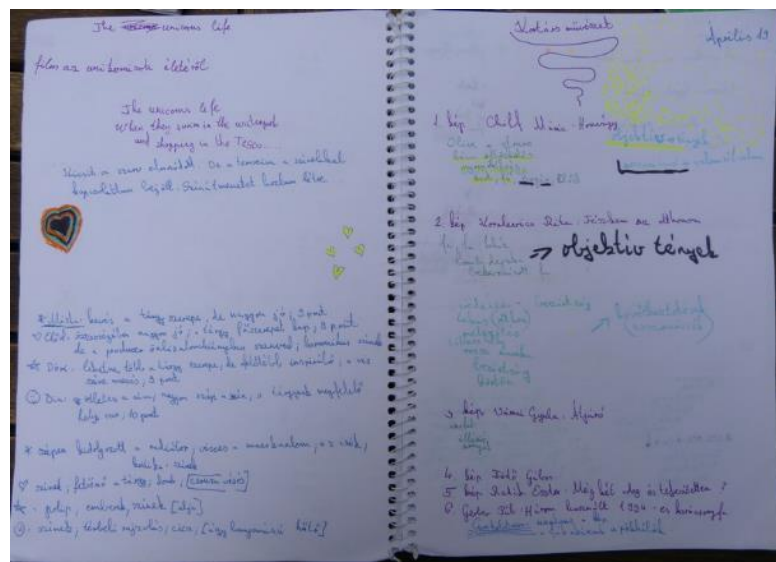
összegyűjtésük. Az objektív, szubjektív elemek biztos szétválasztása. – A vetített alkotások felhasználása aktív játékok során. Történetek, mesék, reklámok megfogalmazása egy-egy látvány kapcsán. – – > Műalkotások által érintett tartalmak azonosítása. Az alkotások csoportosítása a felismert témák, gondolatok mentén. – A tartalmak csoportosításának segítségével a kortárs művészeti témák azonosítása pl.: személyes, társadalmi, szociális, környezeti, esztétikai, filozófiai....	Installáció, szobor, fotó, objekt Érzések, gondolatok, viszonyulások tudatosítása. Tartalmak csoportosítása. A látványokkal, jelenségekkel kapcsolatosan összegyűjtött megállapítások rendszerezése, összefüggések felismerése.	Csoportmunka, elemzés, vita, érvelés, konszenzus. Kinyomtatott kortárs kártyák használata.	
---	--	--	--

4 Tanulói munkák: Ízelítő a feldolgozott művekből

Tanulói füzetek, írások

Stortárs művészet

Chiff. Három!

fehér, fekete, zöld, sárga, kőházi? ru-
ha, babonás, Hol a feje?, fekszik,
strucc, Hgyen puka a föld?, gumi-
keretjű, kettő, sárga por

objektív=

valóság

becsület=

valamivel

szemmel

jut más

Három szék:

fa, barna lyukas, levegős, sárga,
fehér hátka, kőleleplett,
deszka, nyitott része van, zöld

berátszág, védelem, lakás, otthon,
meleg, titkos hely, ne rongálják,
kuckó, rossz munka, malágyarok, börtön

fal, ajtó, illúzió, árnyék, fény, sötét-
ség, lépcső, sarok, fekete, fehér,
titkos, felelem, átjáró, sötétség pereme,
a halál útja, engem lecsaptak,
fekete-fehér, színpadra felmenni és →
felelem - igazalom,

Vámai Gyula → átjáró

művészi istenek szavakat, címeket stb. J+in

Jókai Gábor nem rajzol háttereket.

Gerber Pál → Három harmadik 1934-es
kardronyfa (installáció)

(Látunk 3 db kopasz fanyéfa)

Gerber Pál

rejtőz, busz, buszjáratok, buszok, buszok, buszok,
unott emberek, alvás a buszon, utazás a buszszállókban,
sok busz, régi buszok, levegős, utazás a buszban,
malad az idő, hirtelen a sötét, munkaből,
kétórás, hűvös, meleg a buszon, sötét, sötét,
utazás, utazás az ismeretlennel, Jókai György
vontat a buszt, az utazás utazik a buszon, a busz
még is, Jókai, munkát a buszon,

[illegible]

Im Honor, Karstliche, Gekieser Anteil -> Person namentlich
In Bahier, Kowaler Rite, Mithrae, Eide, Dessen,
Seyn, geyn, Blatke, Kellert, Blatke de Maan, ->
Willen, Kellert

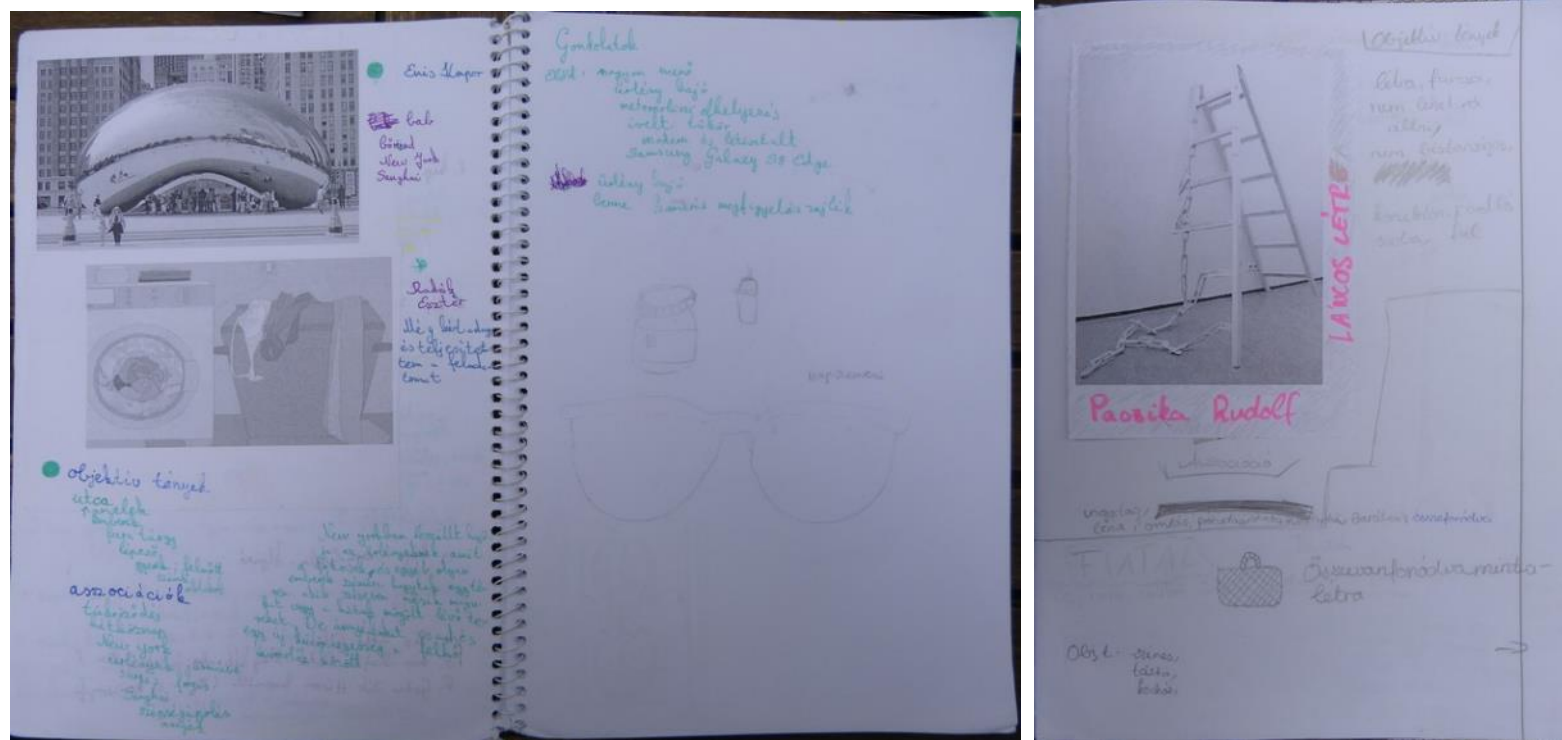
elnézést

Sugar Jam

5. Téma: **Kortárs művek és személyes tárgyak - 4 óra**

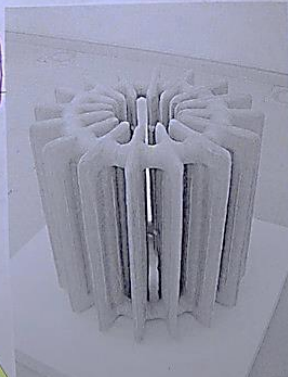
- > Az előző órákon megismert és további kortárs alkotások közül egy szabadon választott mű kapcsán tények, szubjektív érzések, gondolatok és asszociációk összegyűjtése, kapcsolódó történetek megfogalmazása. - Gondolatok, történetek megosztása egymással, s a többiek kiegészítésének megismerése. - - > Szabad játék, ismerkedés a teremben levő többnyire hétköznapi tárgy-gyűjtemény darabjaival. - A választott alkotáshoz kapcsolódó már megírt történet elmélyült újraolvasása. - A választott kortárs műhöz valami módon kapcsolódó hétköznapi tárgy kiválasztása az előbbieken megismert tárggyűjteményből.	Elemzés – kombinálás Szabad asszociációk és fantázia segítségével eredeti ötletek megfogalmazása. Tudatos megfogalmazása annak, mely alkotások miért keltették fel érdeklődését, milyen személyes vonatkozásokat tárt fel. Kreativitás, fantázia Probléma kiemelés (meghatározás, azonosítás) Döntés Koncepció alkotás, Tervezés	Egyéni választások, gondolatok, történetek megfogalmazása. Kiscsoportban, párban gondolatok megosztása, közös megbeszélés, kiegészítések. Házi feladatként egy bőséges jegyzet, gondolatok, történetek a választott kép kapcsán. Egyéni tervezés, alkotás.	Az adott csoportra szabott válogatás a kortárs tárgyak, tárgyat ábrázoló műalkotások közül. a_kortars.modern-valogatatas https://www.dropbox.com/sh/a204zgodbw1q0sp/AABct4r6Jry4KCe3oh3RE7MMA?dl=0 Példúul.: Baglyas Erika: Tehetetlenségi nyomatek, 2010. http://baglyaserika.blogspot.hu/2011/09/tehetetlenlegi-nyomatek-2010.html Szentjóby Tamás: Hűlő víz, 1960. (Plágium – a mű újraalkotása 2000) http://multiplika2000.wordpress.com/2008/11/16/hulo-viz/ Gerber Pál: Konstelláció, 1999. (46, oldal) http://www.ujmueszetfolyoirat.hu/archiv/2010/2010_januar.pdf Haraszty István: Madárkalitka, 1972. http://www.artpool.hu/lehetetlen/real-kiall/nevek/haraszti.html
---	---	--	---

5 Tanulói munkák

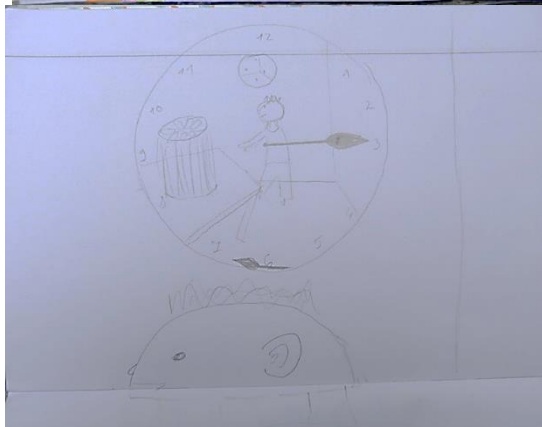
Gerber Pál: 3 havasált 1994-es kamionista

Szabolcs
Adam:
Körradi-
átor

fős, fides, vadász, meleg, otthon,
 szöveg, díszítés, mély, ház,
 szék, szabás, írás
 Embor:

Fázis, fű, barna hajó, vékony,
közepes magasságú, kedves,
boldog, megfogja a rádiót

Micimackó, vidám, lehet, hogy gyilkos?
Nő vagy Férfi? Ártatlan, senki nem
tud róla túl sok mindent.

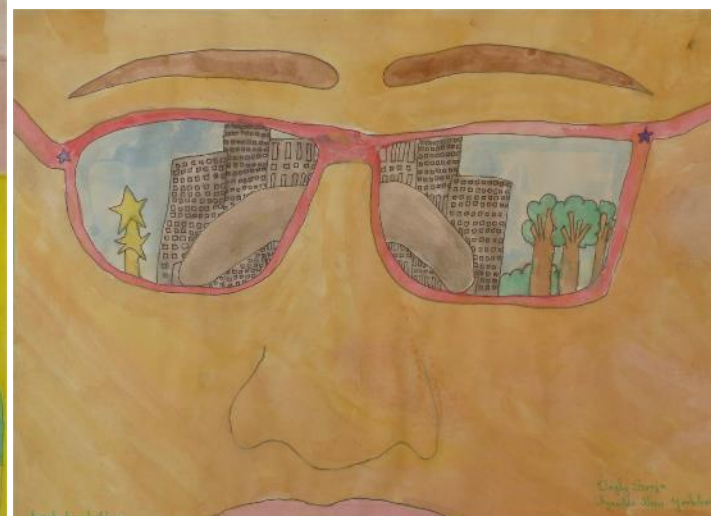
* A megölt nők vérért pedig a
farszéltelekbe tölti és megissza.

Rögen a Micimackó c. mese nagyon
nagy népszerűségnek örvendett, de
már megváltozott minden. Más min-
denki modern meséket szeret, Micimac-
kót elhanyagolták, és valaki meg-
nosta megérint, és az ő (a gyilkos)
példáját követve ő is gyilkolásra
kezdett. A nyaka már össze van
varrva, a keze üreges, és a vatta
már jön ki a fenékén, de még mindig
van aranya ezre és ezer, hogy egy
elhagyott, senki számára nem
gondolt helyen gyilkoljon. Senki
nem gyanakszik rá, és valószínűleg
soha nem is találják meg a mese-
gyilkost, aki azt akarja belátoztatni,
hogy ő is tud modern lenni, és
őt is lehet szeretni ma is, és
szeretne visszavágni bűnszögénél,
azért, hogy a nőket télen vékonyan
öltözteti aztán megöli. *

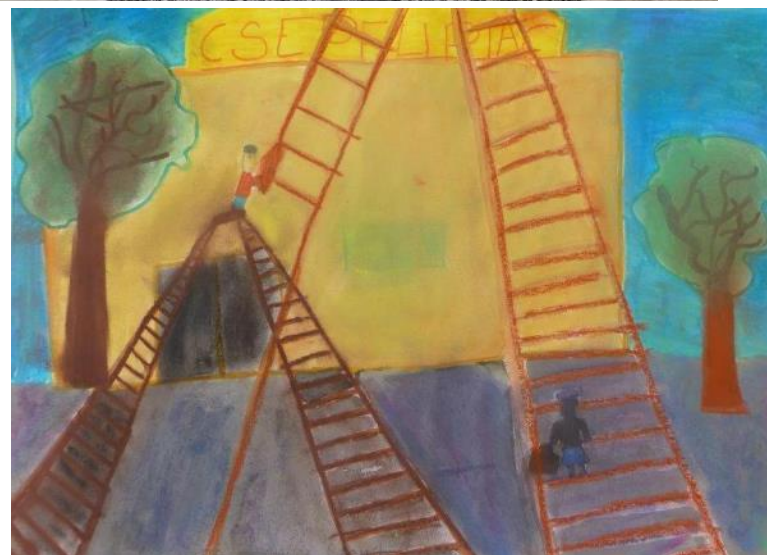

6 Téma: Irodalmi alkotás átalakítása, a „Családi körbe” toppanó különös vendég – 4-5 óra

[illegible]

– A kiválasztott alakok által megváltoztatott történet, jelenet megfogalmazása, képi megjelenítése. – Egy lehetséges változat például az Arany János Családi kör című versének egy szabadon választott versszakának terébe érkező különös vendég. A vers e kiválasztott mozzanatának, szituációjának átalakítása a kortárs szereplő megjelenése következtében.		folyamatos visszajelzés személyre szabott segítség, korrekció.	Hecker Péter: A gazdagoknak azért jó, 1995., A festészet jövője, 2010. http://artportal.hu/lexikon/muveszek/hecker-peter-1248 http://www.c3.hu/~bartok32/hecker.htm , Szorgalmas művészek várják, hogy kinyisson a művészellátó, 2011. http://deakgaleria.hu/index.php/muveszek/item/79-lang-hu-hecker-peter-lang-lang-en-peter-hecker-lang , Busó bevásárlószatyorral csónakázik, A festőzombik előjöttek a műteremből http://studio.c3.hu/tag/Hecker+Peter/# , Kisfiú ufómaszkban biciklizik, 2006. http://www.revizoronline.com/hu/cikk/4440/dragoman-gyorgy-este-literarium-kortars-irok-a-mupaban/ Kusama tereinek alakjai, pl.: Kusama a sárga fabútorú szobában, 2010. http://whitney.org/Exhibitions/YayoiKusama Nam Jun Paick: TV Buddha, 1974. http://www.stedelijk.nl/en/artwork/1545-tv-buddha
---	--	---	--

			Soós Nóra : Buborékok sorozat, Leértékelt áruk III. 2007. http://www.soosnora.hu/hun/gallery/8/ http://www.soosnora.hu/hun/gallery/image/53/ Niki de Saint Phalle: Nanák, pl.: A Zürichi Főpályaudvar védőangyala, 2012. https://en.wikipedia.org/wiki/Niki_de_Saint_Phalle#/media/File:L%27ange_protecteur_(Niki_de_Saint_Phalle)_im_Hauptbahnhof_Z%C3%BCrich_2012-08-26_18-28-23.JPG http://en.wikipedia.org/wiki/Niki_de_Saint_Phalle http://nikidesaintphalle.org/ http://nikidesaintphalle.org/niki-de-saint-phalle/public-works/ Kim Sooja: Mosonő (Laundry women – Yamuna River India) video 2000. http://www.kimsooja.com/works_video_laundry-woman.html http://www.kimsooja.com/works_editions_print_Laundry_Woman_Yamuna.html
--	--	--	---

A PROGRAM TANÍTÁSÁHOZ JAVASOLT, FELHASZNÁLHATÓ SZAKIRODALOM

Csizmadia Alexa: Kor-kérdés, avagy mi a kortárs művészet? Műértő, 2007. április.

Tatai Erzsébet: Akik a passzátszelet fűjják – vita a kortárs művészetről. Műértő, 2007. május

György Péter: Zeitgeist– vita a kortárs művészetről. Műértő, 2007. július-augusztus

Bodóczy István: Kis könyv a vizuális művészeti nevelésről. VKFA, Budapest. 2012.

Aknai Tamás: Egyetemes művészettörténet, 1945-1980, Dialóg Campus Kiadó, 2001.

Tatai Erzsébet: Művészettörténeti ismeretek, Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2004.

Sebők Zoltán: Az új művészet fogalomtára 1945-től napjainkig, Orpheusz Kiadó, 1996.

L. Menyhért László: Képzőművészeti irányzatok a XX. sz. második felében, Urbis Könyvkiadó, 2006.

Danto, Arthur C.: A közhely színeváltozása. Művészetfilozófia. Budapest, Enciklopédia Kiadó, 1996, 2003.

Tatai Erzsébet: Neokonceptuális művészet Magyarországon a kilencvenes években. Budapest, Praesens Kiadó, 2005.

Hock Beáta: Nemtan és public art. Budapest, Praesens Kiadó, 2005.

Lengyel András – Tolvaly Ernő (szerk.): Kortárs képzőművészeti szöveggyűjtemény II. A & E '93 Kiadó, 2002.

Aknai Tamás: Deltatáj – Egyetemes művészettörténet mindenkinek 1980-2000. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2011.

András Edit: Kötéltánc – Tanulmányok az ezredvég amerikai képzőművészetéről. Új Művészet Kiadó, Budapest, 2001.

Készman József: Magyarországi kortárművészet az ezredfordulón. Bumbum Art Consulting, 2005.

Sturcz János: Janus félúton – Tanulmányok művészetelméletről, kortárs magyar és amerikai művészetről. Új Művészet Kiadó, Budapest, 1999.

Appignanesi–Garra: Nesze Neked Posztmodern. Ikon Kiadó, 1995.

Pradel, Jean-Louis: A jelenkor művészete. Helikon-Larousse, 1999, 2002.

Ivacs Ágnes–Sugár János (szerk.): Buldózer – Médiaelméleti antológia. Media Research Alapítvány, 1997.

Kömlödi Ferenc: Fénykatedrális – Technokultúra. 2001. Kávé Kiadó, 1999.

Kárpáti Andrea: Esztétikai nevelés az új képkorszakban: A gyermekrajztól a vizuális nyelvig. 2011.9. Magyar Tudomány, <http://www.matud.iif.hu/2011/09/05.htm>

Bodóczy István: A vizuális nevelés megújítása, új paradigmája. Új Pedagógiai Szemle. 7–8. 2003. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00073/2003-07-ta-Bodoczky-Vizualis.html>

Nicholas Mirzoeff: Mi a vizuális kultúra? 2000. október 2. EX Symposion folyóirat

http://exsymposion.hu/index.php?tbid=article_page_surfer&csa=load_article&rw_code=mi-a-vizualis-kultura_952

Keith Moxey: Művészettörténet ma. Problémák és lehetőségek. 2001/1/2 Balkon c. folyóirat http://www.balkon.hu/balkon_2002_1_2/01muvtort.html

Artportál / fogalmi szócikkek http://artportal.hu/lexikon/fogalmi_szocikkek

Artpool Művészetkutató Központ <http://www.artpool.hu/> <http://www.artpool.hu/Default.hu2009.html>

A C³ Kulturális és Kommunikációs Központ mindenki számára nyitott, non-profit intézmény, amely a kommunikációval, kultúrával és a nyílt társadalommal kapcsolatos kísérletezés és fejlesztés terepe, segítve mindenekelőtt a művészeti, tudományos és technikai szféra találkozásait és kooperációját. <http://www.c3.hu/>

Manovich, Lev (2001, 2004): Posztmédia esztétika – Krízisben a médium. Online elérés: <http://exindex.hu/index.php?l=hu&page=3&id=227>

Szigetvári Andrea (2012): CT – Kép és hang kölcsönös átértelmezése interaktív zenei rendszer segítségével. Online elérés: http://vizualzene.hu/szigetvari_andrea.pdf

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

a kortárs képzőművészet modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Pénzár Ágnes

*Pécsi Tudományegyetem Gyakorló Általános iskola, Gimnázium és Szakközépiskola Deák
Ferenc Gimnáziuma és Általános Iskolája
(Pécs)*

Az 1. tanév programjának áttekintése, 5. osztály

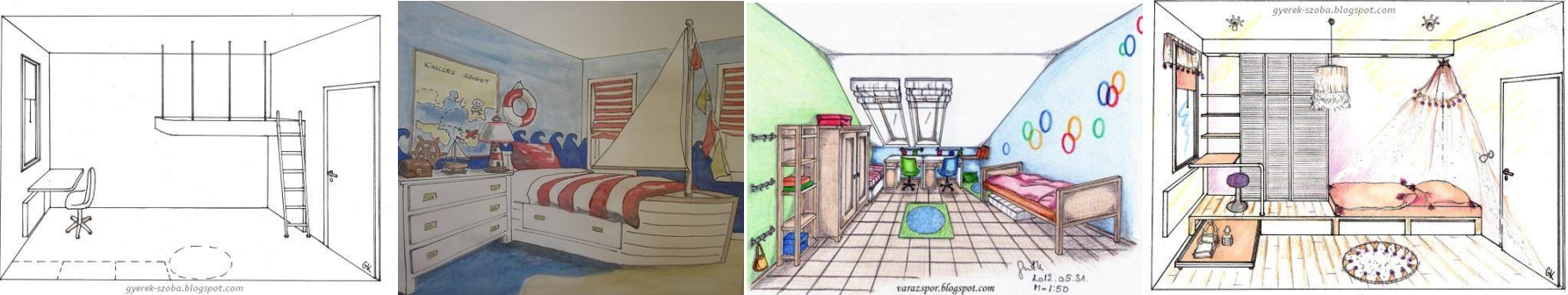
Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 januárjától

TÉMA	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK	INTEGRÁCIÓ	IDŐIGÉNY
1. Műtermek, alkotók és művek	Művészek-műtermek megismerése Saját alkotó tér, szoba felelevenítése, elkészítése kartonra, fotó alapján Saját szoba bemutatása a többieknek	Modellezés - "dísletterv", színház	3-4 óra
2. Művek kölcsönbe	Elkészített szoba a 2D-s bútorokkal szabadon mozgatható, variálható elemekkel. Kortárs, 1945 utáni alkotók térbeli munkáiból egy kinyomtatása műalkotás behelyezése a szobába, a szoba áttervezése	Modellezés - "dísletterv", színház	2 óra
3. Fiktív rekonstrukciós játék	Hangok, zörejek gyűjtése Kortárs mű Rövid, fiktív történetírása	Irodalom, média	2 óra
4. Látom, érzem, gondolom	Műelemzés	Irodalom, (pszichológia)	2 óra
5. Kortárs művek és személyes tárgyak	Előző feladat elemzéseinek felhasználása, újra kiosztása (más tanulónak). Elemzés továbbgondolása, tárggyal való összekapcsolás Tárgy és az eredeti mű összeépítése, hangsúly a tárgyon.	(pszichológia)	1-2 óra

6. „Családi körbe” toppanó különös vendég	Irodalmi mű részlet, kortárs alkotás alakja kollázsolva (csoportos feladat)	irodalom	2-3 óra
---	---	----------	---------

Az 1. tanév részletes terve

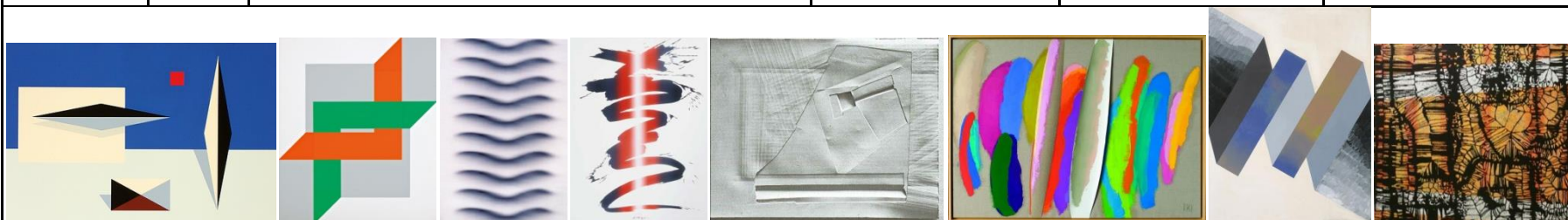
Kipróbálás: 2016/17. tanév, a megvalósítás kezdete a 2. félévben, 2017 januárjától

TÉMA	IDŐ-IGÉNY	FEJLESZTÉSI RÉSZTÉMÁK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGFORMÁK, MÓDSZEREK	TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK, ANYAGOK	ALKOTÓK ÉS MŰVEK
					
1. Műterem, alkotók és művek	3-4	A művészek műtermének bemutatására. Képek kivetítése, megbeszélés megadott szempontok szerint (hasonlóságok, különbségek keresése a tér és a művek között, térről alkotott benyomások, a „jó munkához” való tér, szükséges elemek összegyűjtése, mik a hátráltató tényezők...). (1óra) A szempontok alapján a saját szoba (vagy ahol munkát végez, például házit ír) elemzése. Saját térről otthon készített fotó alapján a szoba megrajzolása, modellezése (bútorok 2D-s rajzának	Egyéni munka irányított megfigyelések, rejtett kapcsolatok felfedezése elemzés – kombinálás Ismeretek: művészet, művészeti ágak, műfajták, technikák sajátos jellemzői sorozat	képgyűjtemény alkotók munkáiról+műteremről laptop, projektor telefon/fényképezőgép a gyerekeknek készített fotók eszközök a kép elkészítéséhez, rajzlap,	Esterházy Marcell: Műterem fotóiból válogatás, s a választott művészekről alkotások, pl.: Szabó Ádám, Szabó Dezső, Kokesch Ádám, Fischer Judit, Iski Kocsis Tibor, Csáki László, Eperjesi Ágnes

		kivágása, papírragaccsal a szoba képére helyezése, hogy mozgatható legyen) szempontok alapján áttekintéssel. (2óra) Készített munka alapján a saját tér bemutatása a többieknek, többiek véleményezésére reagálva. (1óra)	kortárs művészet eszközei technikái, munkamódszerek, munka színterei	ceruza, olló, papírragasztó (ragacs)	(http://www.esterhazymarcell.net/index.php?projects/atelierbp/) Rania Matar, libanoni fotóművész Tini lányok szobáiról készített sorozatából. http://www.raniamatar.com/books/girl-and-her-room/
					
2. Művek kölcsönbe	1 óra	Az előző feladatban elkészített szoba a 2D-s bútorokkal szabadon mozgatható, variálható elemekkel. Kortárs, 1945 utáni alkotó művészek térbeli munkáiból egy darab kinyomtatása, kivágása méretben arányosan a kész szobához. Az így kapott műalkotás behelyezése a szobába, s ennek megfelelően a szoba áttekintése (bútorok elmozdítása, kivétele a szobából, új elem hozzáadása, vagy meglévő elem átfarmálása a műalkotás stílusának megfelelően.) (1ó)	Egyéni munka asszociáció döntés kifelé irányuló reflexió - befelé irányuló reflexió Önismeret, személyes preferenciák felismerése, érvényesítése. Ismerkedés a modern (1945 utáni) és kortárs művekkel	előző munkák, lemodellezett szoba és a 2D-s bútorok művészek térbeli alkotásairól képek olló, papírragasztó (ragacs), papír, ceruza, színes..	Szobrászok: Farkas Zsófia, Böszörményi István, Hetey Katalin, Pázmándi Antal, Balanyi Stúdió, Birizdó Gabriella, Békési Ervin, Varga Ferenc, Beretván Csanád, Körösi Tamás, Botos Péter, Lestyán Goda János, Erős Apolka, Heath Satow, Anish Kapoor, Ai Weiwei

3. Fiktív rekonstrukci ós játék	2 óra	A tanuló előre dolgoznak az órára. Kiadott házi feladat: zajok, zörejek, hangok gyűjtése a telefonjára otthon, közösségi terekben. (Beszédhang nem lehet, vagy a szöveg nem lehet érthető.) Aki nem készült hanggal, órán kap internetes gyűjteményből. Az óra elején minden tanuló kap egy kortárs alkotó tárgyról/ tárgyról alkotott művéről egy képet. A feladat: a hangok és a kapott tárgyat egy történetbe illeszteni. A fogalmazás terjedelme hozzávetőlegesen egy A/5-ös lapnyi, néhány soros. (Fontosnak gondolom, hogy a tanulóknál legyen fülhallgató, hogy az órán többször felidézhesék a zajokat a másik tanuló zavarása nélkül.)(1ó) A mű bemutatása: projektorral kivetített tárggyal és hangfalakkal bemutatott zörejek, ami mellett a tanuló elmeséli a történetét.(1ó)	Egyéni munka asszociáció koncepció alkotás, tervezés modalitás-váltás kifejezés (kommunikáció több csatornán, csatornaváltással) rekonstruálás	Mobiltelefon, gyerekek által hozott hangok, fülhallgató, laptop, hangfal, projektor, kortárs művészek tárgya/ tárgyat ábrázoló munkájáról nyomtatott kép	Hang gyűjtemény http://www.noisli.com/ http://www.audiyoudo.com/ http://www.lauder.hu/mem/node/584/article Szentjóby Tamás: Hűlő víz, 1960 (Plágium 2000) Gerber Pál: Konstelláció, 1999 Haraszty István: Madárkalitka, 1970 Várnai Gyula: Átjáró, 1993 Joseph Kosuth: Egy és három szék, 1965 El-Hassan Róza: Feszített tárgyak, 1995 Bodolóczky Linda: hétköznapi tárgyak Lakner Antal: Tárgyak - INERS_Home Transporter a talicska pad 1998 Ráskai Szabolcs: háztartási tárgyak, szerkezetek Eperjesi Ágnes: tárgyak a házban és a ház körül Földő Gábor: hétköznapi tárgyak, Szatyrok Baglyas Erika kerékpárja: Tehetlenségi nyomtatók, 2010 Pacsika Rudolf: Láncos létra: Expanding innovation, 2005 Méret Oppenheim: Prémcsésze, 1936 Man Ray: Ajándék, 1963
--	-------	--	--	---	--

4. Látom, érzem, gondolom	2	Műértelmezés, az elemzés néhány szempontjának megbeszélése óra elején (hangsúlyozva a tanulónak a szabad képelemzést, hogy ne csak a megadott séma szerint dolgozzon.) Kortárs művek nyomtatása, melyekből minden tanuló kap egy képet és egy üres lapot. A képeket sorsszámozzuk. Feladat: a tanuló a kapott képről pár szóval leírja érzéseit, véleményét, asszociációit. Tanári jelzésre, mindenki eggyel továbbadja a képét a mellette/mögötte ülőnek, majd az újonnan kapott kép sorsszámát felírva azt elemzi. Nem kell, hogy a képek teljesen körbe érjenek, hagyni kell a tanulókat kicsit elmélkedni, de maximálisan 5 perc keretted adva. (1ó) Következő órán a képek kivetítése mellett osztályos szintű elemzés, hozzá felolvasva a tanulók véleményét is. Itt nem a műelemzés lényegére, szempontjaira fektetjük a hangsúlyt. (1ó)	Egyéni munka Megfigyelés látványfelismerés és – értelmezés feltárás vizuális elemzés objektív szubjektív elemek szétválasztása kifelé irányuló reflexió befelé irányuló reflexió (önreflexió) fogalmi bázis	Laptop, projektor, képek kinyomtatva, sorsszámozva, üres lap a jegyzeteléshez, íróeszköz	Képek: Bak Imre Bernáth András Birkás Ákos Bukta Imre Csurka Eszter Ernszt András Fajó János Hencze Tamás Jovánovics György Keserü Ilona Kovács Attila Losonczy István Maurer Dóra Nádler István Reigl Judit Szirtes János Szűcs Attila Vojnich Erzsébet
---------------------------	---	---	---	---	---

5. Kortárs művek és személyes tárgyak	1-2	Az előző feladatban az elemzés írása során összegyűjtött érzések, vélemények, asszociációk felírása cetlikre (és a sorszámké, hogy melyik képhez tartozott). A tanulók véletlenszerűen választanak egyet. (Fontos, hogy ne találkozzon a saját elemzésével, ha ráismer a szövegből, hogy ő írta, akkor dobja vissza a szöveget a kalapba!) Feladat: Olvassa el a kapott szöveget és társítson hozzá tárgyat, amely neki az olvasottakat kifejezi (iskolából, otthonról...). Ezután, megkapja a szöveghez az eredeti mű képét (a sorszám alapján). A választott tárgyat és a kapott művet kell újrakomponálnia, a tárgyat megrajzolni, kivágni és a képbe illeszteni. (A tárgy méretét, színét úgy kell a rajz során megválasztania, hogy az központi elem lehessen a kinyomtatott alkotásba helyezés után.) (1-2ó)	Egyéni munka, más tanuló írásának felhasználása, újraértelmezése asszociáció elemzés – kombinálás probléma kiemelés (meghatározás, azonosítás) kreativitás, fantázia koncepció alkotás, tervezés döntés kifejezés - síkbeli és vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata	Tanulói elemzések sorszámozva előző órán használt művekről nyomtatott képek sorszámozva, papír olló, ragasztó, ceruza, színes..	Képek: Bak Imre Bernáth András Birkás Ákos Bukta Imre Csurka Eszter Ernszt András Fajó János Hencze Tamás Jovánovics György Keserű Ilona Kovács Attila Losonczy István Maurer Dóra Nádler István Reigl Judit Szirtes János Szűcs Attila Vojnich Erzsébet
					

6. „Családi körbe” toppanó különös vendég	2-3	Irodalmi alkotásokból olyan részletek kiemelése, melyek egy tér/tájleírást tartalmaznak. Ehhez irodalomtanárral egyeztetés is szükséges, hogy már tanult, a korosztályhoz illő, értelmezhető mű legyen. A cetlikre kinyomtatott idézeteket sorsoljuk. Minden tanuló kap egy cetlit. Emellé választ egy kortárs alkotás nyomtatott képét is (Fontos, hogy minden választott alkotáson szerepeljen legalább egy alak!). Feladat: A tanuló elolvassa az idézetet és ez alapján képzelje el a teret. A választott műből vágja ki az alakot (akár plusz részleteket is a képből) és ennek felhasználásával alkossa meg a teret, amelyben a kivágott alak él. Rajzolni, kollázst készíteni, festeni egyaránt lehet. (Ezt a feladatot az egyéni munka helyett párban javasolt végeztetni, vagy 4-5 fős csoportban, jó nagy lapra elkészítve. Ez esetben a pár/csoport kap egy részletet, a művek közül viszont mindenki választ egyet. Így a párnak/csoportnak lesz egy helyszíne és annyi karaktere, ahányan együtt dolgoznak. Első lépésként a tagok elolvassák az idézetet és mindenki készít egy vázlatot, hogy ő hogyan képzei el a munkát, majd egyeztetnek, közös nevezőre jutnak. Ezek után választanak művet/alakot és kitalálnak egy történetet az alakokkal, mi játszódik éppen ebben a térben ezekkel a személyekkel.) A kész mű bemutatása a cetlin szereplő idézet felolvasásával. (Kiállítás rendezése során érdemes a kép mellé/alá az idézetet elhelyezni.) (2-3óra)	Egyéni vagy csoportos munka kísérletezés kapcsolat más műveltség területtel kreativitás kifejezés több csatornán	Irodalmi műből vett részlet cetlikén, kortárs alkotás képe (amin legalább egy alak szerepel), papír, olló, ragasztó, festék, színes.. (Páros munka esetén A/3-as lap, csoportos munka esetén minél nagyobb karton)	Irodalmi részletek : Pál utcai fiúk, János vitéz, Tündér Lala, Micimackó, Dzsungel könyve... figurális kortárs képzőművészeti alkotások pl.: Kicsiny Balázs: Édes otthon Kis Varsó: Tornasor, Nefertiti teste, 2003 Chilf Mária: Honvágy ismeretlen táj iránt, 2009. Kereső, 2008. Eperjesi Ágnes: Házimunka Hecker Péter festményeinek figurái Kusama tereinek alakjai Nam Jun Paick: TV Buddha Soós Nóra : Buborékok sorozat, Leértékelt áruk III. 2007. Niki de Saint Phalle: Nanák Kim Sooja: Mosonő (Laundry women), Csató József, Király Gábor,
---	------------	---	---	--	---